

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 22 Μαΐου 2022 • Έτος 14^ο • Αρ. φύλλου 715

Κυριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΝΙΚΟΣ ΝΟΥΡΗΣ

Η επόμενη ημέρα στο κόμμα δεν τον αφήνει αδιάφορο

«**Εκ των πραγμάτων** θα υπάρξουν εξελίξεις στην κορυφή της ηγεσίας του ΔΗΣΥ την επομένη των προεδρικών εκλογών» λέει

στη συνέντευξή του στην «Κ» ο υπουργός Εσωτερικών Νίκος Νουρής και καλεί του συναγερμικούς να στηρίξουν την υποψηφιότητα Αβέρωφ Νεοφύτου. Ο κ. Νουρής παραδέχεται πως δεν τον αφήνει αδιάφορο η επόμενη μέρα στο κόμμα. **Σελ. 8**

ΚΑΝΤΡΙ ΣΙΜΣΟΝ

Οι νέες πηγές ενέργειας το μέλλον

«**Η Κύπρος** έχει τεράστιες δυνατότητες όσον αφορά την παραγωγή ηλιακής και αιολικής ενέργειας, και οι επενδύσεις σε αυτούς τους τομείς μπορούν να φέρουν σημαντικά οφέλη» λέει στην «Κ» η Επίτροπος Ενέργειας Κάντρι Σίμσον. **Σελ. 16**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ

Το μεγάλο παζάρι του Τούρκου Προέδρου

Ο **Ερντογάν** φρενάρει τις αιτήσεις Φινλανδίας και Σουηδίας για ένταξη στο ΝΑΤΟ. Αφενός, διεκδικώντας νέα ανταλλάγματα και αφετέρου επαναφέροντας πάγια αιτήματα, τόσο έναντι στην Ε.Ε., όσο και έναντι στις ΗΠΑ. **Σελ. 4**

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ

Θερμό Ιούλι ετοιμάζει η Αγκυρα

Εν αναμονή των αποτελεσμάτων για το «5» αλλά και της επανόδου της Total-ENI, η Τουρκία ετοιμάζεται να επαναφέρει τη δραστηριότητά της στην Ανατολική Μεσόγειο με γεωτρήσεις πέριξ της Κύπρου. **Σελ. 6**

ΕΛΛΑΔΑ

«Σχέδια» προσγειώσης των πρώτων F-35

Με βάση και τον δημοσιονομικό σχεδιασμό, η διετία 2028-2030 θα πρέπει να θεωρείται η περίοδος κατά την οποία τα πρώτα F-35 θα προσγειωθούν σε ελληνικό έδαφος. **Σελ. 19**

«Δεν ζητώ εν λευκώ στήριξη»

Ο Ανδρέας Μαυρογιάννης μιλάει στην «Κ» για τη συνεργασία με τον Πρόεδρο και τη σύμπλευση με το ΑΚΕΛ

«**Ο διαπραγματευτής** δεν είναι ούτε κομματική τοποθέτηση, ούτε μέλος της κυβέρνησης» εξηγεί στην «Κ» ο Ανδρέας Μαυρογιάννης. Αποκαλύπτει για πρώτη φορά πως έγινε μία κουβέντα για τον διαχωρισμό της ΑΟΖ στην οποία ήταν πλήρως αντίθετος

και τη θεώρησε ως μη γενομένη. Μιλώντας για τη διαπραγματευτική μας δεινότητα αποκαλύπτει πως από τη στιγμή που ο γ.γ. του ΟΗΕ υπέβαλε έγγραφο για την εφαρμογή της λύσης ως τη μόνη προϋπόθεση για να καταργηθούν εγγυήσεις, δεν έπρεπε να

επιτρέψουμε στη συζήτηση να αποπροσανατολιστεί. Ξεκαθαρίζει για ποιο λόγο δεν παραιτήθηκε από τη θέση του διαπραγματευτή και υποστηρίζει πως έγνοια του είναι η αποτροπή της διχοτόμησης. Αναφέρει πως είναι μία ανεξάρτητη υποψηφιότητα

που κινείται στον προεδρευτικό χώρο, ενώ με αφορμή την περίπτωση της εξαγγελίας Χριστοδουλίδη θυμήθηκε το ποίημα του Καβάφη που λέει «μπε βαθός στες σκέψεις ήταν, μπε τιποτε. Ένας τυχαίος αστέιος άνθρωπος». **Σελ. 7**

Οικολογία: Προτεραιότητα της γαλλικής προεδρίας

Η νέα πρωθυπουργός της Γαλλίας Ελιζαμπέτ Μπορν (η πρώτη γυναίκα στο αξίωμα αυτό από το 1992) μηχανικός στο επάγγελμα, έχει υπάρξει διαδοχικά υπουργός Μεταφορών, Οικολογίας και Εργασίας, εφαρμόζοντας πιστά τη φιλελεύθερη πολιτική του Γάλλου προέδρου. Αν κάτι τη χαρακτηρίζει, υπογραμμίζουν δημοσιογράφοι που έχουν συνεργαστεί μαζί της, είναι η σοβαρότητα, η εργατικότητα και οι ικανότητες στη διαχείριση. Δεν είναι πάντως ο άνθρωπος που θα «γράψει» στις κάμερες, που θα μαγέψει τα πλήθη ή τους συνομιλητές της. **Σελ. 23**

«Οχι» Μπρίντεν σε δύο κράτη στην Κύπρο

Οι στόχοι της επίσκεψης στις ΗΠΑ

Ο Έλληνας πρωθυπουργός κατά την επίσκεψή του στην Ουάσινγκτον ανέδειξε με απτά στοιχεία την τουρκική επιθετικότητα στο Αιγαίο και την ευρύτερη περιοχή της Νοτιοανατολικής Μεσογείου, και αναφέρθηκε και στην ανελαστική στάση που τρεπεί η Αγκυρα στο Κυπριακό. **Σελ. 18**

Υπό έλεγχο τα ΜΕΔ της ακρίβειας

Διαχειρίσιμη η κατάσταση στο παρόν στάδιο, λένε οι τράπεζες

Επικίνδυνο κοκτέιλ για αύξηση των κόκκινων δανείων συνθέτουν η ακρίβεια, ο πληθωρισμός και η επικείμενη αύξηση των επιτοκίων. Οι τράπεζες χαρακτηρίζουν διαχειρίσιμη την κατάσταση στο παρόν στάδιο. Όπως μεταφέρουν στην «Κ», οι νέες καθυστερήσεις που παρατηρούνται στις αποπληρωμές δανείων είναι περιορισμένες και

δεν μπορεί να εξαχθεί το συμπέρασμα πως είναι αποτέλεσμα των πληθωριστικών πιέσεων και της ακρίβειας. Τονίζουν, ωστόσο, ότι βρίσκονται σε συνεχή επαγρύπνηση. Παρακολουθούμε στενά τις εξελίξεις ώστε να αποφευχθούν φαινόμενα του παρελθόντος και εκτροπή των ΜΕΔ, τονίζουν χαρακτηριστικά. **Οικονομική, σελ. 3**

ΕΝΔΙΑΜΕΣΟΣ

Πού σκαλώνει η στήριξη Νίκου

Ο απόηχος της εξαγγελίας Χριστοδουλίδη, με τα ξεσκωμένα σημεία από παλαιότερη ομιλία Κασουλίδη, όπως και η επιμονή του να δπλώνει συναγερμικούς προκάλεσαν κραδασμούς στον Ενδιάμεσο. **Σελ. 9**

✓ Ο,τι σπείρεις θα θερίσεις. **Σελ. 16**

ΠΡΟΕΔΡΙΚΕΣ

Οι επικοινωνιολόγοι δεν φέρνουν την άνοιξη

Η περίπτωση Φλέσσα και τα κοινά σημεία στην εξαγγελία Χριστοδουλίδη με αυτή του Κασουλίδη άνοιξαν τη μεγάλη συζήτηση του ρόλου των επικοινωνιολόγων στον εκάστοτε προεκλογικό. **Σελ. 10**

✓ Η αποστολή του επικοινωνιολόγου. **Σελ. 4**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Ενεργειακοί σχεδιασμοί

Η εισβολή στην Ουκρανία έφερε ολόκληρη την Ευρώπη –και όχι μόνο– ενώπιον ενεργειακών ερωτημάτων, τα οποία οι κυβερνήσεις θα πρέπει να απαντήσουν το ταχύτερο δυνατόν, και κανείς δεν θα ήθελε να αντιμετωπίσει ζητήματα όπως αυτά τη στιγμή η Σρι Λάνκα. Απαιτείται αξιοποίηση νέων μορφών ενέργειας, φιλικότερες προς το περιβάλλον, συντονισμένες ενέργειες για απεξάρτηση από τα ρωσικά ορυκτά καύσιμα και φυσικό αέριο, και εύρεση νέων ενεργειακών διαδρομών. Η Κυπριακή Δημοκρατία μπορεί και πρέπει να διαδραματίσει σοβαρό ρόλο στους νέους ενεργειακούς σχεδιασμούς της Ευρώπης, αρκεί να αντιμετωπίσει την κατάσταση με τη δέουσα σοβαρότητα και οξυδέρκεια.

Advertisement for the 21st anniversary of the Cypriot Republic, featuring a cartoon character and logos of various organizations.

Advertisement for NIMAC, featuring a gallery of art and a portrait of a man, with text about art exhibitions.

Advertisement for Zenith watches, featuring a man looking at a watch and the text 'TIME TO REACH YOUR STAR'.

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

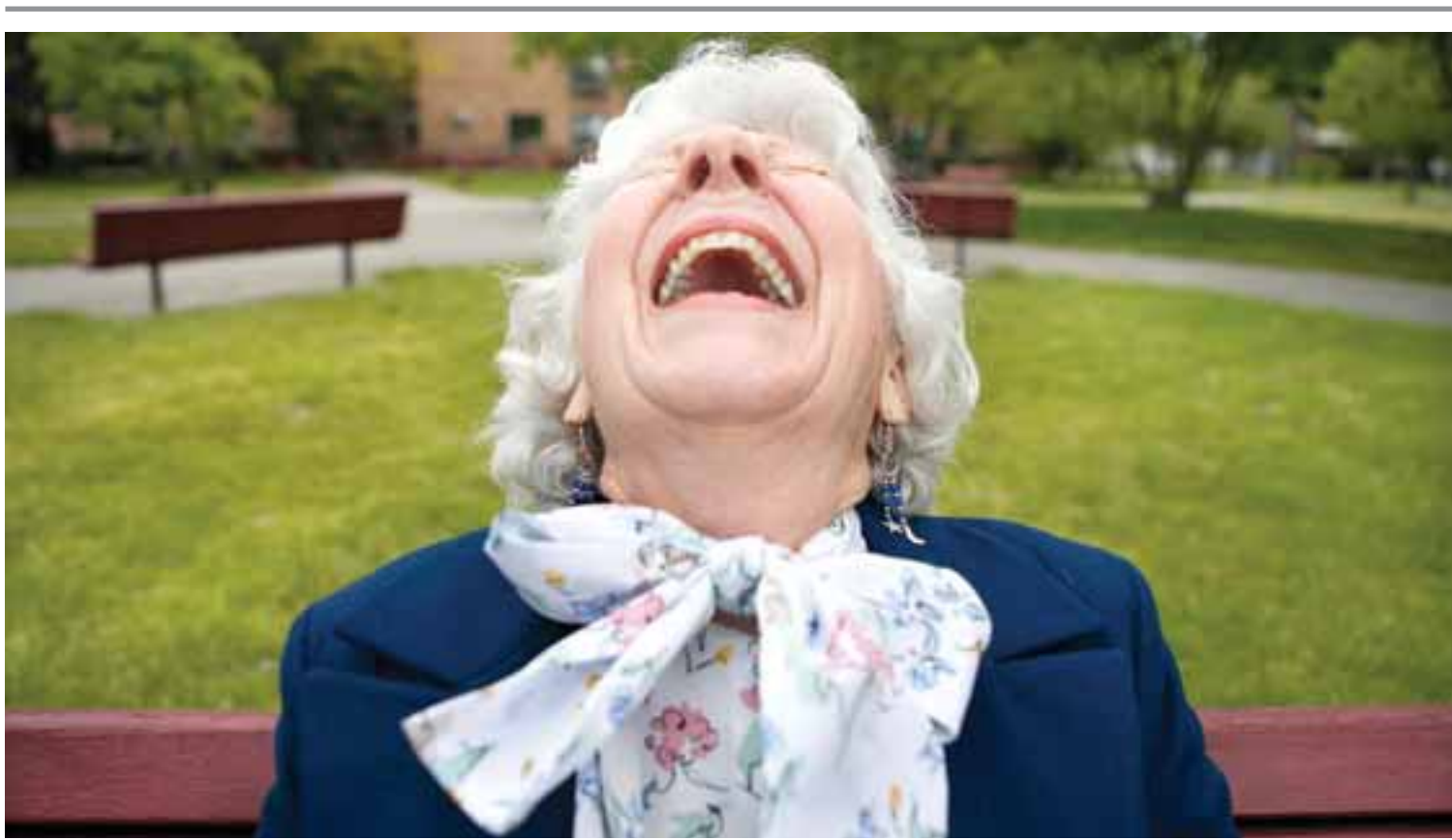
Η γη της φαιδράς πορτοκαλέας

Πόσο καιρό περίμενε η Καλαμαρού αυτή την ευκαιρία; Από τότε που σερνόταν η φήμη για την υποψηφιότητα Χριστοδουλίδη. Αν το μετρήσουμε σε πολιτικό χρόνο, πάντως, θα ήταν ολόκληρος αιώνας! Αλλά νά τελικά που η τύχη ευνοεί τους υπομονετικούς. Γλαφυρή απόδειξη το ρεσιτάλ ερμηνείας που έδωσε η Ευγενία, με το μπρίο της συνταξιούχου φιλόλογου, απαγγέλλοντας με στόμφο τους στίχους του Άγγελου Βλάχου στην κατάμεστη σάλα του Pralina της οδού Στασικράτους.

«Ξεύρεις την γη που ανθεί φαιδρά πορτοκαλέα και κοκκινίζει η σταφυλή και θάλλει η ελαία;» απήγγειλε με τρεμάμενη φωνή η Καλαμαρού. Συμπληρώνοντας, μια παράφραση του στίχου, φιλολογική αδειά: «Ω! δεν την αγνοεί κανείς, είναι η γη η κυπριακή». Στο άκουσμα των εμβληματικών στίχων οι ψιθυροί στα γύρω τραπέζια σταμάτησαν μεμιάς. Μόνο μια παλαιά ΔΗΚΟϊκιά, του κύκλου επιρροής της Ζωζώς, τόλμησε να ρωτήσει: «Τι εννοεί η ποιήτρια;». Κι άνοιξε τον ασκό του Αϊόλου!

«Το 1963 αγαπητές φίλες ήταν μια χρονιά που σφράγισε ανεξίτηλα τη νεότητά μας. Γιατί δεν ήταν μόνο οι αιματοβαμμένες διακοινοτικές συγκρούσεις που συγκλόνησαν τη μικρή μας Κύπρο. Ούτε τα “Κόκκινα Φανάρια” της Μαντάμ Παρί και η σπαρτακτική κραυγή “θα φαρμακωθώ, Ντορή” που συντάραξε το κλεινόν άστυ. Ήτο και το μεγαλειώδες “I have a dream” που εκκρόννησε ο Μάρτιν Λούθερ Κινγκ στην Ουάσινγκτον...».

«Πού θες να καταλήξεις; Μη μας κρατάς άλλο σε αγωνία, γερνότησσας!» τη διέκοψε η παλαιά ΔΗΚΟϊκιά. «Θέλω να καταλήξω αγαπητές φίλες στην ανατριχίλα που έμελλε να διαπεράσει την αντικαταστάση της Ιστορίας, 60 ολόκληρα χρόνια αργότερα. Ποιος να το φανταζόταν ότι

Τα χιουμοριστικά νέα έφτασαν και στο μακρινό Λονδίνο όπου κι αυτή ακόμα η Μαίρη Ουίλσον, η αενάως αγέλαστη κουνιάδα της Ιουλίας, τα βρήκε ξεκαρδιστικά.

το πολυδιαφημισμένο “Έχω ένα όνειρο” εν όψει των προεδρικών 2023 θα ήταν ένα καταγέλαστο κείμενο αντιγραφή! Τούτέστιν, θέλατε Χριστοδουλίδη for president; Πάρτε ένα δέjà νυ σε Κασουλίδη του 2008 και περαστικά σας!..».

Ξεσάλωσε κανονικά η Ευγενία η Καλαμαρού! Γυρνούσε με θριαμβευτικό ύφος από τραπέζι σε τραπέζι κι ανάγκαζε τις κυρίες να δουν το βίντεο με τις “πινελιές” από την ομιλία Κασουλίδη στην εξαγγελία Χριστοδουλίδη. Σαράντα επτά (47) τον αριθμό, που οδήγησαν στην πρώτη παράπλευρη απώλεια των προεδρικών εκλογών, το φάγωμα

του επικοινωνιολόγου Φλέσσα, προτού καν ξεκινήσει επίσημα η προεκλογική περίοδος.

Το χειρότερο κρυμμένο συναγερμικό μυστικό είναι πως όσο ο Χριστοδουλίδης κοιτάει αφ’ υψηλού τον Αβέρωφ στις δημοσκοπήσεις, τόσο τα νεύρα στην Πινδόρου γίνονται τσατάλια. Η αστική Λευκωσία βοά για τις υστερικές αντιδράσεις του περιβάλλοντος Αβέρωφ, οι οποίες θυμίζουν πλέον σκηνές ζηλοτυπίας. Από τη νεύρωση ποιος κάνει like στις αναρτήσεις του τέως ΥΠΕΞ, μέχρι τον έλεγχο της λίστας καλεσμένων σε ιδιωτικά πάρτι! «Ένας είναι ο εχθρός» ωρύεται το

περιβάλλον Φούλλη (sic) και τα συναγερμικά στελέχη προσπαθούν να παραμείνουν ψύχραιμα, καταφεύγοντας στις αναπνοές γέννας.

«Είναι δυνατόν να στηρίξετε ένα κοινό αντιγράφεα;» επιτέθηκε η Καλαμαρού στην παλαιά ΔΗΚΟϊκιά. «Ηρέμισε, χρυσή μου, και είσαι σε κρίσιμη ηλικία...». «Πώς να ηρεμισώ, μάνα μου, που τα πήρε όλα παραμάζωμα; Από το όραμα και τα ποσοστά μας, μέχρι την Πίτσα μας που ήταν το πετράδι του συναγερμικού στέμματος!». «Όλη αυτή η συναισθηματική έκθεση δεν βοηθά» παρενέβη η Ιουλία. «Γιατί δεν παίρνετε ως παράδειγμα την πολιτική... δωρικόττα

του Κρις Τριανταφυλλίδη;».

Η Ιουλία ως συνήθως είχε δίκαιο. Μέσα στο σύστριγγλο των μικροπολιτικών μας συγκρούσεων καλό είναι να παραδειγματιζόμαστε από τα τζάκια που σιγοκαίνε ακόμα στην αστική Λευκωσία. «Επέκρινα πρόσωπα τον Έλληνα πρωθυπουργό για την παράλειψη του να αναφερθεί στη Τουρκική εισβολή στη Κύπρο. Τον συχαίρω διότι κατά την επίσκεψη του στις ΗΠΑ η αναφορά του στη καταδίκη της Τουρκικής εισβολής στη Κύπρο και τερματισμό της κατοχής ήταν ξεκόθαρν. Να συνεχίσει!» έγραψε ο Κρις και με αυτό το μεγαλόψυχο σινιάλο η ελληνική

εξωτερική πολιτική παρέμεινε στις ράγες.

«Κύριος!» σχολίασε η Ιουλία, κοιτώντας την Καλαμαρού με νόημα, σαν να ήθελε να της πει σταματήστε να ασχολείστε με τα likes εάν θέλετε να σταυρώσετε καμιά ψήφο. Το overdose από το διάγγελμα Χριστοδουλίδη εξάντλησε τις αντοχές των κυριών. Δεν άντεχαν άλλα πολιτικά νέα πια, ούτε καν την μπλαζέ συνέντευξη του Μάρκου Κυπριανού στην Κατερίνα Ηλιάδη, η οποία ανέβασε την αδρεναλίνη του παλαιού ΔΗΚΟ. «Όταν λες μπλαζέ;» θέλησε να μάθει η Ιουλία. «Του τύπου με θέλουν όλοι αλλά εγώ έχω καλύτερα πράγματα να κάνω από το να σώσω τον τόπο. Θεούλη!».

Στα πιο ελαφρολαϊκά νέα την τιμητική του είχε βεβαίως ο διαγωνισμός της Ευρονίσση και πιο συγκεκριμένα το στιλιστικό υπερθέαμα. Η Ιουλία λύγισε μπροστά στο μεγαλείο της ζώνης του Ρουμάνου και υποκλίθηκε μπροστά στο υπερκλιδάτο μιλιτέρ σασκάκι του Χάμτσου. «Με τον Λουκά δεν πλήτημε ποτέ» ομοφώνησε το καρτέ, αποφεύγοντας τα σχόλια για «την καμένη την κορούδα που στείλαμε να μας εκπροσωπήσει». Μόνο η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού είπε πως «αλλού πατούσε τη νότα και αλλού βρισκόταν» αλλά το σχολιά της αποδόθηκε σε ευρω-μπεντισμό.

Όταν το τηλέφωνο κτύπησε και στην άλλη όκρη της γραμμής ήταν η Μαίρη Ουίλσον, λυμένη στα γέλια με τις «πινελιές Κασουλίδη στην εξαγγελία Χριστοδουλίδη», το καρτέ βεβαιώθηκε ότι η φιλενάδα τους έπαθε εμμονή. «Καλά, μάνα μου, έστειλες το βίντεο ΚΑΙ στην ξινή την Εγγλέζα;». «Για να ενημερωθεί ο διεθνής παράγοντας» ψέλλισε η Ευγενία η Καλαμαρού και τότε η Ιουλία σφύριξε τη λήξη.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:

ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»
22.5.1932

ΔΙΑΛΥΣΗ: Ο πολύς κόσμος ήκουσε με αρκετήν περιέργειαν την διάλυσην της Θεατρικής Οικουμενικής Μαρίκας - Κυβέλης - Μελά. Εν τούτοις η είδησις είνε φαινομενικώς και μόνον αποθαρρυντική διά τους φίλους του θεάτρου. Θα ημπορούσε μάλιστα να ειπή κανείς ότι ο χωρισμός Μαρίκας - Κυβέλης θ’ αποβή ωφέλιμος διά το Ελληνικόν

θέατρον, όπως απέβη ωφέλιμος και η συνεργασία των. Ποία όμως υπήρξεν η αιτία της διακοπής μιας τόσοσ επωφελούς συνεργασίας και πώς μία τόσο σοβαρά απόφασις ελήφθη χωρίς πολλάς αμφιταλαντεύσεις; [...] Ο κ. Λογοθετίδης εις τον θίασον Μαρίκας - Κυβέλης ενειφανίσθη εις την γνωστήν κωμωδίαν του Μπέρναρ Σώου «Το επάγγελμα της κ. Γουώρεν» παίζων τον ρόλον ενός Αββά. Ο Αββάς όμως αυτός ενώ ικανοποιεί την κ. Κοτοπούλη δεν ικανοποιεί την κ. Κυβέλην, η οποία εζήτησε την αντικατάστασιν του κ. Λογοθετίδη δι’ άλλου ηθοποιού. Η κ. Κοτοπούλη ηρνήθη και από τότε ήρξισεν η ψυχρότης.

ΠΑΡΑΙΤΗΣΗ: «Υπό τοιούτους όρους, κύριοι βουλευτάι, εσχημάτισα την πεποιθήσιν ότι η περαιτέρω παραμονή της Κυβερνήσεως εις την αρχήν δεν ημπορεί πλέον να εξηπρητήση τα συμφέροντα της χώρας τόσοσ μάλλον καθόσον έχει την πεποιθήσιν όπως εξειλίχθησαν τα πράγματα ότι και εάν εψηφίζετο το νομοσχέδιον αυτό υπό τους όρους υπό τους οποίους θα εψηφίζετο, υπό τας διαμαρτυρίας συσώμου της αντιπολιτεύσεως, θα ήτο απολύτως αδύνατον να μου χρυσιμεύση όπως επιτύχω τον επιδιωκόμενον σκοπόν. Διότι είνε ανάγκη να διακηρυχθή από του βήματος τούτου με όλην την επισιμότητα, την οποίαν δίδει εις την φωνήν μου και η θέσις την οποία κατέχω ακόμη και αυτήν την στιγμήν, είνε ανάγκη να διακηρυχθή από του βήματος τούτου ότι η χώρα φέρεται προς όλεθρον αν συνεχισθή κατά την αυτήν αντίληψιν η οποία επικρατεί σήμερον η λεγομένη ελευθερία του Τύπου» (Ελ. Βενιζέλος).

Με άριστα το 10

1 Στο περίστροφο. Τράβηξε το 44αρι του ο Αβέρωφ και έριξε μια ριπή στο θείο βρέφος. Οι σφαιρές δώρο από τον Γιώργο Φλέσσα με τα 44 copy paste της ομιλίας. Θα δείξει αν τα κτυπήματα ήταν θανατηφόρα ή απλώς δημιούργησαν σοβαρές ζημιές.

2 Στη ζωγραφική. Αν το θείο βρέφος έλεγε μια συγγνώμη, «έκανα λάθος» και δεν έκανε μακιγιάζ της ασχήμιας με τις «πινελιές», οι σφαιρές θα περνούσαν ζυστά από το κεφάλι του. Ένας πίνακας που θα μπει στο κάδρο. Ένα μνημείο κακής επικοινωνίας.

3 Στο ντόμινο. Δεν έφτανε αυτό, ανοίγουν και άλλο κομμάτι στα Βαρώσια οι Τουρκοκύπριοι. Ναι, είναι αυτοί που «μπλόφαραν» κατά το θείο βρέφος - ΥΠΕΞ.

4 Στα όργανα. Άρχισαν λοιπόν οι δημοσκοπήσεις στα κανάλια, άρχισαν και οι αρλούμπες για όσους ξέρουν να τις διαβάζουν. Δεν μπορώ αλλιώς να εξηγήσω δημοσκοπήση εννέα μήνες πριν από τις εκλογές που δηλώνει ΜΟΝΟ το 3% πως δεν θα ψηφίσει. Ενώ διά του αποτελέσματος γνωρίζουμε

ΣΤΑΘΕΡΑ ΒΗΜΑΤΑ ΠΙΣΩ / Γράφει ο ΣΠΟΝΔΟΦΟΡΟΣ

Ο γνήτης αποκτά κύρος με το να είναι είτε αληθινός φίλος είτε πραγματικός εχθρός. Αυτή η τακτική έχει περισσότερα πλεονεκτήματα από την ουδετερότητα. *Νικόλο Μακιαβέλλι.*

πως στις εκλογές έχουμε σταθερά πάνω από 30% αποχή. Άσε που έχει (μόνο) 8% αναποφάσιστος. Τουλάχιστον αυτοί στο Sigma βάζουν ταυτότητα έρευνας.

5 Στα παλαβά. Αμ! το άλλο; Με βάζω στη δημοσκοπήση του Sigma ο Αχιλλέας Δημητριάδης, εμφανίζεται να κάνει «πάρτι» σε ΔΗΠΑ και Οικολόγους! Οι ναινέκοι με τους σκλη-

ρούς του Μαΐμου. Σε λίγο θα δούμε τον Αβέρωφ να στηρίζει Χριστοδουλίδη και τον Μαυρογιάννη να στηρίζει Αβέρωφ. Όχι ο Χριστοδουλίδης δεν μπορεί να στηρίζει άλλον, το απαγορεύει η Άγγελα Μέρκελ του σπιτιού, και θα τις φάει με το μαδράτζιν.

6 Το λαχματζιούν. Το Αρφούιν μαθαίνουμε πως παινοβγαίνει σαν Ζορό στα πολιτικά σπίτια της Λευκω-

σίας και της Λεμεσού ψάχνοντας υποψήφιο κοινής αποδοχής. Η μέρα φεύγει το Αρφούιν έρχεται.

7 Στην ευθυγράμμιση. Ως ο μοναδικός πολιτικός εκτός του Health που έχει υπομονή, το Αρφούιν βλέπει τα άστρα να ευθυγραμμίζονται μπροστά στον φόβο της δημοτικότητας του θείου βρέφους. ΔΗΣΥ, ΔΗΚΟ, ΔΗΠΑ με κοινό υποψήφιο; Το Lexotanil μου, που θα έλεγε και ο Σπύρος.

8 Στη συνάντηση. Μπαινεί λοιπόν στο παιχνίδι και ο Πρόεδρος αγαπούλλας, για να διαχειριστεί τα αδιέξοδα, όπως λέει και ο Μπαστιάν, ο Σεφ του ICON. Αγάπη μου, Φούλλη μου, αγάπη μου, έλα να δούμε τι θα κάνουνε.

9 Στην ηγεσία. Η Ομιλία Μπαστάκι στο Κογκρέσο ήταν ό,τι καλύτερο έζησε ο ελληνισμός μετά το 2004. Σε ένα άψογο timing, όπου ο Ταγίπ με τη στάση απέναντι στη Σουδία, έχυσε την καρδάρα με το γάλα που μάζεψε από το Ουκρανικό.

10 Στη δύναμη. Κράτα γερά Ζέτα της καρδιάς μας. Σύντομα σιδερένια ευχόμαστε.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ

Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΙΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νίκου Κρανιδιώτη 7Ε, 3ος όροφος, 2411 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ: 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΛΙΤΕ

ΝΕΑ ΜΕΤΑΛΛΙΚΗ ΚΑΡΤΑ

ΕΝΑΣ ΚΟΣΜΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΝΟΜΙΩΝ

Το «μεγάλο άρμεγμα» του Ερντογάν

Παζάρι με Ε.Ε., ΗΠΑ και ΝΑΤΟ – Δεν επιδιώκει ρήξη, αλλά ανταλλάγματα σε όλα τα επίπεδα, αγγίζοντας και Κυπριακό

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Ο Ταγίπ Ερντογάν γειώνει κυριολεκτικά το σύμπαν, φρενάροντας επί του παρόντος, τις αιτήσεις της Φινλανδίας και της Σουηδίας, για ένταξη στο ΝΑΤΟ. Αφενός, διεκδικώντας νέα ανταλλάγματα και αφετέρου επαναφέροντας πάντα αιτήματα του τουρκικού κράτους, σε όλα τα επίπεδα, τόσο έναντι στην Ε.Ε., όσο και έναντι στις ΗΠΑ. Κοινοτικοί κύκλοι, με άριστη γνώση των συζητήσεων που εκτυλίχθηκαν τις τελευταίες μέρες, ανέφεραν στην «Κ» ότι ο Τούρκος Πρόεδρος «δεν δείχνει να επιδιώκει ρήξη, τουλάχιστον σε πρώτο χρόνο». Και ότι «η πρώτη εικόνα παραπέμπει μάλλον σε μια τακτική αρμέγματος της αγλάδας», με την Άγκυρα να προσεγγίζει το ζήτημα «με τον πλέον μαξιμαλιστικό τρόπο», στήνοντας ένα μεγάλο παζάρι την κρισιμότερη στιγμή της προσπάθειας ουσιαστικής αναβίωσης του μέχρι πρότινος «γεκεφαλικά νεκρού» ΝΑΤΟ. Σύμφωνα με τις ίδιες πηγές, ο κ. Ερντογάν «εκλαμβάνει την κρίση που προκάλεσε η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία ως μια πρώτης τάξεως ευκαιρία, για να ανακατέψει την τράπουλα και να αποκομίσει κέρδη και ανταλλάγματα, απ' όλους ανεξαιρέτως, περιλαμβανομένου και του ζητήματος των αιτήσεων Σουηδίας-Φινλανδίας στο ΝΑΤΟ». Στο πλαίσιο αυτό, ο Τούρκος Πρόεδρος τέντωσε το σκοινί, μπλοκάροντας την προπαρασκευαστική συζήτηση στο ΝΑΤΟ, επί των αιτήσεων Σουηδίας και Φινλανδίας, σε διπλωματικό επίπεδο. Δεν το έκοψε βέβαια (το σκοινί), καθώς στόχος του είναι να αποκομίσει όσο περισσότερα δώρα και ανταλλάγματα είναι δυνατόν.

Στη βάση αυτής της τακτικής, η Άγκυρα «ενθάρρυνε την εκδήλωση παρεμβάσεων», γεγονός που οδήγησε δύο Ευρωπαίους αξιωματούχους, τον Ύπατο Εκπρόσωπο Γιοσέπ Μορρέλ, και την ΥΠΑΜ της Γερμανίας Κριστίνε Λάμπρεχτ, να δηλώσουν «αισιόδοξοι» για τη διευκρίνιση του ΝΑΤΟ, κάτι που φέρονται να ενστερνίζονται και ο γ.γ. της Συμμαχίας, Γενς Στόλτενμπεργκ, ως επίσης και η Ουάσινγκτον.

Ενώ λοιπόν η Άγκυρα «έτριζε τα δόντια», την ίδια ώρα, σύμφωνα με την πάγια, προσφιλής της τακτική, φρόντιζε να διατηρεί ανοικτούς τους διαύλους επικοινωνίας, ώστε να αρχίσει και το μεγάλο παζάρι ανταλλαγμάτων που διεκδικεί το καθεστώς Ερντογάν, προειδοποιώντας ότι σε αντίθετη περίπτωση δεν πρόκειται να συναινέσει στην ένταξη της Σουηδίας και της Φινλανδίας στο ΝΑΤΟ. Τους εν λόγω διαύλους επικοινωνίας «αξιοποίησαν», μεταξύ άλλων, ο σύμβουλος της γερμανικής Καγκελαρίας Γενς Πλέτνερ, ο ΥΦΥΠΕΞ της Σουηδίας Ρόμπερτ Ρίντμπεργκ, ο σύμβουλος του Φινλανδού Προέδρου Πέτρι Χακάρανεν, ο σύμβουλος Εθνικής Ασφάλειας της Βρετανίας Στίβεν Λάβγκροουθ και ο σύμβουλος Εθνικής Ασφάλειας των ΗΠΑ Τζέικ Σάλιβαν. Όλοι αυτοί «και όχι μόνο» είχαν τηλεφωνική επικοινωνία με τον Ιμπραήμ Καλίν, σύμβουλο του Ερντογάν, γεγονός που ήδη γεννά εύλογα ερωτή-

Πολιτικοί κύκλοι εκτιμούν πως ο Τούρκος Πρόεδρος «εκλαμβάνει την κρίση που προκάλεσε η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, ως μια πρώτης τάξεως ευκαιρία, για να ανακατέψει την τράπουλα και να αποκομίσει κέρδη και ανταλλάγματα, από όλους ανεξαιρέτως, περιλαμβανομένου και του ζητήματος των αιτήσεων Σουηδίας-Φινλανδίας στο ΝΑΤΟ».

Η Άγκυρα έθεσε την αναβάθμιση της τελωνειακής ένωσης σε ανώτατο επίπεδο στην Ε.Ε., διατυπώνοντας μάλιστα παράπονα για «κωλυσιεργία», ζιτώντας και την παρέμβαση του Βερολίνου.

Ερωτήματα που άπτονται της «διαθεσιμότητας» της διεθνούς κοινότητας να συμμετάσχει στο μεγάλο παζάρι του Ερντογάν, ως επίσης και του μεγέθους του τμήματος που είναι διατεθειμένη να καταβάλει.

Σε κάθε περίπτωση η Άγκυρα και διά του Ιμπραήμ Καλίν φέρεται να έχει θέσει σειρά αιτημάτων, «αναλόγως ακροατηρίου», προσβλέποντας στην υλοποίηση όσο περισσότερων δύναται, στα οποία περιλαμβάνονται και «ντοσιέ» που αγγίζουν το Κυπριακό. Ειδικότερα:

Το τουρκικό ΥΠΕΞ έχει ζητήσει από τις Βρυξέλλες, «όπως διευκολυνθεί η επιλοκή/συμμετοχή της Άγκυρας στην εξωτερική πολιτική, άμυνα και ασφάλεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης»(!). Με πρόσημο ένα «γενικό συντονισμό» και προκειμένου όπως υποστηρίζει να διασφαλιστεί ότι η Σουηδία και η Φινλανδία, «ως επίσης και άλλα κράτη-μέλη της Ε.Ε., στα οποία εντάσσει και την Ελλάδα, θα τερματίσουν την «υπόθαλην εγκληματικήν και τρομοκρατικήν στοιχείων», κάνοντας μάλιστα ευθεία αναφορά στο ΡΚΚ. Πέραν των προκλητικά ασπράκτων ισχυρισμών του, το τουρκικό ΥΠΕΞ άφησε να διαρρεύσει μια λίστα 10 μαξιμαλιστικών αιτημάτων προς τη Σουηδία και τη Φινλανδία (εφημερίδα «Sabah»), στην οποία περιλαμβάνεται η έκδοση στην Τουρκία ανθρώπων που συνδέονται με «την τρομοκρατία», περιλαμβανομέ-

νων και προσώπων που σχετίζονται με το ΡΚΚ και την οργάνωση του Φετουλάχ Γκιουλέν, FETO. Η Άγκυρα ζητάει επίσης από τη Στοκχόλμη και το Ελσίνκι να προεξοφλήσουν ότι θα παγώνουν τραπεζικούς λογαριασμούς, κατ' εντολή της Τουρκίας (!), όταν «κρίθει» ότι σχετίζονται με τρομοκρατικές οργανώσεις. Και ότι θα εκδίδουν στην Τουρκία πρόσωπα που σχετίζονται με την τρομοκρατία και δεν θα προβαίνουν σε κινήσεις «εναντίον της εθνικής ασφάλειας της Τουρκίας», με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τα κυριαρχικά δικαιώματα των δύο χωρών.

Παράλληλα, όπως πληροφορείται η «Κ», η Άγκυρα έχει ήδη επαναφέρει στις Βρυξέλλες το αίτημα για άμεση αναβάθμιση της Τελωνειακής της Ένωσης, η οποία εξακολουθεί να βρίσκεται ψηλότερα στην ατζέντα των τουρκικών ντοσιέ στην Ε.Ε. και αποτελεί τον μοναδικό πλέον ουσιαστικό μοχλό πίεσης που διαθέτει η Λευκωσία για να πειθαναγκάσει την Άγκυρα να λοικικεύσει το Κυπριακό. Σύμφωνα με τις ίδιες πληροφορίες, η Άγκυρα έθεσε το ζήτημα σε ανώτατο επίπεδο στην Ε.Ε., διατυπώνοντας μάλιστα παράπονα για «κωλυσιεργία», ενώ όπως είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε, ζήτησε και την παρέμβαση του Βερολίνου, ώστε το αίτημά της «να προωθηθεί και να εγκριθεί, χωρίς περαιτέρω καθυστέρηση».

Επιπλέον, η Άγκυρα επιχειρεί να επιβάλει τους όρους της έναντι της Ε.Ε., περιλαμβανομένου και του προσφυγικού/μεταναστευτικού, ζιτώντας και ένα μόνιμο καθεστώς οικονομικής στήριξης, δισεκατομμυρίων ευρώ, σε ετήσια βάση.

Ομοίως και έναντι των ΗΠΑ, η Τουρκία διεκδικεί την επαναφορά της στο πρόγραμμα παραγωγής των F-35, ως επίσης και την αγορά και αναβάθμιση F-16. Σημειώνεται ότι πριν από ενάμιση μήνα, το Στέιτ Ντιπάρτμεντ είχε αποστείλει επιστολή-εισήγηση προς το Κογ-

κρέσο προκειμένου να εγκριθεί το αίτημα Ερντογάν προς Μπάιντεν για αγορά μαχητικών αεροσκαφών, νέου τύπου F-16, σφραγίζοντας την «επίταξη» της Άγκυρας –από μαύρο πρόβατο της Δύσης– στον σκληρό «συμμαχικό» πυρήνα.

Παράλληλα, η Άγκυρα υποδεικνύει ότι θα έχει «τον πρωταγωνιστικό ρόλο» σε οποιαδήποτε εξίσωση για την αξιοποίηση κοιτασμάτων υδρογονανθράκων στην Ανατολική Μεσόγειο, κάτι που γίνεται αποδεκτό τόσο από τις Βρυξέλλες, όσο και από την Ουάσινγκτον. Άλλωστε, οι ΗΠΑ θεωρούν την Τουρκία ως έναν από τους δύο βασικούς πυλώνες, μαζί με το Ισραήλ, για αξιοποίηση των κοιτασμάτων της περιοχής και για υλοποίηση του στόχου που επικεντρώνεται στην απεξάρτηση από το ρωσικό φυσικό αέριο. Υπενθυμίζεται ότι η Βικτόρια Νούλαντ είχε υποδείξει κατά το πρόσφατο ταξίδι της στην περιοχή, ότι «είναι προς το συμφέρον μας να υπάρχουν ισχυρές σχέσεις μεταξύ Τουρκίας και Ισραήλ, καθώς και εμπορικές και ενεργειακές σχέσεις». Η Αμερικανίδα αξιωματούχος απέρριψε κάθε σκέψη για φυσικό αέριο μέσω του αγωγού EastMed.

Ζητούν και τα ρέστα

Ο Τούρκος ΥΠΕΞ Μεβλούτ Τσαβούσογλου εξέφρασε προς τον Αμερικανό ομόλογό του Άντονι Μπλίνκεν δυσφορία για την πολιτική που ακολουθούν οι ΗΠΑ στις ελληνοτουρκικές σχέσεις. Ο κ. Τσαβούσογλου επισέμησε προς τον Άντονι Μπλίνκεν ότι το τελευταίο διάστημα οι ΗΠΑ «έχασαν την ισορροπία», την οποία, όπως είπε, τηρούσαν παλαιότερα στα ζητήματα Κύπρου, Τουρκίας και Ελλάδας. Σύμφωνα με τον Τούρκο ΥΠΕΞ, ο Αμερικανός ομόλογός του ανέφερε ότι οι ΗΠΑ «θα τηρήσουν την ισορροπία». Είναι πάντως προφανές ότι το νέο καθεστώς που απολαμβάνει πλέον η Άγκυρα, αξιοποιώντας την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, σε συνάρτηση και με τη θετική υποδοχή που εισπράττει διεθνώς για τον «μεσολαβητικό της ρόλο», δεν επιτρέπουν ούτε στους πλέον αισιόδοξους να θεωρούν ότι μπορεί κάποιος να εκδηλώσει παρέμβαση ή έστω να ασκήσει την επιρροή του για αλλαγή της τουρκικής στάσης στο Κυπριακό, στην παρούσα τουλάχιστον χρονική συγκυρία. Ο Κυριάκος Μητσοστάκς επικείμενη πάντως να ζητήσει από τις ΗΠΑ να το πράξουν, σημειώνοντας ότι η λύση δύο κρατών δεν είναι προς ζήτηση. Ωστόσο, οι εμπροσθικές δηλώσεις Τσαβούσογλου και οι υποδείξεις του για τήρηση «ισορροπιών», έχουν ως στόχο να καταδείξουν ότι η Άγκυρα δεν είναι καν διατεθειμένη να δεχθεί παρεμβάσεις προς αυτή την κατεύθυνση, κάτι άλλωστε που φρόντισε να υπογραμμίσει και ο Ταγίπ Ερντογάν, με τον άκοιμο τρόπο που τον διακρίνει. Στόχος των περί «ισορροπιών» υποδείξεων της Τουρκίας προς τις ΗΠΑ είναι πάντως και το αίτημα του Κυριάκου Μητσοστάκ να ξεκινήσει «τη διαδικασία για την απόκτηση μιας μοίρας αεροσκαφών F-35 πριν από το τέλος αυτής της δεκαετίας».

Εξι επεξεργασμένα τ/κ προϊόντα στο τραπέζι των Ελληνοκυπρίων

Η κυπριακή κυβέρνηση άναψε πράσινο φως στη διακίνηση και στο εμπόριο έξι επεξεργασμένων (μη ζωικών) τουρκοκυπριακών προϊόντων, από τα Κατεχόμενα μέσω της Πράσινης Γραμμής. Μετά από παρεμβάσεις της Κομισιόν, εδώ και αρκετά χρόνια, η Λευκωσία, σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», έλαβε απόφαση για το εμπόριο, των έξις τουρκοκυπριακών επεξεργασμένων προϊόντων:

- 1) Ελαιόλαδο
- 2) Χυμοί φρούτων (πορτοκάλι και ρόδι)
- 3) Χαρουπόμελο
- 4) Χαλβάς
- 5) Μαρμελάδες
- 6) Ταχίνι

Σύμφωνα με τις πληροφορίες της «Κ», το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε το εμπόριο των πιο πάνω έξι τουρκοκυπριακών προϊόντων, τα οποία πλέον θα μπορούν να διακινούνται μέσω της Πράσινης Γραμμής και να διατίθενται στις ελεύθερες περιοχές αλλά και στο σύνολο της ευρωπαϊκής επικράτειας. Οι ίδιες πληροφορίες αναφέρουν ότι πριν από μερικές εβδομάδες επικυρώθηκε να διακινούνται μη επεξεργασμένα τουρκοκυπριακά προϊόντα μέσω της Πράσινης Γραμμής, προσπάθεια όμως που δεν απέδωσε, καθώς η απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου «δεν είχε εξορθολογιστεί» και συνεπώς τα εν λόγω τουρκοκυπριακά προϊόντα δεν πέρασαν στις ελεύθερες περιοχές. Ως αποτέλεσμα, εκδηλώθηκαν αντιδράσεις, οι οποίες οδήγησαν στη συγκεκριμενοποίηση της απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου. Όπως δημοσίευσε η «Κ», η Κομισιόν ασκούσε εντονότερες πιέσεις προς τη Λευκωσία το τελευταίο διάστημα, ενώ είχε αποστείλει και επιστολή (2019), προκειμένου να δρομολογηθεί η διακίνηση και το εμπόριο επεξεργασμένων τουρκοκυπριακών μη ζωικών προϊόντων, μέσω της Πράσινης Γραμμής. Η Κομισιόν «επιβεβαίωσε προς την Κυπριακή Δημοκρατία, ότι αυτά τα προϊόντα επιτρέπεται σύμφωνα με το ισχύον νομικό πλαίσιο να περάσουν μέσω της Πράσινης Γραμμής και δεν θα πρέπει να απαγορευθούν από τις αρχές της Κυπριακής Δημοκρατίας». Η Κομισιόν φρόντισε μάλιστα να καταστήσει σαφές προς τις Αρχές της Κυπριακής Δημοκρατίας ότι «μολονότι μπορούν να λαμβάνουν δείγματα προϊόντων σε σημεία διέλευσης για περαιτέρω ανάλυση, σύμφωνα με την εφαρμογή του Κανονισμού για την Πράσινη Γραμμή, δεν θα πρέπει να εμποδίζουν τη διέλευση όλων των επεξεργασμένων τροφίμων».

Ελαιόλαδο, χυμοί φρούτων (πορτοκάλι και ρόδι), χαρουπόμελο, χαλβάς, μαρμελάδες και ταχίνι μπορούν να διακινούνται μέσω της Πράσινης Γραμμής και να διατίθενται στις ελεύθερες περιοχές αλλά και στο σύνολο της ευρωπαϊκής επικράτειας.

ΑΡΘΡΟ / Του ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥ ΡΩΣΣΙΔΗ

Η αποστολή του επικοινωνιολόγου

Την εξαγγελία του Νίκου Χριστοδουλίδη και την όποια συζήτηση θα μπορούσε να ακολουθήσει για το concept που επέλεξε, αναπόφευκτα επικράτησε η αποκάλυψη πως μεγάλο μέρος της ομιλίας του ήταν copy-paste αντιστοιχών ομιλιών του Ιωάννη Κασουλίδη το 2008. Ο σάλος που προκλήθηκε, κυρίως στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης, σε συνδυασμό με την άμεση απόλυση του επικοινωνιολόγου του, Γιώργου Φλέσσα, εγείρουν μια σειρά από ερωτήματα σχετικά με τις ευθύνες των επικοινωνιολόγων σε μια προεκλογική εκστρατεία, αλλά και ευρύτερα. Ποιος είναι ο ρόλος και τα καθήκοντα των επικοινωνιολόγων; Παράγουν πολιτική; Διαμορφώνουν το όραμα των υποψηφίων; Ποια είναι τα όρια της αποστολής τους; Μπορούν να αναδείξουν τον υποψήφιο σε πρωταγωνιστή της πολιτικής σκηνής, αν ο ίδιος δεν συγκεντρώνει εκείνα τα χαρακτηριστικά που απαιτεί ο ρόλος ή η θέση που διεκδικεί;

Εκ των πραγμάτων, η επικοινωνία είναι θεμελιώδες στοιχείο της πολιτικής και αναγκαία για κάθε στάδιο ανάπτυξης της. Είτε αφορά τη χάραξη, την εφαρμογή και τη διάχυση, είτε τη διαχείριση. Αναπόσπαστο στοιχείο είναι επίσης το επιχειρημα. Μπορεί να σταθεί επιχειρημα χωρίς επικοινωνία; Κάθε πολιτικός ή φορέας, συνεπώς, κατά κάποιον τρόπο φέρει μαζί του και την επικοινωνία του. Είτε αυτή μεταδίδεται ως εικόνα, είτε μέσω γραπτού ή προφορικού λόγου, είτε μέσω body ή sign language.

Στο διά ταύτα, οι επικοινωνιολόγοι μπορούν να συμβουλευθούν έναν πολιτικό, όμως δεν είναι ευθύνη τους η παραγωγή πολιτικής. Δεν διαμορφώνουν τις θέσεις και το όραμα των υποψηφίων. Μπορούν να το επεξεργαστούν και να το επιμεληθούν για να γίνει πιο εύκολα αποδεκτό ή αντιληπτό από την κοινωνία. Ο πολιτικός προσανατολισμός, το όραμα και οι προγραμματικές θέσεις είναι ευθύνη των υποψηφίων και

των κομμάτων. Οι σύμβουλοι επικοινωνίας καλούνται να αναδείξουν το έργο και τις θέσεις των υποψηφίων. Καλούνται να βελτιώσουν τη δυνατότητα τους να επικοινωνήσουν σωστά τα μηνύματά τους, αλλά και να αντιπαραβούν τα επιχειρήματα των αντιπάλων τους.

Είναι επομένως σημαντικό για έναν υποψήφιο να υποθετήσει σωστή επικοινωνιακή πολιτική για να προσεγγίσει το εκλογικό σώμα, να συστηθεί στην κοινή γνώμη ως προς το ποιος είναι, τι επιδιώκει και σε ποια σημεία υπερτερεί των αντιπάλων του. Καθ' όλη τη διάρκεια μιας συνεργασίας, ο επικοινωνιολόγος έχει συμβουλευτικό ρόλο για μια σειρά από θέματα όπως η διαμόρφωση της επικοινωνιακής στρατηγικής και τακτικής, η υλοποίηση ενεργειών που ενισχύουν την επιδιωκόμενη εικόνα, η αποτελεσματική προβολή δράσεων, η καθοδήγηση για αποτελεσματική προσέγγιση ψηφοφόρων, η σωστή προσέγγιση σύγχρονων

και παραδοσιακών Μέσων και η διαχείριση πιθανών αρνητικών δημοσιότητας. Ένα άλλο, κεφαλαίο-ώδους σημάσιος στοιχείο είναι η αξιοποίηση επιστημονικών ευρημάτων (ποσοτικών / ποιοτικών ερευνών) στη διαδικασία χάραξης / αναπροσαρμογής της στρατηγικής.

Τα τελευταία χρόνια κάπου φαίνεται να χάθηκε η μπάλα σε σχέση με την αντίληψη που επικρατεί για τον ρόλο των επικοινωνιολόγων. Ίσως η εκλογή Μπαράκ Ομπάμα και η συζήτηση που ακολούθησε σε σχέση με τα εργαλεία και τις πρακτικές που ακολουθήθηκαν, να επηρέασε την ευρύτερη αντίληψη. Σε κάποιο βαθμό ίσως η επικοινωνία να μυθοποιήθηκε. Γι' αυτή την εξέλιξη ενδεχομένως να ευθύνονται και οι ίδιοι οι επικοινωνιολόγοι, καθώς ενώ φροντίζουν για την εικόνα και τη φήμη των συνεργατών τους, κάπου φαίνεται να αδιαφορούν για την αντίληψη που επικρατεί για τους ίδιους ή αφήνουν εντέχνως να συντηρείται η αντίληψη ότι είναι

κάτι πολύ περισσότερο από αυτό που πραγματικά είναι (ή που θα έπρεπε να είναι).

Είναι αρκετά λοιπόν η πολιτική επικοινωνία από μόνη της για να κερδίσει εκλογές; Η διεθνής πρακτική και βιβλιογραφία επιβεβαιώνουν ότι η συνταγή της επιτυχίας έχει πολλές μεταβλητές και παραμέτρους, όλες εξίσου σημαντικές. Κατ' αρχάς η προσωπικότητα και το υπόβαθρο του υποψηφίου διαδραματίζει σημαντικό ρόλο για την έκβαση της προσπάθειας. Πού βρίσκεται ο δείκτης αναγνωρισιμότητας / αποδεκτικότητας του κατά την αφετηρία της προσπάθειας; Είχε εμπλοκή στα κοινά προηγούμενα ο υποψήφιος; Μπορεί να εμπνεύσει τους πολίτες; Έχει καθαρό παρελθόν; Διαθέτει τους οικονομικούς πόρους; Έχει ικανούς συνεργάτες;

Ένα δεύτερο στοιχείο, ίσως πιο σημαντικό και από την επικοινωνία είναι η οργανωτική ικανότητα. Διαθέτει ο υποψήφιος την υποδομή, τον μηχανισμό και τα εργαλεία για

αποτελεσματική εκστρατεία (door to door, εθελοντές, λειτουργία call centre, αξιοποίηση data driven εφαρμογών κ.ά.); Εν κατακλείδι, οι επικοινωνιολόγοι είναι εξαιρετικά χρήσιμοι για οποιοδήποτε υποψήφιο ή πολιτικό φορέα και μπορούν να έχουν ουσιαστική συμβολή στην προσπάθεια εκλογής του. Την ίδια ώρα, όμως, η αποστολή τους είναι συγκεκριμένη. Τα κομμάτια του παζλ είναι πολλά και χωρίς αυτά δεν υπάρχουν μαγικές λύσεις. Ούτε ο μετρ του είδους Μπαράκ Ομπάμα θα κέρδιζε τις εκλογές, αν δεν είχε εμπνεύσει τους πολίτες ως προσωπικότητα, αν δεν είχε πείσει ότι έφερνε κάτι νέο στην πολιτική ζωή των ΗΠΑ και αν δεν είχε διπλα τον κιλιάδες εθελοντές που κτύπησαν κάθε πόρτα και προσέγγισαν κάθε ψηφοφόρο σε όλη την επικράτεια των ΗΠΑ.

Ο κ. Χαράλαμπος Ρωσσιδής είναι διευθυντής Επικοινωνίας στη ΓΝΩΡΑ Σύμβουλοι Επικοινωνίας.

Wi-Fi
onboard

Καλωσορίζουμε
μια νέα εποχή.
Το Wi-Fi έφτασε!

aegeanair.com

Το Wi-Fi onboard έρχεται στο νέο στόλο μας και αλλάζει τα δεδομένα. Ολοένα και περισσότερα αεροσκάφη μας θα διαθέτουν Wi-Fi, για να είστε συνδεδεμένοι στο internet καθ' όλη τη διάρκεια της πτήσης σας και να κάνετε το ταξίδι σας ακόμη πιο απολαυστικό.

A STAR ALLIANCE MEMBER

AEGEAN

Θερμό Ιούλιο ετοιμάζει η Αγκυρα

Η τέταρτη τουρκική πλατφόρμα
αναμένεται στα τέλη του χρόνου

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Η περίοδος 2018-2020, η οποία σημάδευτηκε από την έντονη προβολή ισχύος της Τουρκίας στην Ανατολική Μεσόγειο, φαντάζει σήμερα εξαιρετικά απομακρυσμένη όχι μόνο γιατί ο πόλεμος στην Ουκρανία, που κλείνει αιώως τρεις μήνες, άλλαξε άρδην το διεθνές σκηνικό, αλλά και γιατί πριν από αυτόν η εικόνα στο τρίγωνο Αθήνας-Αγκυρας-Λευκωσίας έδειχνε κάποιες σοβαρές ενδείξεις αποκλιμάκωσης – παρά τα επιμέρους προβλήματα. Λίγο η επίσκεψη του πρωθυπουργού της Ελλάδας Κυριάκου Μητσοτάκη στην Τουρκία τον περασμένο Μάρτιο, λίγο η κρίση στην Τουρκία το πρώτο εξάμηνο του 2022 με την αισθητή υποχώρηση της τουρκικής λίρας και λίγο η συνολική προσέγγιση της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως προς την «θετική ατζέντα» – λίγο νωρίτερα – σε συνδυασμό και με την επικέντρωση των χωρών της περιοχής στη διαχείριση της πανδημίας δημιούργησαν ένα άτυπο «μορατόριουμ» από το οποίο δεν προέκυψαν μεγάλες ειδήσεις. Στην Κύπρο και παρά τη στασιμότητα στο Κυπριακό, το 2022 αποτέλεσε, μετά από ένα διάλειμμα δύο χρόνων ουσιαστικά, την απαρχή της επαναδραστηριοποίησης του γεωτρηκτικού προγράμματος της Κυπριακής Δημοκρατίας με τη γεωτρηξη της ExxonMobil-Qatar Petroleum στο τεμάχιο «10». Εν αναμονή των αποτελεσμάτων, του ενδιαφέροντος της αμερικανικής κοινοπραξίας για το «5» αλλά και της επανόδου της Total-ENI φαίνεται πως και η Τουρκία ετοιμάζεται – αρχής γενομένης από τον Ιούλιο – να επαναφέρει τη δραστηριότητά της στην Ανατολική Μεσόγειο με γεωτρηξεις περίξ της Κύπρου. Μια περίοδος που εγκαινιάζει «εκ νέου» την τακτική της Τουρκίας στην περιοχή της περιόδου 2019-2020, όταν προέβη σε έξι συνολικά γεωτρηξεις στην Κύπρο.

Η «Κ» πρώτη δημοσίευσε τον περασμένο Νοέμβριο τις λεπτομέρειες της αγοράς του τέταρτου, υπερσύγχρονου, πλοίου-γεωτρύπανου εκ μέρους της κρατικής εταιρείας ΤΡΑΟ της Τουρκίας. Το «Cobalt Explorer» από την περασμένη Πέμπτη βρίσκεται αγκυροβολημένο στο λιμάνι Τασουκού στον κόλπο της Μερσίνης από όπου θα δραστηριοποιηθεί τον προσεχή Ιούλιο στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου. Πηγές της «Κ» κάνουν λόγο για ένα «θερμό καλοκαίρι», η τουρκική πλατφόρμα θα μπορούσε να αναπτυχθεί, ως τα τέλη του χρόνου, σε θαλάσσια περιοχή περίξ της Κύπρου.

Να υπενθυμίσουμε πως το «Cobalt Explorer» θεωρείται υπερσύγχρονο γεωτρύπανο (7ης γενιάς) με τα συγκεκριμένα σκάφη να τα κατασκευάζει η εταιρεία Daewoo Shipbuilding & Marine Engineering (DSME), ενώ θα το διαχειρίζεται η κρατική εταιρεία πετρελαίου της Τουρκίας (ΤΡΑΟ). Το τρυπάνι θεωρείται κατάλληλο για έρευνες στη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου (γεωτρηξεις μέχρι τα 12.200 μέτρα) και κατά την παραμονή του στο λιμάνι του Τασουκού αναμένεται να μετονομαστεί κατά την πάγια τακτική της ΤΡΑΟ να δίνει ονόματα με συμβολική σημασία (π.χ. «Πορθητής»). Μια πιθανή ονομασία, με βάση τα τουρκικά ΜΜΕ, θα ήταν «Arslan» από το Arp Aslan («Μέγας Λέων») το ρομαντικοποιημένο όνομα δηλαδή προς τιμή του δεύτερου σουλτάνου της Αυτοκρατορίας των Σελτζούκων (1063-1073), Muhammad bin Dawud Chaghrī. Τόσο η απόκτηση όσο και η αποστολή του συγκεκριμένου γεωτρύπανου στην Ανατολική Μεσόγειο ακολουθεί μια μεθοδική προσέγγιση εκ μέρους της Τουρκίας, η οποία εστίασε την περίοδο 2020-2022 – με τα τρία άλλα γεωτρύπανα – σε έρευνες στη Μαύρη Θάλασσα, οι οποίες απέδωσαν καρπούς ως προς την εξεύρεση κοιτασμάτων φυσικού αερίου. Με τη

Η Τουρκία κατάφερε τα τελευταία πέντε χρόνια να αποκτήσει ένα στόλο με τέσσερα πλοία-γεωτρύπανα για έρευνες στην Ανατολική Μεσόγειο.

Με τη δέσμευση των «Φατίχ», «Γιαβούζ» και «Κανουνί» στη Μαύρη Θάλασσα, η Τουρκία καλύπτει το κενό της Ανατολικής Μεσογείου με ένα τέταρτο πλοίο-γεωτρύπανο.

δέσμευση των «Φατίχ», «Γιαβούζ» και «Κανουνί» στο υποσύστημα της Μαύρης Θάλασσας, η Τουρκία καλύπτει το κενό της Ανατολικής Μεσογείου με ένα τέταρτο πλοίο και πλέον με την τεχνονομία, τη δέσμευση προσωπικού εκτός του φόβου κυρώσεων της Ε.Ε. και με ένα υπερσύγχρονο τρυπάνι (που απέκτησε εν μέσω πανδημίας καθώς η κρίση που η τελευταία προκάλεσε στη βιομηχανία πετρελαίου έριξε τις τιμές) στοχεύει σε δύο άξονες:

- Στην πραγματική εξεύρεση κοιτασμάτων στην Ανατολική Μεσόγειο.
- Σε μια στρατηγική μειώσης της εξάρτησης της ΤΡΑΟ από προσωπικό και εταιρείες ξένων κρατών προκειμένου η αποτροπή της στε-

λέχωσης των πλοίων εκ μέρους της Κυπριακής Δημοκρατίας (σ.σ. προσπάθεια στην οποία πόνταρε την περίοδο 2019-2020) να εξουδετερωθεί, επί του πρακτέου.

Η στρατηγική της ΤΡΑΟ

Η Τουρκία δείχνει να εστιάζει στο τεμάχιο «6» της κυπριακής ΑΟΖ εκεί δηλαδή που σταμάτησε το «Γιαβούζ» στην έκρηξη έγχρονη γεωτρηξη της ΤΡΑΟ στην Κύπρο, την περίοδο μεταξύ Μαΐου και Ιουλίου του 2020. Εγγύς του στόχου «Καλυψώ» λόγω και της γειτνίασης με τον «Γλαύκο» (τεμάχιο «10» νοτίως του «6») αλλά και του «5» που πρόσφατα απέκτησε η κοινοπραξία της ExxonMobil-Qatar. Η επάνοδος της γαλλοϊταλικής κοινοπραξίας της Total-ENI στην κυπριακή ΑΟΖ αποτελεί ακόμη ένα λόγο καθόδου του «Cobalt Explorer» σε περιοχή του «6» προκειμένου η Αγκυρα είτε να αποτρέψει, όπως το 2018 στο τεμάχιο «3», την ευρωπαϊκή κοινοπραξία από το να προβεί σε γεωτρηξη, είτε να προβεί σε δική της «παράλληλη» γεωτρηξη αμφισβητώντας έτσι ευθέως τα κυριαρχικά δικαιώματα της Κ.Δ. επί της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης της. Επιπλέον, το «Cobalt Explorer» θα μπορούσε να κινηθεί και στα λε-

γόμενα τεμάχια «F» και «G» (συμπίπτουν αντίστοιχα με τα «2» και «9» της κυπριακής ΑΟΖ) της λεγόμενης «ΤΑΒΚ» προκειμένου να επιβεβαιώσει περαιτέρω το αφήγημα των δύο κυρίαρχων κρατών στην Κύπρο αλλά και του αποκλεισμού των Τουρκοκυπρίων από τους υδρογονάνθρακες. Πέραν όμως της έντασης που η τουρκική παρουσία – μέσω γεωτρηξεων – φέρνει στην Ανατολική Μεσόγειο, η στρατηγική της ΤΡΑΟ δείχνει να εστιάζει σε τρεις άξονες:

- Στην υπενθύμιση, υπό το βάρος των εξελίξεων με τον πόλεμο στην Ουκρανία και τη συζήτηση για την απεξάρτηση της Ε.Ε. από το ρωσικό φυσικό αέριο και την εξεύρεση εναλλακτικής, προς τα κράτη της περιοχής πως καμιά ενεργειακή δόση δεν μπορεί να συμβεί χωρίς την συμπερίληψη της Τουρκίας.

- Πως το φυσικό αέριο στην Κύπρο παραμένει στοιχείο που η Αγκυρα έχει ενσωματώσει στις συνομιλίες για το Κυπριακό – πέραν της μορφής της λύσης που η σχετική συζήτηση προτάσσει μετά το 2017 και

- Πως πιθανή εξεύρεση κοιτασμάτων, εντός μάλιστα της κυπριακής ΑΟΖ, εκ μέρους της Τουρκίας δημιουργεί ένα πολύ ισχυρό τετε-

λεμένο που σε συνδυασμό με τις ενέργειες στο Βαρώσι δημιουργεί ένα νέο πλέγμα επιταχύνσεων στις δυναμικές του Κυπριακού αλλά και στους σχεδιασμούς της Κ.Δ., καθώς και των αποφάσεων των εμπλεκόμενων εταιρειών (πλην των αμερικανικών) στην περιοχή.

Η Τουρκία δείχνει, μετά από παύση δύο χρόνων, να εγκαινιάζει ένα «θερμό Ιούλιο» στην κυπριακή ΑΟΖ αλλά και να επανέρχεται δυναμικά ως προς την προβολή ισχύος στην Ανατολική Μεσόγειο με κύριο εργαλείο τις ερευνητικές γεωτρηξεις. Σε μια περίοδο μάλιστα που πέραν των προκλήσεων για την Λευκωσία δείχνει να αποκτά shift διάρκειας για τα επόμενα χρόνια. Τόσο ως προς τον χρονικό ορίζοντα του 2023 και τις εκλογές – σε Τουρκία και Κύπρο – αλλά και ως προς την περίοδο που ξεκινά να περιοδοποιείται μετά από αυτό. Με το μεγάλο ερώτημα πλέον να σχηματίζεται γύρω από την πολιτική επιβίωση του Ερντογάν, την Τουρκία της επόμενης ημέρας και το πως η Ανατολική Μεσόγειος – στο σύνολό της – θα συνδιαμορφωθεί τα επόμενα χρόνια ως ένα σύστημα συνεργασίας ή εμπάνθυσσης του χάσματος και των ανταγωνισμών με φόντο το κομμάτι της ενέργειας.

ΑΡΘΡΟ / Του ΜΙΧΑΗΛ ΤΣΙΚΑΛΑ

Η ηγετική ομιλία και η άλλη

Την ομιλία του Κυριάκου Μητσοτάκη στο Κογκρέσο των ΗΠΑ θα τη συζητάμε για χρόνια. Ήταν μια ομιλία-ορόσημο από πολλές πλευρές, συμπυκνωμένη με όλα τα μεγάλα ζητήματα που απασχολούν τον Ελληνισμό και όχι μόνο βέβαια. Ήταν μια ομιλία του σήμερα, σύγχρονη, αλλά με τις απαραίτητες παραπομπές στις καταβολές της Δημοκρατίας και στη σφυρηλάτηση των σχέσεων των δύο χωρών. Μια ομιλία με όραμα, δομημένη με αρχή, μέση και τέλος, με το όραμα τελικά να μεταδίδεται ξεκάθαρα και με σαφήνεια. Μία ομιλία που όχι μόνο άγγιξε αλλά ανέλυσε στο απαραίτητο βάθος τις σύγχρονες προκλήσεις

της παγκόσμιας κοινωνίας, από τα fake news ως την κρίση που έχει επιφέρει η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία. Όχι με συνθήματα αλλά με περιεχόμενο και παραπέμπει, με προτάσεις και λύσεις που αφορούν την επόμενη μέρα στην Ευρώπη αλλά και στην Αμερική, κι αυτό δεν είναι τόσο εύκολο να γίνει είτε τα παρατηρήσαμε είτε όχι. Με σαφές πολιτικό και ιδεολογικό πλαίσιο και περιεχόμενο, σε μια εποχή ακύρωσης, ιδεολογικής, πολιτικής και κάθε άλλης, που μπορεί να λειτουργήσει ως ανάχωμα απέναντι σε αυτήν την κουλτούρα, η οποία θέλει να ισοπεδώσει τα πάντα. Τα μηνύματα πέρασαν, μεταξύ αυτών μετ' επι-

τάσεως και τα όσα αφορούν το Κυπριακό κι αυτό ήταν το ζητούμενο. Δεν θα τα επαναλάβω για την οικονομία του χώρου, αλλά θα πω συνοπτικά το εξής: Ο πρωθυπουργός της Ελλάδας με αυτή του την ομιλία στο Κογκρέσο και σε αυτή τη χρονική συγκυρία πρόσφερε σε υψηλότατο επίπεδο εξαιρετικές υπηρεσίες στον Ελληνισμό. Εξού και οι όποιες συγκρίσεις έγιναν και από τα ίδια τα μέλη του Κογκρέσου για την ομιλία του κ. Μητσοτάκη με άλλες ανάλογης βαρύτητας. Τόσο καλή ήταν και ήταν ακόμη περισσότερο από ό,τι ίσως καταλαβαίνουμε, γιατί εν τέλει την έγραψε ο ίδιος και μάλιστα όπως γράφτηκε στον Τύπο, τη δού-

λευε για καιρό. Το ότι ζητήθηκε από τα μέλη του Κογκρέσου μετά το πέρας αυτής να την υπογράψουν είναι η επισφράγιση των προαναφερμένων, οπότε ναι, όταν θα ξαναδούμε από μια χρονική απόσταση αυτήν την ομιλία θα μιλάμε για μια ομιλία-ορόσημο. Αυτό συμβαίνει με τις καλές ομιλίες. Έρχονται και μας ξαναβρίσκουν. Έτσι, με μια χρονική απόσταση να έχει παρέλθει, επανήλθε μια άλλη ομιλία, αυτή του κ. Κασουλίδη μέσα από τα χείλη του κ. Χριστοδουλίδη. Είδαμε και ακούσαμε την άμπωτη, τον λόγο και το περιεχόμενο στο μεγαλύτερο μέρος της, αν όχι στην ολότητα της, της ομιλίας του κ. Κασουλίδη το 2008 να

επαναλαμβάνεται από τον κ. Χριστοδουλίδη το 2022, γεγονός που από μόνη της είναι πολύ ενδιαφέρον.

Πινελιές ήταν τα όσα δεν χρησιμοποιήθηκαν τελικά από την ομιλία του κ. Κασουλίδη. Κι αν στο πρώτο σου μεγάλο βήμα, την πρώτη φορά που βγαίνεις από το κάδρο, επιλέγεις να μιλήσεις με τα περισσότερα λόγια σου να είναι δανεικά, αυτό σημαίνει πολλά πράγματα. Όπως και το γεγονός ότι αμέσως επικράτησε η λογική ότι τη ζημιά πρέπει να την πληρώσει ο... προπονητής και όχι εσύ που έχεις τον πρώτο και τον τελευταίο λόγο.

Λυπάμαι για το επίπεδο της πολιτικής που θέλουν κάποιοι να μας

περάσουν με κάθε ταμπέλα που μπορούν να σκεφτούν, αλλά που τελικά καταλήγει να είναι, αυτοπόδικτα, ξαναζεσταμένο φαγητό. Αυτό είναι το αποτέλεσμα ενός και μόνο στοιχείου: της υπερβολικής σιγουριάς που κατέληξε ως αλαζονεία και η οποία δεν είναι σημερινή αλλά χτίστηκε μεθοδικά με τεράστιες δόσεις ανοχής και προστασίας. Τώρα που η αυλαία έπεσε και φάνηκε η ιδεολογική και πολιτική ένδειξη, ελπίζω η κοινωνία να αρχίσει να βλέπει τον «βασιλιά» όπως πραγματικά είναι...

Ο κ. Μιχάλης Τσικαλάς είναι διευθυντής του Γραφείου Τύπου του ΔΗΣΥ.

46

ΧΡΟΝΙΑ

Φροντίδα για τον Άνθρωπο και την Υγεία

Κυπριακές Αξίες, Παγκόσμιας Αποδοχής

Κύριος στόχος μου, η αποτροπή της διχοτόμησης

Έγινε μία κουβέντα, τίποτα επίσημο για τον διαχωρισμό της ΑΟΖ, όπου και ξεκαθάρισα την αντίθεσή μου

Συνέντευξη στη
ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΟΥ

«Ο διαπραγματευτής δεν είναι ούτε κομματική τοποθέτηση, ούτε μέλος της κυβέρνησης, ούτε συμμετέχει καθ' οιονδήποτε τρόπο στη διακυβέρνηση του τόπου», λέει στην πρώτη συνέντευξη του μετά το πρώτο φως που πήρε από την Κεντρική Επιτροπή του ΑΚΕΛ, ο Ανδρέας Μαυρογιάννης στην «Κ». Ο ίδιος παραδέχεται πως έχει ευθύνη για την πορεία του Κυπριακού, ξεκαθαρίζει, ωστόσο, πως ένα είναι οι θέσεις που κατέθεσε η πλευρά μας και έφεραν το Κυπριακό μία ανάσα πριν από τη λύση και άλλο οι επί μέρους χειρισμοί. Αποκαλύπτει για πρώτη φορά πως έγινε μία κουβέντα για τον διαχωρισμό της ΑΟΖ στην οποία ήταν πλήρως αντίθετος και τη θεωρούσε ως μη γενομένη. Μιλώντας για τη διαπραγματευτική μας δεινότητα αποκαλύπτει πως από τη στιγμή που ο γ.γ. του ΟΗΕ υπέβαλε έγγραφο για την εφαρμογή της λύσης ως τη μόνη προϋπόθεση για να καταργηθούν εγγυήσεις, δεν έπρεπε να επιτρέψουμε στη συζήτηση να αποπροσανατολιστεί. Απορρίπτει τη φημολογία ότι έχει γερές οικονομικές πλάτες πίσω από την υποψηφιότητά του, υποστηρίζοντας πως θα βασιστεί στο crowd funding. Μιλάει και για τον Νίκο Χριστοδουλίδη, εκφοράζοντας τη λύπη του για το περιστατικό της εξαγγελίας και θυμάται το ποίημα του Καβάφη που λέει «μπίτε βαθύς στες σκέψεις ήταν, μπίτε τίποτε. Ένας τυχαίος αστέριος άνθρωπος».

—Σε προηγούμενη συνέντευξή μας είπατε πως θα παραιτηθείτε από τη θέση του διαπραγματευτή, αν δεν δείτε να υπάρχει μία σχετική κινητικότητα. Βρίσκεται δηλαδή σε τέλμα το Κυπριακό; —Κάποτε φτάνει το πλήρωμα του χρόνου για τους ανθρώπους, όχι αναγκαστικά για τους θεσμούς και για τις προσπάθειες που πρέπει να συνεχίζονται μέχρι την επίτευξη λύσης, ακόμα και σε καιρούς άνοιξας. Είχα πει, όταν ανέλαβα ως υπουργός Εξωτερικών ο Ιωάννης Κασουλίδης, πως ένιωθα ότι έπρεπε να δώσω ακόμα μια παράταση στη δική μου παρουσία, για να δούμε αν μπορεί να υπάρξει μια νέα δυναμική. Καταβάλλεται προσπάθεια, πέρασαν όμως τρεις μήνες και τα μηνύματα λόγω και του πολέμου στην Ουκρανία, της εγγύτητας εκλογικών προθεσμιών, καθώς και άλλων παραγόντων, δεν είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντικά για τους μήνες που έρχονται ώστε να δικαιολογηθούν τη συνέχιση της παρουσίας μου στη θέση του διαπραγματευτή, στην οποία υπηρετώ από το 2013.

—Συζητήθηκε ωστόσο η χρονική συγκυρία γιατί συνέπεσε με την πράξη του ΑΚΕΛ. Αυτός ήταν ο λόγος της παραίτησης; —Κάτσε τώρα να αποδείξεις πως δεν είσαι ελέφαντας. Θα έκανα απλώς τη διαπίστωση πως η παραίτησή μου επιτάχυνε τις εξελίξεις και την προεδρολογία.

—Υπάρχει όμως η φημολογία πως αποχωρήσατε λίγο προτού ολοκληρωθεί το συμβόλαιό σας... —Αυτό μου φαίνεται πως ήταν εσκεμμένη παραπληροφόρηση, μιας και πουθενά στην εργασιακή μου σχέση δεν υπάρχει ημερομηνία λήξης, άλλα επιτρέπεται η διακοπή της μ' ένα μήνα προειδοποίηση.

—Φαντάζομαι πως ακούτε τις αντιδράσεις ΑΚΕΛικών ψηφοφόρων πως είστε ένας δεξιός υποψήφιος και ο τρίτος στενός συνεργάτης του Νίκου Αναστασιάδη... —

—Μάλιστα, το άκουσα και βεβαίως δεν το συμερίζομαι.

—Θεωρείτε τον εαυτό σας συνεργάτη του Νίκου Αναστασιάδη; —Ο στενότερος συνεργάτης στις διαπραγματεύσεις για το Κυπριακό ως εκ της φύσεως της αποστολής μου ως διαπραγματευτής, εκ μέρους του Προέδρου, υπό την ιδιότητά του ως γγέτι της ελληνοκυπριακής κοινότητας. Δεν προβλέπεται, φυσικά, από το Σύνταγμα, αλλά εντάσσεται στην εσωτερική οργάνωση της Κοινότητάς μας στο πλαίσιο της αποστολής καλών υπηρεσιών του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ για το Κυπριακό.

—Κάτι τέτοιο δεν δυσκολεύει το ΑΚΕΛ; Νοούμενου ότι το αφήγημά του διαφέρει από αυτό της κυβέρνησης.

—Ο διαπραγματευτής δεν είναι ούτε κομματική τοποθέτηση, ούτε μέλος της κυβέρνησης, ούτε συμμετέχει καθ' οιονδήποτε τρόπο στην διακυβέρνηση του τόπου. Δεν έχει καμία εκτελεστική αρμοδιότητα και είναι εκτός κρατικής ιεραρχίας. Μέχρι και η ιδιότητά μου ως δημοσίου υπαλλήλου είχε ανασταλεί για να μπορέσω να αναλάβω αυτή την κατ' εξοχήν εθνική αποστολή.

—Όταν είστε στενός συνεργάτης του πώς ακριβώς διαφέρει;

—Η θέση του διαπραγματευτή δεν έχει να κάνει με το εσωτερικό πολιτικό σύστημα. Διορίστηκε από τον Πρόεδρο με την ομόφωνη γνώμη του Εθνικού Συμβουλίου.

—Μία ωστόσο κριτική του ΑΚΕΛ προς τον Νίκο Αναστασιάδη είναι οι χειρισμοί του στο Κραν Μοντανά. Εσείς συμφωνείτε με τους χειρισμούς του;

—Απολύτως φυσιολογικά συμμετείχα πλήρως στους χειρισμούς. Αυτή ήταν η αποστολή μου.

—Συνεπώς έχετε μερίδιο ευθύνης για κάποιους εξ αυτών;

—Φέρω σίγουρα μεγάλο μερίδιο της ευθύνης. Η αποτυχία με βαρύνει τουλάχιστον εξίσου. Ωστόσο οφείλουμε να διακρίνουμε ανάμεσα στις θέσεις που κατέθεσε η πλευρά μας στο τραπέζι και που έφεραν για πρώτη φορά το Κυπριακό σε μια ανάσα από τη λύση, και σε συγκεκριμένους επί μέρους χειρισμούς. Είναι γνωστό άλλωστε ότι τέθηκε σε κάποιες περιπτώσεις θέμα αποκλήρωσής μου, αλλά σε καμία περίπτωση αυτό δεν είχε να κάνει με τις θέσεις αρχής και τις διαπραγματευτικές θέσεις που υπέβαλε η πλευρά μας στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων.

—Τότε για ποιο λόγο υποβάλατε την παραίτησή σας;

—Προτιμώ να μην μούμπε σε λεπτομέρειες, καθώς ο διαπραγμα-

τευτής έχει μία αποστολή που από τη φύση της απαιτεί εμπιστευτικότητα. Είναι ωστόσο γεγονός πως αμέσως μετά την αποτυχία Κραν Μοντανά δυσκολεύτηκα να πείσω τον εαυτό μου πως υπήρχε ουσιαστικός λόγος να παραμείνω...

—Ισχύει ότι σας ζητήθηκε να κάνετε σχεδιασμό για διαχωρισμό της ΑΟΖ;

—Δεν ισχύει ότι έγινε κάτι επίσημο, αλλά μία κουβέντα. Εγώ ήμουν απλώς αφενός εντελώς αντίθετος και αφετέρου όπως νομίζω ήταν και το ορθό, θεωρούσα αυτή τη κουβέντα ως μη γενομένη.

—Αυτό σε συνδυασμό με την ιδεοθύελλα άλλων μορφών λύσης δεν σας προκάλεσε συνειδησιακό πρόβλημα στο να παραμείνετε στην εν λόγω θέση;

—Θα μου προκαλούσε τεράστιο συνειδησιακό πρόβλημα, αν μου ζητείτο να διαπραγματευτώ οτιδήποτε πέραν της διζωνικής, δικονομικής ομοσπονδίας, να βάλω στο τραπέζι οτιδήποτε θεμελιωδώς αλλοίωσε το κεκτημένο της διαδικασίας και το συμφωνημένο πλαίσιο λύσης. Ποτέ δεν μου ζητήθηκε κάτι τέτοιο. Μάλιστα, όταν ξεκίνησε αυτή η συζήτηση είχα δώσει μία μεγάλη συνέντευξη στην οποία καυτηρίαζα ως ανοησίες τα περί δυο κρατών.

—Στο Κυπριακό όμως συμφωνείτε με το ΑΚΕΛ;

—Υπάρχει πολύ μεγάλη σύμπτωση, στον στόχο, στην πορεία και στους χειρισμούς. Οι διαφορές μας συνίστανται σε δύο ζητήματα που αφορούν τα διαιτηθέντα στη διαπραγμάτευση. Η ανάγνωσή τους για το Κραν Μοντανά λέει πως η Τουρκία είχε δεχτεί άμεση κατάργηση εγγυήσεων και εμείς δεν τη δεχτήκαμε.

—Αυτό βεβαίως είναι σημαντικό...

—Βεβαίως θα ήταν και θα ήταν θερμός μου πόθος και μακάρι να μου αποδείξει κάποιος κάτι τέτοιο. Δεν διεκδικώ το μονοπώλιο της αλήθειας αλλά προσπαθώ να είμαι απόλυτα ειλικρινής. Θα ήμουν ασυνειδητός αν ανέντιμος αν προσχωρούσα σε αυτό το αφήγημα, τη στιγμή που δεν το είδα να συμβαίνει σε καμία περίπτωση. Έζησα το αντίθετο. Το άλλο σημείο είναι ότι το ΑΚΕΛ πιστεύει ότι ίσως με καταλληλότερους χειρισμούς και επιμονή να μπορούσαμε να αποτρέψουμε το αδιέξοδο. Εγ' αυτού και κρίνοντας εκ του αποτελέσματος δεν έχω καμία δυσκολία να δεχθώ ότι ενδεχομένως με άλλους χειρισμούς ίσως να ήταν καλύτερα τα πράγματα. Όπερ έδει δείξα.

—Οφείλεται στη διαπραγματευτική μας δεινότητα;

Τα περί οικονομικών πλατών και ο Ηγεμόνας του Καβάφη

—Οικονομικά πώς θα στηριχθείτε στον προεκλογικό; Επειδή ήδη ακούγεται πως έχετε πίσω σας μεγάλες οικονομικές πλάτες.

—Κάποιοι πόροι είναι απαραίτητοι, αλλά δεν θα εμπλακώ στο παιχνίδι της πλειοδοσίας δαπανών και συνθημάτων. Η οικονομική διάσταση είναι ίσως το αδύνατο αλλά και το δυνατό σημείο της υποψηφιότητάς μου. Σίγουρα δεν έχω προσωπικούς πόρους και δεν θα έχει η εκστρατεία μου τους πόρους που ενδεχομένως θα κινητοποιήσουν άλλοι υποψήφιοι. Από την άλλη αυτή είναι και η δύναμη της εκστρατείας μου και

προσφέρει το πλεονέκτημα διαμόρφωσης ενός υγιούς πλαισίου οικονομικής διαχείρισης που θα είναι απόλυτα διαφανές και θα στηρίζεται σε συνεπείς ανθρωπών που θέλουν να βοηθήσουν και όχι σε εξαρτήσεις.

—Αυτός ο προεκλογικός έχει την ιδιαιτερότητα να περιλαμβάνει δύο διπλωμάτες που συνεργάζονταν στενά. Εσείς και τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Ποιες είναι οι διαφορές σας;

—Θα ήταν αμετροέπεια και ελλειψη κομψότητας να κάνω εγώ σύγκριση τώρα των ουσιαστικών χαρακτηριστικών. Θα κρίνει ο

Σε όλη την ενήλική μου ζωή είμαι ενεργός πολίτης, βλέπω τον εαυτό μου στον χώρο των προοδευτικών ανθρώπων που μάχονται χωρίς αποκλεισμούς για ένα καλύτερο και δικαίτερο κόσμο και ως υπέρμαχο του ανθρωπισμού, λέει ο Ανδρέας Μαυρογιάννης.

“
Αμέσως μετά την αποτυχία Κραν Μοντανά δυσκολεύτηκα να πείσω τον εαυτό μου πως υπήρχε ουσιαστικός λόγος να παραμείνω...”

“
Δεν ισχύει ότι έγινε κάτι επίσημο [ο.σ. με τον σχεδιασμό διαχωρισμού της ΑΟΖ], αλλά μία κουβέντα. Εγώ ήμουν αφενός εντελώς αντίθετος και αφετέρου θεωρούσα αυτή την κουβέντα ως μη γενομένη.”

—Δεν θέλω να επεκταθώ επ' αυτού αλλά όταν την τελευταία νύχτα, έρχεται ο γ.γ. του ΟΗΕ και υποβάλλει (το μόνο έγγραφο που υπέβαλε) για την εφαρμογή της λύσης, ως τη μόνη προϋπόθεση για να καταργηθούν οι εγγυήσεις, τουλάχιστον μην επιτρέψετε στη συζήτηση να αποπροσανατολιστεί, αν είναι να πετύχει τον βασικό σου στόχο.

—Ποιες είναι οι μικροδιαφορές με τον Νίκο Αναστασιάδη;

—Μικροδιαφορές όπως συμβαίνει πάντα μεταξύ συνεργατών. Δεν είχαμε ποτέ καμία διαφορά τόσο ουσιαστική που να καταγράφεται ως διαφωνία. Υπάρχει συζήτηση μεταξύ συνεργατών αλλά όλοι γνωρίζουμε

πως τον τελικό λόγο τον έχει φιλοσοφικά ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Έτσι γίνεται σε όλες τις υγιείς ομάδες, όταν αποφασίζεται κάτι σοβαρό. Μόνο άμα εγείρεται ένα μέγιστο ζήτημα ηθικής τάξεως, φεύγεις.

—Συμερίζεστε αυτό που συζητείται πως ο επόμενος πρόεδρος θα έχει να διαχειριστεί τη διχοτόμηση;

—Μεγιστός μου στόχος και μέγιστή μου έγνοια είναι η αποτροπή της διχοτόμησης του τόπου μας. Σίγουρα ο κίνδυνος ελλοχεύει, αλλά ένας από τους βασικούς λόγους που βρίσκομαι εδώ είναι για να συμβάλω «με νύχια και με δόντια» στην παρεμπόδιση της. Και για να επανενώσουμε επιτέλους τον τόπο και τους ανθρώπους του, μέσα από μια ειρηνική και δίκαιη λύση.

—Αν αναφέρατε την λέξη συνεργάτης του Νίκου Αναστασιάδη, θα είστε ο υποψήφιος της αλλαγής όπως επιδιώκει το ΑΚΕΛ;

—Πάντα θεωρούσα τον εαυτό μου άνθρωπο με προοδευτικές ιδέες και απόψεις και κοινωνικές ευαισθησίες και πάντα πιστεύω ότι οι απόψεις μου συγκλίνουν με πολλά πράγματα που προσβέβει και η Αριστερά.

—Στο Κυπριακό θεωρείτε πως μπορούμε να συζητήσουμε άλλη μορφή λύσης;

—Αντιθέτως, χρειάζεται απόλυτη επιμονή στη συμφωνημένη βάση λύσης. Είναι για μένα η μόνη προσηφομένη άλλα και η μόνη εφικτή και ενδεδειγμένη για την περίπτωση μας. Μπορεί μάλιστα να είναι μία καλή λύση νοούμενου ότι διασφαλίζει πλήρως τα ανθρώπινα δικαιώματα, τις βασικές ελευθερίες, την εφαρμογή του ευρωπαϊκού κεκτημένου σε όλη την επικράτεια και την απαλλαγή από όλα τα στρατευματα και τις εγγυήσεις. Τι το κακό έχει ένας ομοσπονδιακός τρόπος οργάνωσης, τον 21ο αιώνα, σε μία χώρα που είναι μέλος της Ε.Ε., που

πλείστα όσα νομοθετήματα προέρχονται από τις Βρυξέλλες; Και που η υποχώρηση του εθνικού επιπέδου είτε προς τα πάνω προς όφελος της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης είτε προς τα κάτω με την αρχή της επικουρικότητας είναι μέρος της πεμπτοσύνης της ευρωπαϊκής ενοποιητικής διαδικασίας; Αν είμαστε συνεπείς στο θέμα του περιοχόμενου της λύσης, μπορεί να διαμορφώσουμε μία λύση απόλυτα λειτουργική και που να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις όλων των Κυπρίων, να είναι δίκαιη και να επιτρέπει στον τόπο να επανέρθει πλήρως τον βηματισμό του.

—Ιδεολογικοπολιτικά που ανήκετε;

—Δεν ανήκω σε κανένα πολιτικό χώρο, ούτε ήμουν ποτέ κομματικά χρωματισμένος. Απλώς σε όλη την ενήλική μου ζωή είμαι ενεργός πολίτης, βλέπω τον εαυτό μου στον χώρο των προοδευτικών ανθρώπων που μάχονται χωρίς αποκλεισμούς για ένα καλύτερο και δικαίτερο κόσμο και ως υπέρμαχο του ανθρωπισμού.

—Έχετε σκεφτεί την ομάδα που θα σας περιβάλλει; Αν θα αποτελείται από κομματικά στελέχη ή τεχνοκράτες;

—Σκέφτομαι, βεβαίως, αλλά είναι χωρίς και άκομφο να προκαταβάλω τις διαδικασίες του ΑΚΕΛ, που αν τελικά με υποστηρίξει θα επιτρέψει την εκπλήρωση της προϋπόθεσης (στηρίξη από μία ή περισσότερες σημαντικές πολιτικές δυνάμεις) που θα επιτρέψει την ανακοίνωση της ανεξάρτητης υποψηφιότητάς μου.

—Έχετε μιλήσει με άλλα κόμματα; Υπάρχει ενδεχόμενο να σας στηρίξουν πέραν του ενός κόμματος

—Μιλώ και ελπίζω και φιλοδοξώ, αλλά δεν το ξέρω ακόμα, ούτε είναι σε μένα να κάνω ανακινώσεις επ' αυτού. Θέλω να πιστεύω πως ένας υπεύθυνος πολιτικός λόγος και μια αξιόπιστη πρόταση για το αύριο μπορεί να κάνει τη διαφορά και να επικρατήσει μιας εικονικής πραγματικότητας που εκκυδαίξει τα πάντα.

—Στο ΑΚΕΛ υπάρχει η ανησυχία αποκλεισμού από τον β' γύρο...

—Είμαι αισιόδοξος πως αν καταφέρουμε να περάσουμε το πολιτικό μας μήνυμα τότε θα βρεθούμε σίγουρα στον β' γύρο, με νικηφόρα δυναμική.

—Πώς είδατε τις καταγγελίες Δημητριάδη;

—Ανακριθείς και εμπαιθείς και μεγάλο κρίμα για τον πολιτικό μας πολιτισμό.

—Κλείνει το ενδεχόμενο μετέπειτα συνεργασίας σας;

—Δεν κλείνει κανένα ενδεχόμενο, απλώς λυπήθηκα πολύ. Δεν το περιμένα...

από τον Jean Monnet, πατέρα της ευρωπαϊκής ενοποιητικής διαδικασίας, δεν είναι μόνο θέμα διπλωματικών χειρισμών μέσω του ΟΗΕ. Πρέπει να δημιουργήσουμε και τις οργανικές συνθήκες της ειρήνης που πάνε μαζί και με τις οργανικές συνθήκες της ανάπτυξης, της ευημερίας, της δικαιοσύνης κοινωνίας και της καταιξίωσης του τόπου και των ανθρώπων και με στρατευματα και τις εγγυήσεις. Τι το κακό έχει ένας ομοσπονδιακός τρόπος οργάνωσης, τον 21ο αιώνα, σε μία χώρα που είναι μέλος της Ε.Ε., που

κόσμος στη μακρά προεκλογική περίοδο που έχουμε ενώπιόν μας... Αν και δεν σας κρύβω πόσο με στενοχώρησε αυτό που είδαμε προ ημερών και με στοίχειώνει το ποίημα «Ηγεμών εκ Δυτικών Λιβύης» του Καβάφη.

—Έχετε συγκεκριμένο πλάνο διακυβέρνησης που να επιβεβαιώνει πως μπορείτε να κυβερνήσετε το καράβι, πέραν του χειρισμού του Κυπριακού;

—Η λύση του Κυπριακού δεν διαφέρει και δεν διαχωρίζεται τόσο πολύ από την ευημερία του τόπου και των ανθρώπων του. Όπως λέω συχνά, εμπνεόμενος

Θα σκεφτώ την επόμενη μέρα στον ΔΗΣΥ

Κάλεσμα του ΥΠΕΣ Νίκου Νουρή στους συναγερμικούς προκειμένου να μην επαναληφθεί το 2003 - Τι αναμένει από Χριστοδουλίδη

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΤΟΜΑΡΑ

Το αποτύπωμα του προεκλογικού σκηνικού στον Δημοκρατικό Συναγερμό παρουσιάζει ο υπουργός Εσωτερικών στη συνέντευξή του στην «Κ». Ο Νίκος Νουρή εκφράζει έντονη ανησυχία για επανάληψη λαθών, όπως λέει, του παρελθόντος, που ενδεχομένως να οδηγήσουν σε περιπέτειες το κόμμα. Ο κ. Νουρή, παρότι εμφανίζεται ιδιαίτερα προσεκτικός, ευθαρσώς παραδέχεται πως δεν τον αφήνει αδιάφορο η επόμενη μέρα στον Δημοκρατικό Συναγερμό. Ο ίδιος εμφανίζεται βέβαιος πως ο υποψήφιος του ΔΗΣΥ θα επαναλάβει ό,τι πέτυχε το κόμμα στις τελευταίες βουλευτικές εκλογές. Αποφεύγει να υψώσει τους τόνους για τις επιλογές Νίκου Χριστοδουλίδη και απαντά αν πρέπει να παραμείνει μέλος του ΔΗΣΥ, ενώ αναμένει να δει τις πολιτικές του θέσεις.

—Ως συναγερμικός τι αισθήματα σας δημιουργούνται έτσι όπως διαμορφώνεται το σκηνικό για τις προεδρικές του 2023;

—Ως συναγερμικός δεν νιώθω ευχάριστα, γιατί βλέπω να επαναλαμβάνονται τα λάθη του παρελθόντος, όταν βιώσαμε ανάλογη κατάσταση, δηλαδή μιας ενδεχόμενης διάσπασης του κόμματος με τις υποψηφιότητες των μακαριστών Κληρίδη και Μαρκίδη το 2003. Επομένως ευθέως απαντώ ότι είναι μια κατάσταση την οποία κανένας συναγερμικός δεν θα ήθελε να βιώσει. Το δεύτερο ξεκάθαρο για μένα είναι ότι είμαστε μονοκομματική κυβέρνηση και υπηρετούμε τον τόπο τα τελευταία σχεδόν 10 χρόνια. Θεωρώ ότι έχουμε να επιτελέσουμε ένα σημαντικό έργο. Έχουμε επιτελέσει σπουδαίο έργο, σημαντικότητες μεταρρυθμιστικές προσπάθειες έχουν υλοποιηθεί, η Κύπρος άλλαξε ολοκληρωτικά στη διακυβέρνηση Νίκου Αναστασιάδη και θεωρώ ότι εάν κάποιος ξεκινήσει να απαρτίζει μόνο τις βασικές μεταρρυθμίσεις, που έχουμε επιφέρει σε αυτό το κράτος, εάν θέλει να είναι αντικειμενικός, θα καταγράψει μια θεαματική διαφοροποίηση και βελτίωση του κυπριακού κράτους. Επομένως, από τη στιγμή που η διακυβέρνηση αυτή είναι επιτυχής, υποστηρίζουμε ότι θα πρέπει να συνεχιστεί η διακυβέρνηση για μια τρίτη συνεχόμενη θητεία. Ο ΔΗΣΥ, μέσω των δικών του διαδικασιών, επέλεξε τον υποψήφιο του που είναι ο πρόεδρος του κόμματος. Θεωρούμε ότι έχει όλα τα εκτέγγα να είναι ακόμα ένας επιτυχημένος πρόεδρος και είμαστε τοποθετημένοι να εργαστούμε προς την κατεύθυνση της εκλογής του Αβέρωφ Νεοφύτου για να κάνει το αυτόνοπο. Να συνεχίσουμε την επιτυχή διακυβέρνηση.

—Αννουχείτε ότι ο ΔΗΣΥ κινδυνεύει με διάσπαση;

—Όταν έχετε δύο υποψηφίους από τον ίδιο χώρο και μάλιστα ένα στέλεχος, τον πρώην συνάδελφο υπουργών Εξωτερικών, είναι προφανές ότι αυτό είναι ένα εύλογο

Εκ των πραγμάτων θα υπάρξουν εξελίξεις στην κορυφή της ηγεσίας του ΔΗΣΥ την επομένη των προεδρικών εκλογών, λέει στη συνέντευξή του στην «Κ» ο υπουργός Εσωτερικών Νίκος Νουρή, ο οποίος καλεί τους συναγερμικούς να στηρίζουν την υποψηφιότητα Αβέρωφ Νεοφύτου.

ερώτημα το οποίο τίθεται. Είναι η δουλειά όμως η δική μας, των στελεχών της παράταξης και των στελεχών της κυβέρνησης, να δουλέψουμε με συνέπεια πρώτα προς την κατεύθυνση των υποστηρικτών του Δημοκρατικού Συναγερμού και ταυτόχρονα προς την ευρύτερη κοινωνία για να πείσουμε ότι αυτή την ώρα το πιο σημαντικό είναι να συνεχιστεί η επιτυχής διακυβέρνηση την οποία αυτή την ώρα εκφράζει και προσβέβει ο Αβέρωφ Νεοφύτου. Όλα τούτα τα χρόνια η κυβέρνηση στηρίχθηκε, ιδιαίτερα την τελευταία πενταετία, αποκλειστικά στον Δημοκρατικό Συναγερμό. Επομένως δεν έχουμε κανέναν απολύτως λόγο να θέλουμε διαφοροποίηση της συγκεκριμένης κατάστασης, αντίθετως έχουμε κάθε λόγο να στηρίζουμε τον πρόεδρο της παράταξης, ο οποίος απέδειξε και τις ικανότητες και τη δυνατότητα του όχι μόνο να διαχειριστεί θέματα στο εσωτερικό αλλά να συνεχίσει αυτό που ο Νίκος Αναστασιάδης έχει πράξει: την αλλαγή του τρόπου αντιμετώπισης της Κύπρου στο εξωτερικό.

—Σε περίπτωση αποτυχίας του Αβέρωφ Νεοφύτου η παράταξη θα βρεθεί ενώπιον διλημάτων ανάδειξης νέας ηγεσίας;

—Προφανώς. Πάντοτε ένα εκλο-

“

Ως συναγερμικός δεν νιώθω ευχάριστα, γιατί βλέπω να επαναλαμβάνονται τα λάθη του παρελθόντος, όταν βιώσαμε ανάλογη κατάσταση, δηλαδή μιας ενδεχόμενης διάσπασης του κόμματος με τις υποψηφιότητες των Κληρίδη και Μαρκίδη το 2003.

γικό αποτέλεσμα καθορίζει την επόμενη μέρα στα κόμματα. Εάν το τέλος των προεδρικών εκλογών, που το απεύχομαι, δεν δώσει το χρίσμα στον Αβέρωφ Νεοφύτου προφανώς ο Δημοκρατικός Συναγερμός θα μπει σε μια διαδικασία η οποία θα πρέπει σήμερα να προβληματίσει και τους συναγερμικούς. Θα μπουέ σε μια διαδικασία —μη αποκλεισμένων— και της εσωστρέφειας, αυτά είναι πράγματα τα οποία είναι αυτόνοπα στο πολιτικό σκηνικό. Η επόμενη μέρα ενός τέτοιου

αποτελέσματος που θα απαιτεί ειδική διαχείριση εξαρτάται απόλυτα από την ικανότητα του ηγέτη και των ηγετικών στελεχών να διαχειριστούν το συγκεκριμένο αποτέλεσμα. Αυτό το οποίο οι συναγερμικοί θα πρέπει να κατανοήσουν, πρώτιστα, είναι πως θα πρέπει να σκεφτούν και την επόμενη μέρα. Γιατί η επόμενη μέρα δεν θα είναι ευχάριστη, εάν ο Δημοκρατικός Συναγερμός δεν είναι στην εξουσία. Δεν είναι αυτοσκοπός η εξουσία, το ερώτημα που έχετε θέσει είναι τα εσωτερικά του κόμματος. Η ιστορία κατέγραψε τα τελευταία 20 χρόνια συγκεκριμένες διακυμάνσεις της Κυπριακής Δημοκρατίας επί των προηγούμενων διακυβερνήσεων. Οι τραγικές στιγμές που ζήσαμε στο παρελθόν νομίζω είναι οδηγός για να επιλέξουν τον υποψήφιο του Δημοκρατικού Συναγερμού, οι ψηφοφόροι, στις επόμενες προεδρικές εκλογές. Αυτό άλλωστε το παράδειγμα είναι πάρα πολύ χαρακτηριστικό και αυτή την απάντηση την έδωσαν οι Κύπριοι πολίτες στις τελευταίες βουλευτικές εκλογές. Αυτό το ίδιο, δηλαδή, θα έχουμε ως αποτέλεσμα και στις επερχόμενες προεδρικές εκλογές.

—Και στα δύο σενάρια που αφορούν την παρουσία Νεοφύτου στην ηγεσία του κόμματος, τον

Νίκο Νουρή τον ενδιαφέρει να είναι πρωταγωνιστής ή να διεκδικήσει μια θέση. Μιλώ πάντα στην ηγετική πυραμίδα;

—Ήμουν μέλος της ηγετικής ομάδας του κόμματος, υπηρετώντας ως αντιπρόεδρος σε αυτήν την εξαιρετικά τιμητική θέση. Αυτή την ώρα έχω έναν εξίσου σημαντικό αξίωμα αυτό του υπουργού Εσωτερικών που, μεταξύ άλλων, θα έχω και την εποπτεία και ευθύνη των επόμενων εκλογών. Άρα, εγώ θα πρέπει αφενός μεν να επιτελέσω αυτό που πρέπει για το υπόλοιπο της θητείας μου και αφετέρου να παραμείνω διακριτικά κοντά αλλά ταυτόχρονα ενεργός. Αλλά βεβαίως να, θα σκεφτώ την οποιαδήποτε επόμενη μέρα, όταν θα είναι η επόμενη μέρα, γιατί αυτή τη στιγμή έχω μάθει στην πολιτική να καλιναγωγώ τις δικές μου φιλοδοξίες. Είμαι ένας άνθρωπος που ξεκίνησα από δημοτικούς σύμβουλος, είχα την ευτυχία να υπηρετήσω ως αντιδήμαρχος στη Λευκωσία για σχεδόν συνολικά 17 χρόνια. Επτά με οκτώ χρόνια υπηρέτησα το νομοθετικό σώμα από τη θέση του βουλευτή και αντιπροέδρου του κόμματος, σήμερα ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας με τίμησε με τη θέση του υπουργού των Εσωτερικών. Θεωρώ το να έχεις φιλοδοξίες είναι υγιές και σου δίνει κίνητρα, αλλά είναι πάρα πολύ σημαντικό να ξέρεις να καλιναγωγείς τις φιλοδοξίες σου. Αυτή την ώρα ο μοναδικός μου στόχος είναι να υπηρετήσω το υπολειπόμενο της θητείας μου σωστά, τον Πρόεδρο Αναστασιάδη και την κυβέρνηση και βεβαίως να βοηθήσω στην εκλογή του Αβέρωφ Νεοφύτου στην προεδρία της Δημοκρατίας.

Έχουμε πλουραλισμό —Ο ΔΗΣΥ θα πρέπει να ασχοληθεί με την ανανέωση της ηγεσίας σε περίπτωση αποτυχίας;

—Είμαστε το κόμμα με τις πιο ανοικτές δημοκρατικές διαδικασίες, αυτό δεν μπορεί να το αμφισβητήσει κανένας. Έχουμε πλουραλισμό, έχουμε πολυφωνία, δηλώνω περήφανος που είμαι στέλεχος αυτής της παράταξης, γιατί πάρα πολύ απλά όλα αυτά τα οποία έχετε ρωτήσει υπηρετούνται απόλυτα μέσα από τα καταστατικά μας και μέσα από τις διαδικασίες.

Κανένας δεν φημώνεται στον Συναγερμό, οι συναγερμικοί θα αποφασίσουν το εύρος της οποιασδήποτε αλλαγής υπάρξει. Εάν ο πρόεδρος του κόμματος εκλεγεί Πρόεδρος της Δημοκρατίας τότε εκ του αποτελέσματος θα πρέπει να υπάρξει διαφοροποίηση στο θέμα της προεδρίας, θα αποφασιστεί. Εάν δεν εκλεγεί και κριθεί από τον ίδιο πρώτιστα ότι θέλει να προχωρήσει στην οποία αλλαγή και ξανά έχουμε τις συγκεκριμένες διαδικασίες. Να θυμίσω ότι έχουμε συνέδριο αμέσως μετά τις προεδρικές εκλογές, άρα δεν πρέπει να ανησυχεί κανένας για τον Δημοκρατικό Συναγερμό ότι με τον άλφα ή βήτα τρόπο ο δρόμος είναι ξεκάθαρος για τη συναγερμική στελέχη και για τον κόσμο της παράταξης.

Ε/Κ σε κύκλωμα μεταναστών

—Σε συνέντευξή σας στην «Κ» είχατε αναφερθεί σε κυκλώματα στη διακίνηση μεταναστών. Τα κυκλώματα αυτά υφίστανται ή έχουν περιορισθεί;

—Ανθού. Κατ' αρχάς με καταγράψω ότι ιδιαίτερα από την Πράσινη Γραμμή η συντριπτική πλειοψηφία εκείνων των ολίγων που αντιδρούν για τη φύλαξη της προέρχεται από τον χώρο των λαθρεμπόρων. Από την Πράσινη Γραμμή γνωρίζουν πολύ καλά οι αρχές ασφαλείας της Δημοκρατίας ότι γίνεται λαθρεμπόριο. Είτε αυτό είναι τσιγγάρων είτε καουσίμων είτε πολλά άλλα. Ένας που πλουτίζει με αυτό τον συγκεκριμένο τρόπο και τις πλείστες των περιπτώσεων δυστυχώς είναι Ελληνοκύπριοι ιδιοκτήτες συγκεκριμένων κατοικιών, να αποτελεί μέρος του κυκλώματος και αυτοί οι άνθρωποι θα πρέπει να διώκονται και να τιμωρούνται, θα τολμήσω να πω εξοντωτικά.

—Στη μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης μια θετική απόφαση στην προσφυγή του Δήμου Αγλαντζιάς θα επηρεάσει μόνο το συγκεκριμένο σχήμα ή γενικότερα;

—Θα επηρεάσει σαφώς το συγκεκριμένο σχήμα αλλά βεβαίως θα δημιουργήσει μια όχι ευχάριστη κατάσταση, γιατί πολύ απλά ο Δήμος Αγλαντζιάς σε αυτό το ενδεχόμενο, για να μη μείνει μόνος του, θα πρέπει να διεκδικήσει πού θα τοποθετηθεί. Άρα επηρεάζει και άλλα σχήματα, ενδεχομένως και βεβαίως εάν κριθεί από το δικαστήριο μια τέτοια απόφαση σύνομη τότε ενδεχομένως να υπάρξουν και άλλες προσφυγές. Για μας δεν είναι ευχάριστη να έχουμε ανάλογες προσφυγές στο Δικαστήριο.

—Κινδυνεύει το σύνολο της μεταρρύθμισης;

—Θα περιμένουμε να δούμε την απόφαση του Δικαστηρίου.

Διαβάστε το δεύτερο μέρος της συνέντευξης του υπουργού Εσωτερικών στο www.kathimerini.com.cy τη Δευτέρα για τη μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης, τις μετασταυτικές ροές, τις Ουκρανούς πρόσφυγες και το κέντρο Πουρνάρα.

Να αποφασίσει ο Χριστοδουλίδης αν θα συνεχίσει να είναι μέλος του κόμματος

—Έχετε να πείτε κάτι για τον Νίκο Χριστοδουλίδη, ο οποίος μέχρι πριν τέσσερις με πέντε μήνες ήταν συνάδελφός σας στο Υπουργικό Συμβούλιο και παραμένει μέλος του Συναγερμού;

—Ο κ. Χριστοδουλίδης έκανε την επιλογή του. Στον Δημοκρατικό Συναγερμό έχουμε αυτή την άνεση του πλουραλισμού και της πολυφωνίας. Προσωπικά θεωρώ ότι δεν έγινε σωστή διαχείριση όσον αφορά την υποψηφιότητά του, είναι όμως αναφαίρετο δικαίωμα του καθενός να θέσει τον εαυτό του ενώπιον των πολιτών. Μας στενοχώρησε αυτή η συγκεκριμένη επιλογή, γιατί είμαστε θεωρούσαμε ότι θα έπρεπε να περάσει μέσα από τις διαδικασίες, όντας μέλος του Δημοκρατικού Συναγερμού. Ο κ. Χριστοδουλίδης επέλεξε να μην ακολουθήσει τις δια-

δικασίες, αυτό δεν με βρίσκει σύμφωνο, ωστόσο ο καθένας κάνει την επιλογή του. Τώρα δεν είναι η ώρα να συζητήσουμε και να κάνουμε εμείς αποτίμηση της ενέργειας του Νίκου Χριστοδουλίδη, τώρα είναι η ώρα που οι πολίτες θα πρέπει να αποφασίσουν στη βάση πολιτικών και όχι στη βάση προσωπίου. Ο Δημοκρατικός Συναγερμός, διά του προέδρου του και υποψηφίου για την προεδρία, έχει ξεκάθαρους πολιτικές, οι οποίες είναι οι πολιτικές που σήμερα προσβέβει εν πολλοίς η συγκεκριμένη κυβέρνηση του Νίκου Αναστασιάδη. Θα είναι ενδιαφέρον να ακούσουμε ποιες είναι οι πολιτικές που προσβέβει ο κ. Χριστοδουλίδης μέσα από το πρόγραμμά του, να δούμε ποιες είναι αυτές οι διαφοροποιήσεις τις οποίες επαγγέλλεται και να κριθούμε όλοι

«Θα είναι ενδιαφέρον να ακούσουμε ποιες είναι οι πολιτικές που προσβέβει ο κ. Χριστοδουλίδης μέσα από το πρόγραμμά του, να δούμε ποιες είναι αυτές οι διαφοροποιήσεις τις οποίες επαγγέλλεται και να κριθούμε όλοι εκ του αποτελέσματος» λέει ο Νίκος Νουρή,

εκ του αποτελέσματος και βεβαίως να θέσει τον εαυτό του μπροστά από τον κόσμο. Εμείς στον Δημοκρατικό Συναγερμό αδμονούμε να διαμορφωθεί το πολιτικό σκηνικό, για να γίνει επιτέλους συζήτηση πολιτικών επιχειρημάτων από τους εν δυνάμει υποψηφίους. Μέχρι σήμερα δεν έχει γίνει αυτό. Πέραν του Αβέρωφ Νεοφύτου, ο οποίος προσβέβει συγκεκριμένες πολιτικές θέσεις τις οποίες παραθέτει στον κυπριακό λαό, δεν έχουμε ακούσει καμία πολιτική θέση από κανέναν υποψήφιο.

—Ο κ. Χριστοδουλίδης έχει χαρακτηριστεί από τον ΔΗΣΥ ως υποψήφιος της αντιπολίτευσης. Πώς γίνεται ένας υποψήφιος της αντιπολίτευσης να είναι και μέλος του κόμματος;

—Στον Δημοκρατικό Συναγερμό υπάρχουν συλλογικά όργανα που αποφασίζουν. Επομένως, δεν μπορώ να απαντήσω τη συγκεκριμένη ερώτησή.

—Κατά την άποψή σας πρέπει να παραμείνει κομματικό μέλος;

—Εάν οι πολιτικές του κ. Χριστοδουλίδη διαφοροποιηθούν από τον Δημοκρατικό Συναγερμό θεωρώ ότι ο ίδιος θα αποφασίσει εάν θα πρέπει να συνεχίσει να είναι μέλος του κόμματος. Επομένως, νομίζω ότι αυτά τα ερωτήματα πρέπει να απαντηθούν πρώτιστα από τον ίδιο. Εμείς δεν είμαστε το άγνωστο, είναι οι υπόλοιποι. Άρα θα πρέπει να τοποθετηθούν οι υπόλοιποι για να μπορέσει ακριβώς ο κόσμος να αποφασίσει τι ακριβώς θέλει να στηρίξει.

Ο Χριστοδουλίδης δίχασε το Κέντρο

Αρχισαν τα εσωκομματικά «όργανα» του μεσαίου χώρου, μετά και την επίσημη εξαγγελία του τέως υπουργού Εξωτερικών

Της **ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Τα χρονικά περιθώρια για τα κόμματα του Κέντρου φαίνεται να στενεύουν μετά και την εξαγγελία της υποψηφιότητας Χριστοδουλίδη, μιας και θα πρέπει να προχωρήσουν τις διαπραγματεύσεις για την ανάδειξη της δικής τους πρότασης για τις προεδρικές εκλογές του '23. Αν και το μήνυμα που στέλνουν προς όλες τις κατευθύνσεις είναι πως υπάρχει αρκετός χρόνος για να εξελιχθούν ομαλά οι διαπραγματεύσεις των κομμάτων βάσει χρονοδιαγραμμάτων που τηρούνταν και σε προηγούμενες εκλογικές αναμετρήσεις, φαίνεται ότι στο παρασκήνιο κυριαρχούν το άγχος και ο έντονος προβληματισμός. Ο απόηχος της εξαγγελίας Χριστοδουλίδη με τα ξεσηκωμένα σημεία από παλαιότερη ομιλία του Γιάννη Κασουλίδη (κάτι που οι συναγερμικοί φροντίζουν να υπενθυμίζουν καθημερινά με όλους τους τρόπους) όπως και η επιμονή του τέως ΥΠΕΞ να δηλώνει μέλος του ΔΗΣΥ, προκάλεσαν κραδασμούς στα κόμματα του μεσαίου χώρου και έδωσαν λαβή για περισσότερες εσωτερικές αντιπαραθέσεις.

Το βάρος στο Νικόλα

Στο ΔΗΚΟ, αν και επίσημα δηλώνεται ότι δεν έχει κλείσει κάποια συμφωνία, γίνεται σοβαρή προσπάθεια διαχείρισης εκείνων που αντιδρούν σφόδρα στην υποψηφιότητα Χριστοδουλίδη. Στην προκειμένη περίπτωση φαίνεται πως ο Νικόλας Παπαδόπουλος δεν έχει άλλη επιλογή από το να χειριστεί προσωπικά το θέμα, εξηγώντας τους -ακόμη και σε βουλευτές του κόμματος- ότι στην παρούσα φάση η συγκεκριμένη επιλογή είναι και η καλύτερη υπό τις περιστάσεις. Άλλωστε, όπως διαμνύεται, είναι

ο πρόεδρος του κόμματος που ανέλαβε και τις συζητήσεις με τον υποψήφιο με τις συναντήσεις των δύο ανδρών να πραγματοποιούνται μακριά από τα φώτα της δημοσιότητας, μιας και θα πρέπει να γίνουν βήματα και από τις δύο πλευρές ώστε να αποδεχτούν τη στήριξη χωρίς περαιτέρω αντιδράσεις. Μάλιστα, η επιλογή του ΔΗΚΟ να τραβήξει χρονικά την απόφαση έως τα μέσα Ιουνίου, προηγείται το συνέδριο του ΑΚΕΛ το πρώτο Σαββατοκύριακο του μήνα, φαίνεται να αντιμετωπίζεται θετικά από τα πρωτοκλασάτα στελέχη του. Ευελπιστούν ότι μέχρι τότε θα ξεφουσκώσει το σκάνδαλο της αντιγραφής, αν και όπως σημειώνουν, αυτή η επιμονή στελεχών πρώτης γραμμής

Ο απόηχος της εξαγγελίας Χριστοδουλίδη με τα ξεσηκωμένα σημεία από παλαιότερη ομιλία Κασουλίδη, όπως και η επιμονή του να δηλώνει μέλος του ΔΗΣΥ, προκάλεσαν κραδασμούς στα κόμματα του μεσαίου χώρου.

του ΔΗΣΥ με το θέμα φέρεται να φέρνει το αντίθετο αποτέλεσμα και να συσπειρώνει ακόμη περισσότερο τους υποστηρικτές του Νίκου Χριστοδουλίδη. Παράλληλα, αναμένουν από τον ίδιο να προχωρήσει άμεσα με τη δημοσιοποίηση των προγραμματικών του θέσεων ώστε να μετατοπιστεί η συζήτηση σε κάτι πιο ουσιαστικό από αντιγραφές και κομματικές ταυτότητες, όπως επίσης και να αποστα-

Αναμένουν από τον Νίκο Χριστοδουλίδη να προχωρήσει άμεσα με τη δημοσιοποίηση των προγραμματικών του θέσεων, ώστε να μετατοπιστεί η συζήτηση σε κάτι πιο ουσιαστικό από αντιγραφές και κομματικές ταυτότητες.

σοποιηθεί λίγο από το έργο της παρούσας κυβέρνησης μιας και το ΔΗΚΟ δηλώνει διαχρονικά ότι είναι διεφθαρμένη (κάτι που ο κ. Χριστοδουλίδης ως πρώην μέλος της αρνείται συστηματικά)

Σε στάση αναμονής

Στην ΕΔΕΚ απ' την άλλη δεν δείχνουν να βιάζονται ιδιαίτερα και περιμένουν την απόφαση του ΔΗΚΟ χωρίς να αποκλείουν στήριξη

του ίδιου υποψηφίου. Άλλωστε και τα δύο κόμματα διαμνύουν ότι θα καταβάλουν κάθε προσπάθεια για να υλοποιηθεί η συνεργασία με στόχο «να επαναφέρουν την ελπίδα στον τόπο». Ωστόσο, η θέση του Μαρίνου Σιζόπουλου ότι στόχος μιας πιθανής υποστήριξης ενός υποψηφίου είναι και ο εμβολιασμός του κυβερνητικού του προγράμματος με θέσεις και της ΕΔΕΚ δεν φαίνεται να βρίσκει σύμφωνο τον

Νίκο Χριστοδουλίδη. Άλλωστε, μπορεί αυτή την ώρα την ΕΔΕΚ, στις όποιες διαβουλεύσεις εν όψει εκλογών βάσει και των αποφάσεων των συλλογικών οργάνων, να την εκπροσωπεί ο πρόεδρος του κινήματος, ωστόσο, είναι πολλές οι φωνές ηγετικών στελεχών που καράζουν μία διαφορετική, παράλληλη, πορεία. Μάλιστα, φαίνεται πως δύσκολο ο Μαρίνος Σιζόπουλος στην παρούσα φάση θα μπορέσει να πείσει πως το κόμμα του μπορεί να έχει ρυθμιστικό ρόλο στον σχηματισμό κυβέρνησης, όπως τις παλιές καλές εποχές. Την ίδια ώρα εκτιμά πως το ποντάρισμα στο σωστό αλόγο και μια πιθανή νίκη θα του προσφέρει μια προσωπική επιτυχία, θα καταλαγιάσει κάπως το εσωτερικό μέτωπο και ίσως ανακόψει περαιτέρω συρρίκνωση των ποσοστών του Κινήματος. Πάντως, μια πιθανή στήριξη της υποψηφιότητας του πρώην υπουργού της παρούσας κυβέρνησης αναμένεται να προκαλέσει τριγμούς στην ΕΔΕΚ σε ό,τι αφορά τη στάση της στο Κυπριακό, αφού πολλά στελέχη της, όπως ο βουλευτής του κόμματος Κωστής Ευσταθίου, είναι διαχρονικά εναντίον της ΔΔΟ.

Εμμένουν στη συναίνεση

Σε ό,τι αφορά τις διαπραγματεύσεις εντός της ΔΗΠΑ φαίνεται ότι και αυτές θα ολοκληρωθούν εντός Ιουνίου, αν και όπως δηλώνει στη «Κ» ο Μάριος Καρογιάν δεν υπάρχει οποιαδήποτε αναγκαιότητα για βεβιασμένες αποφάσεις.

Εμμένουν μάλιστα στην προσπάθεια για μια υποψηφιότητα ευρύτερης συναίνεσης, που να ενώνει και δεν αποκλείει πιθανή αλλαγή της παρούσας εικόνας σε σχέση με τους υποψηφίους κυρίως των μεγάλων κομμάτων σημειώνοντας

πως έχουμε πολύ χρόνο ακόμα μέχρι τις εκλογές. Αφήνουν μάλιστα να εννοηθεί ότι η παρουσία στελεχών και φίλων της ΔΗΠΑ στο πλευρό του Νίκου Χριστοδουλίδη, όπως ο Βασίλης Πάλλμας, δεν προεξοφλεί τίποτα, μιας και θα πρέπει να μελετήσουν θέσεις και προτάσεις της παρούσας κυβέρνησης, ο Αβέρωφ Νεοφύτου με τον οποίο ο κ. Καρογιάν έχει ήδη βρεθεί ενώ καμία συνάντηση μέχρι αυτή την ώρα δεν έχει γίνει με τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Τέλος, όσο κι αν ακούγεται παράξενο υπάρχουν και (λίγες) φωνές εντός ΔΗΠΑ, που προτείνουν την υποψηφιότητα Μαυρογιάννη, αν και το σενάριο αυτό θεωρείται εξαιρετικά απομακρυσμένο. Η τελική απόφαση, σύμφωνα πάντα με τα όσα αφήνουν να διαρρέουν στελέχη του κόμματος, δεν αναμένεται νωρίτερα από τα τέλη Ιουνίου, επαναλαμβάνοντας ότι η επιλογή θα γίνει βάσει των θέσεων του κόμματος και ποιος βρίσκεται πιο κοντά σε αυτές αλλά και κατά πόσο θα γίνει αποδεκτή η προσπάθεια για εμπλουτισμό των προεκλογικών θέσεων του υποψηφίου και με τις προτάσεις της ΔΗΠΑ.

GoGordian
REAL ESTATE

Ακίνητα υψηλής απόδοσης

Κτήριο μικτής χρήσης στους Αγίους Ομολογητές, Λευκωσία

- Βρίσκεται στη λεωφόρο Γρίβα Διγενή
- Σε προνομαχική τοποθεσία στο επιχειρηματικό κέντρο της Λευκωσίας
- Μέρος του κτηρίου είναι μισθωμένο
- Αποτελείται από 2 επίπεδα υπόγειας στάθμησης, 5 γραφεία και 1 κατάστημα στο ισόγειο, καθώς και επιπλέον γραφεία στους υπόλοιπους 6 ορόφους
- Εξαιρετική εγγύτητα σε όλες τις ανέσεις, σε δημόσιες υπηρεσίες, εστιατόρια και καταστήματα
- Δυνατότητα ενοικίασης με υψηλό σταθερό εισόδημα

Ref: 7946

Η ιδανική επενδυτική ευκαιρία!

7777 5656
www.gogordian.com

€5.500.000

Ένας επικοινωνιολόγος δεν φέρνει την άνοιξη

Η περίπτωση Γιώργου Φλέσσα έφερε στο προσκήνιο τον ρόλο που διαδραματίζουν οι στρατηγιστές – Οι γκάφες και τα μηνύματα

Της ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Το πόσο θα στοιχίσει στον Νίκο Χριστοδουλίδη το βίντεο, που έχει γίνει viral και που παρουσιάζει 47 κοινά σημεία της εξαγγελίας του με αυτής του Ιωάννη Κασουλίδη το 2008, είναι το κύριο ερώτημα που συζητείται στα κομματικά πηγάδια. Είναι για παράδειγμα ένα «καίριο» πλήγμα στον προεκλογικό του την ώρα που παρουσιάζεται ως φαβορί των εκλογών ή απλώς ένας λεκές στην καλογουαλισμένη εικόνα του; Η επόμενη δημοσκοπήσιση θα δείξει κατά κάποιο τρόπο αν επλήγη είτε το προφίλ είτε η δυναμική του. Αυτό που καταγράφεται σήμερα είναι πως ο τέως υπουργός Εξωτερικών μπήκε αργά στην προεκλογική μάχη, όμως στην πρώτη και ίσως πιο σημαντική του παρουσία έστρωσε εύκολα το χαλί για να περάσει από πάνω του ο κομματικός οδοστρωτήρας του ΔΗΣΥ. Τα κοινά σημεία της ομιλίας με τότε, οι «πνευλιές», σύμφωνα με το επιτελείο του, που έκανε ο επικοινωνιολόγος του Γιώργος

Οι εξ Ελλάδος επικοινωνιολόγοι είχαν ανέκαθεν την τιμητική τους στο κυπριακό πολιτικό σκηνικό. Κάποτε με φουρτούνες, άλλοτε με φιλική λήξη της συνεργασίας.

Φλέσσας και οι προεκτάσεις αυτής της κατάστασης ίσως να διδάσκονται μετά από κάποια χρόνια στα πανεπιστήμια. Όμως στο σήμερα, πόσο ρόλο έχουν τελικά οι επικοινωνιολόγοι στο κτίσιμο μιας πολιτικής καριέρας και πόσο μπορούν να την πλύνουν; Άλλοτε οι συμβολή τους μυθοποιείται, άλλοτε κάνουν ζημιά και άλλοτε αποτελούν τον κατάλληλο αποδιοπομπαίο τράγο. Η συμβολή τους είναι σύνθετη, τα όρια δεν είναι πάντα διακριτά, όμως πολλές είναι οι φορές που οι ίδιοι έχουν αναλάβει την ευθύνη για το κακό αποτέλεσμα.

Η μυθοποίηση

Ένας σύμβουλος επικοινωνίας δεν κτίζει από το μηδέν πολιτικές καριέρες, ούτε οδηγεί με ευκολία στη νίκη. Βοηθά βεβαίως στο να περάσει αποτελεσματικά το μήνυμα, να βελτιωθεί η εικόνα του πολιτικού προσώπου και να διαχειριστεί κρίσεις. Δεν μπορεί να κάνει θαύματα ούτε να κτίσει πολιτικό από το μηδέν. Για τη νίκη απαιτείται το πολιτικό πρόσωπο να έχει εμπνευσμένη προσωπικότητα, όραμα και σίγουρα δικές του θέσεις. Η επικοινωνία βοηθά στην εικόνα, όμως η εικόνα δεν μπορεί και δεν πρέπει να είναι το παν. Και εδώ ακριβώς προκύπτει η περίπτωση Ομπάμα το 2008 την οποία έχουν ως παράδειγμα μίμησης Κύπριοι πολιτικοί.

Με το «Yes We Can» ο πρώην πρόεδρος των ΗΠΑ κατάφερε να δώσει ελπίδα σε μία Αμερική βαθιά πληγωμένη και δικασμένη. Είχε βέβαια μυθοποιηθεί η πολύ καλή επικοινωνιακή του ομάδα, και από κάποιους παρουσιάστηκε ως ο καταλυτικός παράγοντας του «θαύματος» που τον οδήγησε τελικά στον προεδρικό θώκο. Μία καμπάνια σίγουρα σύγχρονη, με έξυπνα μηνύματα και με τη συμμετοχή

Ο Νίκος Χριστοδουλίδης λειτουργησε ακαριαία, τερματίζοντας τη συνεργασία με τον κ. Φλέσσα, ωστόσο, ερώτημα παραμένει πόση ζημιά έκανε όλο αυτό.

Η περίπτωση Παναγόπουλου

Ο Κώστας Παναγόπουλος υπήρξε στενός συνεργάτης του Τάσου Παπαδόπουλου και από το 2014 βρέθηκε στον στενό κύκλο του Νικόλα Παπαδόπουλου, όταν ο τελευταίος ανέλαβε την προεδρία του ΔΗΚΟ και προετοίμαζε το έδαφος για τις προεδρικές του 2018. Σε εκείνη την προεκλογική χρησιμοποίησε την ίδια ακριβώς επικοινωνιακή στρατηγική όπως επί Τάσου Παπαδόπουλου. Τη δημιουργία ενός τρίτου δρόμου – ενδιάμεσου – με τη διαφορά ότι στην περίπτωση Νικόλα Παπαδόπουλου έκλεινε πλήρως τον δρόμο και στη σύμπλευση με την Δεξιά και στη σύμπλευση με την Αριστερά, με το περιβάλλον ΔΗΣΑΚΕΛ. Ο κ. Παναγόπουλος φάνηκε να ακολουθεί την πρακτική της «κατασκευής εκθροί» του blame game και οπαδός μιας πιο επιθετικής πολιτικής. Φάνηκε και στις προεδρικές εκλογές του 2018 αλλά και στους αυξημένους αντιπολιτευτικούς τόνους των βουλευτικών εκλογών, με αποκορύφωμα το σταύρωμα του προπολογισμού της «πιο διεφθαρμένης κυβέρνησης». Αυτό, σε συνδυασμό με το περιβάλλον προεκλογικό σποτ του Μάκη, που δεν είχε καμία επαφή με την κυπριακή πραγματικότητα, θεωρήθηκαν από τα σοβαρά επικοινωνιακά ολισθήματα της προεκλογικής του ΔΗΚΟ και ένας από τους λόγους της μείωσης των ποσοστών. Ο Κύπριος ψηφοφόρος φάνηκε πως τρομάζει μπροστά στους υψηλούς αντιπολιτευτικούς τόνους και στο σενάριο αποσταθεροποίησης. Η λήξη συνεργασίας Νικόλα Παπαδόπουλου και Κώστα Παναγόπουλου έγινε ανώδυνα, με τον κ. Παναγόπουλο να θεωρεί πως η ενασχόλησή του με το κυπριακό πολιτικό σκηνικό έχει ολοκληρωθεί.

μεγάλης μερίδας της κοινωνίας σε αυτήν. Είτε μέσω crowd funding είτε με την προώθηση του μηνύματος Ομπάμα σε κάθε γωνιά των ΗΠΑ. Όμως, όσο καλά κι αν θεωρήθηκε η επικοινωνιακή καμπάνια, οι Axelrod και Plouffe δεν ήταν ο κύριος λόγος για τον οποίο πήγε καλά ο Ομπάμα. Ήταν η δική του πολιτική σφραγίδα, η δική του προσωπικότητα και το story telling που στις ομιλίες που κατάφερε να σαγηνεύσει και να πείσει, ότι αυτός θα μπορούσε να επανακτήσει την εμπιστοσύνη και την περηφάνια του αμερικανικού λαού.

Η κάθοδος των Ελλαδιτών

Στην Κύπρο η πολιτική επικοινωνιολογία άρχισε να ανθεί το

2008, εισάγοντας επικοινωνιολόγους από την Ελλάδα. Κάποιες περιπτώσεις έδωσαν, άλλες όχι για καιρό και σε αυτό ρόλο καταλυτικό παίζει η όχι και τόσο καλή γνώση η επικοινωνιακή καμπάνια, ο περιβάλλοντος και της κυπριακής εκλογικής συμπεριφοράς. Ο Τάσος Παπαδόπουλος είχε επιλέξει τον Κώστα Παναγόπουλο, ενώ ο Δημήτρης Χριστόφιας τον έμπειρο Γιάννη Λούλη (σύμβουλος του Κώστα Καραμανλή), ο οποίος είχε εμπλοκή και στην προεκλογική του Γλαύκου Κληρίδη. Μαζί του ήταν και ο Τάκης Θεοδωρικάκος που ανέλαβε το ΑΚΕΛ μέχρι και τον διορισμό του στην κυβέρνηση Μπτσστάκ. Το μήνυμα «δικαίωση, δικαία κοινωνία» που πα-

ρουσίασε, κατάφερε να κερδίσει την εμπιστοσύνη του κόσμου και να περάσει το μήνυμα πως μεταξύ Τάσου Παπαδόπουλου και Ιωάννη Κασουλίδη, ο Δημήτρης Χριστόφιας αποτελούσε τη μέση οδό στο Κυπριακό. Ούτε πολύ ενδοτικός, αλλά ούτε πολύ απορριπτικός, δηλαδή. Την επιτυχία Χριστόφιας θέλησε «κλέψει» και ο Νίκος Αναστασιάδης μία πενταετία αργότερα, προσλαμβάνοντας για τον προεκλογικό του, μαζί με τον Ανδρέα Χατζήκυριακο, τον Ελλαδίτη επικοινωνιολόγο. Η συνταγή κρίθηκε επιτυχής, σε συνδυασμό βεβαίως και με το ομοιογενές στοχευμένο σύνθημα «η κρίση θέλει ηγέτη». Γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο ο Γιάννης Λούλης συνέχισε τη συνεργασία του με τον ΔΗΣΥ, μαζί με τον συνεργάτη του Γιάννη Δημάκη.

Όσο όμως κι αν στις προεδρικές εκλογές του 2013 λάμβανε εύσημα για τη νίκη, θεωρήθηκε μέρος του προβλήματος και της μείωσης των ποσοστών του κόμματος μαζί με τον Γιάννη Δημάκη το 2016. Η συμβουλή τους για μία μικρή προεκλογική περίοδο προκάλεσε το 2016, καθώς το κόμμα δεν κατάφερε να απορροφήσει εγκαίρως τους εσωκομματικούς, αλλά και άλλους κραδασμούς, που προκλήθηκαν κατά την προεκλογική. Η προεκλογική καμπάνια χαρακτηρίστηκε άνευρη ασπόνδυλη και αδρανής καθώς από αυτή έλειπε ξεκάθαρα το προεκλογικό μήνυμα και σύνθημα. Αν και η τακτική του ώριμου φρούτου είχε πετύχει επί προεκλογικής Νίκου Αναστασιάδη, καθώς πόνταρε στους λάθος χειρισμούς του Δημήτρη Χριστόφια και κέρδισε, στις βουλευτικές του 2016 θεωρήθηκε μία καταστροφική συνταγή, με αποτέλεσμα να λήξει η συνεργασία.

Ο Φλέσσας και ο λεκές

Η επιλογή του Γιώργου Φλέσσα στο επιτελείο του Νίκου Χριστοδουλίδη δεν ήταν καθόλου τυχαία δεδομένου ότι ο Ελλαδίτης επικοινωνιολόγος είχε την πείρα του επιτελείου του Κωνσταντίνου Μπτσστάκ, ήταν κοντά στη Νέα Δημοκρατία και είχε δράση όπως είχε αποκαλύψει η «Κ» στην επικοινωνιακή καμπάνια του Ιωάννη Κασουλίδη, μαζί με τους Ευτύχη Βαρδουλάκη και Στράτο Φαναρά. Θα μπορούσε, όπως εκτιμούσαν πολιτικοί κύκλοι, να εμβολιάσει την επικοινωνιακή στρατηγική με στοιχεία της Νέας Δημοκρατίας, όπως άλλωστε συνήθιζε να κάνει διαχρονικά ο ΔΗΣΥ, αλλά και της προεκλογικής Ιωάννη Κασουλίδη. Κανένας βεβαίως δεν ανέμενε το αποτέλεσμα αυτό στην πιο σημαντική του παρουσία αυτής της εξαγγελίας. Όπως υποστηρίζεται από τον περίγυρο του τέως υπουργού Εξωτερικών, ο Γιώργος Φλέσσας ανέλαβε τα νιά ως ο μόνος έμπειρος στο να κάνει προεκλογικό και εκεί ακριβώς έγινε η ζημιά. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης φρόντισε αμέσως να το χειριστεί, τερματίζοντας τη συνεργασία τους. Βεβαίως, όλη αυτή η ιστορία, με τα κοινά των δύο ομιλιών που διακινούνται φέρνει τον ίδιο σε ιδιαίτερα δύσκολη θέση, καθώς ενισχύει το αφήγημα του ΔΗΣΥ χωρίς ή με κλεμμένο περιεχόμενο. Το θετικό για τον Νίκο Χριστοδουλίδη είναι πως αυτό έγινε στην αρχή του προεκλογικού και έχει όπως λέγεται τον χρόνο να ξεχαστεί. Σε αυτό θα παίζει ρόλο πόσο θα το χρησιμοποιήσει ακόμα το επιτελείο του Αβέρωφ Νεοφύτου. Προς το παρόν ο κ. Χριστοδουλίδης δεν έχει βρει αντικαταστάτη του κ. Φλέσσα, αλλά το επιτελείο του κτίζεται στα-

διακά. Οι δημοσιογράφοι Μαριλένα Ευαγγέλου και Κυριάκος Ιακωβίδης (Γραφείο Τύπου αμερικανικής πρεσβείας) έχουν αναλάβει το γραφείο Τύπου και το οργανωτικό έχουν αναλάβει οι Νάκας Ρούσος και Γλασεμής Φιλί. Το διαφημιστικό γραφείο που ανέλαβε τον προεκλογικό Χριστοδουλίδη είναι οι Partners και τα social media έχει αναλάβει η εταιρεία Giraffes in the Kitchen. Τις δημοσκοπήσεις έχει αναλάβει η IMR. Τα ανταντακλαστικά πάντως του επιτελείου του Αβέρωφ Νεοφύτου θεωρούνται εξαιρετικά καλά, δεδομένου ότι αποδόμωσαν μία από τις πιο σημαντικές στιγμές του κύριου εσωκομματικού τους αντιπάλου αμέσως. Το ερώτημα είναι αν η τακτική της πλήρους επιθέσης απέναντι στον τέως υπουργό Εξωτερικών θα συνεχίσει ή ακόμα αν θα ενταθεί. Εδώ ακριβώς υπάρχει ο κίνδυνος να αντιστραφεί το κλίμα εναντίον της υποψηφιότητας Αβέρωφ Νεοφύτου. Ζήτημα είναι και κατά πόσο η επικοινωνιακή στρατηγική της πλήρους σύνδεσης με το κόμμα βοηθά ή απομακρύνει τον ψηφοφόρο. Ιδιαίτερα τη στιγμή που αποδεδειγμένα μερίδα της κυπριακής κοινωνίας γυρίζει την πλάτη στα κόμματα. Στην επικοινωνιακή ομάδα του Αβέρωφ Νεοφύτου βρίσκεται πλέον η V&O, και ο Ανδρέας Χατζήκυριακος έχει ολοκληρώσει όσα του είχαν ανατεθεί από τον συνεργαζόμενο πρόεδρο, κλεινοντας έτσι τη συνεργασία. Στη στενή ομάδα παραμένουν οι Χάρης Γεωργιάδης, Δημήτρης Δημητρίου, Μιχάλης Σοφοκλέους και Ξένια Κωνσταντίνου σε επίπεδο στελεχών, όπως επίσης και ο διευθυντής του γραφείου Τύπου Μιχάλης Τσικαλάς. Τις δημοσκοπήσεις διενεργεί η Pulse.

ALPINE F1® TEAM RECOMMENDS CASTROL EDGE

IT'S MORE THAN JUST OIL. IT'S LIQUID ENGINEERING.

Castrol
EDGE

ΚΡ. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ & ΥΙΟΙ ΛΤΔ
Καντάρας 54, Κοίμωκιά, 1037 Λευκωσία - Κύπρος
sales@chrkapodistrias.com, T. 22348600

OFFICIAL PARTNER

Fernando Alonso - Alpine F1® Team

Το ανατολίτικο παζάρι του Μάριου

Όταν στοιχειώνει ο Καβάφης

Με ένα διπλωματικό και εν μέρει λογοτεχνικό γάντι έσφαξε τον τέως υπουργό Εξωτερικών Νίκο Χριστοδουλίδη στη συνέντευξή του στην «Κ» ο Ανδρέας Μαυρογιάννης. Εκφράζοντας τη λύπη του για τα όσα εκτυλίχθηκαν στην εξαγγελία του κ. Χριστοδουλίδη, είπε πως τον στοιχειώνει το ποίημα του Καβάφης «Ηγεμών εκ δυτικής Λιβύης». Έστω κι αν ο Ανδρέας Μαυρογιάννης δεν επεκτάθηκε, ως γνωστός ευγενής, ενδιαφέρον έχουν οι στίχοι που του θύμισαν τον Νίκο Χριστοδουλίδη: «Μήτε βαθύς στες σκέψεις ήταν, μήτε τίποτε. Ένας τυχαίος, αστείος άνθρωπος. Πήρε όνομα ελληνικό, ντύθηκε σαν τους Έλληνες, έμαθ' επάνω, κάτω σαν τους Έλληνες να φέρεται κ' έτρεμε η ψυχή του μη τυχόν χαλάσει την καλούτσικην εντύπωσι μιλώντας με βαρβαρισμούς. [...] Γι' αυτό και περιορίζονταν σε λίγες λέξεις, προσέχοντας με δέος τες κλίσεις και την προφορά και έπληπτεν ουκ ολίγον έχοντας κουβέντες στοιβαγμένες μέσα του». Σε αυτό τον προεκλογικό σίγουρα δεν θα πλήξουμε.

Με καλή πρόθεση

Ο Πρόεδρος Αναστασιάδης υπέδειξε πως είναι καλύτερο να αποφεύγονται αναφορές όπως αυτή του αντιπροέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Μαργαρίτη Σχοινά γύρω από το ενδεχόμενο ρωσικής παρέμβασης στις προεδρικές εκλογές, που μπορεί να δημιουργήσουν εσφαλμένες εικόνες όσον αφορά στον ρόλο των αξιωματικών της κυβέρνησης ο οποίος, όπως σημείωσε, πρέπει να είναι διακριτός. Λέτε για αυτό θέλησε να επαναφέρει στην τάξη τον κ. Σχοινά; Μην ξεχνάτε το είπε και την προηγούμενη βδομάδα ότι δεν έχει πρόθεση να εμπλακεί ενεργά στον προεκλογικό αγώνα, κατά τρόπο που να έρθει σε αντιπαράθεση με στενούς του συνεργάτες. Και ο νοών νοεΐτω.

Επαναλαμβάνονται

Πάντως, στον ΔΗΣΥ θα πρέπει κάποιος να τους θυμίσει πως δεν έχει σημασία αν η ομιλία Χριστοδουλίδη περιείχε 10, 20 ή 30 σημεία αντιγραφής από εκείνη του Κασουλίδη. Υπήρξε λογοκλοπή, καταγράφηκε και τεματίστηκε και η συνεργασία με τον Γιώργο Φλέσσα. Ωστόσο, στελέχη του ΔΗΣΥ επιμένουν. Το δηλώνουν, το βροντοφωνάζουν όπου σταθούν και όπου βρεθούν, διαρρέουν σχετικά βιντεάκια στο διαδίκτυο αλλά φτάνει. Ο κόσμος το εμπέδωσε. Μήπως όλη αυτή την ενέργεια και το πάθος να πληξουν την υποψηφιότητα Χριστοδουλίδη πρέπει να τα διοχετεύσουν στο να πείσουν τον κόσμο πως ο πρόεδρος του ΔΗΣΥ είναι ο καταλληλότερος για Πρόεδρος της Δημοκρατίας και ότι διαθέτει προτάσεις και όραμα; Μήπως ήρθε η ώρα να προβληματι-

«Τους αντιπάλους σου ή πρέπει να τους παίρνεις με το μέρος σου ή να τους εκμηδενίζεις», Ο Ηγεμόνας.

στούν για τα μεγάλα ποσοστά που λαμβάνει ο Νίκος Χριστοδουλίδης από ψηφοφόρους της δεξιάς και να εργαστούν προς αυτή την κατεύθυνση, αντί να επενδύουν στη μιζέρια και τις προσωπικές επιθέσεις;

Χωρίς επιλογές

Στο ΑΚΕΛ θα πρέπει να προβληματιστούν για το ποσοστό συμμετοχής των μελών του στις κομματικές ομάδες βάσης και όχι να διαρρέουν ότι το αποτέλεσμα είναι πανηγυρικό για τον Ανδρέα Μαυρογιάννη με ποσοστά που αγγίζουν το 75%-80%. Λες και έδωσαν επιλογή στα μέλη να επιλέξουν μεταξύ πολλών υποψηφιοτήτων. Όσοι λοιπόν παρευρέθηκαν στις συλλογικές άκουσαν μακρόσυρτες ομιλίες στελεχών του κόμματος υπέρ της υποψηφιότητας Μαυρογιάννη και στη συνέχεια κλήθηκαν απλά να ψηφίσουν αν τάσσονται υπέρ χωρίς να έχουν άλλη επιλογή ενώπιόν τους. Θα πρέπει επιτέλους να ειπωθούν τα πράγματα με το όνομά τους ώστε ο κόσμος της Αριστεράς να κινητοποιηθεί και να επιτευχθεί το επιθυμητό αποτέλεσμα.

Έπεσαν κι αυτά τα κάστρα

Στα κάστρα της Λάρνακας, της Λεμεσού και της Πάφου και σε κάποια Μουσεία θα τελούνται πολιτικοί γάμοι για να προβάλεται η ιστορία του τόπου, λέει ο υπουργός Μεταφορών. Μάλιστα, επιλέχθηκαν μνημεία και χώροι όπου η επισκεψιμότητα είναι μειωμένη. Έτσι όσοι (λιγοστοί) τουρίστες ξεγελαστούν και επισκεφτούν τους χώρους θα τους ζητούν να περιμένουν υπομονετικά στην είσοδο μέχρι να ολοκληρωθεί η τελετή, να ευχθούν στο ζευγάρι συγγενείς και φίλοι και μετά θα τους κερνάνε κι αυτούς το λουκούμι της παρηγοριάς. Τέτοιες ενέργειες όπως είπε ο κ. Καρούσος θα συμβάλουν στην αύξηση των τουριστών. Και η πλάκα είναι πως το ξεστόμισε στα σοβαρά. Όλα του γάμου δύσκολα αλλά του τουρισμού μας ακόμα δυσκολότερα τα πράγματα.

Αλκοόλ και νέοι

Τέσσερις στους 10 μαθητές κατανάλωσαν υπέρμετρα αλκοόλ τον τελευταίο μήνα, σύμφωνα με έρευνα του προγράμματος Alcohol Alert. Στην Κύπρο οι μαθητές φαίνεται να καταναλώνουν αλκοόλ συχνότερα

από τους υπόλοιπους Ευρωπαίους και θεωρούν ότι μπορούν να το βρουν ευκολότερα, σε σύγκριση με τους συνομήλικους τους στις άλλες χώρες. Παραθέτουμε απλά τα στοιχεία της έρευνας μας και συγκινηθούν οι εμπλεκόμενοι φορείς και πέρα από την διδακτέα ύλη, την περίοδο των εξετάσεων και τα ωράρια μιλήσουν και για την ουσία. Ή ορθότερα, τις ουσίες...

Πυθία ο Μάριος

Ο Μάριος Καρογιάν επιμένει ότι έχουμε ακόμα δρόμο μέχρι τις προεδρικές και πιθανόν να υπάρξουν αλλαγές σε σχέση με τους υποψηφίους που διεκδικούν τον προεδρικό θώκο. Πάει μάλιστα και ένα βήμα παραπέρα, αφήνοντας να εννοηθεί ότι πιθανόν να υποστηρίξουν έναν υποψήφιο κοινής αποδοχής που θα στηριχτεί και από τουλάχιστον ένα εκ των μεγάλων κομμάτων. Βέβαια με ΔΗΣΥ και ΑΚΕΛ να έχουν ανακοινώσει ήδη τους εκλεκτούς τους μήπως ο Μάριος γνωρίζει κάτι που δεν ξέρουμε; Και γιατί συνεχίζει να διαρρέει ονόματα, προσκεϊμένα κυρίως στον ΔΗΣΥ; Μήπως προσπαθεί να μας πει κάτι για τη διάρκεια της υποψηφιότητας Αβέρωφ;

ΗΡΩΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΜΑΡΙΝΟΣ ΣΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

Πρόεδρος κόμματος και βουλευτής καταθέτει πρόταση νόμου για τροποποίηση βασικού νόμου του ΓεΣΥ η οποία προβλέπει οι γιατροί που βρίσκονται εκτός ΓεΣΥ να έχουν το δικαίωμα να συνταγογραφούν φάρμακα και εξετάσεις εντός του συστήματος. Ο Μαρίνος Σιζόπουλος, που ως δερματολόγος παραμένει εκτός ΓεΣΥ, διατυμπανίζει ότι αυτό το πράττει για το καλό των ασθενών και όχι για το δικό του και των υπολοίπων γιατρών που παραμένουν εκτός συστήματος (και είναι δικαίωμά τους). Ούτε λέξη όμως για το ότι πιθανόν να προκύπτει θέμα σύγκρουσης συμφερόντων. Καμία αναφορά ότι πιθανόν να εξυπηρετεί τα δικά του συμφέροντα και να κάνει τη δουλειά του πιο εύκολα χωρίς να έχει απώλεια πελατών-ασθενών μιας και δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα. Αξιοσημείωτη και η στάση του ΔΗΚΟ που θέλει να συζητηθεί το θέμα. Ό,τι ακριβώς μας έλειπε τώρα, να μπλέξουν και το ΓεΣΥ στα προεκλογικά τους παιχνίδια...

Μήπως στον ελεύθερο χρόνο του μασάει φύλλα δάφνης;

Προεδρικές εν καιρώ Ειρήνης

Στην εξίσωση για πιθανές αλλαγές στο προεκλογικό σκηνικό έρχεται να προστεθεί και ο πολιτικός τυφώνας που φέρει το όνομα Ειρήνη Χαραλαμπίδου. Η πόρτα που έφαγε από το ΑΚΕΛ φαίνεται πως δεν την πτοεί και ήδη καταστρώνει σχέδια και πιθανά σενάρια για διεκδίκηση της προεδρίας. Άλλωστε διανύει ήδη την τρίτη της θητεία στη Βουλή. Το φαινόμενο είναι κοντά και μέχρι τότε κανείς δεν μπορεί να πει με σιγουριά ποια κομμάτια θα απαρτίζουν τελικά το παζλ των προεδρικών εκλογών του '23.

Γράφει ο ΙΑΝΟΣ

ΑΥΘΟΡΜΗΤΩΣ / Γράφει ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ

«Έσκασε ο Ιουλιανός και διέδωσε— τι άλλο θα έκαμνε— πως η φωτιά ήταν βαλπή από τους Χριστιανούς εμάς. Ας πάει να λέει. Δεν αποδείχθηκε: ας πάει να λέει. Το ουσιάδες είναι που έσκασε». «Εις τα περίχωρα της Αντιοχείας»

Στην πυρά για το χαλλούμι

Όσα συνέβησαν την περασμένη Τετάρτη έξω από το Προεδρικό δεν είναι τίποτε άλλο από την αδυναμία μας να καταλήξουμε σε επωφελείς για τη χώρα λύσεις. Οι αιγοπροβατοτρόφοι σαφώς και θα απαιτήσουν τα δικαιώματά τους, με όποιον τρόπο αυτοί νομίζουν πιο πρόσφορο, ώστε να πετύχουν τον στόχο τους. Είναι μια πάρα πολύ άσχημη εικόνα το χύσιμο γάλακτος στον δρόμο, αλλά και η καύση αχύρου (που είναι και πολύ επικίνδυνο), ωστόσο όταν μιλάμε για δυναμικές διεκδικήσεις θα πρέπει να περιμένουμε και εικόνες όπως αυτές που είδαμε. Τώρα για το γάλα που πήγε χαμένο, για το κίτς και για την τλαιπωρία οδηγών και τις κοινωνιολογικές αναλύσεις που αναπτύχθηκαν έχω να πω, πως αν δεν σπάσεις αβγά ομελέτα δεν κάνεις.

Κι εΣΥ, γιατρέ μου;

Ειλικρινά προσπαθώ να καταλάβω τι σκέφτεται ο κ. Μαρίνος Σιζόπουλος με τις προτάσεις που κάνει για το ΓεΣΥ. Είναι απορίας άξιον πώς σκέφτεται αυτός ο πολιτικός άνδρας. Η σκέψη του είναι περίοπκη και πολύπλοκη ταυτόχρονα. Το κόμμα του αποσυντίθεται στα εξ'ων συντεθέν, και εκείνος μιλάει για το ΓεΣΥ και πώς θα το καλύτερει. Δεν γράφτηκε στο Σύστημα, και θέλει να γράφει φάρμακα αυτός και όσοι

«Τα χελιδόνια της Βλαχίας και τα πουλιά της Δύσης, κλαΐσιν την Αντριανόπολη την πολυκρουσεμένη» τραγούδησε η λαϊκή μούσα και από την άλλη μίλησε ο Αλεξανδρινός.

άλλοι δεν είναι εγγεγραμμένοι, και ο λόγος είναι για να διευκολύνει τον πολίτη. Το Γενικό Σύστημα Υγείας, μία μεταρρύθμιση του Γιώργου Παμπορίδη και της νυν κυβέρνησης που είναι προς όφελος της συντριπτικής πλειοψηφίας των πολιτών, ας μην ξεκοκαλίσουμε όπως έκανε με το κόμμα του. Κάπου έλεος δηλαδή.

Βαροκρουσμένο Βαρώσι

Ανοίγει κι άλλο Βαρώσι, σιγά-σιγά, σταδιακά και εμείς ακόμα πιστεύουμε πως

είναι μπλόφα, ακόμα δεν ξέρουμε πώς να αντιδράσουμε... και σύντομα θα πούμε αποχαιρέτα την την Αμμόχωστο που χάνεις... Τελικά, ο Καβάφης είναι αστεϊρευτή έμπνευση. Σαν να διάβαζε την Κύπρο του σήμερα ο σπουδαίος Αλεξανδρινός, σαν να ήξερε πως κάποια στιγμή οι πολιτικές του 2022 θα τον δικαιώναν. Θα έπρεπε να ήταν όλοι πιο προσεκτικοί, και ίσως θα έπρεπε να διάβαζαν περισσότερη ποίηση, διότι εκεί ίσως έβρισκαν λύσεις σε υπαρξιακά και άλλα ερωτήματα. Όπως

και να 'χει και το Βαρώσι άνοιξε, και τέταρτο τρυπάνι βρέθηκε και οι δύο υποψήφιοι του ΔΗΣΥ, συγγνώμη ο κ. Αβέρωφ μόνο, ο ανεξάρτητος και uber alles κ. Χριστοδουλίδης, και ο κ. Μαυρογιάννης θα πρέπει να εξηγήσουν στο εκλογικό σώμα πώς και γιατί φτάσαμε εδώ. Ο πρώτος έλειπε εκτός Κύπρου όταν γινόντουσαν τα ανοίγματα, ο δεύτερος τα θεωρούσε μπλόφες και απραγματοποίητα και ο τρίτος ως τεχνοκράτης πρότεινε, αλλά ουδέν εγένετο.

Γάμοι και Κάστρα

Ανοίγουν τα κάστρα και κάποια μουσεία για γάμους. Έχω τις ενστάσεις μου, διότι δεν θεωρώ ότι αυτοί οι χώροι χρειάζεται να αξιοποιηθούν με αυτόν τον τρόπο. Έχουμε ωραία τοπία, πλατείες... να η νέα πλατεία Ελευθερίας, ας πούμε, που μπορεί να γίνουν τελετές. Θυμάμαι, και κάποιο έχω τη φωτογραφία ενός ζευγαριού που αμέσως μετά που παντρεύτηκε στο δημαρχείο της Λάρνακας βγήκε για φωτογραφίες στις πανέμορφες Φοινικούδες. Επίσης, τα έσοδα από εκείνους τους χώρους που έχουν επιλεγεί μας δείχνουν πως δεν έχουν και πολλούς επισκέπτες, ελαχιστότατους θα έλεγα. Συνεπώς δεν πρόκειται να επηρεαστεί η επισκεψιμότητά τους. Από την άλλη θα ήταν καλύτερα να έβρισκαν άλλους τρόπους ανάδειξής τους. Τώρα που κάναμε και υψουρούγιο Πολιτισμού να τα δοίμε πιο συγκροτημένα όλα αυτά.

25 ευρώ ό,τι φας...

Αν θέλει μέλος του ΔΗΣΥ να παρευρεθεί στα βραβεία της Οργάνωσης Νέων Επισημοτήτων (ONE), στα οποία θα είναι και ο πρόεδρος του κόμματος και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας θα πρέπει να πληρώσει 25 ευρώ. Στην ONE που είχε καλέσει τον Μπογδάνο, πριν κάποια χρόνια, λέγοντας τότε ότι η πρόσκληση υπηρετούσε τις επιταγές της Ελευθερίας της έκφρασης. Τέλος πάντων, παλιά, ξίνα σταφύλια. Το θέμα είναι πως δεν γίνεται να προσκαλείς τα μέλη του κόμματος και να βες και 25 ευρώ. Λεφτά είναι τα γέρημα, δεν είναι κοκόνες του σταφυλιού, από εκείνου του ξινού. Κάντε μια λαχειοφόρο, βάλτε ένα κούτι προσφορών. Οι εποχές είναι δύσκολες και τα 25 ευρώ είναι πολλά.

Πολίτες τρίτης κατηγορίας

Της ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ

Το θέμα επανήλθε στην επικαιρότητα μετά από καταγγελία που έγινε πρόσφατα για αμέλεια ηλικιωμένου ατόμου σε στέγη ευγηρίας. Απασχόλησε κάποιες μέρες τα ΜΜΕ και πολύ λιγότερο τα σόσιαλ μίντια, αφού προφανώς δεν προσφέρεται για καβγάδες ή χαριτωμένες αναρτήσεις. Και μετά μπήκε και πάλι στο συρτάρι των «εξακασμένων» θεμάτων, τόσο στη συνειδησή μας όσο βέβαια και στην έγνοια αυτού του κράτους. Είναι εδώ και χρόνια βέβαια –αν όχι και δεκαετίες– που το κράτος παραμένει ανίκανο να προσφέρει στους ανθρώπους της τρίτης ηλικίας τις παροχές, τη φροντίδα, τις υποδομές και τη σημασία που τους αρμόζει και κυρίως που δικαιούνται. Με πιο απλά λόγια σ' αυτό το κράτος φοβάται κανείς να γερήσει. Ο ηλικιακός ρατσισμός προωθείται, συντηρείται και μεγεθύνεται από το ίδιο το σύστημα, το οποίο επιμένει να αγνοεί τους ανθρώπους της τρίτης ηλικίας. Αγνοώντας όμως την αξία των ηλικιωμένων μας είναι ισοδύναμο με το να προσπερνά το ίδιο αδιάφορα την ιστορία αυτής της χώρας και να παραβλέπει πως οι συμπεριφορές των τρίτης ηλικίας είναι εκείνοι που επωμίστηκαν τις πληγές και τα τραύματα αυτού του τόπου και κυρίως το οικονομικό αλλά και ψυχολογικό κόστος αυτών των πληγών και τραυμάτων πάνω στα οποία οι πλείστοι πολιτικοί πάτησαν για να ανεληκθούν στα δώματα της εξουσίας.

Μοναξιά, περιθωριοποίηση, θλίψη, αγωνία, φόβος και κυρίως προδοσία, αυτό αισθάνονται οι περισσότεροι ηλικιωμένοι μας. Αφημένοι σε θλιβερές στέγες ευγηρίας χωρίς να τις απαιτούμενες συνθήκες αξιοπρεπούς φροντίδας ή κλεισμένοι σε ένα σπίτι με οικιακές βοηθούς ανεπαρκώς κατάρτισης, βρίσκονται αφημένοι στο έλεος του Θεού, ενώ θα έπρεπε –μιλάμε για χρέος και καθήκον ενός πολιτισμένου κράτους– να απολαμβάνουν κρατικές υπηρεσίες πρόνοιας, είτε με κατ' οίκον φροντίδα από εξειδικευμένο προσωπικό, είτε με κρατικές στέγες ευγηρίας που να μην ντροπιάζουμε για την ύπαρξή τους. Αυτό που συμβαίνει σήμερα είναι ότι για να πάει ένας ηλικιωμένος σε ένα αξιοπρεπές γηροκομείο με εξειδικευμένο προσωπικό πρέπει να έχει οικονομική άνεση.

Αν δεν έχει οικονομική άνεση και οι πλείστοι προφανώς δεν έχουν, τότε δεν έχει στον ήλιο μοίρα. Αυτή είναι η μοίρα των ανθρώπων της τρίτης ηλικίας σε ένα κράτος που φροντίζει να χτίζει πυργούς και να κάνει πολυέξοδες πλατείες αλλά δεν γνιόζεται να χτίσει υποδομές που να αρμόζουν στην αξιοπρέπεια των ηλικιωμένων και κυρίως στο τι έχουν προσφέρει οι ίδιοι σ' αυτό τον τόπο. Γιατί –το επαναλαμβάνω– όταν μιλάμε για ανθρώπους τρίτης ηλικίας μιλάμε για την ιστορία αυτού του τόπου. Και την πραγματικά του ταυτότητα. Γιατί είναι αυτοί οι άνθρωποι που προσπάτησαν με τα λιγοστά μέσα που διέθεταν να διατηρήσουν τις αξίες μας, ενώ εμείς το μόνο που καταφέραμε είναι να τις οδηγήσουμε σε μια καταστροφική πτώση. Στη θέση που σήμερα βρίσκονται οι ηλικιωμένοι μας σύντομα θα βρεθούμε εμείς, πολύ πιο σύντομα από ό, τι υπολογίζουμε.

Και πρέπει να συνειδητοποιήσουμε επιτέλους πως επείγει να απαιτήσουμε από όλους τους πολιτικούς και δη τώρα που περιφέρονται με προεκλογικές υποσχέσεις, παριστάνοντας τους ευαισθητοποιημένους, να θεσπίσουν νόμους και να προχωρήσουν σε δομές που να προσφέρουν στους ηλικιωμένους αξιοπρεπείς επιλογές. Το περιστατικό που είδε το φως της δημοσιότητας κατέληξε σε γραπτή καταγγελία προς την Επίτροπο Διοικητικής Προστασίας Ανθρώπων Δικαιωμάτων. Τα ερωτήματα ωστόσο που έφερε ξανά στο φως παραμένουν αναπάντητα. Γιατί δεν υπάρχει κοινωνική φροντίδα για τους ηλικιωμένους μας; Γιατί δεν είναι αρκετά αυστηρά τα ελάχιστα κριτήρια που υπάρχουν στις στέγες ευγηρίας; Πόσο κατάλληλα καταρτισμένοι είναι το προσωπικό αυτών των στεγών; Και κυρίως ποιες είναι οι επιλογές ενός ηλικιωμένου χωρίς οικονομική ευχέρεια ώστε να συνεχίζει να ζει αξιοπρεπώς, όπως προσπάθησε να ζήσει όλη την προηγούμενη του ζωή; Τώρα είναι η ώρα να απαιτήσουμε απαντήσεις. Αλλιώς θα είμαστε και εμείς σύνενοχοι σ' αυτό το άθλιο καθεστώς που διέπει τους ανθρώπους της τρίτης ηλικίας. Και κάτω από το οποίο αύριο θα βρισκόμαστε εμείς. Θέλοντας και μη.

elenixenou11@gmail.com

Παλαιστίνιοι διαδηλωτές εναντίον Ισραηλινών στρατιωτών κατά τη διάρκεια συγκέντρωσης κατά της έξωσης περίπου χιλίων Παλαιστίνιων στο χωριό Yatta της Δυτικής Όχθης. Το ανώτατο δικαστήριο του Ισραήλ απέρριψε στις 7 Μαΐου μια αίτηση κατά των εξώσεων από το Masafer Yatta, νότια της Χεβρώνας.

Ο λεκές στον Νίκο

Της ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Όταν το 2008 ο Μπαράκ Ομπάμα διεκδικούσε την προεδρία των ΗΠΑ με το σύνθημα «Yes We Can», πολλοί ήταν εκείνοι που εξήραν την επικοινωνιακή του ομάδα. Το προεκλογικό σύνθημα ήταν εύστοχο, το μήνυμά της ελπίδας διάχυτο και ο πολιτικός του λόγος οδηγούσε κάθε φορά σε μαζικότερη συμμετοχή των πολιτών στην καμπάνια του. Ήταν η νίκη όμως αποτέλεσμα επικοινωνιακού θαύματος ή οφειλόταν καθαρά σε όσα πρέσβευε ο Ομπάμα; Η επικοινωνία βοηθά στο να περάσει πιο εύκολα το μήνυμά, να βελτιωθεί η εικόνα και να ενισχυθεί το αφήγημα. Η επικοινωνία όμως δεν μπορεί και δεν θα έπρεπε να αντικαθιστά την πολιτική. Ούτε η πολιτική πρέπει να υποτάσσεται πλήρως στην επικοινωνία. Η πολιτική απαιτεί όραμα, πειθαρχία, συνέπεια, απαιτεί εμπνευσμένη προσωπικότητα που να σαγηνεύει το πλήθος. Και εδώ ακριβώς οφείλεται η νίκη του Μπαράκ Ομπάμα. Γιατί σε μια κοινωνία που άρχισε να βελτώνει και να ντρεπεται επί Μπους, ο ίδιος αποτελούσε την ελπίδα για αλλαγή μέσα από συγκεκριμένο προεκλογικό πρόγραμμα.

Θυμήθηκα την προεκλογική του Ομπάμα, όταν αποκαλύφθηκε την εβδομάδα που πέρασε η «ομοιότητα» στην ομιλία του Νίκου Χριστοδουλίδη με αυτή του Ιωάννη Κασουλίδη το 2008. Και τη θυμήθηκα καθώς ο τέως υπουργός Εξωτερικών φιλοδοξούσε μέσω των crowdfunding και της εμφάνισής του στην κοινωνία των πολιτών να αποτελέσει κάτι παρόμοιο στο κυπριακό σκηνικό. Όμως ένα viral βίντεο με 47 κοινά σημεία των δύο ομιλιών ήταν αρκετό για να λεκιάσει μια καλοσυναισθημένη εικόνα του.

Θα πει κάποιος, η εικόνα που λείπει είναι το ζήτημα ή η ουσία; Ακριβώς το ζήτημα είναι η ουσία. Σημαίνει πολλά η κακή εκτίμηση συνεργατών που οδήγησε σε αυτό το φιάσκο. Ένας επαγγελματίας, να ξεπατικώνει την εξαγγελία άλλου. Και όχι τυχαίου. Αυτήν του Ιωάννη Κασουλίδη, στον οποίο την προεκλογική πρώτη βιοβίωση ήταν όλοι σήμερα του επιτίθενται καθημερινά και τον περιμένουν στη γωνία. Βεβαίως αυτά συμβαίνουν, όταν επιλέγονται πρόσωπα που δεν γνωρίζουν την κυπριακή πολιτική πραγματικότητα. Και που ουδέποτε ενδιαφέρθηκαν να μελετήσουν την εκλογική συμπεριφορά των Κυπρίων ψηφοφόρων.

Όμως ο επικοινωνιολόγος δείχνει την κακή κρίση. Το ζήτημα είναι ο ίδιος ο τέως υπουργός Εξωτερικών. Είχε παρατηρηθεί από τον περασμένο

Ιανουάριο και γνωρίζουμε όλοι πολύ καλά πως οργάνωσε εδώ και καιρό μεθοδευμένα και διακριτικά το προεδρικό του προφίλ. Σε αυτούς τους τέσσερις μήνες, δεν βρήκε τον χρόνο να ασχοληθεί με τη σημαντικότερη στιγμή του προεκλογικού του;

Γιατί η σημαντικότερη στιγμή ενός υποψηφίου, δεν θα έπρεπε να είναι οι ζιβανίες στα εθνικόφρονα σωματεία. Δεν θα έπρεπε να είναι οι χαμογελαστές φωτογραφίες στα κοινωνικά μέσα δικτύωσης, τα μνημόσυνα και τα εγκαίνια. Είναι όταν εξηγεί στους πολίτες για ποιο λόγο κατέρχεται στη μάχη. Τι θέλει να αλλάξει και γιατί θα πρέπει να τον εμπιστευθούν οι πολίτες. Ιδιαίτερα όταν αυτός ο υποψήφιος κατέρχεται απέναντι από το κόμμα του.

Τη δική του προσωπική σφραγίδα αναμέναμε από τον Νίκο Χριστοδουλίδη, στην πρώτη του προεκλογική παρουσία. Ένα συγκεκριμένο πολιτικό όραμα και θέσεις, πέραν της ωραίας εικόνας. Αυτό και μόνο θα καταδεικνυε αν είναι διαφορετικός από την πεπατημένη, αν οντως θέλει να βελτιώσει την επικρατούσα κατάσταση και αν γι' αυτό τον λόγο είναι έτοιμος να τα βάλει με το επιτελείο Αβέρωφ Νεοφύτου.

Ο λεκές στον Νίκο Χριστοδουλίδη δεν είναι τόσος ώστε να πηδήξει επί του παρόντος τη δημοτικότητα του. Είναι όμως μια ευκαιρία να ενληκισθεί πολιτικά και να αντιληφθεί πως όταν μπαίσιος στη φωτιά, ενίοτε καίγεται. Δεν μπορείς να μένεις πάντα στο απυρόβλητο. Από τον ίδιο εξαρτάται αν θα διορθώσει την γκάφα αυτή με μία γενναία παραδοχή που δεν θα επιρρίπτει την ευθύνη στον αντιεπαγγελματισμό τρίτων, αλλά στη δική του κακή κρίση. Όμως όλο αυτό είναι μια καλή ευκαιρία και για μας τους πολίτες. Να μάθουμε να διεκδικούμε περισσότερα και να θυμηθούμε πως η πολιτική δεν περιορίζεται στην εικόνα, αλλά στην παραγωγή πολιτικής. Ας βλέπουμε με επιφύλαξη τους πολιτικούς που σαν άλλα όρνεα επιχειρούν να καταπαράξουν τον αντίπαλο, να εκβιάσουν και να μάς κάνουν τα χατίρια για να μην ξεστρατίσουμε. Ούτε να επαναπαυόμαστε στο μη χειρόν βέλτιστο. Ας διεκδικήσουμε όμως από όλους τους υποψηφίους συγκεκριμένο πρόγραμμα θέσεων ανεβάζοντας ψηλά τον πήχη. Όχι να μας ενδιαφέρει αποκλειστικά αν είναι καλοί άνθρωποι και να τους επιτρέπουμε να περιορίζονται στην ατσάλακωτη εικόνα τους.

economidou@kathimerini.com.cy

Το υπερτροφικό εγώ του Σιζόπουλου

Του ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Ο Μαρίνος Σιζόπουλος, αφού διέλυσε την ΕΔΕΚ, ερχόμενος σε ρήξη ακόμα και με τους εν ενεργεία βουλευτές του, αποφάσισε να συνεχίσει την ελεύθερη πτώση στο πολιτικό κενό με την επιστροφή στην αγαπημένη του εμμονή: το ξήλωμα του ΓεΣΥ. Αποτελεί ομολογουμένως πρόκληση για κάθε αρθρογράφο να απαντήσει στο ερώτημα: «Γιατί τα κάνει όλα αυτά ο Μαρίνος;». Το κλειδί για να λυθεί ο γρίφος βρίσκεται κατά τη άποψή μου στη γωνία θέσεως του φαινομένου. Εάν επιμένουμε να το βλέπουμε μέσα από τη στενή πολιτική οπτική θα καταλήγουμε πάντα στο συμπέρασμα πως πρόκειται για έναν πολιτικό που εκπροσωπεί την ιδεολογία της άρνησης, βαθιά απορριπτικό για τη λύση του Κυπριακού και πολέμιο της μεταρρύθμισης του τομέα της υγείας. Το ενδιαφέρον όμως είναι να τον ερμηνεύσουμε με μη πολιτικούς όρους. Σε αυτή την περίπτωση, μια ερασιτεχνική έστω ψυχογραφηματική απόπειρα, θα μας οδηγήσει στη σκιαγράφηση του προφίλ ενός άνδρα με υπερτροφικό εγώ και τάσεις κομματικού ηγεμονισμού.

Η συνέντευξη που έδωσε την περασμένη Τετάρτη στην Κατερίνα Ηλιάδη λειτουργήσει σαν μεγεθυντικός καθρέφτης αυτών ακριβώς των χαρακτηριστικών. Αφορμή ήταν η πρότασή του να δικαιούνται να συνταγογραφούν φάρμακα και οι εκτός ΓεΣΥ γιατροί. Είναι σημαντικό να θυμίσουμε ότι οι γιατροί που επέλεξαν να μείνουν εκτός Συστήματος (ανάσά τους και ο Σιζόπουλος) είναι μόνο 150 έναντι των 2.600 γιατρών εντός ΓεΣΥ. Ο πρόεδρος της ΕΔΕΚ, ως εκπρόσωπος αυτής της μικρής ομάδας, επιμένει στην υπονόμευση της αρχιτεκτονικής του Συστήματος και του μονοασφαλιστικού του χαρακτήρα.

Τι είναι αλήθεια χειρότερο; Ότι πρόκειται για κραυγαλέα περίπτωση συγκρούσε συμφέροντος ανάμεσα στην ιατρική και τη βουλευτική του ιδιότητα, ή ότι ο Μαρίνος Σιζόπουλος δείχνει να μην το αντιλαμβάνεται; Στη ραδιοφωνική του συνέντευξη έπαι χαρακτηριστικά: «Μαθήματα δεν δέχομαι από κανένα». Κι εδώ βρίσκεται κατά την άποψή μου ο πυρήνας του προβλήματος και ο λόγος που επιμένει πως πρέπει να ερμηνεύσουμε τις συμπεριφορές του με μη πολιτικούς όρους. Αυτό το κράμα αλαζονείας, μικροκομματικής σκοπιμότητας και συμφέροντος δημιουργεί εντέλει το «φαινόμενο Σιζόπουλος». Ενός πολιτικού σε ανεξέλεγκτη καταπορευτική πορεία, ο οποίος ηγείται ενός ιστορικού κόμματος που αποτελεί πλέον σκιά του παλιού του εαυτού.

Ο Μαρίνος Σιζόπουλος βρίσκεται σε απόκλιση όχι μόνο από την κομματική του βάση αλλά και από το λαϊκό αίσθημα γενικότερα. Η στάση του έναντι του ΓεΣΥ αποτελεί την πιο απτή απόδειξη. Δεν αναφέρομαι στα συμπεράσματα των λίγων που ευνοεί, ούτε στην αδυναμία του να συναισθανθεί τη σπουδαιότητα αυτής της κοινωνικής μεταρρύθμισης για τους πολλούς. Δεν θα σταθώ ούτε στον απαξιωτικό τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζει τους οργανωμένους ασθενείς. Αυτό, ως το εκλάβουμε ως μια άδρη πνευλιά στο ψυχογραφηματικό προφίλ που λέγαμε πριν. Εκεί που αξίζει να εστιάσουμε είναι στην πολιτική διάσταση της μεταρρύθμισης και στην αδυναμία ενός σοσιαλιστή κατά τ' άλλα γκέιτ να το καταλάβει. Σύμφωνα με την παγκύπρια έρευνα που διενήργησε ο ΟΑΥ πέρυσι, το 82% των πολιτών κρίνουν ως πολύ ικανοποιητική την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών υγείας. Ένα μεγάλο ποσοστό επίσης, της τάξης του 80%, θεωρούν ότι το ΓεΣΥ βελτίωσε σημαντικά την ποιότητα ζωής τους. Πριν από δύο εβδομάδες, στην ανεξάρτητη έρευνα του Συνδέσμου Επιχειρήσεων Δημοσκοπήσεων Ερευνών Αγοράς Κύπρου, το ΓεΣΥ κατέλαβε την πρώτη θέση στον βαθμό ικανοποίησης των πολιτών από τους θεσμούς της Δημοκρατίας. Τι καταδεικνύουν αυτά τα στοιχεία; Πρώτον, ότι το ΓεΣΥ ήρθε για να μείνει. Δεύτερον, ότι ο κυπριακός λαός το αγαλλιάζει με εμπιστοσύνη. Και τρίτον, ότι όποιο προσπαθήσουμε να το αποδομήσουμε θα βρούμε την κοινωνία απέναντί τους.

Η συνεδρίαση της κοινοβουλευτικής επιτροπής Υγείας δυστυχώς έδειξε ότι το πρόβλημα κατανόησης των πιο πάνω δεν περιορίζεται στον πρόεδρο της ΕΔΕΚ. Αλλά και σ' αυτούς που καίδουσαν το κομματικό του εγώ, είτε γιατί τον θέλουν συνοδοιπόρο στην κούρσα των επερχόμενων εκλογών, είτε γιατί ενσυνείδητα υπονομεύουν τη δομική φιλοσοφία του ΓεΣΥ. Το μόνο σίγουρο είναι ότι το θέμα δεν τελειώνει εδώ. Θα έχει ουρά, γιατί αφορά στο τι είδους Σύστημα Υγείας θέλουμε. Κι εδώ θα κριθούν όλοι.

stavros.christodoulou@gmail.com

Οι άγνωστες λέξεις της Ούρσουλας και η υποχρέωση Αναστασιάδη

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Τελικά, η έννοια της «ευθιξίας» δεν είναι άγνωστη μόνο στο κυπριακό πολιτικό στερέωμα. Ανάλογα εννοιολογικά κενά, φαίνεται να παρουσιάζει και η Πρόεδρος της Κομισιόν Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, η οποία όπως όλα δείχνουν, τείνει να συνδέσει το όνομά της, τις επιλογές και τις προτάσεις που έχει βάσει στο τραπέζι της Ε.Ε., για κυρώσεις κατά της Ρωσίας, με τη μεγαλύτερη οικονομική καταστροφή της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Και δυστυχώς, δεν φαίνεται να ποθείται...

Οι εαρινές προβλέψεις της Κομισιόν, της οποίας προϊστάται η Γερμανίδα αξιωματούχος, καταγράφουν μια εκπληκτική ανατροπή δεδομένων μέσα σε τρεις μόλις μήνες και η συνέχεια προμηνύεται ακόμη χειρότερη. Από τον Φεβρουάριο μέχρι τον Μάιο, η Κομισιόν αναγκάστηκε σε αναδιπλώση και αναπροσαρμογή προς τα κάτω των προβλέψεών της, για όλη την Ε.Ε., περιλαμβανομένης και της Κύπρου. Με δύο

λόγια, ο αρμόδιος Επίτροπος Παόλο Τζεντιλόνι, παραδέχθηκε ότι η «ανάπτυξη» της οικονομίας συρρικνώνεται και ότι ο πληθωρισμός καλπάζει. Και κανείς δεν ξέρει πού θα φτάσει και ποιες θα είναι οι συνέπειες, για τις οποίες προειδοποιεί ευρύτερα, για όλο τον κόσμο, ο ΟΗΕ, παραπέμποντας σε ενδεχόμενη επισιτιστική κρίση, κυρίως στις φτωχότερες χώρες, λόγω του ράλι των τιμών.

Γι' αυτό βεβαίως ευθύνεται κατά κύριο λόγο ο εγκληματίας πόλεμος, ηγέτης της Ρωσίας, Βλαντιμίρ Πούτιν, από τον οποίο όμως κανείς δεν έχει προσδοκίες. Ευθύνη όμως για την κατάσταση στην Ε.Ε. έχουν αυτοί από τους οποίους έχουμε προσδοκίες και κυρίως η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, η οποία δρομολογεί κυρώσεις που δυστυχώς πλήττουν περισσότερο κράτη-μέλη της Κοινότητας και λιγότερο τη Ρωσία, στην οποία θα έπρεπε να επικεντρώνονται.

Παράλληλα, οι προτάσεις της Προέδρου της Κομισιόν έχουν δημιουργήσει μια Ευρώπη δύο ταχυτήτων. Από τη μία, δεν είναι

τυχαίο ότι μεγάλες ευρωπαϊκές εταιρίες πετρελαιοειδών και ενέργειας, αξιοποιούν παραθυράκια υποτιθέμενων κυρώσεων των Βρυξελλών και πληρώνουν τον κ. Πούτιν σε ρούβλια, όπως ακριβώς απαιτεί, ριχνοντας σωσίβιο στο ρωσικό νόμισμα. Στο ίδιο πλαίσιο, η Κομισιόν, η οποία κάνει τα στραβά μάτια στο ζήτημα των ρουβλιών, αφήνει παράλληλα στο απυρόβλητο την τράπεζα της Gazprom (Gazprombank), ώστε να δύναται να τροφοδοτείται με φυσικό αέριο η Γερμανία και να είναι σε θέση να πληρώνει τους λογαριασμούς της, χωρίς πρόβλημα.

Από την άλλη, αντίθετα, για τα μικρά κράτη, όπως είναι η Κύπρος, το καθεστώς είναι διαφορετικό. Ο κυπριακός ναερίος χωρίς τους και οι κυπριακοί λιμένες έχουν κλείσει για τη Ρωσία, προκαλώντας τεράστιες συνέπειες στην οικονομία της Κύπρου. Κι όμως η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν συνεχίζει ως να μη συμβαίνει τίποτα. Και προτείνει, στο έκτο πακέτο κυρώσεων, όπως τα πετρελαιοφόρα με οποιονδήποτε

ευρωπαϊκή σημαία, στερνηθούν της δυνατότητας μεταφοράς ρωσικού πετρελαίου, τόσο εντός, όσο και εκτός Ε.Ε. Και όπως οι Ρώσοι πολίτες στερνηθούν της δυνατότητας απόκτησης ιδιοκτησίας στην ευρωπαϊκή επικράτεια.

Οι τελευταίες αυτές προτάσεις, του έκτου πακέτου της κ. φον ντερ Λάιεν, οδήγησαν τη Λευκωσία να διατυπώσει επιφυλάξεις, τις οποίες δημοσιοποίησε για πρώτη φορά ο Πρόεδρος Αναστασιάδης, υπογραμμίζοντας ότι οι κυρώσεις θα πρέπει να στρέφονται εναντίον του εισβολέα και όχι εναντίον των κρατών-μελών. Κάτι που υποστήριξε προ μερικών εβδομάδων και ο Πρωθυπουργός του Βελγίου Αλεξάντερ ντε Κρο, υπογραμμίζοντας ότι «οι κυρώσεις πρέπει να έχουν μεγαλύτερες επιπτώσεις στη ρωσική πλευρά και όχι στη δική μας (Ευρωπαϊκή Ένωση)».

Η διατύπωση και η γνωστοποίηση επιφυλάξεων είναι μεν ένα πρώτο θετικό βήμα, από τη Λευκωσία, το οποίο πάντως δεν φαίνεται να έχει γίνει απολύτως κατανοητό

από την Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, που δυστυχώς φαίνεται να συνεχίζει το βιολί της. Κατά συνέπεια, η Λευκωσία οφείλει να επιδιώξει σημαχίες και να συνασπιστεί με άλλα κράτη-μέλη, ώστε η φωνή της να αποκτήσει μεγαλύτερο εκτόπισμα και να φτάσει στα ψηλά δώματα της Ε.Ε., πειθαγωγικά την Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν να λάβει τελικά υπόψη και τους «μικρούς» της Ευρώπης.

Προς το παρόν πάντως, η Πρόεδρος της Κομισιόν παίρνει γραμμή για τις κυρώσεις –ειδικά στο ζήτημα του ρωσικού πετρελαίου– από τις ΗΠΑ. Όπως λένε μάλιστα οι «κακές γλώσσες», η Ουάσιγκτον θα είναι τελικά η μόνη που θα στενοχωρηθεί ιδιαίτερα, εάν η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν αντιληφθεί κάποια στιγμή την έννοια της «ευθιξίας» και αναλάβει το πολιτικό κόστος που της αναλογεί για τις οικονομικές συνέπειες που έχει προκαλέσει στην Ευρωπαϊκή Ένωση...

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Το ελληνικό υπερόπλο

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Μιλώμε συχνά για Ραφάη, υποβρύχια, F-16 και άλλα «υπερόπλα» που διαθέτει το ελληνικό οπλοστάσιο. Ξεχνάμε, όμως, ένα βασικό υπερόπλο, που σίγουρα δεν μπορεί να αποκτήσει η Τουρκία ό,τι και αν κάνει. Την ελληνική Διασπορά σε όλο τον κόσμο και ιδιαίτερα το ελληνοαμερικανικό λόμπι.

Η ομιλία του Έλληνα πρωθυπουργού στο Κογκρέσο και η υποδοχή στον Λευκό Οίκο ήταν σε μεγάλο βαθμό προϊόν σχέσεων και ενεργειών δεκαετιών. Σημαντικοί Ελληνοαμερικανοί, σε συνεργασία με Έλληνες διπλωμάτες,

Το ελληνικό κράτος, αλλά και ο ιδιωτικός τομέας πρέπει να επενδύσουν στο μεγάλο κεφάλαιο που ονομάζεται ελληνική Διασπορά – και ιδιαίτερα στο ελληνοαμερικανικό λόμπι.

ενεργοποίησαν τις διασυνδέσεις τους και το πέτυχαν. Επειδή η Αμερική είναι μια χώρα και ένα σύστημα που βασίζεται στις προσωπικές σχέσεις, ήταν αρκετοί όσοι σήκωσαν το τηλέφωνο και μίλησαν σε πρόσωπα-κλειδιά. Σε ορισμένες περιπτώσεις έπρεπε να κμφθούν οι αντιρρήσεις αξιωματούχων του Εθνικού Συμβουλίου Ασφαλείας ή άλλων υπηρεσιών, οι οποίοι ανησυχούσαν για τις αντιδράσεις της Αγκυρας.

Το ελληνοαμερικανικό λόμπι δεν βρίσκεται στην καλύτερή του φάση, για πολλούς και διάφορους λόγους. Είμαστε όμως τυχεροί γιατί άνθρωποι-κλειδιά, όπως ο ίδιος ο πρόεδρος, η αντιπρόεδρος, η πρόεδρος της Βουλής, οι τρεις

πρώτοι δηλαδή στην αμερικανική ιεραρχία, έχουν παλιές και δοκιμασμένες σχέσεις με σημαίνοντες Ελληνοαμερικανούς.

Είναι εξαιρετικά στενάχωρο να βλέπει κανείς μικρόχολα σχόλια και επιθέσεις σε ορισμένους από αυτούς. Προφανώς υπάρχουν Ελληνοαμερικανοί που δια-θέτουν άπειρες διασυνδέσεις, αλλά δεν δίνουν μία δεκάρα για την Ελλάδα ή την Κύπρο. Τους ενδιαφέρει η αυτοπροβολή τους και, ενίοτε, ένα καλό ντιλ. Ζουν άλλωστε σε άλλη δεκαετία και δεν καταλαβαίνουν ότι το μοντέλο του «θείου από την Αμερική» τελείωσε. Υπάρχουν όμως και εκείνοι που βοηθούν τα ελληνικά συμφέροντα, όπου και όπως μπορούν. Το έκαναν και με τον κ. Τσίπρα, προκαλώντας τον θυμό κάποιων. Τη «φανέλα» κοιτάνε, όχι ποιος τη φοράει. Αν βέβαια τη χώρα εκπροσωπεί κάποιος που μπορεί να μιλήσει πειστικά στα αμερικανικά κέντρα εξουσίας και μοιράζεται ίδιες αξίες, σαφέστατα και τους κάνει υπερήφανους και βοηθάει πολύ στην προώθηση των ελληνικών θέσεων. Αυτό ήταν ολοφάνερο την περασμένη εβδομάδα στην Ουάσιγκτον.

Διαθέτουμε λοιπόν ένα υπερόπλο. Είναι πάρα πολύ σημαντικό για τον Έλληνα πρωθυπουργό, όποιος κι αν είναι, ότι την κρίσιμη στιγμή θα υπάρχουν άνθρωποι που θα μπορούν να σκώσουν το τηλέφωνο και να μιλήσουν στον πρόεδρο και σε άλλους αξιωματούχους στις ΗΠΑ. Το ελληνικό κράτος, αλλά και ο ιδιωτικός τομέας πρέπει να επενδύσουν στο μεγάλο αυτό κεφάλαιο, να φροντίσουν να αγαπήσουν τον τόπο καταγωγής τους οι επόμενες γενιές. Θέλει σύστημα, δουλειά, σοβαρότητα, όχι πολιτικαντισμούς. Η συνταγή ενός επιτυχημένου λόμπι υπάρχει. Μπορούν να μας τη διδάξουν οι πρώτοι διδάξαντες, με τους οποίους έχουμε έλθει πολύ κοντά τα τελευταία χρόνια...

Κάποτε στη Δύση

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

Ήταν ημέρα Τρίτη, μεσημέρι, στις 6 Ιουνίου 1867, όταν ο Αλέξανδρος Ρίζος Ραγκαβής, πρόεδρος της Ελλάδος στην Ουάσιγκτον, ξεκινούσε «εν μεγάλη χρυσοκίττω στολή και εν παρασήμοις» για να επιδώσει τα διαπιστευτήριά του στον πρόεδρο των ΗΠΑ Αντριου Τζόνσον, που είχε αναλάβει το ανώτατο αξίωμα της μεγάλης αυτής Συμπολιτείας μετά τη δολοφονία του προέδρου Αβραάμ Λίνκολν.

Ακολουθώντας το πρωτόκολλο, γράφει στα «Απομνημονευμάτα» του, ο Ραγκαβής σταμάτησε στο Στέιτ Ντιπάρτμεντ, όπου ο υπουργός κ. Στιούαρτ θα τον συνόδευε στον Λευκό Οίκο. Μετά μια σύντομη αναμονή, εκπληκτικός είδε ο Φαναριώτης τον «Γραμματέα Επικρατείας» κ. Στιούαρτ που εμφανίστηκε φορώντας «τον παλιό του επενδυτή», από τον οποίο έλειπε ένα κουμπί, να παίρνει από το τραπέζι ένα καπέλο «ψάθινο», παλαιόν και τετριμμένον» και να το τοποθετεί στην κεφαλή του.

Προβληματιζόταν ο Ραγκαβής «περί της αφελείας των δημοκρατικών εθίμων εν Αμερική» στη διάρκεια της διαδρομής, οπότε ο κ. Στιούαρτ είχε την ευκαιρία να αναφερθεί και στην «οδοπορία» του σουλτάνου Αμπντούλ Αζίζ στην Ευρώπη. Και ως πρακτικός άνθρωπος που ήταν, υπολόγιζε το κόστος της περιόδους του σουλτάνου, υπαινισσόμενος ότι τα έξοδα προφανώς εκάλυψε ο τότε αυτοκράτωρ της Γαλλίας Ναπολέον Γ'.

Στον Λευκό Οίκο τον ανέμεναν και άλλες εκπλήξεις. Όταν ο «εύσωμος» εκείνος πρόεδρος έκανε την εμφάνισή του, ο Ραγκαβής θεώρησε πως έβλεπε θαλαμπόλο. Αλλά ως διπλωμάτης αναγνώρισε ότι ο «ράπτης το πάγγελμα» Αντριου Τζόνσον ήταν προικισμένος «διά φυσικής και δημόδους ευγλωττίας». Πρωτίστως εξετίμησε

ότι για να αποφύγει «τους διπλωματικούς σκοπέλους» ο Τζόνσον ήταν ιδιαίτερος φειδωλός στις λέξεις. Γι' αυτό την αντιφώνηση προς τον Έλληνα πρόεδρο ανέθεσε στον κ. Στιούαρτ.

Λίγες μέρες αργότερα, σε γεύμα που διοργάνωσε ο πρόεδρος της Γαλλίας, ο γεροισιαστής Sumner ερώτησε τον Ραγκαβή εάν κατά την άποψή του η Ουάσιγκτον έπρεπε να δεχθεί τον διορισμό του νέου Οθωμανού πρόεδρου Βλαχά. Η απάντηση του Ραγκαβή υπήρξε καταφατική.

Είχαν έρθει τα πάνω κάτω στην Ελλάδα την εποχή εκείνη. Η έξωση του βασιλέα Οθωνα. Η άνοδος στον θρόνο του Γεωργίου Α', αλλά το ενδιαφέρον των Αμερικανών ήταν στα Οθωμανικά, όπως προκύπτει από όσα γράφει ο Ραγκαβής.

Πέρασαν 155 χρόνια από τότε, και οι Ηνωμένες Πολιτείες είναι μακράν η ισχυρότερη παγκόσμια δύναμη. Αλλά η αμεσότητα και η οικειότητα εκείνης της πρώτης επαφής επιβεβαιώθηκαν εμφαντικότητα κατά την επίσκεψη του Έλληνα πρωθυπουργού στην Ουάσιγκτον.

Η δεξίωση που ακολούθησε μετά τις συνομιλίες του κ. Μπρσοτάκη με τον πρόεδρο Μπλάντεν ήταν ένα μεγάλο πανηγύρι. Η ομιλία της Πρώτης Κυρίας, εντυπωσιακή. Ο Λευκός Οίκος μεταμορφώθηκε στιγμιαίως στο Crystal Pallas της Αστόρίας, με φανταστικό και μουσική.

Γιατί φοβάται το σχολείο τη λογοτεχνία

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Το μόνο που βρήκαν να πουν οι συνδικαλιστές για την αξιολόγηση των μαθητών στη γλώσσα και στα μαθηματικά ήταν τίποτε. Απλώς κήρυξαν απεργία ή στάση εργασίας, ή δεν ξέρω τι. Η απεργία κηρύχθηκε παράνομη, αν και κρίνοντας από τα συμφραζόμενα, ελάχιστοι από τους εκπαιδευτικούς ήσαν πρόθυμοι να συμμερισθούν τον αγωνιστικό οίστρο των συνδικαλιστών τους. Σε αυτούς τους τελευταίους συμπαραστάθηκε η ΑΔΕΔΥ. Ποια άποψη μπορεί να έχει η ΑΔΕΔΥ για την εκπαίδευση, ένας Θεός ξέρει. Δεν έχει σημασία και κανέναν δεν ενδιαφέρει, εκτός από τους γραφειοκράτες του συνδικαλισμού και τα αρκτικόλεξα τους.

Το υπουργείο αποφάσισε να κάνει μια προσομοίωση της αξιολόγησης PISA στο δικό μας σχολικό περιβάλλον. Προσπαθώντας, υποθέτω, να διαγνώσει τις αιτίες που σε δύο τομείς, στην κατανόηση κειμένου και στα μαθηματικά, τα Ελληνόπουλα υστερούν. Για τα μαθηματικά δεν έχω τίποτε να πω. Διπλώνω άσχετος και υποκλινομαι με ταπεινότητα μπροστά σε όσους χειρίζονται τη μαθηματική σκέψη και αντιλαμβάνονται

την πνευματική της γοητεία.

Θα μιλήσω όμως για την κατανόηση κειμένου, μια ικανότητα που δεν αφορά μόνο την αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού μας συστήματος. Η αδυναμία στην κατανόηση κειμένου σημαίνει αδυναμία κατανοήσης της πραγματικότητας. Αδυναμία διαλόγου. Όταν δεν μπορείς να κατανοήσεις ένα κείμενο, πώς να κατανοήσεις τον συνομιλητή σου. Δεν χρειάζεται η PISA για να την εντοπίσουμε. Είναι μια κοινωνική αναπηρία, η οποία αντανακλάται σε όλους τους τομείς της δημόσιας ζωής. Από την «υψηλή» πολιτική έως την ταπεινή δημοσιογραφία και τις απλούστερες καθημερινές συναλλαγές.

Τον τομέα «κατανόηση κειμένου» το υπουργείο τον βάφτισε «θέματα γλώσσας». Οι μαθητές του γυμνασίου κλήθηκαν να σχολιάσουν ένα κείμενο από το Διαδίκτυο για τις σχέσεις των σημειωμένων εφήβων με τον αθλητισμό και τις επιρροές που αυτή δέχεται από τα κυρίαρχα πρότυπα του «φαινομένου». Για να είμαι ειλικρινής, δεν μπόρεσα να καταλάβω ποια η διαφορά αυτής της εξέτασης από τον τρόπο που διδάσκονται τα «κείμενα» στους σημερινούς

μαθητές. Υποθέτω ότι οι αρμόδιοι του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής κάτι θα έχουν κατά νου. Εγώ, ως αφελής, πιστεύω ότι η αδυναμία στην κατανόηση κειμένου οφείλεται στην αντίληψη που διαμορφώνει το σχολείο ως προς την έννοια του «κειμένου».

«Θέματα γλώσσας και λογοτεχνίας» θα έπρεπε να είναι ο τίτλος της εξέτασης αν πραγματικά οι αρμόδιοι είχαν το θάρρος να ομολογήσουν ότι η ασθένεια θα θεραπευθεί μόνον όταν αλλάξει η συνταγή της θεραπείας. Για να αποκτήσεις την ικανότητα να κατανοήσεις ένα κείμενο, ακόμη και το πιο απλό, πρέπει να αποκτήσεις την ικανότητα να διαβάζεις. Κοινώς να γίνεις αναγνώστης. Και αναγνώστης γίνεσαι μόνον όταν έρθεις σε επαφή με τη λογοτεχνία, ήτοι την τέχνη του λόγου. Αυτή σου αποκαλύπτει τους τρόπους με τους οποίους αναπτύσσεται ο συλλογισμός, αυτή σου δείχνει τις εκπληκτικές δυνατότητες της γλώσσας σου. Η λογοτεχνία δεν είναι διακοσμητικό στοιχείο της παιδείας μας, τα φρου-φρου και αρώματα της σοβαρότητας της γνώσης. Είναι το βασικό κύτταρο του οργανισμού της. Αυτή σου μαθαίνει πως το κεί-

μενο είναι ένας σύνθετος οργανισμός που για να τον κατανοήσεις απαιτεί την ίδια ενέργεια με μια πολύπλοκη εξίσωση. Με δυο λόγια, αυτή σε εκπαιδεύει στην κατανόηση κειμένου.

«Αρξομαι δε από των κλασικών». Αυτοί που έχουν εξοριστεί από το σχολείο εδώ και κάτι δεκαετίες. Τους μοιράζουν σε φυλλάδια, που τα ονομάζουν εγχειρίδια με οδηγίες χρήσης και συναρμο-λόγησες. Και μετά απορούν για ποιον λόγο ο έφηβος, που μεθούριο θα γίνει μεσολίκας, πάσχει από πένια κατανόησης κειμένου. Γιατί το ελληνικό σχολείο δεν τον έμαθε ποτέ να διαβάζει. Τα πράγματα θα αλλάζουν όταν καταργηθούν τα εγχειρίδια, κι όταν το παιδί μάθει πως το άθλημα της ανάνηψης των «Φόνισσας» ή του «Ποιος ήταν ο φονεύς του αδελφού μου» είναι άσκηση καλλιέργειας. Από τότε που μετονομάσαμε την καλλιέργεια σε κουλτούρα ξεκάλαμα και την αξία της.

Γιατί φοβάται το σχολείο τη λογοτεχνία; Επειδή οι λειτουργοί της εκπαίδευσης δεν την ξέρουν. Και παλεύουν με διάφορα υποκατάστατα, που διευκολύνουν και τη δημοκρατική διόρθωση.

Το μεγαλείο των «μεγάλων»

Του **ΧΡΗΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΡΑ**

Το χάρισμα του γένη είναι ίδιο με το χάρισμα του ιδιοφυούς σκακιστή. Δεν «οραματίζεται» ο ιδιοφυής σκακιστής, απλώς «βλέπει» αυτά που οι άλλοι αδυνατούμε ή αργούμε να διαβλέψουμε. Βλέπει ολοκάθαρα στη σκακιέρα τις συνέπειες που θα έχει η τωρινή (ισως ασήμαντη για μας) κίνηση, ύστερα από πέντε, οκτώ, δώδεκα ενδεχο-μενες κινήσεις δικές του και του αντιπάλου.

Μόνο με τέτοιο πολιτικό χάρισμα θα μπορούσαν να προκύψουν, σήμερα, μεταρρυθμίσεις στις κρατικές λειτουργίες, που να επιβάλλουν, με οποιοδήποτε τίμημα, την αξιοκρατία, την ποιότητα, τον γόνιμο κριτικό έλεγχο. Μόνο με τέτοια «διάκριση» (discernment), σπάνιο σήμερα πολιτικό χάρισμα οξυδέρκειας, θα υπήρχε το σθένος να τολμηθούν τομείς ή και ρήξεις με φθαρμένους ή στρεβλωτικούς των ανθρώπων αναγκών θεσμούς-πιτυχές της κατεστημένου ιδιοτελείας.

Οι εκπληκτικές εξελίξεις της αυτοκαταστροφικής υστερίας που δυναστεύει τον κρατικό Ελληνισμό δεν ανακαιτίζονται ούτε με ξόρκια ούτε με ωφελιμολογία. Οι αντιδράσεις στην απελιά δεν επαγορεύονται απλώς από την οξείνοια ή από τον ασυμμάζευτο φόβο, πηγάζον τον βαθύ ελευθερία και θυσιαστική ετοιμότητα. Οι αδιάκοποι ρητορικοί κομπασμοί που συγκροτούν την ιταμότητα της εκφραστικής του Ερν-

τογάν, του Μεβλούτ Τσαβούσογλου και των φερεφώνων τους, θα φριμόνονταν αυτοστιγμεί, αν γινόταν διεθνής είδηση μια ριζική αλλαγή της εκπαιδευτικής πολιτικής στην Ελλάδα.

Αν στη θέση της χρηστικότητας και της ωφελιμοθρίας γινόταν στόχος του σχολείου στην Ελλάδα το πατριωτικό φρόνημα, η ταύτιση πατρίδας και πολιτισμού, η παρά της κοινωνομένης γνώσης. Αν η διδακτέα γνώση ποδηγετούσε στην ποιότητα της ζωής, όχι στην έμφιση ραστώνη, αν από το σχολείο και το πανεπιστήμιο ήταν η γνώση-επιστήμη μέθη και συναρπαγή ποιότητας της ζωής, όχι πειθαναγκαστική υποταγή στην καταναλωτική προτεραιότητα. Αν, στα πόστα της οργανωμένης συνύπαρξης, μπροσταρβδες ήταν οι καλλιεργημένοι στην ποιότητα της ζωής και στη δίψα της αλήθειας, όχι οι καταφερτζήδες της τυχαρηγής και οι λιμοσμένοι της γνώσης. Τότε και την πολιτική θα τη συνιστούσαν οι στοχεύσεις της ποιότητας, όχι οι λοβιτούρες της «αρπαχτής» και οι κυμβαλισμοί των ξεπουλημένων.

Ετσι, για πείραμα, ως μπορούσε να προκληθεί η δυναμική των επιπτώσεων της ποιότητας, ως ξεκινούσε ένα πολιτικό πρόγραμμα, όχι με εξαγγελίες ρητορικού εντυπιασμού, αλλά με αδυσώπητο ερώτημα: Πώς μπορεί ένα ανίκανο, διεφθαρμένο κράτος να αυτομεταρρυθμιστεί; Πώς μπορεί να

υπάρξει ο αναγκαίος εκσυγχρονισμός, χωρίς να καταγείθει, ανοικτά και με έμπρακτες συνέπειες, η παραλυτική του κράτους κοινωνική αποσύνθεση, που σκόπιμα τη συντηρούν ωμά και χυδαία συμφέροντα;

Μίαν ενδεχόμενη απάντηση σε τέτοια ερωτήματα μοιάζει να ενσπάρκνει ο Ερντογάν: Μιλάει στους συμπατριώτες του μια γλώσσα που μεταγγίζει περηφάνια, αυτοπεποίθηση, αξιοπρέπεια, ίσως και ψευδοισθμούς μεγαλείου. Δεν ενδιαφέρει τον Ερντογάν, ίσως (σε σημαντικό ποσοστό) ούτε και τον λαό του, αν η εικόνα, αντίληψη, εκδοχή που έχουν οι Τούρκοι για την Τουρκία είναι ρεαλιστική και επαληθεύσιμη. Αρκεί που η εικόνα μεταγγίζει αυτοπεποίθηση και αυτοεκτίμηση στον κάθε Τούρκο. Στερείται επώδυνα αυτός ο λαός τα στοιχειώδη της επιβίωσης, στερούνται, αλλά με τη συνείδηση (ψευδή ή αληθή) ότι είναι προνομιούχος λαός, περιφερειακή υπερδύναμη, και «δικαιούται» ρόλο πρωταγωνιστικό στο διεθνές γίγνεσθαι.

Στο ελληνόνημο κρατίδιο των Βαλκανίων δεν έχει αφείθει περιθώριο προσφυγής έστω και στην καύχηση για το παρελθόν του. Την ιστορική αυτοσυνείδηση των Νεοελλήνων την καθόρισαν οι Ευρωπαϊκές Δυνάμεις, ετισθηλικά, σφετεριζόμενοι οι νεύλυδες τη διαχείριση της αυθεντικής ελληνικότητας. Σε ελάχιστες πα συνειδήσεις μοιάζει

να σώζεται η επίγνωση της καισαρικής διαφοράς που αντιδιαστέλλει την ελληνική παράδοση (τρόπο του βίου ή πολιτισμό) από τη μεταρωμαϊκή απόλυτη κυριαρχία του cogito και της κατασφάλισης του εγώ.

Το «ανόστημα» ενός γένη κρίνεται με τα μέτρα των απαιτήσεων και των στόχων κάθε λαού. Στην αξιολόγηση της μεγαλοσύνης διπλώνονται τα κριτήρια ποιότητας, η «κατά κεφαλήν καλλιέργεια», το επίπεδο ωριμότητας (της «αρχοντιάς» που θα έλεγε ο Ελύτης) κάθε λαού. Θα μπορούσαμε να μιλήσουμε και για μέτρα που προδίδουν κοινωνική ακμή ή για μέτρα που τα επιβάλλει η ιστορική παρακμή: Προσόντα απαιτούμενα ως αυτόνοτες προϋποθέσεις για την ανάληψη ηγετικής ευθύνης φαντάζουν σε κοινωνίες έκπιτώσης και παρακμής σαν ανυπερέβλητη μεγαλοσύνη.

Υπάρχουν κοινωνίες όπου, για να γίνεις υδραυλικός, κουρέας, ταξίτζης, ζητούνται προσόντα συγκεκριμένης προετοιμασίας και τεκμηριωμένων ικανοτήτων. Υπάρχουν και κοινωνίες παρακμής, όπου μπορείς να είσαι αυτό που θα προλάβεις να δηλώσεις. Οι ελαχιστοποιημένες απαιτήσεις διευκολύνουν να φιλοδοξεί υπέρμετρα η κάθε μετριότητα. Δεν έρχονται προσόντα ή ικανότητες, ούτε καν η στοιχειώδης παιδεία, για να σταδιοδρομήσεις ως τηλεπαρουσιαστής, ραδιοσχολιαστής, ακόμα και ως πολιτικός.

Πέρα από το φάουλ του Χριστοδουλίδη

Του ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

Στην παγκόσμια πολιτική ιστορία, σύγχρονη και του αρχαίου κόσμου, οι ομιλίες των σπουδαίων πολιτικών, στρατιωτικών ή θρησκευτικών ηγετών, δεν επικαθόρισαν μόνο τη συμπύκνωση των κοσμοϊστορικών γεγονότων του πλαισίου τους –γι' αυτό εξάλλου τις μνημονεύουμε– αλλά στοιχειοθέτησαν και τις αρετές της πολιτικής επικοινωνίας ως προς την ικανότητα, τον χρονισμό και το συγκείμενο αυτών των ηγετών που τις αγόρευαν. Κι αυτό ισχύει διαχρονικά γιατί πολύ περισσότερο από το αν ο «Επιτάφιος» του Θουκυδίδη είναι ένα σπουδαίο πολιτικό κείμενο που διδάσκεται εδώ και αιώνες παντού επί γης δεν παύει να είναι η ομιλία του Περικλή, το 430 π.Χ. για τους πρώτους νεκρούς του Πελοποννησιακού Πολέμου. Σπουδαιότερη συνεπώς από την ίδια την ομιλία είναι ο ίδιος ο άνθρωπος που την εκφώνησε. Και ο Περικλής δεν μνημονεύεται για την ομιλία του αλλά για το έργο του που ταύτισε την περίοδο της διακυβέρνησής του, τον «χρυσό αιώνα» με την αθηναϊκή δημοκρατία, την οικονομική και πολιτιστική άνθηση της Αθηνών.

Το ίδιο ισχύει για όλους τους σπουδαιότερους λόγους πολιτικών ανδρών. Από τον Γκάντι και την ομιλία του για την εθνική ανεξαρτησία της Ινδίας μέχρι τον Τσόρτσιλ που παρακίνησε τον λαό του, την ύστατη στιγμή του πολέμου, με το θρυλικό «θα τους πολεμήσουμε στις παραλίες». Το ίδιο ισχύει για την ομιλία του Γεωργίου Παπανδρέου στο Σύνταγμα, την ημέρα της απελευθέρωσης της Ελλάδας από την τριπλή κατοχή. Το ίδιο ισχύει για το «Είμαστε όλοι Βερολινέζοι» του Κένεντι στο Βερολίνο ή το «I Have A Dream» του Μάρτιν Λούθερ Κίνγκ. Σπουδαίες ομιλίες που ωστόσο πέραν του σπουδαιότερου μηνύματός τους ταυτίστηκαν με οραματιστές ηγέτες. Ανθρώπους που με πραγματικούς όρους βεμπεριανού statesmanship κατόρθωσαν να μετατραπούν σε ηγέτες για τον λαό τους και ταύτισαν την πορεία τους –εντός ή εκτός πολιτικής– με σπουδαία επιτεύγματα. Και που απομυθοποιήθηκαν κιόλας: Ο Κένεντι ενέπλεξε τη χώρα του στον καταστροφικό πόλεμο του Βιετνάμ. Ο Τσόρτσιλ έχασε μεταπολεμικά τις εκλογές. Μετά από δύο θητείες Ομπάμα –του πρώτου μαύρου Προέδρου της Αμερικής– το όραμα του Μάρτιν Λούθερ Κίνγκ ακρόατο σκοντάφτει στις δολοφονίες Αφρομερικανών.

Αλλά ήταν οι άνδρες που έγραψαν τις ομιλίες τους. Όχι οι ομιλίες που επικαθόρισαν την πορεία τους. Κι αυτό είναι που στη σύγχρονη πολιτική επικοινωνία έρχεται να ταυτιστεί με το ερώτημα περί ηγεσίας, μετριότητας, πολιτικού image/PR και ουσίας. Ακόμη

και ο Βολοντίμιρ Ζελένσκι, ένας κωμικός που από το πουθενά έγινε Πρόεδρος της Ουκρανίας, στην πιο κρίσιμη στιγμή για την πατρίδα του, είπε «θέλω πυρομαχικά όχι να με πάτε κάπου» απευθυνόμενος προς τις ηγεσίες του δυτικού κόσμου. Μια ατάκα που τον κατάταξε για μεγάλο μέρος της ανθρωπότητας στο πάνθεον των ηγετών.

Την περασμένη εβδομάδα ο υποψήφιος για την προεδρία της Κυπριακής Δημοκρατίας κ. Νίκος Χριστοδουλίδης στην εξαγγελία του για την κάθοδό του στη διεκδίκηση του προεδρικού θώκου –και την ηγεσία της Κύπρου– εκφώνησε μια ομιλία 24 λεπτών και 58 δευτερολέπτων όπου παρέθεσε το περίγραμμα των θέσεών του και κατέθεσε το όραμά του για την Κύπρο.

Επανελάβε συνολικά, 16 φορές, το ρήμα «οραματίζομαι» σε μια εξαγγελία που τόσο επικοινωνιακά όσο και οπτικά εντυπωσίαζε στην πρώτη επαφή του μέσου πολιτή με αυτή. Λίγα εικοσιτετράωρα μετά, ο κ. Χριστοδουλίδης θα απέλυε τον επικοινωνιολόγο του, κ. Φλέρσα, επειδή μεγάλο μέρος της ομιλίας που εκφώνησε παρέπεμπε –με την μορφή plagiarism– σε ομιλία του Γιαννάκη Κασουλίδη από το 2008. Πτυχή που έγινε και viral διαδικτυακά λόγω των βίντεο που κυκλοφόρησαν που κατέδειξαν τις φοβερές ομοιότητες. Αναπόφευκτα ένα πολύ σοβαρό φάουλ –επικοινωνιακά αλλά και ουσιαστικά μιας και ήταν η πρώτη εξαγώγιμη ομιλία του Ι. Κασουλίδη; Βέβαια, χωρίς αμφιβολία. Πιο πολύ όμως πειράζει το ότι συνηθίσαμε να ακούμε λόγια σαν coca cola εφόσον πάνε με όλα. Όπως είναι τα γενικόλογα προγράμματα που δεν ακουμπούν κανένα πραγματικό πρόβλημα. Ωραίες φράσεις, περιποιημένα λόγια, αλλά τα πράγματα είναι εκεί, σε μια σειρά από νέα θέματα ουραγοί στην Ε.Ε., ένα βήμα από τη δικοτόμηση. Αυτή είναι η πραγματική διάσταση της δημαγωγίας. Πολιτικό που δεν έκαναν ποτέ ομιλέτα, συνήθισαν να βάζουν τα αβγά τους «λίγο δεξιά, λίγο αριστερά». Μπορεί έτσι να γίνουν και υποψήφιοι πρόεδροι, δεν έχει σημασία με ποιο σχήμα, η δημόσια δράση να είναι αμφίσημη, ίσως κάποιο σχήμα τσιμπήσει! Ακούμε τον δημόσιο λόγο κοινοτυπίας και μεγάλα σχήματα. Ο δημόσιος λόγος όμως οφείλει να εκπαιδεύει. Αυτό που θέλω, ή διεκδικώ, να υποστηρίζεται από αποδεδειγμένα βήματα «κλικ», τότε θα το κάνω, πώς θα το πετύχω, με ποιους και πότε.

Προεκλογικές ομιλίες, θαυμαστές εικόνες. Ελέγχουμε αν και τι από όλα αυτά έχει υλοποιηθεί διαστάσεις; Συνδέουμε την αναγκαία ιστορική μνήμη με τις σημερινές μας προκλήσεις; Δίνουμε στη μνήμη χειροπιαστό μέλλον; Το ίδιο copy paste έφερε το Κυπριακό σε στρατηγικό αδιέξοδο. Όπως ακούμε ομιλίες, ταυτόχρονα θέτουμε ερωτήματα: πού ήταν το κυπριακό πριν

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

Στρατιωτής φρουρεί φορτηγό που διανέμει φιάλες αερίου στο Κολόμπο της Σρι Λάνκα, εν μέσω έλλειψης αερίου μαγειρέματος. Η Σρι Λάνκα αντιμετωπίζει τη χειρότερη οικονομική κρίση των τελευταίων δεκαετιών λόγω της έλλειψης συναλλαγμάτων.

Από τη λογοκλοπή στη διγλωσσία

Του ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ

Πειράζει που ο υποψήφιος Ν. Χριστοδουλίδης αντέγραψε φράσεις από παλαιότερη ομιλία του Ι. Κασουλίδη; Βέβαια, χωρίς αμφιβολία. Πιο πολύ όμως πειράζει το ότι συνηθίσαμε να ακούμε λόγια σαν coca cola εφόσον πάνε με όλα. Όπως είναι τα γενικόλογα προγράμματα που δεν ακουμπούν κανένα πραγματικό πρόβλημα. Ωραίες φράσεις, περιποιημένα λόγια, αλλά τα πράγματα είναι εκεί, σε μια σειρά από νέα θέματα ουραγοί στην Ε.Ε., ένα βήμα από τη δικοτόμηση. Αυτή είναι η πραγματική διάσταση της δημαγωγίας. Πολιτικό που δεν έκαναν ποτέ ομιλέτα, συνήθισαν να βάζουν τα αβγά τους «λίγο δεξιά, λίγο αριστερά». Μπορεί έτσι να γίνουν και υποψήφιοι πρόεδροι, δεν έχει σημασία με ποιο σχήμα, η δημόσια δράση να είναι αμφίσημη, ίσως κάποιο σχήμα τσιμπήσει! Ακούμε τον δημόσιο λόγο κοινοτυπίας και μεγάλα σχήματα. Ο δημόσιος λόγος όμως οφείλει να εκπαιδεύει. Αυτό που θέλω, ή διεκδικώ, να υποστηρίζεται από αποδεδειγμένα βήματα «κλικ», τότε θα το κάνω, πώς θα το πετύχω, με ποιους και πότε.

Προεκλογικές ομιλίες, θαυμαστές εικόνες. Ελέγχουμε αν και τι από όλα αυτά έχει υλοποιηθεί διαστάσεις; Συνδέουμε την αναγκαία ιστορική μνήμη με τις σημερινές μας προκλήσεις; Δίνουμε στη μνήμη χειροπιαστό μέλλον; Το ίδιο copy paste έφερε το Κυπριακό σε στρατηγικό αδιέξοδο. Όπως ακούμε ομιλίες, ταυτόχρονα θέτουμε ερωτήματα: πού ήταν το κυπριακό πριν

από πέντε χρόνια; Πού είναι σήμερα; Γιατί κανένας στο διεθνές πεδίο δεν καταλογίζει στην Τουρκία ευθύνες; Αυτά που περιέχει το αφήγημα Αναστασιάδη, ποιος άλλος τα επιβεβαιώνει; Μόνοι, λέμε μεταξύ μας ότι μάς αρέσει. Το κόστος μάθαμε να το κάνουμε εξαγωγή: «εγώ, ξέρεις, εν τζιαι, ήμουν υπάλληλος, δεν είδα, δεν άκουσα»!

Ασφαλώς η λογοκλοπή είναι σημαντικό θέμα, αλλά δεν είναι το μείζον θέμα μας:

1) Μείζον θέμα μας είναι η διγλωσσία του Κυπριακού. Άλλα λένε μεταξύ τους οι πολιτικοί και άλλα λένε στο καφενείο. Άλλα στα Κοκκινοχώρια, άλλα στη Λευκωσία.

2) Μείζον θέμα είναι η ατελής ανάπτυξη του ορθολογισμού ότι ένας αποδεκτός συμβιβασμός θα τερματίσει την κατοχή, θα κατοχυρώσει τις θεμελιώδεις ελευθερίες και θα βελτιώνει ουσιαστικά την υπάρχουσα κατάσταση πραγμάτων.

3) Μείζον θέμα είναι η ατελής αξιοποίησή της εργαλειακής Ε.Ε. που μας πρόσφερε με την πρωτοποριακή του δράση ο Γ. Κρανιδιώτης για να «σφραγίσουμε» με ποιοτικά στοιχεία το περιεχόμενο της λύσης.

Η διγλωσσία συνιστά μια κύρια αιτία της αποτυχίας μας. Με παραδείγματα:

• Ο Γ. Κληρίδης φρόντισε να πετάξει στον κάλαθο των αχρήστων το μακρύν καλύτερο σχέδιο λύσης (Χάρτης-Πλαίσιο Ιδεών Γκάι, 1992) για να συναντήσει τον Σ. Κυπριανού και έτσι να πουκουπίσουν μαζί τον Γ. Βασιλείου-1993.

• Ο Τ. Παπαδόπουλος έβλεπε

το επόμενο σχέδιο του ΟΗΕ (2003) ως βάση για τη λύση. Αλλά όταν με τη δική του έγκριση ολοκληρώθηκε, το πέταξε στον κάλαθο των αχρήστων, μη βρίσκοντας ούτε ένα θετικό σημείο σε αυτό! Αυτός που τον παρακίνησε να έρθει!

• Ο Ν. Αναστασιάδης έφυγε από το Μον Πελεράν (2016) και το Κραν Μοντάνα (2017), πέταξε στον κάλαθο των αχρήστων το πιο σωστό σχέδιο λύσης του ΟΗΕ στο ζήτημα της ασφάλειας, καθώς αυτό προέβλεπε τον άμεσο τερματισμό των επεμβατικών δικαιωμάτων που προοούσε το σύνταγμα της Ζυρίχης!

Τα κίνητρα των τριών δεν ήταν ίδια: Ο πρώτος για να κερδίσει εξουσία, ο δεύτερος γιατί δεν πίστευε στην ομοσπονδία και ο τρίτος γιατί αγωνιζόταν για να πετά η Λεμεσός. Βέβαια, τίποτα δεν ήταν ή είναι απλό για μια σοβαρή απόφαση στο Κυπριακό. Οι αποσκευές του είναι βαριές για να τύχουν εύκολης διαχείρισης. Γιατί όμως αυτά; Ένας σοβαρός λόγος είναι ο φόβος των χαρακτηρισμών! Αυτός οδηγούσε σε παράλυση τους πολιτικούς εκείνους οι οποίοι, πλην, ίσως, Βασιλείου, ήθελαν να κάνουν κάτι, αλλά δεν είχαν το σθένος να πάνε στο επόμενο βήμα. Άλλος λόγος είναι τα οικονομικά συμφέροντα που παγιώθηκαν μετά την εισβολή, τα οποία ντύθηκαν με «ασυμβίβαστο» παλμό και μας έφεραν στην άκρη της ακήρυκτης δικοτόμησης.

Στις 19 Μαΐου η είδηση: Οι αρχές του ψευδοκράτους κάνουν εργασίες για άνοιγμα ενός ακόμη κομματιού της παραλίας στην περιφραγμένη

περιοχή του Βαρωσιού. Ο Μ. Τσαβούσογλου εξηγεί τι είπε στη συνάντησή του με τον Αμερικανό ΥΠΕΞ Α. Μπλίνκεν στις 18/5: «Στη συνάντηση είπα πως οι ΗΠΑ πάντα τηρούσαν τις ισορροπίες στα ζητήματα της Κύπρου, της Τουρκίας και της Ελλάδας. Του ανέφερα πως τα τελευταία διάστημα έχασαν αυτή την ισορροπία. Ο ίδιος μου είπε πως θα τηρήσουν την ισορροπία. Οι ΗΠΑ πρέπει να είναι υπέρ του δικαίου». Η Τουρκία θεωρεί ότι οι ΗΠΑ «έχασαν την ισορροπία στα ζητήματα Κύπρου, Τουρκίας, Ελλάδας». Ένα ακόμα βήμα στην παραλία του Βαρωσιού ίσον πίεση με πολλούς αποδέκτες (και στις ΗΠΑ να μην ξαναχάσουν την ισορροπία). Αν κατανοήσουμε τις εξελίξεις μπορούμε να τις αλλάξουμε, αλλιώς θα συνεχίσουμε να καταγγέλλουμε μέχρι το άνοιγμα της παραλίας να φτάσει σταδιακά στη Δερύνεια.

Το ουσιώδες: η Κύπρος πληρώνει τους χειρισμούς Αναστασιάδη και των δύο βοηθών του στο Κραν Μοντάνα. Όταν διέλυσε τις διαπραγματεύσεις δεν γνώριζε το αποτέλεσμα; Κανένας δεν λαμβάνει υπόψη τις καταγγελίες του, γιατί όλοι γνωρίζουν τι έκανε, πρώτος ο ΟΗΕ. Η πλήρης ανυποληψία Αναστασιάδη στον διεθνή στίβο διευκολύνει την Τουρκία να δρα εκτός κανόνων, αλλά το κόστος δεν αφορά τον ίδιο. Το κόστος αφορά το Βαρώσι, την Κύπρο ολόκληρη. Ο Αναστασιάδης απογοήωσε τη Λεμεσό, βούλιαξε την Αμμόχωστο και έβαλε την Κύπρο στις ράγες για τα «δύο κράτη».

www.larkoslarkou.org.cy

Τζαι του χρόνου στα σπιθκια μας (5)

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Ιδέες για την επίλυση του Κυπριακού υπάρχουν πολλές, με τον καθένα από εμάς που ασχολείται, από επαγγελματικά υποκρέωσή ή προσωπική ανωμαλία, να έχει και τις δικές του, μοναδικές προτιμήσεις και εμμονές. Η παράθεση ευκολογίων ή προτάσεων για το Κυπριακό από αρθρογράφους ή επαγγελματίες πολιτικούς δυστυχώς δεν φρολογείται, μάλλον κάποτε αποτελεί ιδανικό προϊόν για όσους παραθέτουμε λέξεις στη σελίδα για τον άρτον ημών τον επιούσιο.

Γι' αυτό και η ανάλυση του Κυπριακού είναι το δεύτερο εθνικό προϊόν μετά το καλλούρι, και οι ποικιλίες του πολλές, από το σνάνταρ με τη δίπλα και τον δύσμο στη μέση μέχρι το vegan και το καλλούρι με τοίλι. Από το εύγευστο

και θρεπτικό, μέχρι το ξινό και κακό για το στομάχι και ενδιάμεσα το εύγευστο αλλά παχυντικό και το ξινό αλλά επωφελές. Το ζήτημα δεν είναι να καταθέσουμε στις εφημερές κόλλες του έντυπου Τύπου και στον κώδικα των ιστοσελίδων μας ακόμα μια άποψη, αλλά να ξεκινήσουμε να συζητούμε το πρόβλημα ως ένα κανονικό πρόβλημα, βάσει των δεδομένων και των καταστάσεων που έχουμε μπροστά μας. Ούτε ως ευκολόγιο, μήπως και του χρόνου το δώσει η Θεά και βρεθούμε ξανά στα σπιθκια μας. Ούτε ως πεδίο δόξης λαμπρόν για εύκολο πατριωτισμούς και αναποτελεσματικούς λενονταρισμούς ή για εύκολα όνειρα συναδέλφωσης και αρμονίας.

Στην πράξη, λοιπόν, επί του εδάφους και επί του πρακτέου και επιτέλους, πρέπει να δούμε πού βρισκόμαστε σήμερα, τι από τη σημε-

Η χώρα σήμερα είναι διαιρεμένη, με το ένα μισό δεμένο πάνω στην πολιτική και τις εμμονές, και το άλλο μισό παραδομένο στη διαφθορά και στο τρύπιο Σύνταγμα.

ρινή κατάσταση θεωρούμε πρόβλημα, αν θέλουμε να το αλλάξουμε, γιατί θέλουμε να το αλλάξουμε, και σε ποιες ενέργειες μας οδηγούν όλα τα πιο πάνω. Η χώρα σήμερα είναι διαιρεμένη, με το ένα μισό δεμένο πάνω στην πολιτική, τις εμμονές και τους περιτοασιακούς δικτάτορες της περιφερειακής δύναμης, και το άλλο μισό παραδομένο στη διαφθορά και στο τρύπιο Σύνταγμα. Σ' έναν

κόσμο που έχασε την ισορροπία του και βρίσκεται εν μέσω της μετάβασης σε μια νέα ισορροπία δυνάμεων, τέτοιες ασάφειες και γκρίζες ζώνες αφάνουσι και Ελληνόκυπριους και Τουρκοκύπριους ανοχύρωτους. Και χωρίς τη δυνατότητα να αποφασίσουν για τους εαυτούς τους. Η δική μου απάντηση είναι πως τα πιο πάνω θέλουμε να τα αλλάξουμε, γιατί ο Κύπριος θέλει να μην αντιμετωπίσει και πάλι πόλεμο, θέλει να βρει μια σταθερή θέση στο παγκόσμιο σκηνικό, να ξέρι πως μπορεί να αμυνθεί και να σπληνχθεί, και θέλει ένα κράτος που να προστατεύει και τις δύο κύριες εθνοότητες.

Θέλει η ανάπτυξη της χώρας να είναι βιώσιμη και να μην εξαρτάται από υποπαράγωγα των απαιτησιών της άρχουσας τάξης, και θέλει ένα κράτος που να μπορεί να εμπιστευτεί, γιατί δεν θα είναι πλέον σύμ-

πραξη μικροβασιλείων, αλλά Πολιτεία που προκύπτει από τη βούληση των πολιτών του.

Πώς λοιπόν ξεπερνιέται, βήμα-βήμα, το γεγονός ότι η τάξη που άρχει και στις δύο πλευρές του νησιού αυτή τη στιγμή, στη μία πλευρά δεν έχει διάθεση να δείξει χαρακτήρα απέναντι στον ξένο που θέλει να επιβάλλει τις απόψεις και το πολιτικό του μοντέλο, και στην άλλη δεν θέλει να ζοριστεί εφαρμόζοντας τα όσα έχει συμφωνήσει εδώ και χρόνια, ούτε να μοιραστεί την πίτα της εξουσίας ακόμα και αν αυτό την μεγαλώσει; Όλα ξεκινούν και όλα τελειώνουν από εμάς τους πολίτες, την αναζήτηση του τι θέλουμε, πώς το θέλουμε και γιατί. Αλλά και από την κατανόηση του ποια είναι και πώς σκέφτεται η τ/κ κοινότητα, και πώς πρακτικά θα δουλέψει η σχέση της ε/κ κοι-

νότητας μαζί της. Είτε αποφασίσουμε πως θέλουμε να είναι γείτονας, είτε αποφασίσουμε πως θέλουμε να είναι συμπολίτης, δεν μπορούμε να κάνουμε το παραμικρό βήμα μπροστά, αν δεν ξέρουμε τι είναι αυτός με τον οποίο μιλάμε.

Το πιο δύσκολο όμως δεν είναι η κατανόηση που απέναντί, ο οποίος άλλωστε δεν είναι ο από διαφορετική ουράνια σφαίρα ύπαρξης, αλλά άνθρωπος με κυπριακά πολιτικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά. Το δύσκολο είναι να καταστήσουμε υπόλογους για τις πράξεις τους όσους εκλέγουμε και δεν εκλέγουμε στην πλευρά μας. Γιατί για να γίνει αυτό πρέπει να ξέρουμε τι θέλουμε, και να μπορούμε να διαχωρίζουμε το πότε μας ξεγελούν οι «άλλοι» και πότε οι «δικοί».

ykakouris@gmail.com

Σταματώντας τον χρόνο, στην Κύπρο που φεύγει

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

Δεν είναι τελικά όλα «άρια κόλα» σε αυτό τον τόπο. Ο σκηνοθέτης Πασχάλης Παπαπέτρου και ο κινηματογραφιστής Νίκος Αβρααμίδης, μαζί με μια ομάδα άλλων εκλεκτών συνεργατών τους, επιμένουν εδώ και δεκαετίες, να παλεύουν για την ποιότητα στην έβδομη τέχνη και τον αληθινό πολιτισμό. Σταματούν τον χρόνο με την κινηματογραφική τους μαεστρία και καταγράφουν ψηφιακά την Κύπρο, που φεύγει και δεν ξαναγυρνά. Το έργο των δύο φίλων μπορεί να χαρακτηριστεί και ως συνέχεια, του έργου του αιμνηστού Θεόδουλου Καλλίνικου, ο οποίος διέσωσε με άπιστευτο κόπο, τα κυπριακά λαϊκά τραγούδια και του αιμνηστού Αντρέα Χριστοφίδη, ο οποίος κατέγραψε και διέσωσε την κυπριακή ποίηση, των προηγούμενων αιώνων.

Οι δύο φίλοι, ακολουθώντας τον δύσκολο δρόμο, παλεύουν με χαρά, δημιουργούν ταινίες και ντοκιμαντέρ για την Κύπρο η οποία χάνεται, αλλά και για την Κύπρο, η οποία δίνει ελπίδα για το μέλλον. Το διδυμο Πασχάλης και Νίκος, οι σπουδαστές αυτοί δημιουργού, ξεχωρίζουν, πρώτα και πάνω από όλα, για το ιδιαίτερο μεράκι τους. Ξεχωρίζουν για την επαγγελματική τους προσέγγιση στην καλή δημιουργία, γεγονός το οποίο επιβεβαιώνεται και από τα πολλά βραβεία τα οποία έλαβαν, στην Κύπρο και το εξωτερικό. Ξεχωρίζουν, γιατί επιμένουν να δημιουργούν ντοκιμαντέρ, τα οποία θα μείνουν ως σημεία αναφοράς για τις επόμενες γενιές. Και βεβαίως ξεχωρίζουν, γιατί παλεύουν, ρομαντικά ίσως, για την καλή δημιουργία και όχι για τις «αρπαχτές» και το εύκολο χρήμα. Τα καλά έργα στηρίζονται οικονομικά κατά 50% από το δημόσιο ταμείο και το Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου και κατά 50% από χορηγούς, οι οποίοι σίγουρα υιοθετούν το όραμα της διαφορετικότητας, της καλής δημιουργίας. Από εκεί και πέρα υπάρχουν οι ατέλειωτες ώρες δουλειάς και μεγάλες θυσίες στην προσωπική τους ζωή, οι οποίες σίγουρα δεν μπορούν να αποτιμηθούν.

Τελευταίο επίτευγμα, του Νίκου και του Πασχάλη, γιατί έτσι πρέπει να θεωρείται, το ντοκιμαντέρ: «Περί κυπριακού μαρμάρου». Αποτελεί το αποτέλεσμα, κόπο και μόχθου δύο χρόνων και καταγράφει οπτικοακουστικά μνήμες παλιών μαρμαράδων, μερικοί από τους οποίους ήδη έφυγαν από τη ζωή. Το ντοκιμαντέρ δεν περιορίστηκε στις μνήμες, αλλά επεκτάθηκε και σε καταγραφές θέσεων σπουδαίων επιστημόνων. Ανάμεσα τους, ο γεωλόγος Γιώργος Κωνσταντίνου και ο αρχαιολόγος Δημήτρης Μιχαηλίδης. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει

ο τρόπος κατασκευής των μαρμαρών, ο οποίος σήμερα χάθηκε λόγω της χρήσης σύγχρονων μηχανών. Εντυπωσιακές ήταν και οι εικόνες από την πολυχρωμία των μαρμαρών, κυρίως από τον Πενταδάκτυλο, ειδικότερα οι οποίες ίσως για πρώτη φορά καταγράφηκαν από τον κινηματογραφικό φακό. Ο θεατής εκπλήσσεται κυριολεκτικά, από την ομορφιά, η οποία κρύβεται στις πέτρες και τα βουνά της Κύπρου.

Το έργο του σκηνοθέτη Πασχάλη Παπαπέτρου αποτελείται από δεκάδες ταινίες και εκπομπές τηλεοπτικά προγράμματα. Ωστόσο, αυτά τα οποία θα μείνουν στην ιστορία είναι σίγουρα τα 14 ντοκιμαντέρ –μαζί με το έτερο του καλλιτεχνικό ήμισυ τον Νίκο Αβρααμίδη– τα οποία καλύπτουν πολλές θεματικές ενότητες. Ντοκιμαντέρ, για την Κύπρο, για τη Σαλαμίνα, για το Τρόδος, για τον Πενταδάκτυλο, για τα τείχη της Λευκωσίας, για τον Αμιάντο, για τον Ρώσο περιηγητή Βασίλειο Μπάροκι, για τον Κώστα Αργυρού, για τον Τηλέμαχο Κάνθο, για το ψωμί, για το κρασί, για τον λάδι, για τα λευκαριτικά κεντήματα, για τους μαντιλάρηδες και πολλά άλλα θέματα. Κάθε ντοκιμαντέρ και μια μακρόχρονη κοπώδης ξεχωριστή ιστορία, μια κατάθεση ψυχής και μια μοναδική δημιουργία.

Ο Πασχάλης Παπαπέτρου, μιλώντας στην «Κ» και πάντα στην πάλλουσα κυπριακή διάλεκτο, επιμένει ότι η τέχνη δεν είναι βάρσανο και τονίζει ότι νιώθει καλά, για το τι πέτυχε μέχρι σήμερα, με τον καλό του φίλο, τον Νίκο. Μιλάει με ιδιαίτερη αγάπη για τη βοήθεια χωρικών, στο γύρισμα σκηνών στην κυπριακή ύπαιθρο και βεβαίως για την παραδοσιακή φιλοξενία, η οποία χάνεται και αυτή, στη δίνη της σύγχρονης βιοπάλης: «Καθίστε για μια ζιβάνα, παιδιά, για ένα γλυκό, για μια λεμονάδα, καθίστε να φάμε». Και αυτές οι εγκάρδιες προσκλήσεις αξίζουν σίγουρα πάρα πολλά. Ιδιαίτερη αναφορά κάνει και για το χαμόγελο χαράς, των ανθρώπων της υπαίθρου, όταν προβάλλονται τα ντοκιμαντέρ τα καλοκαίρια στις πλατείες των χωριών. Ίσως αυτά τα χαμόγελα ικανοποιούν, αποτελούν και την ακριβότερη πληρωμή των δημιουργών.

Ο πολιτισμός αποτελεί σκαλοπάτι για τον παράδεισο. Το καλλιτεχνικό έργο του Πασχάλη και του Νίκου θρέφει την ψυχή και αποτελεί άριστη ψυχαγωγία. Η χαρά στα πρόσωπα του Πασχάλη και του Νίκου, κάθε φορά που προβάλλεται ένα ντοκιμαντέρ και η ζεστή ανταπόκριση των θεατών, αποτελούν ίσως την καλύτερη επιβεβαίωση, ότι οι δύο σπουδαστές καλλιτέχνες «ποιοί πολιτισμό».

kaparispan@yahoo.gr

Κύπρος: «We are Assange»

Της ΧΡΗΣΤΙΑΝΑΣ ΒΩΝΙΑΤΗ

Ο Ειδικός Εισηγητής του ΟΗΕ για τα βασανιστήρια, Νιλς Μέλζερ, κρούει τον κώδωνα και επισημαίνει πως η εν εξελίξει δίωξη του Ασάντζ δημιουργεί ένα εξαιρετικά επικίνδυνο προηγούμενο.

δυνα προηγούμενο που θα σφραγίσει με τρόπο οδυνηρό την τύχη όχι μόνο των δημοσιογράφων και των ενημερωτικών οργανισμών παντού αλλά και την ίδια την ελευθερία του Τύπου και τη δημοκρατία εν γένει.

Είναι γι' αυτό τον λόγο που δεκάδες οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων –όπως η Διεθνής Αμνηστία, οι Δημοσιογράφοι Χωρίς Σύνορα, ο ΟΗΕ– και κληθώρα απλών ανθρώπων αλλά και προσωπικοτήτων διεθνούς εμβέλειας, όπως η λογοτέχνηδα Μάγια Αγγέλου, η ακαδημαϊκός και ακτιβίστρια Άντζελα Ντέιβις, ο συγγραφέας και διανοούμενος Ταρίκ Αλί, ο μουσικός των Pink Floyd Ρότζερ Γουότσερς, ο σκηνοθέτης Κεν Λόουτς κ.ά. – έχουν συστρατευθεί

στον αγώνα διεκδίκησης της απελευθέρωσής και μη έκδοσης του Ασάντζ. Στο πλαίσιο αυτό έχει πρόσφατα δημιουργηθεί μια κυπριακή πρωτοβουλία, η οποία την περασμένη Δευτέρα πραγματοποίησε –σε συνεργασία με την Ένωση Συντακτών Κύπρου– μια εκδήλωση ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης για την υπόθεση του Τζούλιαν Ασάντζ, ο οποίος συνεχίζει να βρίσκεται στη φυλακή υψίστης ασφαλείας Belmarsh, έξω από το Λονδίνο, κλεισμένος στο ατσάλινο κελί του 23 ώρες το 24ωρο επί τα τελευταία τρία έτη.

Στο πάλει της συζήτησης, το οποίο συντόνισε η δημοσιογράφος Σούλα Χατζηκυριάκου, συμμετείχαν ο κοινωνιολόγος Ανδρέας Παναγιώτου, ο καθηγητής Πολιτικών Επιστημών Σταύρος Τομπάζος και η Νικολέτα Χαραλαμπίδου, δικηγόρος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Τις τρεις κεντρικές παρεμβάσεις ακολούθησε μια πυκνή και παραγωγική συζήτηση, σε μια αίθουσα κατάμεστη.

Στο ακροατήριο συμμετείχαν, μεταξύ άλλων, βουλευτές κομμάτων, πρώην ευρωβουλευτές και διπλωμάτες, ακτιβιστές, δημοσιογράφοι, νομικοί, φοιτητές και καλλιτέχνες. Την κυπριακή πρωτοβουλία δράσης και υπεράσπισης του Τζούλιαν Ασάντζ έχει προ δύο

μηνών καιρική η παγκόσμια γνωστός γλωσσολόγος, πολιτικός ακτιβιστής και διανοούμενος Νόαμ Τσόμσκι, γράφοντας επίσης τα παρακάτω λόγια:

«Η βάνουση δίωξη του Julian Assange είναι ένα διεθνές σκάνδαλο, με τη συνεννοητή πολλών κυβερνήσεων. Το έγκλημα του Assange είναι ότι εργάστηκε ως ένας σοβαρός δημοσιογράφος: παρέισε στο κοινό κρίσιμες πληροφορίες που η κυβέρνηση των ΗΠΑ δεν ήθελε να έχει. Για το έγκλημα αυτό έχει υποβληθεί σε πολεμική βανιστήρια, τα οποία συνεχίζονται. Εξίσου ντροπιαστικό είναι το γεγονός ότι πολλοί από αυτούς που χρησιμοποιούν με τόση προθυμία τις αποκαλύψεις του, δεν σκώνονται να τον υπερασπιστούν. Η βασική ακεραιότητα ενός ελεύθερου και ανεξάρτητου Τύπου δέχεται επίθεση σε αυτή την επαίσυχη παράσταση. Ο Julian Assange αξίζει τη σθεναρή υποστήριξη μας. Πρέπει να αφαιρεθεί αμέσως ελεύθερος και να τιμηθεί για τα επιτεύγματά του. Αυτό απαιτεί τουλάχιστον η δικαιοσύνη».

Η Κα Βωνιάτη είναι μέλος της Πρωτοβουλίας για τον Julian Assange –Ειδικός Επιστήμονας Έρευνας στο τμήμα Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Κύπρου.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗΣ. imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΗΣΤΙΑ

Δημοκρατικές συναστρίες

Η αρχαία παράδοση θέλει το μήνυμα της πτώσης της Τροίας και της νίκης των Αχαιών να μεταδίδεται από το Ίλιον στις ελληνικές πόλεις μέχρι το Άργος και τη Σπάρτη μέσα από ένα σύστημα με φρυκτούς, δηλαδή φλεγόμενους πυρσούς που άναβαν φύλακες στις κορυφές των βουνών. Από βουνοκορφή σε βουνοκορφή, από φλόγα σε φλόγα, η είδηση της νίκης έλαμπε και μεταδιδόταν με αστραπαία ταχύτητα σχηματίζοντας τη φωτεινή ραχοκοκαλιά της Ελλάδας. Την εικόνα αυτή αντέγραψε και ο Nietzsche για να περιγράψει τη διαχρονική μετάδοση των ιδεών μέσα στον χρόνο από φιλόσοφο σε φιλόσοφο και από σχολή σε σχολή. Από την Αθήνα του Πλάτωνα και του Αριστοτέλη στη Ρώμη του Κικέρωνα και του Σενέκα, από εκεί στη Φλωρεντία, το Παρίσι, το Λονδίνο, το Βερολίνο και από την Ευρώπη του Διαφωτισμού στην Αμερική της Διακήρυξης των Ανεξαρτησίας, το φιλοσοφικό πνεύμα εν-

δυναμώθηκε και εδραιώθηκε στην επικράτεια που ορίζουν οι «φιλοσοφικές φλόγες» στη Δύση. Η Δύση όμως δεν είναι απλά μια ιδέα, αλλά ένα σύνολο θεσμών και αξιών που αποκτήθηκαν και θεμελιώθηκαν μέσα από πολέμους και αγώνες εναντίον των εχθρών της ελευθερίας. Και όπως το μήνυμα της Τροίας και οι φιλοσοφικές ιδέες, έτσι και οι μεγάλες στιγμές του αδιάκοπου αγώνα για την ελευθερία και τη δημοκρατία λάμπουν από κορυφή σε κορυφή. Αυτό επιτρέπει να αναφερόμαστε στον Μαραθώνα και τις Θερμοπύλες, το Μεσολόγγι και το Μανιάκι, την Πίνδο και το Ρούπελ όχι μόνο ως ιστορικά γεγονότα υψίστης γεωπολιτικής σημασίας, αλλά και ως θέματα της φαντασιακής θέσπισης της δυτικής δημοκρατίας, που σφυρηλατήθηκε μέσα από τους αγώνες και τις θυσίες των δημοκρατικών λαών.

Στον ιστορικό του λόγο ενώνουν των δύο σφαιρών της Γενουσίας, ο Έλληνας πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης υπενθύμισε αυτά τα θεμελιώδη γεγονότα. Τονίζοντας

τη συγγένεια της Αθήνας, της πρώτης ιστορικής δημοκρατίας, με τις ΗΠΑ, την ισχυρότερη δημοκρατία της εποχής μας, δεν έδωσε τόσο έμφαση στο ίδιο σύνολο παρελθόν όσο στην ευθύνη που έχουν οι δυο εταίροι ως «φύλακες» της δημοκρατίας». Η Πύνα και το Καπιτώλιο εντάσσονται στο ίδιο σύνολο αξιών και θεσμών, όπως εξάλλου είχε τονίσει και ο Μπαράκ Ομπάμα με την προσηφώνηση urbi et orbi από την αθηναϊκή Πύνα. Αυτό το πολιτεύμα κανέναν δημοκρατικός λαός δεν έχει δικαίωμα να αφήσει ανυπεράσπιστο. Θα μπορούσε να ισχυριστεί κανείς ότι, ενώ οι ΗΠΑ θα μπορούσαν να αναλάβουν την ευθύνη αυτή, η μικρή γεωπολιτικά Ελλάδα μόνο μεταφορικά θα μπορούσε να χαρακτηριστεί «φρουρός» σε πλανητικό επίπεδο. Το γεωστρατηγικό μέγεθος όμως της Ελλάδας ελάχιστα ενδιαφέρει, όταν πρώτη εκείνη στέλνει όπλα στην πολυπάχη και ηρωική Ουκρανία για να υπερασπισθεί τα εδάφη της. Έτσι η Ελλάδα αφήθηκε τις απειλές της Ρωσίας, όπως είχε αφηφίσει τις απειλές του Άξονα

τον Οκτώβριο του 1940 και όπως είχε αφηφίσει τις απειλές του Χρουστσόφ το 1961, όταν ο Σοβιετικός ηγέτης ανακρίθηκε από τη Ρουμανία ότι η ΕΣΣΔ δεν θα διατάξει να βομβαρδίσει με πυρηνικά ακόμη και την Ακρόπολη λόγω της συμμετοχής της Ελλάδας στο ΝΑΤΟ.

Ενώπιον της αντιπροέδρου των ΗΠΑ και της ομιλήτριας της Αμερικανικής Γερουσίας, ο Έλληνας πρωθυπουργός περιέγραψε αυτό που ο Walter Benjamin ονομάζει «συναστρία», με άλλα λόγια το «άλημα του τίγρη στο παρελθόν» προκειμένου να αντιλήσει σθένος και έμπνευση για τον τωρινό του αγώνα. Υπενθύμισε ότι ο σύγχρονος αγώνας για την ελευθερία του Ουκρανικού λαού και η σύσσωμη αντίσταση της Δύσης στην τυραννία και τον αυταρχισμό εμπνέονται από όλους τους αντιστοιχούς αγώνες του παρελθόντος. Πώς θα μπορούσε η Ελλάδα να μην στείλει όπλα στην Ουκρανία, όταν αντιστοιχά το Μεσολόγγι επεβίωσε χάρη στο γεγονός ότι παραβιάζονταν ο Τουρκικός ναυτικός αποκλεισμός; Πώς αυτοί που

εισήγαγαν στο παγκόσμιο λεξιλόγιο τη «δημοκρατία» και την «πολιτική» θα μπορούσαν να αποδώσουν στις λέξεις αυτές διαφορετικό νόημα από αυτό που «διακυβέρνησης του λαού, από τον λαό, για τον λαό», όπως είχε πει ο Αβραάμ Λίνκολν με τρόπο απαραμίλλο; Πώς θα μπορούσε ένας δημοκράτης να διανοηθεί ότι τα μισόλογα και οι βερμπαλιστικοί τακτισμοί είναι αντίξοα του μεγάλου της Δημοκρατίας; Μέσα από τις δημοκρατικές «συναστρίες», μέσα από κάθε πράξη αντίστασης στον τύραννο τη παγκόσμια ιστορία συνοψίζεται στο «τώρα» (Jetztzeit). Οι μεγάλες στιγμές των δημοκρατικών αγώνων δεν αποτελούν απλά παρελθόν, παρόν και μέλλον. Μετουσιώνονται σε δυνάμεις που παλεύουν για την ελευθερία στο αιώνο παρόν.

Όμως ο Κυριάκος Μητσοτάκης δεν μίλησε μόνο για το παρελθόν και για το παρόν. Μίλησε και για το μέλλον, και ιδιαίτερα για το αμερικανικό μέλλον. Το έπραξε όχι με το ανάστημα του χαρισματικού ηγέτη μιας μικρής χώρας με έβδομο παρελθόν. Το έπραξε με το ανάστημα

του συνετού Ευρωπαίου πολιτικού που προσπαθεί να δεσμεύσει τη δημοκρατική υπερδύναμη στους κοινούς μελλοντικούς αγώνες Ευρώπης και Αμερικής. Επαναλαμβάνοντας τα λόγια του Ρέιγκαν, ότι η ελευθερία μπορεί να χαθεί σε μια γενιά, έστειλε ένα πικρό μήνυμα στο Ρεπουμπλικανικό κόμμα.

Στόχος του ήταν να αφυπνίσει τη συνείδηση της νέας ιστορικής παράταξης, η οποία ακόμη αμφιταλαντεύεται ανάμεσα στην πολιτική και τον λαϊκισμό. Όταν ηχόσει η σάλπιγγα κανείς εκ των φρουρών δεν δικαιούται να αγνοήσει το κάλεσμα της. Η Δύση περνώντας μέσα από έναν «στενό διάδρομο» (Robinson και Acemoglu) κατάφερε να οικοδομήσει το φιλελεύθερο πολιτεύμα, τα ατομικά δικαιώματα και το κράτος δικαίου. Ομιλίες όπως του Έλληνα Πρωθυπουργού υπενθυμίζουν σε όλους την ιστορική πορεία και την ευθύνη της Δύσης.

Ο κ. Παναγιώτης Χρηστάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Τεράστιες οι δυνατότητες της Κύπρου

Το ενεργειακό μέλλον της Κύπρου βρίσκεται στις ανανεώσιμες πηγές λέει η Επίτροπος Ενέργειας Κάντρι Σίμσον στην «Κ»

Συνέντευξη στον ΓΙΩΡΓΟ ΚΑΚΟΥΡΗ

Η Ευρώπη έχει μάθει το μάθημά της και δεν θα εξαρτάται στο μέλλον από μόνο μια χώρα για την ενέργειά της, προτιμώντας ανανεώσιμες που θα παράγει η ίδια, ανέφερε σε γραπτή της συνέντευξη στην «Κ» η Επίτροπος Ενέργειας Κάντρι Σίμσον, αμέσως μετά την ανακοίνωση του φιλόδοξου και τεράστιου σε όγκο πακέτου προτάσεων REPowerEU. Η κ. Σίμσον αναφέρθηκε στις «τεράστιες δυνατότητες» της Κύπρου όσον αφορά τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, τονίζοντας πως η αξιοποίησή τους είναι ο καλύτερος δρόμος για μείωση των τιμών ενέργειας για τους καταναλωτές, αλλά και μελλοντικά ακόμα και για την παραγωγή «πράσινου» υδρογόνου. Αναφερόμενη στη συμβολή της Κομισιόν στη διαμόρφωση στρατηγικής της Κύπρου για το πράσινο υδρογόνο, η Επίτροπος τόνισε τον ρόλο που μπορεί να παίξει η περιοχή της Μέσης Ανατολής. Όσον αφορά τον EastMed, η κ. Σίμσον επανέλαβε πως είναι μια επιλογή για μεταφορά φυσικού αερίου από τη Μεσόγειο στην Ε.Ε., αλλά πως η υλοποίησή του θα εξαρτηθεί από την εμπορική βιωσιμότητα και τις περιφερειακές δυναμικές.

—Τι ρόλο μπορεί να παίξει στους ευρύτερους σχεδιασμούς ο EastMed, μετά την εισβολή στην Ουκρανία;

—Η Κομισιόν δημοσίευσε, απαντώντας στην απρόκλητη και αδιαιολόγητη επίθεση της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας, το σχέδιο REPowerEU για να δώσει τέλος στην εξάρτηση από τα ρωσικά ορυκτά καύσιμα το συντομότερο, σίγουρα αρκετά πριν από το 2030, μέσω κυρίως της επισπευσής των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και την αύξηση της αποδοτικότητας και

της εξοικονόμησης. Η Κύπρος έχει τεράστιες δυνατότητες όσον αφορά την παραγωγή ηλιακής και αιολικής ενέργειας, και οι επενδύσεις σε αυτούς τους τομείς μπορούν να φέρουν σημαντικά οφέλη για την ασφάλεια εφοδιασμού, τις τιμές ενέργειας, τον αγώνα κατά της κλιματικής αλλαγής, αλλά και μακροπρόθεσμα οικονομικά οφέλη με όρους ανάπτυξης και θέσεων εργασίας. Δεν μπορούμε όμως να καλύψουμε 155bcm ρωσικού φυσικού αερίου (σ.σ. ετησίως) από τη μία ημέρα στην άλλη. Η αξιοποίηση των κοιτασμάτων φυσικού αερίου της Μεσογείου στην αγορά της Ε.Ε. είναι λοιπόν μια επιλογή. Ο EastMed είναι ένα έργο κοινού ενδιαφέροντος της Ε.Ε. όπως επιβεβαιώθηκε πρόσφατα, και είναι ξεκάθαρο η σημασία της άρσης της ενεργειακής απομόνωσης της Κύπρου. Στο τέλος όμως, η κατασκευή του έργου εξα-

Το τερματικό στο Βασιλικό και ο EuroAsia θα συμβάλουν στην άρση της ενεργειακής απομόνωσης.

τάται από την εμπορική βιωσιμότητα και τις περιφερειακές δυναμικές της ζήτησης.

—Πώς εντάσσεται η Κύπρος στους σχεδιασμούς για τη μεταφορά και υποδομές υγροποιημένου φυσικού αερίου (LNG) στην Ε.Ε.;

—Το LNG παίζει σημαντικό ρόλο στην ασφάλεια εφοδιασμού της Ε.Ε., ειδικά καθώς καταργούμε σταδιακά το ρωσικό αέριο. Αναμένουμε πως θα αντικαταστήσουμε περίπου 50bcm από τα 155bcm που εισάγουμε από τη Ρωσία με LNG. Είναι

Το ξεκάθαρο διδάγμα αυτής της κρίσης είναι πως δεν μπορούμε να εξαρτάμαστε από έναν και μοναδικό πάροχο, ειδικά έναν που είναι έτοιμος να κάνει την ενέργεια όπλο, λέει στην «Κ» η Επίτροπος Ενέργειας Κάντρι Σίμσον.

μια πιο ευέλικτη εναλλακτική σε σχέση με τους αγωγούς. Αναμφίβολα δεν θα μπορούσαμε σήμερα να απαντήσουμε στη ρωσική απειλή χωρίς τις επενδύσεις που έγιναν τη τελευταία δεκαετία σε τερματικούς σταθμούς LNG από την Ε.Ε. Έχουν ήδη ολοκληρωθεί σημαντικές υποδομές με τη στήριξη της Ε.Ε. Μόνο φέτος, έργα κοινού ενδιαφέροντος για το φυσικό αέριο θα προσθέσουν συνολικά 20 bcm τον χρόνο στο ενεργειακό μας σύστημα. Στην Κύπρο θα ξεκινήσει τη λειτουργία της του χρόνου η πλωτή αποβάθρα αποθήκευσης και

επαναεριοποίησης στο Βασιλικό. Με δυναμική χωρητικότητα 2 bcm τον χρόνο, θα συμβάλει στο τέλος της ενεργειακής απομόνωσης της Κύπρου και θα επιτρέψει στη χώρα να απομακρυνθεί από τη χρήση του ρυπογόνου πετρελαίου.

—Πρόσφατα η Κύπρος ζήτησε τεχνική στήριξη από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την ανάπτυξη αγοράς παραγωγής και μεταφοράς πράσινου υδρογόνου. Ποια μορφή θα λάβει αυτή η βοήθεια;

—Η Κομισιόν στηρίζει τη κράτη

μέλη ώστε να μπορούν καλύτερα να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις στον τομέα της ενέργειας μετά την πανδημία και τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία. Ήδη έχει ξεκινήσει η δουλειά για αναθεώρηση των σχεδιασμών της Κύπρου για τον ενεργειακό της τομέα μέχρι το 2030. Τον Απρίλιο, η Κομισιόν εγκαινίασε την Ενεργειακή Πλατφόρμα της Ε.Ε., η οποία θα συγκεντρώνει τη ζήτηση και θα διαπραγματεύεται με διεθνείς εταίρους για κοινές αγορές φυσικού αερίου, καθώς και υδρογόνου στο μέλλον. Όλα τα κράτη μέλη μπορούν να συμμετάσχουν σε εθελοντική βάση. Σε αυτό το πλαίσιο θα δημιουργηθεί μια Παγκόσμια Ευρωπαϊκή Διευκόλυνση για το Υδρογόνο, για συντονισμό των κρατών μελών και του ιδιωτικού τομέα όσον αφορά την παραγωγή και χρήση υδρογόνου σε τρίτες χώρες και την εισαγωγή του. Θα δο-

Ο EastMed αποτελεί μια επιλογή για μεταφορά φυσικού αερίου στην Ε.Ε., όμως εξαρτάται από τη βιωσιμότητα.

θούν ακόμα κίνητρα για την παραγωγή υδρογόνου από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας για ώθηση της παγκόσμιας αγοράς. Όσον αφορά την ενέργεια στην Κύπρο, το κύριο όφελος θα προκύψει από επενδύσεις σε ανανεώσιμες για εσωτερική κατανάλωση. Δεδομένων όμως των δυνατοτήτων που έχει η χώρα στον τομέα αυτό, υπάρχει σίγουρα η δυνατότητα της αύξησης της παραγωγής ανανεώσιμων για χρήση στην παραγωγή πράσινου υδρογόνου.

—Η Ε.Ε. εστιάζει όλο και περισ-

σότερο στις διασυνοριακές υποδομές ενέργειας και για την ένταξη των ανανεώσιμων στο ενεργειακό μείγμα της πείρου. Πώς εντάσσεται στους σχεδιασμούς η Μέση Ανατολή ή Νότια Γειτονία της Ε.Ε.;

—Όπως υπογραμμίζεται στην πρόσφατη εξωτερική στρατηγική ενέργειας της Ε.Ε., η Νότια Γειτονία έχει ρόλο κλειδί, μεταξύ άλλων για το εμπόριο υδρογόνου και την ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Ήδη από το 2020 η στρατηγική της Ε.Ε. για το υδρογόνο κατέγραψε τη σημασία της περιοχής λόγω της εγγύτητας της, των φυσικών πόρων της και των υπαρχουσών διασυνδέσεων με την Ε.Ε. Το υδρογόνο είναι επίσης μια από τις προτεραιότητες στο πλαίσιο της ανανεωμένης εταρικής σχέσης με τη Νότια Γειτονία.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει ανακοινώσει μια Μεσογειακή Σύμπραξη για το Πράσινο Υδρογόνο για τη στήριξη του εμπορίου υδρογόνου μεταξύ της Ευρώπης, της Αφρικής και της περιοχής του Κόλπου. Ένα από τα εργαλεία για στήριξη της παραγωγής ενέργειας και της δημιουργίας υποδομών είναι η Επενδυτική Πλατφόρμα Γειτονίας μέσω της οποίας στηρίζεται εδώ και χρόνια έργα η μετάβαση των εταίρων της Ε.Ε. στην καθαρή ενέργεια. Η προστάθεια αυτή χτίζει στην νέα Ατζέντα για τη Μεσόγειο και θα ξεκινήσει με τη Συνεργασία για το Υδρογόνο Ε.Ε. - Αιγύπτου. Υπενθυμίζω ακόμα πως τέτοιες στήριξη του έργου για τον EuroAsia Interconnector με 657 εκατομμύρια ευρώ μέσω της Διευκόλυνσης «Ενώνοντας την Ευρώπη». Πρόκειται για ακόμα ένα κρίσιμο έργο για να δοθεί τέλος στην ενεργειακή απομόνωση της Κύπρου, μέσω της διασύνδεσής της με το Ισραήλ και την Ελλάδα.

Οι ανανεώσιμες μπορούν να μειώσουν τους λογαριασμούς στην Κύπρο

—Υπάρχει κίνδυνος η Ε.Ε. να αντικαταστήσει την εξάρτησή της από τη Ρωσία με μια εξάρτηση από μη δημοκρατικές και πιθανώς ασταθείς χώρες από τη Μέση Ανατολή, τη Βόρεια Αφρική και τον Κόλο;

—Το ξεκάθαρο διδάγμα αυτής της κρίσης είναι πως δεν μπορούμε να εξαρτάμαστε από έναν και μοναδικό πάροχο, ειδικά έναν που είναι έτοιμος να κάνει την ενέργεια όπλο. Καθώς εισάγουμε το 90% του φυσικού αερίου, το 97% του πετρελαίου και το 70% του άνθρακα που καταναλώνουμε, θα πρέπει να

διαφοροποιήσουμε τις εισαγωγές ενέργειας αν θέλουμε να αποφύγουμε κινδύνους όσον αφορά την προμήθεια. Αυτό σημαίνει μεγαλύτερο αριθμό παρόχων και μικρότερες ποσότητες παροχής που μπορούν πιο εύκολα να αντικατασταθούν. Μακροπρόθεσμα, στρατηγική μας είναι φυσικά η δραστηκή μείωση της κατανάλωσης ορυκτών καυσίμων, η οποία θα μειώσει σημαντικά την ενεργειακή μας εξάρτηση. Η ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές παράγεται στην ίδια την Ευρώπη και ενέχει πολύ χαμηλότερο ρίσκο για την ενεργειακή ασφάλεια.

—Όσο περισσότερο η Κύπρος αυξάνει την παραγωγή ανανεώσιμης ενέργειας και όσο βελτιώνει τα μέτρα ενεργειακής αποδοτικότητας, τόσο πιο ανεξάρτητη θα καθίσταται από εισαγωγές και τόσο χαμηλότεροι θα γίνονται οι λογαριασμοί.

—Πώς αξιολογείτε τα μέτρα που έχει λάβει η Κύπρος για αντιμετώπιση της αύξησης των τιμών ενέργειας;

—Από τον Οκτώβριο, όταν άρχισαν να αυξάνονται για πρώτη φορά οι κοινότητες τιμές ενέργειας, η Κομισιόν έδωσε στη δημοσιότητα μια «εργαλειοθήκη» στην οποία περιγράφονται μέτρα με τα οποία οι κυβερνήσεις μπορούσαν να αντιμετωπίσουν την κατάσταση, ειδικά όσον αφορά την προστασία των ευάλωτων καταναλωτών. Όλα τα κράτη μέλη, μεταξύ τους και η Κύπρος, αξιολογούν τις επιλογές που

περιλαμβάνουν προγράμματα άμεσης στήριξης, κρατικές ενισχύσεις και μέτρα που σχετίζονται με τη φορολογία, μέτρα των οποίων η συνολική αξία σε όλη την Ε.Ε. εκτιμάται πως έφτασε περίπου στα 100 δισ. ευρώ. Η Κύπρος έχει κάνει μια σειρά από βήματα, από μειώσεις στον ΦΠΑ και τους φόρους κατανάλωσης μέχρι τη θέσπιση σχεδίων στήριξης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, στη βάση της καθοδήγησης που περιέχεται στην εργαλειοθήκη της Κομισιόν. Αυτό που είναι σημαντικό να γίνει τώρα στην Κύπρο για οικονομικά προβάσιμες τιμές και

ενεργειακή ασφάλεια, είναι η ανάπτυξη των τεράστιων δυνατοτήτων της χώρας στην ηλιακή και την αιολική ενέργεια. Αυτή τη στιγμή αποτελούν τις πιο φτηνές πηγές ενέργειας στην Ευρώπη το κόστος των φωτοβολταϊκών για παράδειγμα μειώθηκε κατά 82% την τελευταία δεκαετία. Όσο περισσότερο η Κύπρος αυξάνει την παραγωγή ανανεώσιμων ενέργειας και όσο βελτιώνει τα μέτρα ενεργειακής αποδοτικότητας, όπως στην ανακίνηση κτηρίων, τόσο πιο ανεξάρτητη θα καθίσταται από εισαγωγές και τόσο χαμηλότεροι θα γίνονται οι λογαριασμοί.

ΑΡΘΡΟ / Της ΑΝΔΡΟΜΑΧΗΣ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

Ό,τι σπείρεις θα θερίσεις

Όταν τον Φεβράριο του 2021 βλέπαμε τις διαμαρτυρίες για τα σκάνδαλα διαφθοράς και τη μεγάλη πορεία των Ως Δαμέ, δύσκολα θα σκεφτόταν κανείς ότι ένα χρόνο μετά, οι δύο από τους τρεις βασικούς υποψηφίους για τις εκλογές του 2023, θα κοντράρονταν για το ποιος είναι πιο περήφανος για τη διακυβέρνηση Αναστασιάδου. Πόσο δε μάλλον ότι ο τρίτος υποψήφιος θα ήταν ο διαπραγματευτής του ΠΤΔ, υποστηριζόμενος από το κόμμα που τα τελευταία πέντε χρόνια έχει χαραχθεί για γραμμική κριτική στον ΠΤΔ για τους χειρισμούς του στο Κυπριακό. Τα γεγονότα δικαιώνουν τον ΠΤΔ, ο οποίος μπορεί πλέον να παρακολουθεί τις εκλογές χωρίς άγχος, αφού δεν αναμένεται, η οποία σφοδρή αμφισβήτηση του έργου του ή της απουσίας αυτού. Με την επιλογή της Κεντρικής Επιτροπής, το ΑΚΕΛ εμφανίζεται ως ανακόλουθο στην κριτική του για το Κυπριακό, αφού επιλέγει τον κ. Μαυρογιάννη, ο οποίος ακόμα και σήμερα στηρίζει τους χειρισμούς του ΠΤΔ. Είναι επόμενο ότι οι αντίπαλοι του θα χρησιμοποιούν

αυτή την κριτική για να αδρανοποιήσουν την όποια δυναμική του υποψηφίου, σε μια συνθήκη όπου ο δρόμος για τον δεύτερο γύρο δεν θα είναι εύκολος.

Αναμένουμε να δούμε αν το πρόγραμμα που θα παρουσιαστεί θα επιτρέψει στο ΑΚΕΛ να ξεπεράσει αυτό το εμπόδιο και να επικοινωνήσει το όποιο πλάνο του. Στρατηγικά, το ΑΚΕΛ θα επιθυμούσε την αποχώρηση του κ. Δημητριάδη από την κούρσα, αφού η υποψηφιότητά του πιθανώς να προσελκύσει άτομα που δυνητικά θα μπορούσαν να είχαν στηριξει το ΑΚΕΛ σε περίπτωση μιας διαφορετικής επιλογής. Όπως και να 'χει, το ΑΚΕΛ θα κληθεί κάποια στιγμή να εξηγήσει γιατί εννιά χρόνια στην αντιπολίτευση δεν κατάφερε να χτίσει ένα προφίλ υποψηφίου/ας που να μπορούσε να στηριχθεί ως επιλογή διαφοροποιήσιμης.

Από την άλλη, ο ΔΗΣΥ ίσως και να προτιμά ένα δυνατό ΑΚΕΛ ούτως ώστε στο σενάριο που ο κ. Νεοφύτου περάσει στον δεύτερο γύρο να μη βρεθεί αντιμέτωπος με τον κ. Χριστοδουλίδη. Μια ήττα σε εκείνο

το πλαίσιο ίσως και να σήμαινε το τέλος της πολιτικής του καριέρας. Ο κ. Νεοφύτου ξεκίνησε πρώτος τον αγώνα και προς το παρόν προσπαθεί ακόμα να συστηρώσει το κόμμα του. Όσο και αν στον ΔΗΣΥ επιμένουν ότι οι εκλογές δεν είναι τεστ δημοφιλίας, αν συνεχίσουν οι δημοσκοπήσεις να δείχνουν ότι ο κ. Νεοφύτου είναι πολύ μακριά από τον κ. Χριστοδουλίδη, είναι λογικό ότι θα ενταθεί ο προβληματισμός. Ειδικά αν στην πορεία χαθεί η παράσταση νίκης. Την ίδια στιγμή, για να γίνει η όποια πολιτική κριτική στους χειρισμούς Χριστοδουλίδη ενόσω ήταν ΥΠΕΣ, πέρα από συμβολισμούς, όπως την επιστροφή Κασουλίδου, θα πρέπει ο κ. Νεοφύτου να είναι σε θέση να κάνει ανοιχτή κριτική στον τρόπο που με τη στήριξη του, πορεύτηκε ο ΠΤΔ. Όσο ο κ. Νεοφύτου αδυνατεί να το κάνει, θα αδυνατεί και να διαφοροποιηθεί από τον πιο δημοφιλή αντίπαλό του.

Επί του παρόντος και εν τη απουσία πολιτικών προγραμμάτων, ο ΔΗΣΥ προσπαθεί, αλλά δυσκολεύεται να πείσει στην κριτική του για

τον κ. Χριστοδουλίδη. Πώς μπορεί να καλεί τον κ. Χριστοδουλίδη να λογοδοτήσει για το θέμα Φλέσσα, μετά από δέκα χρόνια διακυβέρνησης με πλήρη απουσία λογοδοσίας σε τόσα θέματα που συντάραξαν τον τόπο; Πώς μπορεί να κατηγορήσει τον κ. Χριστοδουλίδη για κενολογίες και αντιφάσεις μετά από δέκα χρόνια μιας ανακόλουθης κυβέρνησης, στο θέμα του Κυπριακού ειδικά; Πώς μπορεί να τον κατηγορήσει για σειρά σκόρπιων μνημάτων με σκοπό να καϊδέψει αφτιά, όταν ο ίδιος ο ΔΗΣΥ έχει κάνει την όποια ιδεολογική ταυτότητα του; Στο τέλος της μέρας, ο κ. Χριστοδουλίδης είναι το αποτέλεσμα ενός απολιτικό σκηνικού, με έμφαση στο φαίνοσθαι παρά στο είναι, όσα δηλαδή καλλιέργησε και η κυβέρνηση ΔΗΣΥ. Αυτό το βρίσκει τώρα μπροστά του ο κ. Νεοφύτου, ενώ το παιχνίδι έχει αλλάξει και η στάση των ψηφοφόρων είναι πλέον δύσκολο να προβλεφθεί.

Την ίδια στιγμή ο κ. Χριστοδουλίδης μπορεί να χρησιμοποιήσει τη μέγιστη αξιοποίηση του πρώτου λάθους της εκστρατείας του από

τον ΔΗΣΥ, για να παρουσιαστεί ως στόχος του κομματικού μηχανισμού, κατευνάζοντας συνάμα και τις ανησυχίες κομμάτων που πολύ πιθανόν να τον στηρίξουν, όπως το ΔΗΚΟ και η ΔΗΠΑ. Όπως έχουν τα πράγματα, ο κ. Χριστοδουλίδης φαίνεται να ακροβατεί ανάμεσα στο αντι-συστημικό προφίλ που προσπαθεί να χτίσει αλλά και στην προώθηση του κυβερνητικού έργου. Ήδη με δηλώσεις του έδειξε ότι δεν επιθυμεί τη ρήξη με τον ΠΤΔ, μια στρατηγική όπως φαίνεται επιλογή. Εξάλλου ο ΠΤΔ θα μπορούσε να κτυπούσε δραστηρικά το όποιο έρεισμα του κ. Χριστοδουλίδη στη λαϊκή δεξιά, αν επέλεγε να τον κριτικάρει ανοιχτά, πηγαίνοντας πέρα από την προφορική στήριξη στον κ. Νεοφύτου. Δεν το έχει κάνει προς το παρόν, ενώ μένει να φανεί αν θα επιλέξει να μείνει στον ρόλο του ως του «επιτήδειου ουδέτερου» (sic).

Ενώ δεν αναμένεται να τεθεί στον προεκλογικό, είτε το αντιλαμβάνομαστε είτε όχι, ένα μεγάλο θέμα που αφορά το μέλλον της Κύπρου, έχει να κάνει με την ευρεία

κρίση των τ/κ κοινότητας και τη σχέση των Τουρκοκυπρίων τόσο με την Τουρκία όσο και με την Κ.Δ. Προς το παρόν, κανένας από τους βασικούς υποψηφίους δεν έχει κάνει την όποια επί τις ουσίας αναφορά σε εφικτές ιδέες διαχείρισης της κατάστασης, πέρα από συνθηματολογία. Αυτό δεν πρέπει να αποτελεί έκπληξη όμως αφού και οι τρεις, σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό φέρουν ευθύνη για εδώ που φτάσαμε.

Τέλος, είμαστε ακόμα στις αρχές ενός μεγάλου προεκλογικού, όπου πολλά μπορούν να ανατραπούν. Κυρίως, οι υποψήφιοι κάποτε θα κληθούν να απαντήσουν πώς θα χειριστούν τις σημαντικές προκλήσεις με τις οποίες θα βρεθεί αντιμέτωπη η Κύπρος, όπως η υποβάθμιση της ποιότητας ζωής του πολίτη, η συζήτηση για ενεργειακές διασυνδέσεις, πιθανά νέα τετελεσμένα στην Αμμόχωστο και παράλληλες γεωτρήσεις στην ΑΟΖ. Και τότε πολλά μπορεί να αλλάξουν.

Η κ. Ανδρομάχη Σοφοκλέους είναι πολιτική αναλύτρια.

Μαζεύονται στοιχεία για καρτέλ στο γάλα

Μέτωπο κυβέρνησης με μεγάλα τυροκομεία – Θα σταλεί φάκελος στην Επιτροπή Προστασίας Ανταγωνισμού για να ανοίξει υπόθεση

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Στον απόηχο όσον διαδραματίστηκαν έξω από το Προεδρικό Μέγαρο, την προηγούμενη εβδομάδα, η κυβέρνηση φαίνεται να εστιάζει περισσότερο στους λόγους που οδήγησαν στα επεισόδια, θεώρηση που θα καθορίσει και τα βήματα που αναμένεται να γίνουν από την επόμενη εβδομάδα. Η πρόθεση του Προέδρου της Δημοκρατίας Νίκου Αναστασιάδη να καλέσει τους παραγωγούς γαλακτοκομικών προϊόντων στο Προεδρικό Μέγαρο δείχνει την κατεύθυνση στην οποία θα κινηθεί η κυβερνητική πλευρά. Κυβερνητική πηγή, με την οποία μίλησε η «Κ», βλέπει με συμπάθεια τις φωνές διαμαρτυρίας των παραγωγών γάλακτος, κάνοντας παραδεκτό το βασικό επιχείρημα των διαμαρτυρουμένων ότι «έχουν φθάσει σε επίπεδα εξαθλίωσης». Υπό το πρίσμα αυτό, πίσω από τις ακραίες εκδηλώσεις έξω από το Προεδρικό Μέγαρο, εντοπίζονται ηθικοί αυτουργοί προς την πλευρά των μεγάλων τυροκομείων. Μια άποψη που αναμένεται έχει προεκτάσεις ως προς τις κυβερνητικές κινήσεις το αμέσως επόμενο διάστημα. Επί της ουσίας του προβλήματος αξία μπορεί να έχει η προσπάθεια να αντληθούν ευρωπαϊκοί πόροι προκειμένου να ενισχυθούν οι παραγωγοί γάλακτος έως ότου εξευρεθούν μόνιμες λύσεις. Μπροστά στην κατάσταση που έχει δημιουργηθεί και επηρεάζει το δεύτερο εξαγωγίμο προϊόν της Κύπρου, το καλλούμι, ως προϊόν Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης (ΠΟΠ), η κυβερνητική πλευρά εμφανίζεται διατεθειμένη να σκληρύνει τη στάση της. Σύμφωνα με καλά πληροφορημένες πηγές της «Κ», τα αρμόδια κυβερνητικά τμήματα συλλέγουν

ήδη στοιχεία προκειμένου να ετοιμασθεί σχετικός φάκελος που θα αποσταλεί στην Επιτροπή Προστασίας Ανταγωνισμού. Τα υπό αναζήτηση στοιχεία θα τεκμηριώσουν την άποψη που υπάρχει στην κυβέρνηση για στρεβλώσεις στην τιμή του γάλακτος. Το πρόβλημα, σύμφωνα με κυβερνητικούς κύκλους, δημιουργείται από την τακτική των τυροκομείων να καθορίζουν την τιμή αγοράς του γάλακτος όχι με βάση το κόστος παραγωγής, αλλά κατόπιν συνεννόησης. Τιμή που

Τρία βήματα αναμένεται να κάνει η κυβέρνηση προκειμένου να βάλει τέλος στο θέμα με το καλλούμι. Πρώτον, γνωμάτευση από τη Νομική Υπηρεσία, δεύτερον να αναζητήσει στοιχεία για παραβίαση των κανόνων αύξηση των ελέγχων.

όπως λέγεται δεν καλύπτει το κόστος παραγωγής, με τους παραγωγούς να έχουν περιέλθει σε δεινή οικονομική θέση. Βασικό επιχείρημα του ισχυρισμού περί καρτέλ στην αγορά γάλακτος αποτελούν οι τιμές του κυπριακού προϊόντος με άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Γνωμάτευση και έλεγχοι

Το δεύτερο βήμα προκειμένου να εξομαλυνθεί η κατάσταση που έχει δημιουργηθεί είναι να ξεκαθαρίσει το τοπίο γύρω από το καλλούμι ως ΠΟΠ. Εν προκειμένω έχει

Κυβέρνηση και παραγωγοί γαλακτοκομικών προϊόντων αλληλοκατηγορούνται μετά και την εκδήλωση διαμαρτυρίας των παραγωγών γάλακτος έξω από το Προεδρικό Μέγαρο, στο οποίο θα κληθούν να μεταβούν προκειμένου να βρεθεί μια λύση με τις τιμές αγοράς γάλακτος.

ζητηθεί γνωμάτευση από τη Νομική Υπηρεσία, η οποία αναμένεται να παραδοθεί στο Υπουργείο Γεωργίας εντός της ερχόμενης εβδομάδας. Η γνωμάτευση θα δίνει απάντηση στο ερώτημα αν τα μεγάλα τυροκομεία, κυρίως, μπορούν να παράγουν καλλούμι εκτός πλαισίου ΠΟΠ. Οι παραγωγοί τυροκομικών προϊόντων σε επιστολή τους προς τον υπουργό Γεωργίας υποστηρίζουν πως ευρωπαϊκός κανονισμός τους δίνει το δικαίωμα παραγωγής με το εμπορικό σήμα, δηλαδή όπως παράγαν καλλούμι μέχρι την

εφαρμογή του ΠΟΠ, άποψη με την οποία διαφωνεί η κυβέρνηση. Πηγές από το Υπουργείο Γεωργίας λένε πως ακόμα και να δίνεται το δικαίωμα παραγωγής με εμπορικό σήμα, οι παραγωγοί δεν μπορούν «να κάνουν ό,τι θέλουν».

Το επόμενο βήμα, το οποίο σχετίζεται με το ερώτημα που έχει τεθεί προς τη Νομική Υπηρεσία, είναι να διαφοροποιηθεί το πλαίσιο ελέγχων για παραγωγή καλλουμιού με εμπορικό σήμα. Κίνηση που σφαιρόστα σχετίζεται με την πίεση που βάζει η κυβέρνηση προς τους

παραγωγούς γαλακτοκομικών προϊόντων προκειμένου να επέλθει μια ισορροπία με τις τιμές αγοράς γάλακτος. Το Υπουργείο Γεωργίας, σε συνεργασία με το Υπουργείο Εμπορίου, το οποίο έχει την αρμοδιότητα ελέγχου, ετοιμάζονται να αναθέσουν τους ελέγχους για το εμπορικό σήμα σε ανεξάρτητο διεθνή οργανισμό, ο οποίος ελέγχει την εφαρμογή του ΠΟΠ. Αυτό, σύμφωνα με κυβερνητικές πηγές, σημαίνει πως ουδείς παραγωγός καλλουμιού με εμπορικό σήμα μπορεί να κινείται εκτός πλαισίου που αφο-

ρά τις ποσοτώσεις γάλακτος οι οποίες, όπως λέγεται, είναι ίδιες με το ΠΟΠ.

Τυροκόμοι Vs κυβέρνηση

Η τροπή που πήρε η διαμαρτυρία παραγωγών γάλακτος δείχνει πως για την κυβέρνηση η αιτία του «κακού» δεν ήταν οι διαμαρτυρόμενοι έξω από το Προεδρικό Μέγαρο αλλά τα τυροκομεία. Η κόντρα που έχει ξεσπάσει σαφέστατα έχει κατ'οίκον και από τη στάση των παραγωγών γαλακτοκομικών προϊόντων να κατοχυρωθεί το καλλούμι ως ΠΟΠ. Ο πρόεδρος των τυροκόμων Γιώργος Πέτρου απέρριψε και τις κυβερνητικές απόψεις περί κερδοσκοπίας στην αγορά γάλακτος κατηγορώντας τον Υπουργό Γεωργίας ότι ψεύδεται. Οι τυροκόμοι υποστηρίζουν πως η τιμή του γάλακτος δεν μειώθηκε, ενώ διερωτώνται «γιατί τότε εμπάθεια προς τους τυροκόμους, γιατί τόσους πόλεμους σε αυτούς που ανάδειξαν και προώθησαν το κυπριακό καλλούμι ανά το παγκόσμιο για δεκαετίες». Στα όσα του καταλογίζουν οι τυροκόμοι ο υπουργός Γεωργίας, μιλώντας στην «Κ», απάντησε με στοιχεία. Τα στοιχεία του Υπουργείου Γεωργίας, όπως μας είπε, δείχνουν πως η τιμή του γάλακτος σε σχέση με πέρυσι όχι μόνο έμεινε στα ίδια επίπεδα αλλά μειώθηκε. Την ίδια ώρα στην Ευρώπη, συμπλήρωσε, η τιμή του γάλακτος αυξήθηκε έως και 40%. Ο Κώστας Καδής απορρίπτει τα περί πολέμου προς του τυροκόμους, επιμένοντας πως τις τιμές του γάλακτος δεν τις καθορίζει το κόστος παραγωγής αλλά οι τυροκόμοι. Επί του προκειμένου ανέφερε πως η τιμή που αγοράζεται το αγιοπρόβειο γάλα είναι 1,10 ευρώ το λίτρο, ενώ το κόστος παραγωγής του ανέρχεται στο 1,50 ευρώ.

Κύπρος — το αύριο

ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ ΚΑΙ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΘΑΛΕΙΑ 2021-2027

Προγράμματα ύψους €315εκ.

Προς μια κοινωνία χωρίς διακρίσεις.

Στήριξη πέραν των 25,000 συμπολιτών μας.

- ▶ Δημιουργία υποστηρικτικού δικτύου και παροχή κατ' οίκον υπηρεσιών.
- ▶ Λειτουργία πρότυπων σχολείων ειδικής εκπαίδευσης.
- ▶ Ανάπτυξη νέων δομών φροντίδας για άτομα με αναπηρίες.

Ένα μεγάλο όραμα τώρα γίνεται πράξη. Σήμερα ολοκληρώνουμε το κοινωνικό κράτος του αύριο και διασφαλίζουμε ότι όλοι θα έχουν τη δική τους θέση σε αυτό.

cyprus-tomorrow.gov.cy

Σχέδιο Ανακάμψης και Ανθεκτικότητας

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Ευρωπαϊκή Ένωση

ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ
ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

Πίσω από τις «κλειστές πόρτες»

Οι διάλογοι Μπιστοτάκν - Μπάιντεν στον Λευκό Οίκο για την ενέργεια, την Τουρκία, το Κυπριακό και την Ουκρανία

Των **Κ.Π. ΠΑΠΑΔΟΧΟΥ**
και **ΣΤ. Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Η ιστορική ομιλία του πρωθυπουργού στο Κογκρέσο την περασμένη Τρίτη «τράβηξε» τα φώτα της δημοσιότητας λόγω του περιεχομένου και της τεράστιας απήχησης που είχε στο νομοθετικό σώμα των ΗΠΑ, αλλά εξίσου σημαντικές για την προώθηση των εθνικών θεμάτων και την ένταξη της χώρας στον νέο χάρτη που διαμορφώνεται μετά τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, ήταν οι συνομιλίες που είχε ο Κυριάκος Μπιστοτάκνς με τον πρόεδρο Μπάιντεν πίσω από τις κλειστές πόρτες στον Λευκό Οίκο.

Ο πρωθυπουργός ανέδειξε με απτά στοιχεία την τουρκική επιθετικότητα στο Αιγαίο και την ευρύτερη περιοχή της Νοτιοανατολικής Μεσογείου, μίλησε για το Κυπριακό, παρουσίασε στον πρόεδρο των ΗΠΑ το σχέδιο της Αθήνας για τη μετατροπή της Ελλάδας σε ενεργειακό κόμβο υποκατάστασης του ρωσικού φυσικού αερίου και έφυγε από την Ουάσινγκτον με μια καθαρότερη εικόνα αναφορικά με τις εκτιμήσεις της αμερικανικής πλευράς για την πορεία των πολεμικών επιχειρήσεων στην Ουκρανία.

«Δεν πρόκειται για συνθήκες παραβιάσεις»

Παρά το γεγονός ότι ο κ. Μπιστοτάκνς, ευλόγως, δεν επιθυμούσε τις συζητήσεις με τον Τζο Μπάιντεν να μονοπωλήσει η επιθετικότητα της Αγκυρας, έθεσε ευθέως τα προβλήματα που δημιουργεί ο αναθεωρητισμός της Τουρκίας και η προσπάθεια παραβίασης εθνικών κυριαρχικών δικαιωμάτων, σε μια ιδιαίτερα κρίσιμη, μάλιστα, συγκυρία για το ΝΑΤΟ. Ο πρωθυπουργός έδειξε στον πρόεδρο των ΗΠΑ τον τουρκικό χάρτη της «Γαλάζιας Πατρίδας», λέγοντας πως επί της ουσίας «καλύπτει τα μισά ελληνικά νησιά και μέρος της υφαλοκρηπίδας τριών κρατών». Κατά τις ίδιες πηγές, ο κ. Μπάιντεν συγκατένευσε με μια κίνηση τις κεφαλές, ενώ ενδεικτικό της σημασίας που έδωσε στον χάρτη είναι πως τον πήρε και τον ενεχείρισε στον σύμβουλο Εθνικής Ασφάλειας των ΗΠΑ, προκειμένου να μελετηθεί από την αμερικανική πλευρά.

Παράλληλα, ο κ. Μπιστοτάκνς αναφέρθηκε και στις πρακτικές της τουρκικής πολεμικής αερο-

πορίας στο Αιγαίο. Ο πρωθυπουργός σημείωσε πως «δεν πρόκειται για τις συνήθεις παραβιάσεις», παρότι και αυτές σηματοδοτούν αμφισβήτηση κυριαρχικών δικαιωμάτων και εγκυμονούν κινδύνους ατυχήματος, αλλά πραγματοποιούνται και «υπερπτήσεις πάνω από κατοικημένα ελληνικά νησιά». Υπενθυμίζεται πως ο κ. Μπιστοτάκνς αναφέρθηκε στην πρακτική των υπερπτήσεων από τουρκικά μαχητικά και UAV και κατά την ομιλία του στο Κογκρέσο, υπογράμμισε πως «πρέπει να σταματήσουν άμεσα».

«Οχι» Μπάιντεν σε δύο κράτη στην Κύπρο

Στο ανωτέρω πλαίσιο, ο πρωθυπουργός αναφέρθηκε και στον Τούρκο πρόεδρο Ταγίπ Ερντογάν. Ο κ. Μπιστοτάκνς επισήμανε πως δέχθηκε να συναντηθούν στην Κωνσταντινούπολη μετά την έναρξη του πολέμου στην Ουκρανία, εκτιμώντας πως θα ήταν

Ο σύμβουλος Εθνικής Ασφάλειας των ΗΠΑ Τζέικ Σάλιβαν παρέλαβε τον τουρκικό χάρτη με τη «Γαλάζια Πατρίδα».

δυνατή η διαμόρφωση ενός μόντου βιβέντι για ήρεμα νερά στις διμερείς σχέσεις, όμως αποδεικνύεται πως η Τουρκία «έχει επιλέξει την ένταση». Παράλληλα, αναφέρθηκε και στην ανελαστική στάση που τηρεί η Αγκυρα στο Κυπριακό. Ο πρωθυπουργός σημείωσε πως δεν μπορεί να είναι αποδεκτή η λύση των δύο κρατών στην Κύπρο. «Το καταλαβαίνω, απόλυτα», φέρεται να του απάντησε σε αυτό το σημείο ο πρόεδρος Μπάιντεν, ο οποίος άλλωστε είχε δείξει τη συμφωνία του και δημοσίως, χειροκροτώντας θερμά τον πρωθυπουργό, όταν μίλησε για τη μη αποδοχή της λύσης των δύο κρατών στην Κύπρο, κατά τη δεξίωση στον Λευκό Οίκο.

«Στην ίδια σελίδα στα ενεργειακά»

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον επέδειξε όμως ο πρόεδρος των ΗΠΑ όταν η συζήτηση μεταφέρθηκε στο πεδίο της ενέργειας, καθώς απόλυτη προτεραιότητα της Ουάσινγκτον είναι η απεξάρτηση της Ευρώπης, και μάλιστα το ταχύτερο δυνατόν, από το ρωσικό

Κατά τις συνομιλίες με τον Κυριάκο Μπιστοτάκν, ο Τζο Μπάιντεν στράφηκε στον σύμβουλο για θέματα ενεργειακής ασφάλειας του Στέιτ Ντιπάρτμεντ Αμος Χοκστάιν, ο οποίος ήταν παρών, λέγοντας πως «θέλω να είσαι σε συνεχή συνεργασία με την ελληνική κυβέρνηση», προκειμένου η Ελλάδα να αναδειχθεί σε ενεργειακό κόμβο.

Οι τρεις στόχοι της επίσκεψης

Η ελληνική αποστολή είχε συνολικά τρεις στόχους στο ταξίδι στις ΗΠΑ: Πρώτον, να καταστεί σαφές πως η Ελλάδα έχει πρωταγωνιστικό ρόλο στο δυτικό «στρατόπεδο» αλλά και θέση στο «τραπέζι» της επόμενης, μετά τη λήξη του πολέμου, ημέρας, όπου ο κόσμος που ξέραμε θα έχει αλλάξει ριζικά. Δεύτερον, να αντιληφθεί η αμερικανική κοινή γνώμη, διαμέσου των αντιπροσώπων της, τι συμβαίνει μεταξύ Ελλάδας - Τουρκίας, με όχημα και τις δραματικές εξελίξεις στην Ουκρανία. Και, τρίτον, να ενισχυθούν περαιτέρω οι ελληνοαμερικανικές σχέσεις, που όπως υπογράμμισε και ο Αμερικανός πρόεδρος Τζο Μπάιντεν δημοσίως, διάγουν την καλύτερη ιστορική φάση τους.

φυσικό αέριο. Ο κ. Μπιστοτάκνς παρουσίασε το ελληνικό σχέδιο για τη μετατροπή της Ελλάδας σε ενεργειακό κόμβο μεταφοράς φυσικού αερίου –όχι μόνο LNG των ΗΠΑ– αλλά και ηλεκτρικής ενέργειας προς τα Βαλκάνια και τη Νοτιοανατολική Ευρώπη. «Είμαστε στην ίδια σελίδα στα ενεργειακά», φέρεται να παρατήρησε ο κ. Μπάιντεν, προσθέτοντας πως για τη συγκεκριμένη περιοχή «είστε στον σχεδιασμό πιο προχωρημένοι από εμάς».

Μάλιστα, ο πρόεδρος των ΗΠΑ στράφηκε στον σύμβουλο για θέματα ενεργειακής ασφάλειας του Στέιτ Ντιπάρτμεντ Αμος Χοκστάιν, που ήταν παρών στις συνομιλίες, λέγοντας πως «θέλω να είσαι σε συνεχή συνεργασία με την ελληνική κυβέρνηση», προκειμένου το όλο εγχείρημα να προχωρήσει.

Ενδεικτική της δυναμικής που διαμορφώνεται στο συγκεκριμένο πεδίο, είναι αφενός η ανάληψη από πλευράς Τζέφρεϊ Πάιατ –που γνωρίζει πλέον άριστα την περιοχή– της θέσης του υφ. Εξωτερικών των ΗΠΑ με αρμοδιότητα την Ενέργεια από τον

επίτιμο μήνα και ταυτόχρονα η πρόσληψη του Νίκου Τσάφου στη θέση του συμβούλου του Έλληνα πρωθυπουργού για τα ενεργειακά ζητήματα. Τρίτο στοιχείο είναι πως ο Τζορτζ Τσούνις, ο νέος Αμερικανός πρέσβης στην Αθήνα, σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», στις πολλές συζητήσεις που είχε κατά το ταξίδι στις ΗΠΑ, ανέφερε πως το επόμενο διάστημα η Ελλάδα είναι δυνατόν να εξελιχθεί σε ενεργειακό κόμβο για την περιοχή και να «πουλάει» ενέργεια σε Βαλκάνια και Αν. Ευρώπη.

«Δεν ξέρω πότε θα τελειώσει ο πόλεμος»

Τη συνάντηση των κ. Μπιστοτάκν - Μπάιντεν απασχόλησε και ο πόλεμος στην Ουκρανία, με την Ελλάδα σαφώς αναβαθμισμένη, καθώς όχι μόνον καταδίκασε από την πρώτη στιγμή χωρίς υποσημειώσεις και αστερίσκους τη ρωσική εισβολή αλλά απέστειλε άμεσα και αμυντική βοήθεια στο Κίεβο. Σύμφωνα με πληροφορίες, ο κ. Μπιστοτάκνς ρώτησε τον κ.

Μπάιντεν «πότε εκτιμά πως θα τελειώσει ο πόλεμος». Εξάλλου, ως γνωστόν, οι αμερικανικές μυστικές υπηρεσίες εμφανίζονταν βέβαιες για τις πραγματικές προθέσεις του Βλαντιμίρ Πούτιν, όταν στην Ευρώπη κυριαρχούσε η εκτίμηση για διπλωματική λύση στο Ουκρανικό. «Έχω πολλά πιθανά σενάρια, αλλά η τελική επικεφαλίδα είναι: δεν ξέρω», απάντησε ο πρόεδρος των ΗΠΑ στον πρωθυπουργό, αναδεικνύοντας το θολό και άκρως επικίνδυνο τοπίο εντός του οποίου κινείται συνολικά ο πλανήτης μετά την έναρξη του πολέμου. Πάντως, ο πρόεδρος των ΗΠΑ φέρεται να παρατήρησε πως οι ρωσικές ένοπλες δυνάμεις έχουν εμφανιστεί κατώτερες του αναμενόμενου και να εκτίμησε πως ο Πούτιν δύσκολα θα επιτύχει τους στρατιωτικούς του στόχους εάν δεν προχωρήσει σε γενική επιστράτευση.

Αέριο μέχρι την Ουκρανία

Σημειώνεται, τέλος, πως κατά την επίσκεψή του στις ΗΠΑ ο πρωθυπουργός στάθηκε ιδιαίτερα στην προοπτική μετατροπής της χώρας σε ενεργειακό κόμβο: Στη συζήτηση που είχε στο Georgetown ξετύλιξε το σχέδιο της επόμενης μέρας: «Η Ελλάδα είναι σημαντική για τις Ηνωμένες Πολιτείες, γιατί είναι μια σταθερή δημοκρατία στην Ανατολική Μεσόγειο. Είναι η μεγαλύτερη οικονομία στα Βαλκάνια και αποτελεί φυσικό σημείο εισόδου ενέργειας στην Ευρώπη», είπε και πρόσθεσε: «Βεβαίως, η Ελλάδα είναι και το σημείο εισόδου του υδρογονοποιημένου φυσικού αερίου όχι μόνο στο ελληνικό δίκτυο αλλά και στο Βαλκανικό. Θεωρητικά το αέριο θα μπορούσε να φτάσει έως και την Ουκρανία από την Ελλάδα. Αυτός ο ενεργειακός διάδρομος από τον Νότο στον Βορρά που ξεκινάει από την Ελλάδα και θα καλύπτει τις ανάγκες των Βαλκανίων και της Ανατολικής Ευρώπης, είναι ιδιαίτερα μεγάλης σημασίας για τις ΗΠΑ».

Την ίδια ώρα, ο πρωθυπουργός αναφερόταν στη «στρατηγική σχέση με την Κύπρο και το Ισραήλ» και στις «εξαιρετικές σχέσεις με τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα» αλλά και την Αίγυπτο και τη Σαουδική Αραβία. Ο κ. Μπιστοτάκνς ουσιαστικά επιδιώκει να καταστεί η Ελλάδα κόμβος, μεταξύ Αφρικής, Μέσης Ανατολής και Αν. Ευρώπης, διαμέσου των Βαλκανίων.

ΑΠΟΨΗ

«Η Ελλάδα είναι παράδειγμα προς μίμηση»

Του **ΕΝΤΙ ΖΕΜΕΝΙΔΗ***

Κατά τη διάρκεια μιας ακροαματικής διαδικασίας ενώπιον της Επιτροπής Εξωτερικών Σχέσεων της αμερικανικής Γερουσίας τον περασμένο μήνα, ο υπουργός Εξωτερικών Αντονι Μπλίνκεν μίλησε για «μια πολύ σημαντική στρατηγική συγκυρία», κατά την οποία οι ΗΠΑ θα πρέπει να ενθαρρύνουν εκείνους –όπως η Ινδία και η Τουρκία– που επανεξετάζουν τη σχέση τους με τη Ρωσία. Ο γερουσιαστής Μπομπ Μενέντεζ απάντησε με μια απλή αλλά ισχυρή επισήμανση: «Η επιλογή δεν είναι ανάμεσα στις Ηνωμένες Πολιτείες και την Κίνα [ή τη Ρωσία], η επιλογή είναι σε τι είδους κόσμο θέλουμε να ζήσουμε. Κάποιον που τελικώς διέπεται από ένα κράτος δικαίου... ή κάποιον [που είναι απολυταρχικός]. [Στο] τέλος της ημέρας, επιδιώκοντας να καταστήσουμε αυτή την επιλογή ξεκάθαρη, ελπίζω ότι θα έχουμε υψηλότερες προσδοκίες από εκείνους που περιγράφουμε ως συμμάχους...».

Σε αυτό το πλαίσιο, το ταξίδι του κ. Μπιστοτάκν στην Ουάσινγκτον και οι δεξιοτεχνικές επιδόσεις του σε

Όπως ο πρωθυπουργός εξέθεσε με σαφήνεια ενώπιον του Κογκρέσου, η δέσμευση για το κράτος δικαίου και την εδαφική κυριαρχία δεν μπορεί να είναι ασυνεπής.

πολλαπλούς τομείς δεν θα μπορούσαν να έρθουν σε καλύτερη στιγμή. Οι Αμερικανοί υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής και το αμερικανικό κοινό αποκτούν έντονη επίγνωση των επιπτώσεων της «επιλογής» που περιέγραψε ο γερουσιαστής Μενέντεζ. Οι κυβερνητικοί αξιωματούχοι –όπως συμβαίνει τόσο συχνά– δεν έχουν προλάβει το κοινό αίσθημα, αλλά η αξιακή πρόταση έχει γίνει πολύ πιο σημαντικό μέρος του δημόσιου λόγου – τόσο στη Δεξιά όσο και στην Αριστερά. Η υπόθεση του πάστορα Μπράνσον κλιμακώθηκε επειδή οι Ευαγγελιστές Χριστιανοί άσκησαν μεγάλη πίεση. Το hashtag #NoJetsForTurkey και το αντίστοιχο βίντεο έγιναν viral επειδή η αριστερή σφαίρα του Twitter

τιοθέτησε. Αν το Στέιτ Ντιπάρτμεντ δεν αντιληφθεί σύντομα ότι οι αμιγώς γεωπολιτικές εκτιμήσεις δεν πρόκειται να κερδίσουν το αμερικανικό κοινό, το κατεστημένο της εξωτερικής πολιτικής της Ουάσινγκτον θα παρασυρθεί τελικά από το κοινό αίσθημα.

Αρκετοί Αμερικανοί αξιωματούχοι μοιράστηκαν αποσπάσματα ελληνικής σοφίας κατά τη διάρκεια του ταξιδιού του πρωθυπουργού, αλλά να ένα που φαίνεται να υιοθετεί το αμερικανικό κοινό: «Δείξε μου τους φίλους σου να σου πω ποιος είσαι». Ως εκ τούτου, ο πρωθυπουργός προσέφερε τη μεγαλύτερη δυνατή υπηρεσία στην Ελλάδα και στον Ελληνισμό την περασμένη εβδομάδα: παρουσίασε την Ελλάδα ως κάτι περισσότερο από έναν «πυλώνα σταθερότητας», κάτι περισσότερο από έναν «αξιόπιστο σύμμαχο». Μετά από αυτή την εβδομάδα, η Ελλάδα είναι ένα παράδειγμα προς μίμηση.

Ακόμα και για όσους σκέφτονται πρωτίστως γεωπολιτικά, η Ελλάδα ξεχωρίζει. Όσες χώρες προσπαθούν να εξισορροπήσουν τις σχέσεις τους μεταξύ Ρωσί-

ας και Δύσης αναφέρουν τους κινδύνους που αντιμετωπίζουν οι οικονομίες τους, οι τουριστικές τους βιομηχανίες, οι σχέσεις ασφαλείας τους, αν ακολουθήσουν σκληρή γραμμή απέναντι στη Ρωσία. Η Ελλάδα αντιμετωπίζει τεράστιους κινδύνους σε όλα αυτά τα μέτωπα, αλλά εξακολουθεί να επιβάλλει οικονομικές κυρώσεις, να κλείνει τον εναέριο χώρο της και να παρέχει άνευ όρων υποστήριξη στην Ουκρανία. Όπως ο πρωθυπουργός κ. Μπιστοτάκνς εξέθεσε με σαφήνεια ενώπιον του Κογκρέσου, η δέσμευση για το κράτος δικαίου και την εδαφική κυριαρχία δεν μπορεί να είναι ασυνεπής. Σε αυτό το μέτωπο, η Ελλάδα αποτελεί παράδειγμα προς μίμηση.

Το γεγονός ότι ο πρωθυπουργός μπόρεσε να τραβήξει μια σαφή γραμμή ανάμεσα σε αυτές τις αρχές που επηρεάζουν τόσο πολύ βασικές αμερικανικές αξίες και συμφέροντα, και σε θεμελιώδη ελληνικά εθνικά θέματα όπως η Κύπρος και το Αιγαίο, κατέδειξε ένα επίπεδο πολιτικής ωριμότητας που κανείς δεν περίμενε από την Ελλάδα. Ο κ. Μπιστοτάκνς δεν προχώρησε σε

Το γεγονός ότι ο Ιγκνάνσιους της Washington Post ζήτησε από τον κ. Μπιστοτάκν συμβουλές για την αμερικανική πολιτική θα έπρεπε να εξυμνείται περισσότερο.

χοντροκομμένα παζάρια. Αφουγκράστηκε σχεδόν τέλεια το κλίμα στην Αμερική, δηλώνοντας ουσιαστικά: «Η Ελλάδα έχει επιλέξει σε τι είδους κόσμο θέλει να ζήσει, και αυτός είναι ένας κόσμος που διέπεται από το κράτος δικαίου. Αλλά δεν θα έχουμε έναν τέτοιο κόσμο αν δεν εφαρμόσουμε το κράτος δικαίου στην Κύπρο και στο Αιγαίο». Για άλλη μια φορά, η Ελλάδα αποτελεί παράδειγμα προς μίμηση.

Η λιγότερο προβλεπόμενη συνομιλία του πρωθυπουργού με τον Ντέιβιντ Ιγκνάνσιους της Washington Post ήταν επίσης πολύ αποκαλυπτική. Το γεγονός ότι ο Ιγκνάνσιους παρουσίασε την Ελλάδα ότι «ξανάχτισε τον κεντρικό χώρο» και ζήτησε από

τον κ. Μπιστοτάκν συμβουλές για την αμερικανική πολιτική, θα έπρεπε να εξυμνείται περισσότερο. Η αρχαία ελληνική δημοκρατία αποτελεί εδώ και καιρό πηγή έμπνευσης εδώ στις ΗΠΑ. Τώρα η σύγχρονη ελληνική δημοκρατία γίνεται παράδειγμα προς μίμηση.

Το γεγονός ότι το brand της Ελλάδας έλαβε μια τέτοια ώθηση την ίδια εβδομάδα που η Τουρκία άρχει τους εκβιασμούς της προς το ΝΑΤΟ, τις συνεχείς παραβιάσεις του διεθνούς δικαίου και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων δεν θα μπορούσε να αποτελέσει καλύτερη αντίθεση. Η ανασκόπηση των ρωών στο Twitter πολλών μελών του Κογκρέσου καθιστά σαφές ότι οι ίδιοι πιστεύουν ότι το ταξίδι του πρωθυπουργού κ. Μπιστοτάκν στην Ουάσινγκτον ήταν ιστορικό. Είναι καιρός για την Αθήνα και την ελληνοαμερικανική κοινότητα να αρχίσουν να χτίζουν πάντα στα θεμέλια του «Η Ελλάδα είναι παράδειγμα προς μίμηση».

* Ο κ. Εντι Ζεμενίδης είναι εκτελεστικός διευθυντής του Συμβουλίου Ελληνοαμερικανικής Ηγεσίας (HALC).

Το χρονικό της καθήλωσης των μεταγωγικών C-130

Η πρόταση της «Λόκκιντ Μάρτιν» και η θέση των εργαζομένων της ΕΑΒ

Του ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ

Πριν από περίπου έναν μήνα, ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης συγκάλεσε στο Μέγαρο Μαξίμου μια μάλλον ασυνήθιστη σύσκεψη. Αιτία ήταν μια απίστευτη κατάσταση, που είχε επιπτώσεις στη διεθνή εικόνα της χώρας. Τα C-130, που μετέφεραν τον οπλισμό που εξαρχής είχε υποσχεθεί να αποστείλει στο Κίεβο (μέσω Πολωνίας), καθηλώθηκαν, μην μπορώντας να συνεχίσουν την επιχείρησή τους. Η Αθήνα αναγκάστηκε να ζητήσει βοήθεια για την αποστολή από τη Βασιλική Καναδική Αεροπορία, η οποία αφιέρωσε για τον σκοπό αυτό δικά της μεταγωγικά. Ο κ. Μητσοτάκης ζήτησε από τους παριστάμενους στη σύσκεψη, ανάμεσα στους οποίους οι υπουργοί Εθνικής Αμυνας, Οικονομικών και Ανάπτυξης, άμεση λύση στο πρόβλημα, προκειμένου τα μεταγωγικά της Π.Α. να μπορούν να πετούν ξανά. Ουχί παραδόξως, στη σύσκεψη ήταν παρόντες ο πρόεδρος της ΕΑΒ Ιωάννης Κούτρας και ο διευθύνων σύμβουλος της εταιρείας Δημήτρης Παπακόστας. Από την Ουάσινγκτον, την περασμένη Δευτέρα, ο πρωθυπουργός γνωστοποίησε μια έντονη παρασκηνιακή συζήτηση, την πρόταση της «Λόκκιντ Μάρτιν», δηλαδή του κύριου πελάτη και εταίρου της ΕΑΒ, να αναλάβει ένα μέρος των εργασιών της εταιρείας, με σκοπό την αναβάθμισή της σε κέντρο αεροπειλοτεχνών και συντηρήσεων. Η πρόταση που γνωστοποίησε ο κ. Μητσοτάκης, ουσιαστικά, κρύβει το «σπίσιμο» της ΕΑΒ σε δύο εταιρείες, με εκείνη που θα αναληφθεί από τη «Λόκκιντ Μάρτιν» να αποκατέ το κομμάτι που αφορά τις εργασίες. Ανάμεσα στις οποίες περιλαμβάνεται η βελτιστοποίηση και η συντήρηση των C-130.

Αν η ιστορία των τετρακίνητων C-130 της «Λόκκιντ Μάρτιν» δεν συνδεόταν με ένα πολύ σοβαρό θέμα, δηλαδή τη δυνατότητα της Πολεμικής Αεροπορίας να πραγματοποιεί τις τακτικές μεταφορές των Ενόπλων Δυνάμεων, θα ήταν τραγελαφική. Τα πρώτα 10 C-130H εντάχθηκαν στην Π.Α. την περίοδο 1975-1977, ενώ το 1992 οι ΗΠΑ παραχώρησαν 5 ακόμα παλαιότερου τύπου (C-130B) από τα πλέον άχρηστα αποθέματά τους. Οι τραγωδίες της συντριβής δύο C-130, στο όρος Οθρυσ το 1991 και στα Δερβενοχώρια το 1996, είχαν ήδη θορυβήσει τους επιτελείς της Π.Α., κυρίως λόγω των απαρχειωμένων ηλεκτρονικών.

Από τα τέλη της δεκαετίας του '90 άρχισε να μεγεθύνεται το πρόβλημα. Επί των ημερών του Ακη Τσοχατζόπουλου και

Στη διάρκεια της δεκαετίας 2000-2010, τα C-130 άρχισαν να παρουσιάζουν και δομικά προβλήματα, με κύριο εκείνο που αφορά την κατάσταση του κιβωτίου περυγίων, δηλαδή του συστήματος που συνδέει την άτρακτο με τα φτερά (φωτ. αρχείου).

Αυτή τη στιγμή πετούν υπό προϋποθέσεις μόλις δύο C-130 και ένα πρόκειται να πάει στην Πορτογαλία για συντήρηση.

συγκεκριμένα την περίοδο 1998-99 αποφασίστηκε να γίνει διαγωνισμός για τον εκσυγχρονισμό των ηλεκτρονικών, ο οποίος μάλιστα κατακυρώθηκε, όχι στη διαπιστευμένη κατασκευάστρια «Λόκκιντ Μάρτιν», αλλά σε μια εταιρεία που εν συνεχεία εξαφανίστηκε, μάλιστα με αιτιολογία τη «διαφοροποίηση» προμηθειών. Παράλληλα με την αναβάθμιση των ηλεκτρονικών έπρεπε να γίνεται και η προγραμματισμένη γενική συντήρηση (ανά εξαετία), γνωστή και ως PDM. Στη διάρκεια της δεκαετίας 2000-2010, τα C-130 άρχισαν να παρουσιάζουν και δομικά προβλήματα, με κύριο εκείνο που αφορά την κατάσταση του κιβωτίου περυγίων (wing box), εκείνου δηλαδή του δομικού συστήματος που συνδέει την άτρακτο με τα φτερά.

Ακολούθησε το χάος. Διότι τα αεροπλάνα καθηλώνονταν για την εξαετή συντήρηση, αλλά έπρεπε να αντικατασταθεί και το wing box. Δηλαδή πρώτα συντήρηση και μετά εκσυγχρο-

νισμός ή το αντίστροφο. Ο εκσυγχρονισμός των C-130 έπρεπε να κρατήσει δύο χρόνια και, τελικά, έφθασε τα εννιά. Και μετά το 2008, η οικονομική κρίση και εν συνεχεία το μνημόνιο οδήγησαν στο τελειωτικό τύπημα. Η ΕΑΒ δεν μπορούσε να εξυπηρετήσει τα συμβόλαιά της, καθώς εισέπραττε χρήματα από την Π.Α. για την αγορά ανταλλακτικών για τα C-130, αλλά αυτά εξαφανίζονταν για την αποπληρωμή άλλων υποχρεώσεων. Την ίδια περίοδο ακολούθησε και η αφαιμάκη από πλήρως προσωπικού, καθώς άρχισαν να αποχωρούν με εθελουσία πολύτιμοι τεχνίτες με χιλιάδες ώρες εμπειρίας πάνω σε C-130. Η κατάσταση αναγκαστικά επηρέασε και τους διεθνείς πελάτες, όπως η Αίγυπτος και η Ρουμανία. Όπως αναφέρει πηγή ήδη συμφωνήσε στην αποστολή ενός ακόμα στην Πορτογαλία, το οποίο θα συντηρηθεί μέσω του προγράμματος του NATO (Nato Support and Procurement Agency). Το επιτελείο του υπουργού Εθνικής Αμυνας Νίκου Παναγιωτόπουλου επεξεργάζεται και την αποστολή τριών ακόμα C-130 στο Ισραήλ, με ένα κόστος περίπου

60 εκατ. ευρώ. Τα αεροσκάφη θα πρέπει να αποσυρμαολογηθούν, με σκοπό να μεταφερθούν με πλοίο στο Ισραήλ και εκεί να συντηρηθούν, να αλλάξουν έλικες και παρελκόμενα. Το ερώτημα είναι αν όταν αποσυρμαολογηθούν απαιτηθεί και αλλαγή wing box. Κάτι για το οποίο ούτε η «Λόκκιντ Μάρτιν» μπορεί να εγγυηθεί, καθώς πλέον δεν έχει γραμμή παραγωγής για τα ελληνικά C-130B και C-130H, καθώς έχει περάσει εδώ και χρόνια στην εποχή του νέου C-130J. Τρία ακόμα C-130 βρίσκονται στις εγκαταστάσεις της ΕΑΒ, ένα στο κρατικό εργοστάσιο αεροσκαφών και τρία στην Τανάγρα.

Η «Κ» απευθύνθηκε στο σωματείο εργαζομένων της ΕΑΒ. Ο εκπρόσωπος Παναγιώτης Ανδριανός σημείωσε ότι προς το παρόν δεν έχουν κάποια ενημέρωση για ιδιωτικοποίηση, ωστόσο σημείωσε ότι η ΕΑΒ και η «Λόκκιντ Μάρτιν» συνεργάζονται για περισσότερο από 30 χρόνια, αναφερόμενος, μεταξύ άλλων, στα F-16, C-130 και τα P-3. Για την κατάσταση των C-130 ο κ. Ανδριανός αναφέρθηκε στις ελλείψεις που προέκυψαν στο προσωπικό λόγω του μνημονίου και σημείωσε ότι η ΕΑΒ μπορεί να ανταποκριθεί μέχρι ενός σημείου. Τάχθηκε υπέρ των προσλήψεων, κατά, όμως, της «εργολαβικοποίησης» του έργου, δηλαδή ανάθεσης σε τρίτους εκτός ΕΑΒ.

Πρόγραμμα 2023-2026. Βασική επιδίωξη, σε κάθε περίπτωση, είναι να μη διευρύνεται το έλλειμμα και τίθεται σε κίνδυνο η δημοσιονομική σταθερότητα της χώρας. Ο υπουργός Οικονομικών Χρήστος Σταϊκούρας ανέφερε πρόσφατα ότι οι πληρωμές για αγορές οπλικών συστημάτων αυξήθηκαν, από 515 εκατ. ευρώ το 2020, περίπου στα 2,5 δισ. ευρώ το 2021 και στα 3,4 δισ. ευρώ το 2022, ενώ οι φυσικές παραλαβές αναμένεται να αυξηθούν από τα 500 εκατ. ευρώ ετησίως κατά τα προηγούμενα χρόνια, συνολικά στα 11,5 δισ. ευρώ από το 2022 έως το 2028.

Αυτό το ποσό των 11,5 δισ. ευρώ αντιστοιχεί στο ετήσιο πλάφόν των περίπου 1,5-2 δισ. ευρώ που προαναφέρθηκε. Στο υπουργείο Οικονομικών διευκρινίζουν, πάντως, ότι ενώ το οικονομικό επιτελείο καθορίζει το όριο των

Το χρονοδιάγραμμα για την προσγείωση των πρώτων F-35

Η πρωθυπουργική ανακοίνωση για το επόμενο βήμα στον δρόμο σχετικά με την απόκτηση F-35 από την Πολεμική Αεροπορία (Π.Α.) ουσιαστικά εμπεριέχει και το χρονοδιάγραμμα. Οι αρμόδιοι του ΓΕΑ θα πρέπει να συντάξουν και να στείλουν επιστολή αιτήματος (Letter of Request) για προσφορά και αποδοχή (Letter of Offer and Acceptance) προς τις αμερικανικές αρχές, κάτι το οποίο πρακτικά προανήγγειλε ο Κυριάκος Μητσοτάκης. Ακολουθεί μια περίοδος συζητήσεων με τη «Λόκκιντ Μάρτιν» και, φυσικά, το Πεντάγωνο, που δεν μπορεί να διαρκέσει λιγότερο από ενάμιση χρόνο, αλλά μπορεί να επεκταθεί και στα δύομισι. Σε κάθε περίπτωση, οι αποφάσεις θα ληφθούν από την επόμενη κυβέρνηση.

Με βάση τις διαδικασίες που απαιτούνται ενδιάμεσα, κυρίως για την εκπαίδευση των χειριστών της Π.Α. στο νέο αεροσκάφος, αλλά και την ανάπτυξη των απαραίτητων υποδομών σε μία από τις αεροπορικές βάσεις Λάρισας, Σούδας ή Αράξου, θα περάσουν ακόμα πέντε χρόνια. Ως εκ τούτου, με βάση και τον δημοσιονομικό σχεδιασμό, η διετία 2028-2030 θα πρέπει να θεωρείται η περίοδος κατά την οποία τα πρώτα F-35 θα προσγειωθούν σε ελληνικό έδαφος. Η αναφορά του πρωθυπουργού δεν ήταν, βέβαια, προσχηματική, καθώς ο κ. Μητσοτάκης είχε κατά νου το χρονοδιάγραμμα, αλλά και τις πιέσεις να επανέλθουν οι Τούρκοι στο πρόγραμμα των F-35, αλλά και να αποκτήσουν αναβαθμισμένα F-16, κάτι το οποίο άλλωστε αναφέρθηκε στην ομιλία του στο Κογκρέσο.

Τα πολύ συγκεκριμένα χρονοδιαγράμματα δεν συνδέο-

νται με τη βούληση της ελληνικής κυβέρνησης, αλλά και τον ετήσιο προγραμματισμό της «Λόκκιντ». Τρία χρόνια μετά την τελευταία φορά που έγινε σοβαρή συζήτηση για την ένταξη της Π.Α. στο F-35, το μακρικό πέμπτης γενιάς άρχισε να προσελκύει το ενδιαφέρον πολλών χωρών. Μπήκαν σε διαδικασία προμήθειας νέων ή ενίσχυσης υφιστάμενων παραγγελιών το Βέλγιο (34), η Ελβετία (36), το Ισραήλ (25), η Φινλανδία (64), ο Καναδάς (84), η Ιαπωνία (102) και η Νότια Κορέα (80). Παράλληλα συζητείται την αγορά 50 F-35 και το Αμπου Ντάμπι (Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα). Η ετήσια γραμμή παραγωγής της «Λόκκιντ» αυτή τη στιγμή αγγίζει τα 150 αεροσκάφη, ενώ υπό βέλτιστες συνθήκες μπορεί να φθάσει τα 160. Και θα πρέπει να υπάρχει κατά νου ότι οι αμερικανικές ένοπλες δυνάμεις έχουν το προβάδισμα των παραγγελιών. Ενώ στο πρόσφατο παρελθόν επέτρεπαν την παραχώρηση στις προτεραιότητάς τους για 4-6 αεροσκάφη ετησίως για τις ανάγκες της διεθνούς αγοράς, μετά τον πόλεμο στην Ουκρανία αυτή η πρακτική σταμάτησε. Από πλευράς αριθμών είναι σαφές ότι η Ελλάδα προσανατολίζεται σε μια μοίρα 18-24 αεροσκαφών.

Η αποστολή αιτήματος για προσφορά και αποδοχή προς τις αμερικανικές αρχές και οι συζητήσεις με τη «Λόκκιντ Μάρτιν» και το Πεντάγωνο.

ρει να φθάσει τα 160. Και θα πρέπει να υπάρχει κατά νου ότι οι αμερικανικές ένοπλες δυνάμεις έχουν το προβάδισμα των παραγγελιών. Ενώ στο πρόσφατο παρελθόν επέτρεπαν την παραχώρηση στις προτεραιότητάς τους για 4-6 αεροσκάφη ετησίως για τις ανάγκες της διεθνούς αγοράς, μετά τον πόλεμο στην Ουκρανία αυτή η πρακτική σταμάτησε. Από πλευράς αριθμών είναι σαφές ότι η Ελλάδα προσανατολίζεται σε μια μοίρα 18-24 αεροσκαφών.

B.N.

Με βάση τις διαδικασίες που απαιτούνται και τον δημοσιονομικό σχεδιασμό, η διετία 2028-2030 θα πρέπει να θεωρείται η περίοδος κατά την οποία τα F-35 θα παραληφθούν από την Πολεμική Αεροπορία.

Ο προϋπολογισμός και το «ταμείο» για τους αμυντικούς εξοπλισμούς

Της ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Ο δημοσιονομικός «διάδρομος» για την παραλαβή των F-35 θα ανοίξει ουσιαστικά από το 2029, σύμφωνα με πηγές του υπουργείου Οικονομικών, αφού έως τότε έχει προγραμματισθεί μια σειρά παραλαβών άλλων αμυντικών εξοπλισμών, οι οποίες εξαντλούν τα δημοσιονομικά περιθώρια.

Ο προγραμματισμός του υπουργείου Οικονομικών για τα επόμενα χρόνια προβλέπει φυσικές παραλαβές αμυντικών εξοπλισμών της τάξης των 1,5-2 δισ. ευρώ τον χρόνο, με εξαίρεση το 2023, που θα είναι χαμηλότερες. Όπως επισφαιρίζουν οι πηγές του υπουργείου, το πλάφόν αυτό έχει καλυφθεί με τις προγραμματισμένες παραλαβές μεταξυ άλλων των Rafale, πυραύλων, φρεγατών Belharta και των συνακόλουθων εξοπλισμών, των

οποίων το κόστος είναι εξαιρετικά υψηλό. Το 2029, διευκρινίζουν, έχει καλυφθεί το 1 δισ. ευρώ, επομένως υπάρχει περιθώριο για τις πρώτες παραλαβές και άλλων εξοπλισμών.

Σημειώνεται ότι οι δαπάνες που γίνονται κάθε χρόνο για αμυντικούς εξοπλισμούς είναι διαφορετικό μέγεθος από τις φυσικές παραλαβές. Οι δαπάνες, σύμφωνα με τους κανόνες που έχουν συμφωνηθεί στο πλαίσιο της Eurostat, αφορούν τις πληρωμές οι οποίες γίνονται, συχνά με τη μορφή προκαταβολών, για την αγορά ενός συστήματος και δεν υπολογίζονται στο έλλειμμα, παρά μόνο στο χρέος. Αντίθετα, οι φυσικές παραλαβές είναι το μέγεθος που επιβαρύνει το έλλειμμα, κατά την παραλαβή ενός εξοπλιστικού συστήματος. Ετσι, για φέτος προβλέπονται πληρωμές ύψους 3,375 δισ. ευρώ, ενώ

Ο προγραμματισμός του υπουργείου Οικονομικών για τα επόμενα χρόνια και το ετήσιο πλάφόν των περίπου 1,5-2 δισ. ευρώ.

ο προϋπολογισμός των φυσικών παραλαβών είναι 1,120 δισ. ευρώ. Ο προγραμματισμός για τα όρια των φυσικών παραλαβών των επόμενων ετών έχει αποτυπωθεί στο Πρόγραμμα Σταθερότητας 2022-2025, που υπέβαλε η κυβέρνηση στο τέλος του προηγούμενου μήνα στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και υπό αυτή την έννοια αποτελεί μια δέσμευση της χώρας έναντι των Βρυξελλών. Αντίστοιχη απεικόνιση θα υπάρχει και στο Μεσοπρόθεσμο

Πρόγραμμα 2023-2026. Βασική επιδίωξη, σε κάθε περίπτωση, είναι να μη διευρύνεται το έλλειμμα και τίθεται σε κίνδυνο η δημοσιονομική σταθερότητα της χώρας.

Ο υπουργός Οικονομικών Χρήστος Σταϊκούρας ανέφερε πρόσφατα ότι οι πληρωμές για αγορές οπλικών συστημάτων αυξήθηκαν, από 515 εκατ. ευρώ το 2020, περίπου στα 2,5 δισ. ευρώ το 2021 και στα 3,4 δισ. ευρώ το 2022, ενώ οι φυσικές παραλαβές αναμένεται να αυξηθούν από τα 500 εκατ. ευρώ ετησίως κατά τα προηγούμενα χρόνια, συνολικά στα 11,5 δισ. ευρώ από το 2022 έως το 2028.

Αυτό το ποσό των 11,5 δισ. ευρώ αντιστοιχεί στο ετήσιο πλάφόν των περίπου 1,5-2 δισ. ευρώ που προαναφέρθηκε. Στο υπουργείο Οικονομικών διευκρινίζουν, πάντως, ότι ενώ το οικονομικό επιτελείο καθορίζει το όριο των

φυσικών παραλαβών, εντός των ορίων του Μεσοπρόθεσμου Προγράμματος, το υπουργείο Αμυνας είναι εκείνο που προσδιορίζει το περιεχόμενο, ανάλογα με τις ανάγκες του. Επομένως, θα μπορούσε να τροποποιηθεί η χρονική σειρά παραλαβών, αρκεί να μην παραβιαστεί το πλάφόν.

Το χρονοδιάγραμμα παραλαβών οπλικών συστημάτων είναι σχετικό, καθώς πάντα μπορεί να σημειωθούν καθυστερήσεις. Κατ' αρχάς η αναβάθμιση των 83 F-16 σε διαμόρφωση «Viper» αναμένεται να έχει ολοκληρωθεί το 2027, αν και ήδη έχουν σημειωθεί ελαφρές καθυστερήσεις τις οποίες η ΕΑΒ και η «Λόκκιντ Μάρτιν» ευελπιστούν να καλύψουν με αυξημένες παραδόσεις από το 2023 και έπειτα. Φέτος αναμένεται να παραδοθούν τα πρώτα 6 έως 8 αναβαθμισμένα F-16, το 2023 ακόμα 12 και στη συνέχεια αυξανόμενος

αριθμός, ώστε έως το 2027-28 το πρόγραμμα να έχει ολοκληρωθεί. Στο σκέλος των αεροσκαφών έχουν παραδοθεί τα πρώτα έξι Rafale, ενώ έως το 2024-25 αναμένεται να έχει ολοκληρωθεί η παράδοση των υπόλοιπων 18. Στη συμφωνία που έχει συνάψει το Πολεμικό Ναυτικό με τη γαλλική Naval προβλέπεται η παράδοση των πρώτων δύο φρεγατών FDI εντός του 2025 και της τρίτης το 2026. Εφόσον προχωρήσει και το πρόγραμμα των κορβετών, το οποίο προβλέπεται και την αναβάθμιση των ΜΕΚΟ, στις πληρωμές που αφορούν το Π.Ν. θα πρέπει να υπολογιστούν ακόμα 2 δισ. ευρώ. Πέρα από τα παραπάνω κύρια προγράμματα των Ενόπλων Δυνάμεων, θα πρέπει να συνυπολογιστεί ότι τα επόμενα χρόνια θα παραληφθούν πυρομαχικά και άλλα οπτικά συστήματα που, βεβαίως, θα πρέπει να εξοφληθούν.

Κρεσέντο προκλήσεων από την Αγκυρα

Η πτήση τουρκικών μαχητικών 2,5 ναυτικά μίλια από την Αλεξανδρούπολη και τα μηνύματα προς NATO και ΗΠΑ

Των **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ**
και **ΜΑΝΩΛΗ ΚΩΣΤΙΔΗ**

Η σκληρή αντίδραση του υπουργείου Εξωτερικών για μια παραβίαση που έφερε δύο τουρκικά μαχητικά F-16 μόλις 2,5 ναυτικά μίλια από την Αλεξανδρούπολη δεν αποτελεί παρά ένα ακόμα επεισόδιο στην ατμόσφαιρα κλιμακούμενης έντασης που καλλιεργείται από την Αγκυρα. Και αποτελεί και μια απόδειξη της τακτικής αντιμετώπισης που ακολουθούν οι Τούρκοι συνολικότερα, καθώς εντάσσουν την Ελλάδα σε ένα γενικότερο πολιτικό αφήγημα που συνδέεται και με τη σκληρή μάχη ενόψει των προγραμματισμένων για τον Ιούνιο του 2023 γενικών εκλογών.

Αργά το βράδυ της Παρασκευής, ο εκπρόσωπος του τουρκικού ΥΠΕΞ Τανζού Μπιλγκίτς απάντησε στην ελληνική πλευρά υποστηρίζοντας ότι οι προκλήσεις κοντά στην Αλεξανδρούπολη ήταν τουρκική αντίδραση σε ελληνικές παραβιάσεις του εναέριου χώρου της Τουρκίας δυτικά της Ιμβρού στις 16 Μαΐου και του Αίμου στις 17 Μαΐου. «Η Ελλάδα προσπαθεί για άλλη μια φορά να διαμορφώσει την αντίληψη της διεθνούς κοινής γνώμης εναντίον της χώρας μας χρησιμοποιώντας την ένταση που ξεκίνησε με τις δικές της προκλητικές ενέργειες», σημειώσε χαρακτηριστικά.

Η πτήση των τουρκικών F-16 απέναντι από την Αλεξανδρούπολη δεν ήταν μια απλή παραβίαση, αλλά μια πρακτική κοινοποίηση της ενόχλησης της Αγκυρας για τον ρόλο που παίζει το ακριτικό λιμάνι. Η Αλεξανδρούπολη γίνεται, με απόφαση και στήριξη των ΗΠΑ, κόμβος άφιξης και εν συνεχεία προώθησης φυσικού αερίου προς τα Βαλκάνια και την Ευρώπη, ενώ την ίδια στιγμή λειτουργεί ως παρακαμπτήρια οδός των Στενών, που λόγω της Συνθήκης του Μοντρέ έχουν υποκρενώσει την Τουρκία να τα κλείσει σε πολεμικά πλοία τρίτων χωρών. Η Ελλάδα έχει χωρέσει και στο ανατολικό παζάρι του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, ο οποίος από τη μια θέτει βέτο στην είσοδο της Φινλανδίας και της Σουηδίας στο NATO και από την άλλη ζητεί F-16, επιστροφή στο F-35, μάλιστα δίχως να αναγκαστεί να επιστρέψει τους ρωσικούς S-400.

Για την Αθήνα, η επίδειξη αυτοσυγκράτησης, τα μηνύματα του πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη στην Ουάσινγκτον και η συμβολική στήριξη της δικαιοσύνης των διεθνών θεσμών (επίσκεψη Νίκου Δένδια στη Χάγη) εκτιμάται ότι αποδίδουν καρπούς, καθώς είναι ορατό σε όλους ποιος δημιουργεί τα προβλήματα στην περιοχή. Ωστόσο, υφίσταται ουσιαστική ανησυχία για τον δρόμο της προκλητικότητας που ακολου-

Ο Ταγίπ Ερντογάν δεν φαίνεται να αισθάνεται δεσμευμένος από την όποια παράκληση για συνοχή του NATO εν καιρώ πολέμου. Και αναμένεται να φανεί πόσο ακόμα μπορεί να ασκήσει πίεση προς την Ελλάδα (στη φωτ., Τούρκοι στρατιώτες από το Αζερμπαϊτζάν του προσφέρονται μια τουρκική σημαία).

Με το βέτο στην είσοδο Φινλανδίας και Σουηδίας στο NATO η Τουρκία διεκδικεί, εκτός από την αγορά F-16, και τη μελλοντική επανένταξη της στο πρόγραμμα των F-35.

θούν οι Τούρκοι. Η πτήση των τουρκικών F-16 απέναντι από την Αλεξανδρούπολη μπορεί να προκαλέσει διπλωματική αντίδραση, ωστόσο το προηγούμενο χρονικό διάστημα ο ουρανός πάνω από τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου είχε μετατραπεί σε πεδίο εικονικών αερομαχιών, κάποια από τις οποίες μπορεί να είχε κακή κατάληξη.

Επιπλέον, ανησυχεί το γεγονός ότι ο κ. Ερντογάν φαίνεται να μην αισθάνεται καθόλου δεσμευμένος από την όποια παράκληση για συνοχή του NATO εν καιρώ πολέμου, καθώς προέχουν οι δικόι του στόχοι. Και αναμένεται να φανεί πόσο ακόμα μπορεί να ασκήσει πίεση προς την Ελλάδα, χρησιμοποιώντας τη ως ένα ακόμα «πκείο» στις απαιτήσεις του από τη Δύση.

Οι ισορροπίες

Η αναστάτωση που προκάλεσε στην Αγκυρα όλο το πρόγραμμα της επίσκεψης του Κυριάκου Μητσοτάκη στις ΗΠΑ είναι πρόδηλη. Τα αποτελέσματα της συνάντησής του με τον Τζο Μπάιντεν και η

Αποστολή γεωτρήσανου στην Αν. Μεσόγειο

Τούρκοι πολιτικοί αναλυτές εκτιμούν πως η κυβέρνηση Ερντογάν το επόμενο διάστημα θα τηρεί ακόμη πιο σκληρή στάση απέναντι σε Ελλάδα και Κυπριακή Δημοκρατία, καθώς θεωρούν πως το ελληνοκυπριακό λάμπι στις ΗΠΑ έχει προχωρήσει πολλά ζητήματα που είναι εναντίον της Τουρκίας. Αυτός ήταν και ο λόγος της έντονης αντίδρασης της τουρκικής ηγεσίας στις δηλώσεις του πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη, ιδιαίτερα στην αποτροφή περί μη αποδοχής λύσης δύο κρατών στην Κύπρο. Η Αγκυρα αναμένεται να συνεχίσει να θέτει ζητήματα αποστρατιωτικοποίησης των νησιών, αλλά και να κατηγορεί την Ελλάδα για παραβιάσεις εναέριου χώρου. Οι αναλυτές δεν αποκλείουν να υπάρχει κινητικότητα στο Αιγαίο, όμως ως άμεση αλλαγή της τουρκικής στάσης θεωρούν πως θα μπορούσε να είναι η αποστολή γεωτρήσανου στην Ανατολική Μεσόγειο μετά τον Ιούλιο, οπότε θα έχουν γίνει οι επισκευές του τέταρτου πλωτού γεωτρήσανου της Τουρκίας, το οποίο έφτασε πριν από λίγες ημέρες στο λιμάνι Τάσουτζου στα νότια της χώρας, απέναντι από την Κύπρο.

θερμή υποδοχή του στο Κογκρέσο προκαλούν εννευρισμό. Η πιθανότητα της ένταξης της Ελλάδας στο πρόγραμμα των F-35, η στρατιωτική συνεργασία Αθήνας και Ουάσινγκτον με την έντονη παρουσία των ΗΠΑ σε Αλεξανδρούπολη και Κρήτη, όπως και τα χειροκροτήματα των Αμερικανών γερουσιαστών προς τον πρωθυπουργό, παρατηρήθηκαν με προσοχή στην τουρκική πρωτεύουσα. Η δήλωση του Μεβλούτ Τσαβούσογλου έδειξε ξεκάθαρα τη δυσανεμία της Αγκυρας για τις στενές ελληνοαμερικανικές σχέσεις: «Στη συνάντησή μου με τον Μπλίνκεν τού είπα πως πάντα τηρούσαν τις ισορροπίες στα ζητήματα της Κύπρου, της Τουρκίας και της Ελλάδας. Του ανέφερα πως το τελευταίο διάστημα έχασαν αυτή την ισορροπία. Ο ίδιος μου είπε πως θα τηρούσαν την

ισορροπία. Οι ΗΠΑ πρέπει να είναι υπέρ του δικαίου».

Η τουρκική κυβέρνηση προσπαθεί να κάνει «ρελάνς» σε όλο αυτό το κλίμα πιέζοντας το NATO και τις ΗΠΑ με το ζήτημα του βέτο στην ένταξη της Σουηδίας και της Φινλανδίας στη Συμμαχία. Όμως αυτό που προκάλεσε εντύπωση είναι πως, μόλις δημοσιοποιήθηκε το ενδιαφέρον της Ελλάδας για τα F-35, ο κ. Τσαβούσογλου αμέσως μετά τη συνάντησή του με τον Αμερικανό ομόλογο του Αντονι Μπλίνκεν αποκάλυψε πως η Τουρκία στις διαπραγματεύσεις που κάνει με την Ουάσινγκτον για τις εξελίξεις στο NATO, εκτός από τα F-16, διεκδικεί και τη μελλοντική επανένταξη της στο πρόγραμμα των F-35, καθώς τόνισε πως η τουρκική κυβέρνηση ζητεί «την άρση των κυρώσεων CAATSA». Οι κυρώσεις είχαν

επιβληθεί στην Τουρκία λόγω της απόφασής της να προμηθευτεί το ρωσικό αντιαεροπορικό σύστημα S-400, με αποτέλεσμα να αποκλειστεί από το πρόγραμμα συμπαραγωγής των F-35.

Ο πρόεδρος της Τουρκίας Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν εξακολουθεί να δηλώνει πως «στο θέμα της Σουηδίας και της Φινλανδίας ξεκαθάρισα στους αρμοδίους πως θα πούμε «όχι» στην ένταξη τους κι έτσι θα συνεχίσουμε», ωστόσο ο εκπρόσωπος της τουρκικής προεδρίας Ιμπραήμ Καλίν, όπως και ο κ. Τσαβούσογλου, έχουν διαδοχικές τηλεφωνικές επαφές με ομολόγους τους και συνεχίζουν τις διαπραγματεύσεις.

Στην τουρκική πρωτεύουσα θεωρούν πως τώρα είναι η «χρυσή ευκαιρία» για παζάρια και για να αλλάξουν το αρνητικό κλίμα που επικρατεί για την Τουρκία. Εμπειροί αναλυτές και διπλωμάτες δεν προβληματίζονται καθόλου που 29 χώρες του NATO είναι υπέρ της ένταξης της Σουηδίας και της Φινλανδίας και η μόνη χώρα που θέτει εμπόδιο στην πορεία τους είναι η Τουρκία. Θεωρούν πως αυτό θα ενισχύσει τη διαπραγματευτική δυνατότητα της Τουρκίας για να μειοδοποιήσει τα κέρδη της, καθώς, όπως λένε, «αυξάνεται η τιμή που ζητούν για το προϊόν», το οποίο είναι να δώσουν την έγκρισή τους στην επέκτασή του NATO.

Σύμφωνα με πληροφορίες, η Τουρκία προσπαθεί να κερδίσει τον περιορισμό της δράσης του PKK και του FETO σε ευρωπαϊκές χώρες, τα οποία θεωρεί τρομοκρα-

τικές οργανώσεις, και να αρθούν τα εμπόδια όπλων που εφαρμόζουν άμεσα ή έμμεσα πολλές χώρες του NATO, όπως η Γερμανία, οι ΗΠΑ αλλά και η Σουηδία, που θέλει να γίνει νέο μέλος.

Αυτό που επιθυμούν άμεσα στην Αγκυρα είναι η κυβέρνηση Μπάιντεν να πιέσει περισσότερο το Κογκρέσο για να επιταχυνθεί η διαδικασία και να δοθεί η έγκριση της πώλησης αλλά και του εκσυγχρονισμού των F-16. Η Αγκυρα αναμένεται να τηρήσει σκληρή γραμμή, καθώς με όσα συνέβησαν στο ταξίδι του Κυριάκου Μητσοτάκη στο Κογκρέσο υπάρχουν αναλύσεις που αναφέρουν πως με την παρούσα κατάσταση θα είναι αρκετά δύσκολο να δοθεί έγκριση σε οποιοδήποτε αίτημα της Τουρκίας. Στη γειτονική χώρα, αναλυτές εκτιμούν πως η Τουρκία με τη στάση της εντός του NATO ικανοποιεί και τους στόχους της Ρωσίας, που βλέπει πως ο κ. Ερντογάν τουλάχιστον καθυστερεί την ένταξη της Σουηδίας και της Φινλανδίας και δημιουργεί προβλήματα στους άμεσους στόχους των ΗΠΑ. Η Αγκυρα δεν έχει επιβάλει κυρώσεις στη Ρωσία και στις ρωσικές εταιρείες, ενώ και οι πολίτες της επισκέπτονται κανονικά την Τουρκία και κάνουν χρήση των πιστωτικών καρτών τους δίχως κανένα πρόβλημα.

Ο εκνευρισμός

Εν τω μεταξύ, η Τουρκία έδειξε την έντονη ενόχλησή της για τη στρατιωτική συνεργασία της Ελλάδας με τις ΗΠΑ, αλλά και για τα εξοπλιστικά προγράμματα που έχουν ξεκινήσει, όπως η προμήθεια των μαχητικών Rafale και η ναυπήγηση των φρεγατών Belharrat. Τώρα βλέπει πως ξεκίνησε η συζήτηση και για τα F-35. «Βλέπουμε την Ελλάδα. Οφείλει στη Δύση 400 δισ. ευρώ και η Δύση εξακολουθεί να της παρέχει οπλική υποστήριξη. Επιτρέπει στην Αμερική να δημιουργήσει μια βάση. Η Ελλάδα και η Γαλλία είχαν ήδη ενταχθεί και αποχώρησαν, αλλά μετά δυστυχώς η τότε κυβέρνηση της Τουρκίας τους άνοιξε τον δρόμο και μπόρεσαν να επιστρέψουν στο NATO. Γύρισαν και τι έγινε; Για παράδειγμα, η Αμερική έλεγε δημιουργήσει μια βάση στην Αλεξανδρούπολη», δήλωσε ο κ. Ερντογάν.

Ο υπουργός Άμυνας Χούλουσι Ακάρ ξεκαθάρισε πως δεν θέλει να βλέπει την Ελλάδα να εξοπλίζεται. «Από την Ελλάδα περιμένουμε να δει τα γεγονότα σε παγκόσμιο επίπεδο και να λάβει τις σωστές και λογικές αποφάσεις. Δεν είναι παρά τεχνικό, για μια χώρα που έχει τόσο πολλά κρέπ, να έχει τέτοιο σεβντά (ανάπη) εξοπλισμού ή να τρέχει για νέες συμμαχίες όταν υπάρχει συμμαχία στο NATO», ανέφερε χαρακτηριστικά.

ΑΠΟΨΗ

Εσωτερικές, εξωτερικές απειλές και η στρατηγική αυτονομία της Τουρκίας

Του **ΙΩΑΝΝΗ Ν. ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗ***

Η απόπειρα της τουρκικής κυβέρνησης να βρει έναν νέο βηματισμό στην εξωτερική της πολιτική προσέκρουσε σε εμπόδια, τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό μέτωπο. Στο εσωτερικό της χώρας, οι ήδη από την εποχή της απόπειρας πραξικοπήματος της 15ης Ιουλίου 2016 διάχυτες ανησυχίες για την ανάπτυξη παραστρατιωτικών δομών εντός της τουρκικής επικράτειας απέκτησαν σάρκα και οστά με τις πρόσφατες δηλώσεις του αρχηγού της αξιωματικής αντιπολιτεύσεως Κεμάλ Κιλιττσινούγλου σχετικά με την οργάνωση εταιρεία παροχής στρατιωτικών υπηρεσιών και εμπορίας όπλων SADAT. Ακολουθώντας το παράδειγμα της αμερικανικής εταιρείας Blackwater - Academi και της ρωσικής Wagner, η ύπαρ-

Δεν αποκλείεται η αύξηση των διεθνών πιέσεων για την άρση του τουρκικού βέτο στην ένταξη της Σουηδίας και της Φινλανδίας στο NATO να προσφέρει αφορμή προσφυγής σε πρόωρες εκλογές.

ξη της εταιρείας SADAT προκαλούσε συζητήσεις και ανησυχίες εδώ και χρόνια. Οι ισλαμιστικές ιδεολογικές της καταβολές και η εγγύτητα στο περιβάλλον του προέδρου Ερντογάν διευκόλυναν την εμπλοκή της στους εμπορικούς πολέμους της Συρίας και της Λιβύης αλλά και στις εξαγω-

γές της τουρκικής πολεμικής βιομηχανίας. Ήταν όμως η πρώτη φορά που αυτές οι καταγγελίες υιοθετήθηκαν σε ανώτατο πολιτικό επίπεδο και συνδέθηκαν ευθέως με το προεδρικό μέγαρο, καθώς ο ιδρυτής της εταιρείας, απόστρατος ταξίαρχος Αντνάν Τανρίβερντι υπήρξε σύμβουλος του Τούρκου προέδρου μεταξύ του 2016 και του 2020.

Και ενώ η αξιωματική αντιπολίτευση κρούει τον κώδωνα του κινδύνου για την υπονόμευση του τουρκικού πολιτεύματος από τη SADAT, η τουρκική κυβέρνηση επικαλέστηκε την τουρκική ασφάλεια αντιτιθέμενη στην ένταξη της Σουηδίας και της Φινλανδίας στο NATO. Ιδίως η Σουηδία ανήκει στις ευρωπαϊκές χώρες με ισχυρή παράδοση στη χορήγηση πολιτικού ασύλου σε πρόσφυγες από την Τουρκία,

τουρκικής, κουρδικής ή άλλης καταγωγής, ήδη από τη δεκαετία του 1970. Μετά την ύφεση του φαινομένου στις αρχές της δεκαετίας του 2000, ο αριθμός των πολιτικών προσφύγων αυξήθηκε με την αυταρχική στροφή στην Τουρκία κατά την τελευταία δεκαετία. Η προσπάθεια παρουσιάσεως της Σουηδίας και της Φινλανδίας ως υποστηρικτών της διεθνούς τρομοκρατίας μπορεί να προκαλεί θυμινδία σε διεθνές επίπεδο, λειτουργεί όμως συσπρωκτικά στο εσωτερικό μέτωπο. Ο επαναπροσδιορισμός του κουρδικού ζητήματος ως ζητήματος εθνικής ασφαλείας και όχι ως ζητήματος ανθρωπίνων δικαιωμάτων αποτελεί θεμελιώδη τακτική επιλογή του προέδρου Ερντογάν από το καλοκαίρι του 2015, οπότε και κατέρρευσε η διαδικασία για την ειρηνική επίλυση του Κουρδικού. Δεν εί-

ναν δύσκολο λοιπόν να παρουσιάσει στην κοινή γνώμη τη Σουηδία και τη Φινλανδία ως απειλές για την τουρκική ασφάλεια λόγω της χορηγώσεως πολιτικού ασύλου σε διακόμενους Κούρδους, μέλη του PKK και μη.

Η άνευ ετέρου πρόταξη των συμφερόντων της Τουρκίας παραμένει εξαιρετικά δημοφιλής στο εσωτερικό πολιτικό μέτωπο. Δεν πρέπει να λησμονεί κανείς ότι η στρατηγική αυτονομία της Τουρκίας αποτελεί στόχο αποδεκτό σε όλο το φάσμα της τουρκικής πολιτικής ηγεσίας και κοινής γνώμης. Τούτο εννοεί και η δράση οργανώσεων - εταιρειών όπως η SADAT. Ακόμη όμως και αν επικρατεί σύγκλιση σχετικά με την απαίτηση να προτάσσονται τα συμφέροντα της Τουρκίας, ο τρόπος με τον οποίο γίνεται η διαπραγμάτευση δείχνει ότι η τουρ-

κική κυβέρνηση ενδιαφέρεται λιγότερο για το αποτέλεσμα και περισσότερο για την εικόνα της ενόπιον της τουρκικής κοινής γνώμης. Δεν αποκλείεται η αύξηση των διεθνών πιέσεων για την άρση του τουρκικού βέτο να προσφέρει αφορμή προσφυγής σε πρόωρες εκλογές. Καθώς πλησιάζει και η εκατοστή επέτειος του τέλους της Μικρασιατικής Εκστρατείας, η τουρκική κυβέρνηση θα μπορούσε να ελπίζει ότι η αντιδυτική συσπείρωση της κοινής γνώμης θα έθετε σε δεύτερη μοίρα την αξιλλιο πτέρνα της κυβερνήσεως, την κατάσταση της τουρκικής οικονομίας.

* Ο κ. Ιωάννης Ν. Γρηγοριάδης είναι αναπληρωτής καθηγητής του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Μπιλκεντ και επικεφαλής του Προγράμματος Τουρκίας του ΕΛΙΑΜΕΠ.

Επίσκεψη υψηλού συμβολισμού στο Άγιον Όρος

Ο Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος στον Αθω εν μέσω αναταράξεων στους κόλπους της παγκόσμιας Ορθοδοξίας

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΤΖΙΜΑ**

Ο Οικουμενικός Πατριάρχης επισκέπτεται το ερχόμενο Σαββατοκύριακο το Άγιον Όρος, με τη θύελλα στην παγκόσμια Ορθοδοξία, την οποία προκάλεσε ο πόλεμος της Ουκρανίας, να μαίνεται. Από τη Μαύρη Θάλασσα και τα Βαλκάνια έως το Άγιον Όρος και τις ζούγκλες της Αφρικής, στους κόλπους της οργανωμένης ορθόδοξης Χριστιανοσύνης αναθερμαίνονται, με «πυροκροτητή» το Ουκρανικό, «παγωμένες εκκλησιαστικές διενέξεις» και καταγράφονται ισχυρές αναταράξεις, από τις οποίες έξω δεν έχει μείνει ούτε η «Κιβωτός της Ορθοδοξίας».

Ο πνευματικός ηγέτης θα περιοδεύσει επί δύο ημέρες σε έναν Αθω, όπου θα βρεθεί αντιμέτωπος με δύσκολα προς επίλυση προβλήματα: τη διαβρωτική, όπως το Φανάρι τη θεωρεί, δράση της Ρωσίας, το διογκούμενο νεοζηλωτικό ρεύμα, που με επίκεντρο την κατελιμμένη από φανατικούς παλαιομερολογίτες μονή Εσφιγμένου υποσκάπτει την πνευματική του ηγεμονία, και τα ανοικτά ακόμη τραύματα από τον κορωνοϊό, ο οποίος εξακολουθεί να «θερίζει» και να πυροδοτεί θεωρίες συνωμοσίας. Οπωσδήποτε αναμένονται με ενδιαφέρον τα μηνύματα που θα εκπέμψει για όλα αυτά ο Οικουμενικός Πατριάρχης.

Την ατμόσφαιρα, τούτη την εποχή στον Αθω, φορτίζουν επιπλέον δηλώσεις στελεχών της αγιορείτικης κοινωνίας αλλά και δημοσιεύματα του ευρωπαϊκού Τύπου γύρω από δράσεις και ροή ρωσικού χρήματος και για γενικότερα γεωπολιτικά σχέδια της Ρωσίας, ο μοναχισμός της οποίας, πάντως, έχει προαιώνια παρουσία στο Άγιον Όρος. Το Φανάρι έχει

αποφύγει έως τώρα να σχολιάσει την όλη φιλολογία, το ίδιο και η Ιερά Κοινότητα, πηγές της οποίας υπογράμμισαν στην «Κ» την ανάγκη να περιφρουρηθεί η πνευματική ακτινοβολία του Ορους.

Ωστόσο, καθώς οι συζητήσεις φουντώνουν, σε σημείο που να διακινούνται εντός και εκτός Αθω φήμες ακόμη και για επικείμενες απελάσεις ρωσικής καταγωγής (ψευδο)μοναχών –μπαίνουν ως τουρίστες και παραμένουν σε

Ο πνευματικός ηγέτης θα βρεθεί αντιμέτωπος με δύσκολα ζητήματα: τη διαβρωτική, όπως το Φανάρι τη θεωρεί, δράση της Ρωσίας και το διογκούμενο νεοζηλωτικό ρεύμα.

μονές ενδεδυμένοι παράνομα το ράσο-, όπως επίσης και για βίαιη εκκένωση της Εσφιγμένου, είναι πολύ πιθανό ο Οικουμενικός Πατριάρχης να θελήσει να ξεδιπλώσει την κατάσταση.

Η εν εξελίξει ενίσχυση και αναβάθμιση της αστυνομικής παρουσίας στον Αθω, με την τοποθέτηση ταξιδάρχη στη δύναμη της ΕΛ.ΑΣ. στις Καρυές, τη μετατροπή των πέντε φυλακίων σε αστυνομικά τμήματα και την επάνδρωσή τους με έμπειρους αστυνομικούς, ενισχύει τις σχετικές εικασίες, αν και από τις Καρυές μεταδιδόταν ότι δεν τίθεται θέμα απομάκρυνσης όσων εγκαταβιών νόμιμα και με βάση τα οριζόμενα από τον Καταστατικό Χάρτη. Και σε κάθε περίπτωση, υπογράμμισαν αρμόδι-

Η επιλογή του κ.κ. Βαρθολομαίου να κορηγήσει αυτοκεφαλία στην Ορθόδοξη Εκκλησία της Ουκρανίας και στη συνέχεια η βάρβαρη ρωσική στρατιωτική εισβολή, την οποία ευλόγησε ο κ. Κύριλλος, άνοιξαν τον «ασκό του Αιόλου» στα εσωτερικά της Ορθόδοξης Εκκλησίας (φωτ. από παλαιότερη επίσκεψη του Πατριάρχη στο Άγιον Όρος).

ες πηγές, ενέργειες του είδους θα δυναμιτίζουν την επίσκεψη του Οικουμενικού Πατριάρχη, σε μια περίοδο κατά την οποία με τις κινήσεις του εργαζεται για την αποκατάσταση της κανονικότητας και την καταλλαγή στους κόλπους της Εκκλησίας.

Τις παραπάνω διαδόσεις, πάντως, έσπευσε να υιοθετήσει με δηλώσεις του στο πρακτορείο Tass ο γραμματέας Διαθρησκευτικών Σχέσεων του Τμήματος Εξωτερικών Εκκλησιαστικών Σχέσεων του Πατριαρχείου Μόσχας Ντμίτρι Σαφόνοφ, ο οποίος φέρεται ειπών ότι «ίσως να συμπεσει (σ.σ. η επίσκεψη) με ενέργεια της Ελληνικής Αστυνομίας κατά των μοναχών της μονής Εσφιγμένου που διαφωνούν με την πολιτική του

Βαρθολομαίου».

Όμως η σκέψη του κ.κ. Βαρθολομαίου ενόσω θα περιοδεύει στον Αθω θα είναι στραμμένη και στα άλλα «πεδία» εκκλησιαστικής σύγκρουσης με τον Πατριάρχη Μόσχας Κύριλλο, με πιο πρόσφατο αυτό της Εκκλησίας της Βόρειας Μακεδονίας, την οποία το Φανάρι επανέφερε στην κοινότητα των Χριστιανικών Ορθόδοξων Εκκλησιών έπειτα από δεκαετίες απομόνωσης στην οποία το Πατριαρχείο Σερβίας την είχε απωθήσει ως σχισματική. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο αποκατέστησε κοινότητα και την «κανονική τάξη» αναγνωρίζοντας την Εκκλησία της χώρας αυτής ως «Αρχιεπισκοπή Αχρίδος», απόφαση που έγινε δεκτή με κωδωνοκρουσίες και διθυραμβικές

δηλώσεις της πολιτικής ηγεσίας στα Σκόπια.

Εκ των υστέρων το Πατριαρχείο Σερβίας εμφανίστηκε πρόθυμο να αναγνωρίσει την Εκκλησία της Βόρειας Μακεδονίας, με το όνομα «μακεδονική» μάλιστα, ενώ η Ρωσική Ορθόδοξη Εκκλησία αντέδρασε με δήλωση του εκπροσώπου της Ιγκορ Γιακιμτσούκ, σύμφωνα με την οποία αναγνωρίζει τη αποκλειστικά κανονικά δικαιώματα της Σερβικής Ορθόδοξης Εκκλησίας (SOC) στη Βόρεια Μακεδονία. Ωστόσο ο πρόεδρος της Βόρειας Μακεδονίας Στέβο Πενταρόφσκι, με επιστολή του προς τον κ.κ. Βαρθολομαίο, αφού χαρακτήρισε «δίκαιο και σοφό βήμα» την αποκατάσταση της κανονικότητας, διατύπωσε και επίσημο αίτημα για «σύντομη οριστική διευθέτηση του διοικητικού καθεστώτος της Εκκλησίας μας με την παραχώρηση του τόμου της αυτοκεφαλίας από εσάς».

Την ίδια στιγμή, κινητικότητα καταγράφεται και στο Μαυροβούνιο, αντιπροσωπεία της Εκκλησιαστικής Ακαδημίας του οποίου επισκέφθηκε το Φανάρι, σε μια πρωτοβουλία που κατά τους παρατηρητές των εκκλησιαστικών πραγμάτων ενδέχεται να εμπεριέχει μηνύματα και συμβολισμούς, δεδομένων των διεργασιών στο εσωτερικό της εκκλησίας για απαγκίστρωση από το Πατριαρχείο Σερβίας. Η επιλογή του Οικουμενικού Πατριάρχη να κορηγήσει αυτοκεφαλία στην Ορθόδοξη Εκκλησία της Ουκρανίας και στη συνέχεια η βάρβαρη ρωσική στρατιωτική εισβολή, την οποία ευλόγησε ο κ. Κύριλλος, άνοιξαν τον «ασκό του Αιόλου» στα εσωτερικά της Ορθόδοξης Εκκλησίας, με τη Μόσχα να επιτίθεται σε όλα τα μέτωπα εναντίον του Φαναρίου.

Σε αυτόν τον «ερό πόλεμο» απαγόρευσε την έλευση Ρώσων προσκυνητών στο Άγιον Όρος (ο Ρώσος πρωθυπουργός Μισούστιν μπεινοβγαίνει άνετα πάντως), διέκοψε την κοινωνία με τον Αρχιεπίσκοπο κ. Ιερώνυμο γιατί αναγνώρισε την αυτοκεφαλία της Ουκρανίας και υπαινίχθηκε την υποκίνηση υπονομευτικών ενεργειών στην Εκκλησία της Ελλάδας αλλά και στην Τουρκία.

Σε μια άλλη, θεαματική, κίνηση αντιπερισπασμού, εξάλλου, το Πατριαρχείο Μόσχας (πίσω από αυτό και το Κρεμλίνο) επιχειρεί «απόβαση» στην Αφρική με εισήδηση-διδείδωση στη δικαιοδοσία του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας και Πάσης Αφρικής, που και αυτό, όπως το Φανάρι, έχει επιδοκιμάσει την αυτοκεφαλία της Ουκρανίας και αποδοκίμασε τη συμπλευση του κ. Κύριλλου με τον Πούτιν στο συνεχιζόμενο αιματοκύλισμα. Η Ρωσική Εκκλησία δημιουργήσει εξάρχια στην Αφρική για να εντάξει στους κόλπους της 102 κληρικούς του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας, πρωτοβουλία που η Ιερά Σύνοδος του Οικουμενικού Πατριαρχείου ομόφωνα χαρακτήρισε αντικανονική.

Το πρόγραμμα

Ο κ.κ. Βαρθολομαίος φθάνει στη Θεσσαλονίκη την Πέμπτη 25 Μαΐου και την επομένη θα τον τιμήσει για τα 30 χρόνια πατριαρχίας του σε ειδική τελετή η Θεολογική Σχολή του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου. Το πρωί του Σαββάτου θα επισκεφθεί έκθεση φωτογραφίας στην Ιερά Μονή Βλατάδων και θα αναχωρήσει για τον Άγιον Όρος, όπου η Ιερά Κοινότητα αναμένεται να του επιφυλάξει λαμπρή υποδοχή κατά τα προβλεπόμενα από το αγιορείτικο τυπικό.

MIK

Ψηφιακός Ηρόδοτος

Σας ευχαριστούμε που γράφετε μαζί μας την Ιστορία

- 10.000 ιστορικά ντοκουμέντα στη διάθεση της κοινωνίας
- 170.000 χρήστες στην ιστοσελίδα μας <https://www.digital-herodotus.eu/>
- Αξιοποίηση ευρωπαϊκών κονδυλίων
- Πολιτισμική προσφορά, διεθνής αναγνώριση

(Φωτογραφία: Λευκωσία, περίοδος Αγγλοκρατίας ΓΤΠ)

Logicom

Logicom Public Limited

Αρ. Εγγραφής 28390 - Δημόσια Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης
Γραφεία Διεύθυνσης: Στασίνου 26, Αγία Παρασκευή, 2003 Στρόβολος, Τ.Θ.: 23472, 1683 Λευκωσία, Κύπρος
Τηλ.: +357 22 551000, Τηλεομοίωτο: +357 22 514294, Ηλ. Ταχ.: info@logicom.net, Ιστοχώρος: www.logicom.net
Εγγεγραμμένο Γραφείο και Γραμματεία: Ζήνωνος Σώζου 3, 1ος Όροφος, 3105 Λεμεσός, Κύπρος
Τ.Θ.: 51094, 3501 Λεμεσός - Τηλ.: +357 25 818444 - Τηλεομοίωτο: +357 25 372282 - email: log@adamides.com

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΗ ΣΥΓΚΛΗΣΗΣ ΕΤΗΣΙΑΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ

Δίδεται ειδοποίηση ότι η Ετήσια Γενική Συνέλευση της εταιρείας Logicom Public Limited (η «Εταιρεία») συγκαλείται στο **Hilton Nicosia** στη Λευκωσία, την **Πέμπτη, 16 Ιουνίου 2022** και ώρα **18:30**.

Με βάση τις πρόνοιες του περί Εταιρειών Νόμου Κεφ. 113 και τις πρόνοιες του Καταστατικού της Εταιρείας, η Ειδοποίηση σύγκλησης της Ετήσιας Γενικής Συνέλευσης, η Ετήσια Έκθεση 2021 της Εταιρείας (που περιλαμβάνει τη Δήλωση των διοικητικών συμβούλων, την Έκθεση Διαχείρισης, την Έκθεση για τη Εταιρική Διακυβέρνηση, την Έκθεση των Ελεγκτών, τις Ελεγμένες Οικονομικές Καταστάσεις της Εταιρείας και τις Ελεγμένες Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις για το 2021 (υπό τη μορφή του Ευρωπαϊκού Ενιαίου Ηλεκτρονικού Μορφότυπου) καθώς επίσης και τα πληρεξούσια έγγραφα δεν θα αποσταλούν στα Μέλη της Εταιρείας. Η Ειδοποίηση σύγκλησης της Ετήσιας Γενικής Συνέλευσης και το πλήρες και ολοκληρωμένο κείμενο των προτεινόμενων ψηφισμάτων που αναφέρονται σε αυτή, καθώς και των προαναφερόμενων εγγράφων είναι αναρτημένα σε ηλεκτρονική μορφή στην ιστοσελίδα της Εταιρείας στη διεύθυνση <https://www.logicom.net/investors/agm/> και διατίθενται προς τα Μέλη της Εταιρείας, χωρίς επιβάρυνση, και είναι διαθέσιμα και μπορεί να ληφθούν σε έντυπη μορφή από τα Γραφεία Διοίκησης της Εταιρείας, Στασίνου 26, Αγία Παρασκευή, Στρόβολος, 2003 Λευκωσία, Τ.Θ.: 23472, 1683 Λευκωσία, Τηλ.: +357 22551000, Τηλεομοίωτο: +357 22514294 ή από το Εγγεγραμμένο Γραφείο της Εταιρείας, Ζήνωνος Σώζου 3, 1ος Όροφος, 3105 Λεμεσός, Κύπρος Τ.Θ.: 51094, 3501 Λεμεσός, Τηλ.: +357 25818444, Τηλεομοίωτο: +357 25372282.

Η Ειδοποίηση σύγκλησης της Ετήσιας Γενικής Συνέλευσης έχει ανακοινωθεί στο Χρηματιστήριο Αξιών Κύπρου και βρίσκεται αναρτημένη στην ιστοσελίδα του Χρηματιστηρίου Αξιών Κύπρου στη διεύθυνση www.cse.com.cy.

Σημειώνεται ότι η Εταιρεία, με κατάλληλη εκ των προτέρων ανακοίνωση στο Χρηματιστήριο Αξιών Κύπρου, δύναται να λάβει μέτρα και να προβεί σε περαιτέρω ρυθμίσεις αναφορικά με την αυτοπροσώπως παρουσία των Μελών και των αντιπροσώπων τους στη Συνέλευση και/ή να διαφοροποιήσει τον χώρο, χρόνο αλλά και τον τρόπο διεξαγωγής της Ετήσιας Γενικής Συνέλευσης, όπου τέτοια μέτρα και/ή ρυθμίσεις κριθούν ενδεικνυόμενα(ες) δυνάμει οποιουδήποτε νόμου ή κανονισμού σχετικά με την υγεία και ασφάλεια και σύμφωνα με τις ισχύουσες κατά το χρόνο της Ετήσιας Γενικής Συνέλευσης κατευθυντήριες οδηγίες του Υπουργικού Συμβουλίου σε σχέση με την πανδημία του Κορωνοϊού (Covid-19).

Με εντολή του Διοικητικού Συμβουλίου,
Adaminc Secretarial Limited,
Γραμματέας της Logicom Public Limited

20 Μαΐου 2022

Ερευνητές εγκλημάτων πολέμου

Μιλούν στην «Κ» δύο ειδικοί που συλλέγουν πειστήρια και μαρτυρίες στα χαλάσματα της Ουκρανίας

Του ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Επέμεναν να την ξεπροβοδίσουν με μια φωτογραφία του γιου τους. Εάν την έπαιρνε μαζί της, ήλπιζαν ότι ίσως κάποια στιγμή θα κατάφερνε να τον εντοπίσει. Σε έξι εβδομάδες η Μπελκίς Βίλε είχε μιλήσει με περισσότερους από 100 ανθρώπους στην Ουκρανία, συλλέγοντας μαρτυρίες και τεκμήρια τα οποία θα μπορούσαν να στοιχειοθετήσουν πιθανά εγκλήματα πολέμου. Είχε γεμίσει τα σημειωματάρια της με φρικιαστικές περιγραφές, όπως τη διήγηση μιας 16χρονης στην περιφέρεια της Χερσώνας η οποία κατήγγειλε ότι βιάστηκε από Ρώσο στρατιώτη. Θυμάται ακόμη, όμως, αυτή την οικογένεια που συνάντησε σε μια φτωχή αγροικία όχι πολύ μακριά από το Τσερνίχιβ. Μετά το πέρασμα των ρωσικών δυνάμεων είχαν χάσει κάθε ίχνος του γιου τους. Κανείς δεν είχε ασχοληθεί μαζί τους, ουδείς τον είχε αναζητήσει, μέχρι που εκείνη χτύπησε την πόρτα τους.

Η Βίλε, τουρκικής και ελβετικής καταγωγής, είναι ερευνήτρια της ανθρωπιστικής μη κυβερνητικής οργάνωσης Human Rights Watch. Έχοντας εμπειρία και από άλλες εμπόλεμες ζώνες γνωρίζει πόσο σημαντική είναι η συλλογή πρωτογενούς πληροφορίας στο πεδίο. Η ιστορία αυτής της οικογένειας φαινόταν να ταιριάζει σε ένα γνώριμο μοτίβο. Από τις 24 Φεβρουαρίου κι έπειτα, αποστολή των Ηνωμένων Εθνών έχει καταγράψει τουλάχιστον 204 περιπτώσεις παρόμοιων εξαφανίσεων Ουκρανών αμάχων, η πλειονότητα των οποίων αποδίδεται στις ρωσικές δυνάμεις. «Κυκλοφορούσαν κάποιες φήμες ότι ο γιος τους μπορεί να βρισκόταν στη Λευκωσία. Ηθελαν να μάθουν τι του είχε συμβεί», λέει η Βίλε σε τηλεφωνική της επικοινωνία με την «Κ». «Όταν με είδαν αναπετρώθηκαν οι ελπίδες τους. Πλέον ήταν κάποιος εκεί για να τους ακούσει».

Η δουλειά της Βίλε στην Ουκρανία δεν περιορίζεται μόνο στις συνεντεύξεις με επιζήσαντες βομβαρδισμένων και αμάχους σε περιοχές που είχαν βρεθεί υπό ρωσική κατοχή. Προσπαθεί να συγκεντρώσει και οποιοδήποτε άλλο σχετικό υλικό, όπως φω-

Η Μπελκίς Βίλε, ερευνήτρια της ανθρωπιστικής μη κυβερνητικής οργάνωσης Human Rights Watch και ο ερευνητής εγκλημάτων πολέμου στη Διεθνή Αμνηστία, Μπράιαν Κάσνερ. Για να τεκμηριωθεί μία κατηγορία και να ασκηθεί δίωξη, θα πρέπει να αποδειχθεί ποια συγκεκριμένη στρατιωτική μονάδα βρισκόταν εκεί όπου καταγράφηκαν εκτελέσεις αμάχων, βασανισμοί ή βιασμοί.

Αποστολή του ΟΗΕ έχει καταγράψει τουλάχιστον 204 περιπτώσεις εξαφανίσεων αμάχων, η πλειονότητα των οποίων αποδίδεται στις ρωσικές δυνάμεις.

τογραφίες και βίντεο, τα οποία έπειτα θα αναλυθούν από άλλα μέλη της οργάνωσης για να διαπιστωθεί αν αυτοί ανήκουν στους. Αυτά τα στοιχεία σε συνδυασμό και με δορυφορικές φωτογραφίες ενδεχομένως να προσφέρουν κρίσιμες απαντήσεις στους ερευνητές. Όπως εξηγεί και η ίδια, για να μπορέσει να τεκμηριωθεί μια κατηγορία και να ασκηθεί δίωξη για εγκλήματα πολέμου θα πρέπει να αποδειχθεί ποια συγκεκριμένη στρατιωτική μονάδα, υπό ποια διοίκηση, βρισκόταν εκεί όπου καταγράφηκαν εκτελέσεις αμάχων, βασανισμοί ή βιασμοί.

Σε άλλες εμπόλεμες ζώνες έχει παρατηρηθεί ότι οι ίδιοι οι δράστες συνήθως προδίδουν τις πράξεις τους. «Έχω δει στρατιώτες σε όλο τον κόσμο, στο Ιράκ, στη

Σε εγρήγορση από τον Νοέμβριο

Η έρευνα του Κάσνερ, δεν ξεκίνησε στις 24 Φεβρουαρίου 2022, ημέρα της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία. Βρισκόταν σε εγρήγορση ήδη από τον Νοέμβριο, μελετώντας τον τρόπο με τον οποίο ο ρωσικός στρατός αναπτυσσόταν απειλητικά στα ουκρανικά σύνορα. Κύριος στόχος εκείνη την περίοδο ήταν να ταυτοποιηθούν οι μονάδες που είχαν κινητοποιηθεί στην ευρύτερη περιοχή και λογικά θα έπαιρναν μέρος σε κάποια επικείμενη στρατιωτική επιχείρηση. Ο ερευνητής της Διεθνούς Αμνηστίας έχει εργαστεί στο παρελθόν στο Αφγανιστάν, στη Λιβύη και στο Νότιο Σουδάν. Όπως παρατηρεί, στην Ουκρανία είναι άφθονο το οπτικοακουστικό υλικό που μπορεί να αξιοποιηθεί. «Πλέον, όλοι έχουν ένα έξυπνο κινητό τηλέφωνο. Συνήθως, αφού βομβαρδιστεί το κτίριό τους, η πρώτη κίνηση θα είναι να το φωτογραφίσουν. Μπορεί να φωτογραφίσουν έναν κρατήρα ή τα απομεινάρια μιας βόμβας, και από αυτές τις εικόνες να προκύψουν χρήσιμες πληροφορίες», τονίζει.

Συρία, την Υεμένη, τη Μιανμάρ, να βιντεοσκοπούν τους εαυτούς τους όσο βασανίζουν ή σκοτώνουν ανθρώπους», λέει η Βίλε. Ωστόσο, μέχρι στιγμής δεν έχει διαπιστώσει αντίστοιχο όγκο υλικού στην Ουκρανία. «Όταν κινητοποιήθηκαν οι ρωσικές δυνάμεις αφαιρέσαν τα έξυπνα κινητά τηλέφωνα από αρκετούς νεαρούς στρατιώτες τους», αναφέρει η ερευνήτρια επιχειρώντας να εξηγήσει αυτή την έλλειψη. Παρόμοιες έρευνες με τη Βίλε

κάνουν δεκάδες άλλοι ειδικοί που έχουν σπεύσει στην Ουκρανία μετά τη ρωσική εισβολή. Ένας εξ αυτών, ο Αμερικανός Μπράιαν Κάσνερ, αναζητεί θραύσματα από βόμβες στα χαλάσματα. Υπάρχει στο παρελθόν ως πυροτεχνουργός στις αμερικανικές ένοπλες δυνάμεις και πλέον εργάζεται ως ερευνητής εγκλημάτων πολέμου στη Διεθνή Αμνηστία. Και αυτός βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στη συλλογή πληροφοριών μαρτυριών από επιζήσαντες βομ-

βαρισμών και προσπαθεί να τις διασταυρώσει και με άλλα ντοκουμέντα.

«Εάν κάποιος πει ότι τραυματίστηκε και χρειάστηκε νοσηλεία, θα αναζητήσω τον ιατρικό του φάκελο στο νοσοκομείο. Εάν κάποιος δηλώσει ότι πέθανε στον βομβαρδισμό ένας συγγενής του, θα ζητήσω πιστοποιητικό θανάτου. Οι γιατροί σαφώς και δεν γνωρίζουν πάντοτε τους τύπους των όπλων για να τους αναγνωρίσουν, δεν έχουν την εξειδίκευση. Αλλά η περιγραφή ενός τραύματος μπορεί να προσφέρει απαντήσεις», λέει σε τηλεφωνική επικοινωνία με την «Κ». Πρόσφατα, ερευνώντας τη χρήση απαγορευμένων πυρομαχικών διασποράς από τις ρωσικές δυνάμεις, ο Κάσνερ ζήτησε από έναν χειρουργό να φωτογραφίσει τα θραύσματα βόμβας που είχε αφαιρέσει από το σώμα ενός τραυματία ώστε να τα μελετήσει.

Εκτελέσεις αμάχων

Σε κάποιες περιπτώσεις η μεθοδική συλλογή αυτών των πειστηρίων μπορεί να οδηγήσει σε κρίσιμες διαπιστώσεις. Ο Κάσνερ επικαλείται ως σχετικό παράδειγμα μια πρόσφατη

έκθεση της Διεθνούς Αμνηστίας για τις εκτελέσεις αμάχων στην Μπούτσα, περίπου 30 χιλιόμετρα βορειοδυτικά του Κιέβου. Στις 4 Μαρτίου δολοφονήθηκε στην οδό Γιαμπλουνσκα ο 43χρονος Γιεβγέν Πετρασένκο, διευθυντής πωλήσεων και πατέρας δύο παιδιών. Πυροβολήθηκε στην πλάτη, κοντά στους πνεύμονες και στο στήθος. Η σορός του έμεινε άταφη στο διαμέρισμα επί έξι ημέρες, μέχρι να τοποθετηθεί σε έναν ρηχό τάφο στην αυλή, όπως δήλωσε η σύζυγός του.

Ερευνητές της Διεθνούς Αμνηστίας εντόπισαν δύο σφαίρες και τρεις κάλυκες στο σημείο των ερευνών, χρησιμοποιώντας έδειξε ότι επρόκειτο για σφαίρες 9x39 χιλιοστών, ρωσικής παραγωγής. Σύμφωνα με την έκθεση των ερευνητών, χρησιμοποιούνται συνήθως στο σιγασμένο αυτόματο τυφέκιο AS Val ή στο σχεδόν παμομοίωτο VSS Vintorez, τα οποία περιλαμβάνονται στον εξοπλισμό ορισμένων επιλεκτών ρωσικών μονάδων, όπως των ειδικών δυνάμεων (Spetsnaz) και των αερομεταφερόμενων δυνάμεων (VDV), οι οποίες φέρονται να είχαν επικειρήσει στην Μπούτσα εκείνη την περίοδο.

26.000 έως τώρα οι Ουκρανοί πρόσφυγες στην Ελλάδα

Της ΜΑΡΙΑΝΝΑΣ ΚΑΚΑΟΥΝΑΚΗ

Η Νίνα Γκρέγκορι, επικεφαλής του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Ασύλου (ΕΑΑ), βρέθηκε την περασμένη εβδομάδα στην Ελλάδα. Είχε περάσει σχεδόν ένας χρόνος από την τελευταία της επίσκεψη. Τότε, έχοντας ταξιδέψει στα νησιά όπου λειτουργούν τα κέντρα υποδοχής, είχε βάλει μαζί με τον αρμόδιο υπουργό Νότη Μητράκη αυστηρούς στόχους για τη μείωση των χιλιάδων εκκρεμών υποθέσεων ασύλου. Μετά το τέλος της φετινής διήμερης αποστολής μίλησε στην «Κ» για τα επιτεύγματα αλλά και για τα προβλήματα που ακόμα υπάρχουν: τις δυσκολίες στην ένταξη των προσφύγων, τις επαναπροωθήσεις, αλλά και το γεγονός πως γερμανικά δικαστήρια έχουν δικαιώσει αναγνωρισμένους στην Ελλάδα πρόσφυγες, που ζητούν εκ νέου άσυλο στη Γερμανία λόγω των συνθηκών που επικρατούν στη χώρα μας.

Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Ασύλου στηρίζει με χρήματα, τεχνολογία και προσωπικό την Ελλάδα από το 2011 και από κοινού με το υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου διαμορφώνουν ένα σχέδος του επιχειρησιακού πλάνου της ελληνικής υπηρεσίας ασύλου. Ο Οργανισμός στις αρχές του χρόνου αναβαθμίστηκε (από υπηρεσία) και πρόκειται να αναλάβει αυξημένες και σημαντικές αρμοδιότητες. Ξέσπασε όμως ο πόλεμος στην Ουκρανία και ανα-

γκαστικά η απόλυτη προτεραιότητα ήταν πλέον ένα νέο επιχειρησιακό σχέδιο, βάσει του οποίου η Ευρώπη θα υποδεχόταν τους Ουκρανούς πρόσφυγες. «Στις 4 Μαΐου είχαμε έτοιμο το πρόγραμμα προσωρινής προστασίας και μέχρι σήμερα 2,4 εκατ. από 5 εκατ. Ουκρανούς που έχουν φύγει από τη χώρα τους, έχουν ενταχθεί σε αυτό. Υπάρχουν βέβαια επιπλέον 7 εκατ. που έχουν μετακινηθεί στο

Οι 10.052 έχουν αιτηθεί και έχουν ήδη λάβει προσωρινή προστασία, που θα ισχύει για ένα έτος.

εσωτερικό της χώρας και κανείς δεν γνωρίζει πώς σκοπεύουν να κινηθούν το επόμενο διάστημα. Και αυτό, όταν κάποιος από τους αιτούντες άσυλο πηγαίνει ερχόμενος στην Ουκρανία», εξηγεί. Είναι μια ρευστή, αβέβαιη κατάσταση την οποία μια εξειδικευμένη ομάδα του Οργανισμού αναλύει καθημερινά: «Παρακολουθούν από κοντά τις εξελίξεις, κάνουν προβλέψεις και εξετάζουν πώς όλα τα πιθανά σενάρια μπορεί να επηρεάσουν τις προσφυγικές ροές. Εάν ο πόλεμος συνεχιστεί, προφανώς ο ουκρανικός λαός δεν θα έχει άλλη επιλογή από το να βρει καταφύγιο στην υπόλοιπη Ευρώπη». Στην Ελλάδα, συνολικά

«Εάν ο πόλεμος συνεχιστεί, προφανώς ο ουκρανικός λαός δεν θα έχει άλλη επιλογή από το να βρει καταφύγιο στην υπόλοιπη Ευρώπη», λέει στην «Κ» η επικεφαλής του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Ασύλου, Νίνα Γκρέγκορι.

44 άτομα έχουν αποσπαστεί από τον Οργανισμό της και εργάζονται αποκλειστικά στην υποδοχή των -μέχρι σήμερα- 26.000 Ουκρανών προσφύγων που βρίσκονται αυτή τη στιγμή στη χώρα. Από αυτούς, οι 10.052 έχουν αιτηθεί και έχουν ήδη λάβει προσωρινή προστασία, που θα ισχύει για ένα έτος.

Αναπόφευκτη η συζήτησή μας πέρασε στα διαστήματα και στις διαδικασίες για πρόσφυγες από άλλες χώρες, που μέχρι πριν από έναν χρόνο μπορεί να περιμεναν και χρόνια για μια ημερομηνία συνέντευξης για το άσυλο. «Οι άνθρωποι που έρχονται στην Ευρώπη κυνηγημένοι και διωκόμενοι έχουν ανάγκη και δικαιούνται

γρήγορες και αποτελεσματικές διαδικασίες». Αυτός, εξηγεί, ήταν και ο βασικός λόγος που είχαν θέσει με την ελληνική κυβέρνηση τόσο αυστηρούς στόχους: να διεκπεραιωθούν όλες οι αιτήσεις που ήταν για χρόνια σε αναμονή. Για να πετύχει αυτό υποστήριξαν την ελληνική υπηρεσία ασύλου, όχι μόνο με προσωπικό αλλά και εκπαιδευόντάς τους, ενώ δημιούργησαν από κοινού τις διαδικασίες που θα έπρεπε να ακολουθούνται με τη χρήση νέων τεχνολογιών για την επίπευσή τους.

Τα αποτελέσματα ήταν εντυπωσιακά: «Ο αριθμός μειώθηκε δραστηκά. Τώρα υπάρχουν περίπου 35.000 υποθέσεις (ήταν πά-

νω από 100.000 σε εκκρεμότητα στο τέλος του 2019) και αυτό είναι μια τεράστια επιτυχία». Στα επιτεύγματα της χώρας προσθέτει ότι πλέον υπάρχει η δυνατότητα «έφεσης» μετά μια πρώτη απορριπτική απόφαση, αλλά και την πρόοδο που έχει γίνει στα ασυνόδετα προσφυγόποια: «Η σύσταση Ειδικής Γραμματείας Προστασίας Ασυνόδετων Ανηλίκων ήταν καθοριστική και η δουλειά που έγινε αξιοθαύμαστη», τονίζει.

Στήριξη

Ο Οργανισμός συνεχίζει να στηρίζει στα πέντε νησιά τα κέντρα υποδοχής που έχουν κατασκευαστεί και λειτουργούν με χρήματα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. «Εκεί η κατάσταση ήταν για χρόνια θλιβερή. Εχει γίνει πρόοδος, αλλά φυσικά υπάρχει ακόμα περιθώριο βελτίωσης». Μεγάλη πρόκληση, σύμφωνα με την κ. Γκρέγκορι, παραμένει και το θέμα της ένταξης των προσφύγων. Και παρότι διευκρινίζει πως δεν είναι στις αρμοδιότητες του Οργανισμού, μίλησε ανοικτά για το πόσο σημαντικό είναι για τη μακροπρόθεσμη διαχείριση του προσφυγικού. «Παρατηρούμε πως κάθε χώρα επιχειρεί την ένταξη με τελείως διαφορετικό τρόπο. Αλλά αυτό που δεν πρέπει να ξεχνάμε είναι πως υπάρχει προϋπολογισμός σε ευρωπαϊκό επίπεδο για αυτόν τον τομέα - χρήματα και άλλα εφόδια για κάθε κράτος-μέλος της Ε.Ε. που οφείλει να τα αξι-

οποιεί με τον καλύτερο τρόπο. Και σε αυτό το πεδίο πρέπει να πούμε πως σαφώς υπάρχει τεράστιος χώρος για βελτίωση στην Ελλάδα», τονίζει.

Οι μεγάλες δυσκολίες της χώρας μας στο θέμα της ένταξης δεν είναι βέβαια μόνο εκτίμηση της ίδιας, αλλά και απόφαση γερμανικών δικαστηρίων. Η κ. Γκρέγκορι επιβεβαίωσε πως υπάρχουν αναγνωρισμένοι πρόσφυγες οι οποίοι ενώ έχουν πάρει άσυλο στην Ελλάδα, έχουν ταξιδέψει στη Γερμανία και εκεί έχουν ζητήσει εκ νέου άσυλο. Όταν οι πρώτες αιτήσεις απορριφθηκαν, προσέφυγαν στη δικαιοσύνη και εκεί τα δικαστήρια έκριναν πως πράγματι οι συνθήκες διαβίωσης για τους πρόσφυγες ήταν μη αποδεκτές. Υπάρχουν τουλάχιστον 15.000 τέτοιες υποθέσεις «δευτερογενούς μετακίνησης». Ολοκληρώνοντας συζητήσαμε ένα ακόμη «δύσκολο» θέμα. Τις καταγγελίες για επαναπροωθήσεις προσφύγων από την Ελλάδα προς την Τουρκία. Όπως είπε, η υπηρεσία της μέχρι πρόσφατα δεν είχε αρμοδιότητα να τις ελέγχει. Διευκρίνισε όμως πως στα νέα καθήκοντα του Οργανισμού θα είναι και η ευθύνη παρακολούθησης του τρόπου με τον οποίο όλες οι χώρες της Ε.Ε. εφαρμόζουν τη νομοθεσία για τις πρακτικές ασύλου και υποδοχής και ως εκ τούτου θα μπορεί να εξετάζει αλλά και να ζητάει εξηγήσεις για το τι ακριβώς συμβαίνει στα ελληνικά σύνορα.

Η δύσκολη αποστολή της Ελιζαμπέτ Μπορν

Η νέα πρωθυπουργός της Γαλλίας

Της **ΕΥΡΥΔΙΚΗΣ ΜΠΕΡΞΗ**

Το βασικό ερώτημα γύρω από την Ελιζαμπέτ Μπορν, τη νέα πρωθυπουργό της Γαλλίας και πρώτη γυναίκα στο αξίωμα αυτό από το 1992, είναι αν θα έχει την ευκαιρία να κυβερνήσει ή αν η θητεία της θα διακοπεί πριν ξεκινήσει. Αν δηλαδή το νέο κυβερνητικό σχήμα που ανακοινώθηκε την Παρασκευή θα επιβιώσει από τις κάλπες των βουλευτικών εκλογών της 12ης και 19ης Ιουνίου, πράγμα πιθανό αλλά όχι βέβαιο.

Η Νέα Λαϊκή, Οικολογική και Σοσιαλιστική Ενότητα (NUPES), μια ιστορικής σημασίας σύμπραξη Αριστεράς, Πρασίνων και Σοσιαλιστικού Κόμματος υπό τον Ζαν-Λικ Μελανσόν, παρουσιάζει έντονη δυναμική και έχει ξεπεράσει την παράταξη του Γάλλου προέδρου Εμανουέλ Μακρόν με διαφορά που κυμαίνεται γύρω στις 5 μονάδες. Ο όγκος και ο παλμός των προεκλογικών συγκεντρώσεων του Μελανσόν δείχνει τις πολιτικές ικανότητες του και την απήχηση του μηνύματος του στην τρωινή δύσκολη συγκυρία.

Για τον διορισμό της Ελιζαμπέτ Μπορν, το σχόλιο του Μελανσόν ήταν δηλητηριώδες: «Θα ήθελα να τη συναντήσω τουλάχιστον μία φορά πριν την αντικατάστασή», είπε. Στην πράξη, η απόσταση ανάμεσα σε μια νίκη της παράταξης Μελανσόν στον πρώτο γύρο και σε μια κοινοβουλευτική πλειοψηφία μετά τον δεύτερο γύρο είναι μεγάλη.

Από την άλλη πλευρά, η Μαρίν Λεπέν συνεχίζει, με χειρότερες προοπτικές, την προεκλογική εκστρατεία, αφήνοντας σε δεύτερη μοίρα τη μετανάστευση και τα ζητήματα ταυτότητας και επικρίνοντας τη διακυβέρνηση

του Εμανουέλ Μακρόν με αιχμή του δόρατος την ακρίβεια.

Γιατί όμως στην οξυτάτη αντιπαράθεση με δύο έμπειρους πολιτικούς όπως ο Μελανσόν και η Λεπέν, ο Μακρόν στέλνει την Ελιζαμπέτ Μπορν, μια τεχνοκράτη που δεν έχει κατεβεί ποτέ στη ζωή της σε εκλογές; Η Μπορν, μηχανικός στο επάγγελμα, έχει υπάρξει διαδοχικά υπουργός Μεταφορών, Οικολογίας και Εργασίας, εφαρμόζοντας πιστά τη φιλελεύθερη πολιτική του Γάλλου προέδρου. Αν κάτι τη χαρακτηρίζει, υπογραμμίζουν δημοσιογράφοι που έχουν συνεργαστεί μαζί της είναι η σοβαρότητα, η εργατικότητα και οι ικανότητες

Η σύμπραξη Αριστεράς, Πρασίνων και Σοσιαλιστικού Κόμματος υπό τον Ζαν-Λικ Μελανσόν διεκδικεί με αξιώσεις την πρώτη θέση στις βουλευτικές εκλογές του Ιουνίου.

στη διαχείριση. Η νέα πρωθυπουργός της Γαλλίας δεν είναι, με άλλα λόγια, ο άνθρωπος που θα «γράψει» στις κάμερες, που θα μαγέψει τα πλήθη ή τους συννομιλίες της. Προκειμένου να εισέλθει τώρα στη Βουλή, επιλέχθηκε η εκλογική περιφέρεια Καλβαντός, στη βόρεια Γαλλία, όχι γιατί εκεί έχει η Μπορν κάποιο εκλογικό έρεισμα αλλά γιατί η περιφέρεια αυτή εξέλεξε με μεγάλη ποσοστά τον Εμανουέλ Μακρόν στις προεδρικές εκλογές.

Ισως το βασικότερο χαρακτηριστικό της, παρομοίως με τον

Η νέα πρωθυπουργός Ελιζαμπέτ Μπορν, μηχανικός στο επάγγελμα, έχει υπάρξει διαδοχικά υπουργός Μεταφορών, Οικολογίας και Εργασίας, εφαρμόζοντας πιστά τη φιλελεύθερη πολιτική του Γάλλου προέδρου Εμανουέλ Μακρόν. Θεωρείται σοβαρή, εργατική, με ικανότητες στη διαχείριση.

Σημεία πλέον ο «οικολογικός σχεδιασμός»

Το γεγονός ότι ο Εμανουέλ Μακρόν βλέπει ως βασικό κίνδυνο στις βουλευτικές εκλογές τον χώρο της Αριστεράς και της Οικολογίας φαίνεται από τη λίστα προτεραιοτήτων που δημοσίευσε, συγκαίροντας την Ελιζαμπέτ Μπορν για την ανάδειξη της στην πρωθυπουργία της Γαλλίας. «Οικολογία, υγεία, παιδεία, πλήρης απασχόληση, αναγέννηση της δημοκρατίας, Ευρώπη και ασφάλεια» έγραψε ο Γάλλος πρόεδρος, με αυτή τη σειρά. Ενα από τα «δάνεια» από το πρόγραμμα του Μελανσόν, ο «οικολογικός σχεδιασμός», είναι τώρα σημεία της διακυβέρνησης Μπορν. Επειτα από μια πενταετία φιλόδοξων διακηρύξεων και ελάχιστων δράσεων στον τομέα της οικολογίας, ο Εμανουέλ Μακρόν ανακοίνωσε ότι ο τομέας αυτός υπάγεται απευθείας στις πρωθυπουργικές αρμοδιότητες. Ο δε υπουργός Γεωργίας, Ζιλνέν ντε Νορμαντί, πολέμιος της οικολογικής μετάβασης στον γεωργικό τομέα, δεν βρίσκεται πλέον στο νέο κυβερνητικό σχήμα.

απερχόμενο πρωθυπουργό Ζαν Καστέξ, είναι ότι δεν μπορεί αλλά ούτε και φιλοδοξεί σε καμία περίπτωση να επισκιάσει τον Γάλλο πρόεδρο. Αντίθετη ήταν η περίπτωση του πρώτου πρωθυπουργού της διακυβέρνησης Μακρόν, του Εντουάρ Φίλιπ, η δημοτικότητα του οποίου λέγεται ότι ενόχλησε τον Γάλλο πρόεδρο.

Σε κάθε περίπτωση, ο διορισμός της Μπορν μεταφέρει στο γαλλικό εκλογικό σώμα το μήνυμα ότι η εξουσία θα μείνει στα χέρια του Εμανουέλ Μακρόν, η

προεδρία και η κυβέρνηση θα δουλέψουν ως ενιαίο σύνολο και η πολιτική της τελευταίας πενταετίας θα συνεχιστεί με την πρωθυπουργοποίηση μιας αξιόπιστης υπουργού της απερχόμενης κυβέρνησης. Η Μπορν έχει διατελέσει «δεξιά χέρι» σοσιαλιστών υπουργών όπως ο Σεγκολέν Ρουαγιάλ και ο Ζακ Λανγκ, και ο διορισμός της ήταν το αποτέλεσμα διαμάχης ανάμεσα στους πρώην σοσιαλιστές και τους πρώην συντηρητικούς που μετέχουν στην παράταξη του Γάλλου προέδρου. Αν όμως, επιλέγοντας την Μπορν

ο Εμανουέλ Μακρόν θέλησε να απαντήσει στην αριστερή μετατόπιση του εκλογικού σώματος, μάλλον ατύχησε. Στη νέα πρωθυπουργία έχουν κληθεί αντιδημοφιλείς πολιτικές της περιόδου Μακρόν, όπως οι μεταρρυθμίσεις στους σιδηροδρόμους και στα επιδόματα ανεργίας. «Μπορεί κανείς να προέρχεται από τα αριστερά και να ασκεί δεξιά πολιτική, όπως ο Μανουέλ Βαλς και η Ελιζαμπέτ Μπορν», σχολίασε ο επικεφαλής του συνδικάτου CGT, Φίλιπ Μαρτινέζ.

Εγκρίνει η πλειοψηφία;

Μήπως όμως αυτή η πολιτική έχει την έγκριση της πλειοψηφίας, όπως φαίνεται από την επανεκλογή του Μακρόν; Αυτό θα φανεί σύντομα, αλλά η πραγματικότητα είναι ότι η εκλογή του Μακρόν ήταν μια αναγκαστική κίνηση μεγάλης μερίδας του γαλλικού προεδρικού χώρου προκειμένου να αποτραπεί η έλευση της Μαρίν Λεπέν στην προεδρία. Αν οι πολιτικοί χώροι που συστασίστηκαν τώρα πίσω από τον Μελανσόν είχαν κάνει το ίδιο και στις προεδρικές εκλογές, ο Μελανσόν θα είχε περάσει στον δεύτερο γύρο, αφού το άθροισμα ψήφων της Ανυπότακτων Γαλλί-

ας, των Πρασίνων και των Σοσιαλιστών στις προεδρικές εκλογές υπερέβαινε κατά πολύ το ποσοστό της Μαρίν Λεπέν. Το τι θα συνέβαινε σε μία αναμέτρηση Μακρόν - Μελανσόν στον δεύτερο γύρο κανείς δεν το γνωρίζει, αν και για τον δεύτερο γύρο των βουλευτικών εκλογών η Λεπέν έχει ήδη προτρέψει τους ψηφοφόρους της να επιλέξουν την παράταξη του Μακρόν αντί αυτής του Μελανσόν.

Οι βουλευτικές εκλογές έχουν προγραμματισθεί τόσο κοντά στις προεδρικές, προκειμένου να αποφευχθούν καταστάσεις «συγκατοίκησης» πρωθυπουργού και προέδρου από διαφορετικές παρατάξεις, όπως έχει συμβεί τρεις φορές στην πρόσφατη ιστορία της Γαλλίας, με τους συντηρητικούς Ζακ Σιράκ και Εντουάρ Μπαλαντιέρ να εκλέγονται πρωθυπουργοί επί προεδρίας του σοσιαλιστή Φρανσουά Μιτεράν και τον σοσιαλιστή Λιονέλ Ζοσπέν να εκλέγεται πρωθυπουργός επί του συντηρητικού προέδρου Ζακ Σιράκ. Αλλά σε μια περίοδο κρίσης όπως η τρωινή, οι δύο μήνες που χωρίζουν τις δύο εκλογικές αναμετρήσεις μπορεί να είναι επαρκής χρόνος για να ωριμάσουν εκπλήξεις.

Συνεχίζεται η πολιτική παραλυσία στη Βόρεια Ιρλανδία

Ο Μπόρις Τζόνσον κάλεσε το δεύτερο σκανδαλώδη δύναμη κόμμα, το ενωτικό DUP, να δώσει τέλος στο μπιόκοτάζ του κοινοβουλίου

Του **ΜΑΡΚ ΛΑΝΤΛΕΡ**
THE NEW YORK TIMES

Μεγάλη απόσταση χώριζε τη καθυστάσια λόγια του Βρετανού πρωθυπουργού για επιστροφή στην κανονικότητα με τη Βόρεια Ιρλανδία και τα σχέδια της κυβέρνησής του για επαναδιαπραγμάτευση της συμφωνίας του Βρεξίτ. Ο Μπόρις Τζόνσον κάλεσε το δεύτερο σε δύναμη κόμμα, το ενωτικό DUP, να δώσει τέλος στο μπιόκοτάζ του κοινοβουλίου, υποσχόμενος επαναδιαπραγμάτευση του εμπορικού πρωτοκόλλου.

Παρά τις δηλώσεις του πρωθυπουργού για ακόμη και μονομερή αθέτηση του πρωτοκόλλου, σε άρθρο του σε εφημερίδα του Μπέλφαστ στις αρχές της εβδομάδας, ο Τζόνσον εμφανίσθηκε συμβιβαστικός απέναντι στις Βρυξέλλες. «Όσοι επιθυμούν να καταργήσουν το πρωτόκολλο, αντί να επιδιώκουν την τροποποίησή του, εστιάζουν σε λάθος σημείο», έγραψε ο Τζόνσον. Η συμφωνία αποτελεί αναγκαία συνθήκη για τη διατήρηση της υβριδικής φύσης της Βόρειας Ιρλανδίας ως μέλους του Ηνωμένου Βασιλείου, με σύνορα σε χώρα της Ε.Ε. Οι Ενωτικοί υποστηρίζουν από τη μεριά τους ότι το πρωτόκολλο, που απαιτεί τελωνειακούς ελέγχους σε προϊόντα από τη Βρετανία με προορισμό τη Βόρεια Ιρλανδία, αδικεί κατάφωρα τη βρετανική κτήση.

Ειδικό διατείνονται, ωστόσο, ότι οι δύο πλευρές θα μπορούσαν να φθάσουν σε συμβιβασμό στο θέμα των τελωνειακών ελέγχων. Η διένεξη, όμως, αφορά εξίσου ζητήματα εθνικής ταυτότητας, όσο και θέματα ελεύθερου εμπορίου. «Όσο διαρκεί η διαφωνία, τόσο πιο δύσκολο θα είναι ο συμβιβασμός», λέει ο πρώην υπουργός Βόρειας Ιρλανδίας, Τζούλιαν Σμιθ.

Οι πολιτικές τριβές δεν προέρ-

Οι σκληροπυρηνικοί οπαδοί του Brexit στο Συντηρητικό Κόμμα πιέζουν τον Βρετανό πρωθυπουργό να απαιτήσει αλλαγές από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

χονται, όμως, μόνο από την Ιρλανδία. Οι σκληροπυρηνικοί οπαδοί του Brexit στο Συντηρητικό Κόμμα απεχθάνονται το πρωτόκολλο και πιέζουν τον πρωθυπουργό να απαιτήσει αλλαγές από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ο Τζόνσον, που έχει δεχθεί πλήγματα από τη σειρά σκανδάλων για πάρτι στην Ντάουνινγκ Στριτ, επιθυμεί να εξευμενίσει τη διένεξη απέναντι στο κόμμα, επιδεικνύοντας σκληρή στάση απέναντι στις Βρυξέλλες. «Η κυβέρνηση αυτή επιλέγει συστηματικά τους

«Ακούσαμε τα λόγια, περιμένουμε τώρα να δούμε τις πράξεις», δήλωσε ο Τζέφρι Ντόναλτσον, επικεφαλής του προτεσταντικού κόμματος DUP της Βόρειας Ιρλανδίας, πριν από τη συνάντησή του με τον Μπόρις Τζόνσον.

θεατριτισμούς, ενώ η εισηγήτρια της σκληρής γραμμής, η υπουργός Εξωτερικών Λίζ Τρας, είναι μεταξυ των υποψηφίων διαδόχων του Τζόνσον», λέει ο πρώην προσωπικός πάρχης του Τόνι Μπλερ, Τζόνθαν Πάουελ.

Πιέσεις δέχεται ο πρωθυπουργός και από την Ουάσινγκτον, με την κυβέρνηση Μπάιντεν να προειδοποιεί εναντίον κάθε πρωτοβουλίας η οποία θα μπορούσε να απειλήσει την ιστορική ειρηνευτική Συμφωνία της Μεγάλης Πα-

ρασκευής του 1998. Η Ντάουνινγκ Στριτ απέρριψε ισχυρισμούς ότι πίσω από τον συμβιβαστικό τόνο του Τζόνσον στο άρθρο του κρυβόταν ο Λευκός Οίκος του Τζο Μπάιντεν.

Το νομοσχέδιο της Τρας θα επιτρέψει εναλλακτική λύση στην επικύρωση του άρθρου 16 της συμφωνίας του Βρεξίτ, το οποίο δίνει τη δυνατότητα στις δύο πλευρές να ακυρωθούν μονομερώς μέρη του, υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις. Η πρόταση της υπουργού θα έθετε σειρά καταληκτικών ημε-

ρομνιών, οι οποίες θα ασκούσαν πίεση στις Βρυξέλλες, υποχρεώνοντας την Ε.Ε. σε συμβιβασμό. Οι ηγέτες της Ε.Ε. αναμένεται να ανταποκριθούν με επιφυλακτικότητα το νομοσχέδιο της Τρας. Υστερα από χρόνια διαπραγματεύσεων, όμως, η κυβέρνηση του Λονδίνου δεν μοιάζει πρόθυμη να υπαναχωρήσει από συμφωνία που η ίδια υπέγραψε και την οποία ο πρωθυπουργός χαρακτηρίζει το 2019 ως «έτοιμη να μπει στον φούρνο». Οι Ευρωπαίοι, από τη μεριά τους, υποχώρησαν σημαντικά πέρυσι, εκφράζοντας σήμερα τη δυσανεξία τους για την τακτική του Λονδίνου να ενισχύει συνεχώς τα αιτήματά του.

Ταϊζώντας κροκόδειλο

«Η βρετανική προσέγγιση στο πρωτόκολλο επιπράζει σαφώς από τους ακραίους οπαδούς του Brexit. Αυτός είναι ο λόγος που η Ε.Ε. θεωρεί ότι κάθε νέος συμβιβασμός θα είναι σαν να ταϊζει κανείς κροκόδειλο», λέει η καθηγήτρια Πολιτικών Επιστημών στο Πανεπιστήμιο του Μπέλφαστ, Κάθι Χέιγουορντ. Διπλωματικοί κύκλοι εκτιμούν ότι η Βρετανία θα αποπειραθεί να διχάσει την Ε.Ε. των «27», εκμεταλλευόμενη τον φόβο των Ευρωπαίων για τη ρωσική επιθετικότητα. Με τη Βρετανία να αντιμετωπίζει έναν χειρσαίο πόλεμο στην Ουκρανία και τις αυξήσεις σε καύσιμα και

αγαθά, το Λονδίνο εκτιμά ότι η στιγμή είναι ακατάλληλη για πυροδότηση εμπορικού πολέμου με την Ε.Ε. Παρότι το σχέδιο της Τρας δεν αναμένεται να ικανοποιήσει τις Βρυξέλλες, αναλυτές εκτιμούν ότι αυτό δεν θα ικανοποιήσει ούτε τους Ενωτικούς της Βόρειας Ιρλανδίας, οι οποίοι δεν αναμένεται να εγκαινιάσουν νέα διαπραγμάτευση για σύσταση κυβέρνησης στο Μπέλφαστ. «Ακούσαμε τα λόγια, περιμένουμε τώρα να δούμε τις πράξεις», είπε ο Τζέφρι Ντόναλτσον, επικεφαλής του προτεσταντικού DUP, πριν από τη συνάντησή του με τον Μπόρις Τζόνσον την Τρίτη.

Βρετανοί διπλωμάτες με μακρά εμπειρία στη Βόρεια Ιρλανδία υποστηρίζουν ότι η πολιτική παραλυσία στην επαρχία μπορεί να οδηγήσει σε αναζωπύρωση της βίας, ιδίως κατά την περίοδο των προτεσταντικών παρελάσεων τον Ιούλιο. Πέρυσι, προτεστάντες διαδηλωτές πέταξαν πέτρες και βόμβες μολότοφ σε αστυνομικούς για να διαμαρτυρηθούν για την «προδοσία του Brexit». Οι Ενωτικοί, όμως, δεν δείχνουν να βιάζονται, αισθανόμενοι ότι το ενδιαφέρον της Βρετανίας και της Ευρώπης είναι στραμμένο πάνω τους και επιδιώκουν έτσι να εκμεταλλευθούν τη συγκυρία, εξασφαλίζοντας όσο περισσότερα προνόμια μπορούν στο σύντομο χρονικό «παράθυρο» που διαθέτουν.

ΚΥΡΙΑΚΗ 22 ΜΑΪΟΥ 2022

Πρωτάθλημα στη Λεμεσό ξανά!

Μετά από 16 χρόνια ο Απόλλων επέστρεψε στην κορυφή του κυπριακού ποδοσφαίρου

Των **ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΑΤΤΙΧ**
και **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ**

Ο Απόλλων είναι από την περασμένη Κυριακή (15/5), Πρωταθλητής Κύπρου για 4η φορά στην ιστορία του. Οι οπαδοί του πανηγυρίζουν με πολύ έντονο τρόπο την δίκαιη και πανάγια επιτυχία της ομάδας τους να ανέβει στην κορυφή του ποδοσφαίρου μας μετά από 16 ολόκληρα χρόνια! Είναι η τρίτη κατάκτηση του πρωταθλήματος επί διοίκησης της οικογένειας Κίρζη.

Οι χρονιές της κυριαρχίας του Απόλλωνα στο ποδόσφαιρο μας, ήταν το 1991, το 1994, το 2006 και φέτος το 2022. Κοινός παρονομαστής του γεγονότος πως καθοδηγήθηκε από Γερμανούς προπονητές. Ο Απόλλων πήρε πρωτάθλημα με προπονητές τους Γερμανούς Ντίτελμ Φέρνερ (1991, 1994) και Μπερτ Στάνγκε (2006), με τον συμπατριώτη του, Αλεξάντερ Τσόρνιγκερ να συνεχίζει την παράδοση. Η συνεισφορά του Τσόρνιγκερ στην κατάκτηση του τίτλου είναι αναμφισβήτητη τεράστια, αφού κατάφερε να αξιοποιήσει πλήρως ένα όχι και τόσο ποιοτικό δυναμικό, τουλάχιστον όσο ήταν τα προηγούμενα χρόνια.

Πάρα πολύ σημαντικό για το νέο πρωταθλητή είναι και το ότι θα αρχίσει το ευρωπαϊκό του οδοιπορικό από τον τρίτο προκριματικό γύρο του Τσάμπιονς Λιγκ και έχει εξασφαλισμένη τουλάχιστον τη συμμετοχή στους ομίλους του Κόνφερενς Λιγκ αλλά και εγγυημένα έσοδα 3.500.000 ευρώ. Είναι επίσης πάρα πολύ σημαντικό ότι θα μπει στο νέο γήπεδο Λεμεσού τον ερχόμενο Αύγουστο, ως Πρωταθλητής αποκομίζοντας και μεγάλα οικονομικά οφέλη.

Κάναμε στην εισαγωγή μας ιδιαίτερη αναφορά στην πολύ σημαντική συνεισφορά του τεχνικού ηγέτη Αλεξάντερ Τσόρνιγκερ. Στην επιτυχία όμως αυτή έχουν μερίδιο και όλοι οι υπόλοιποι συντελεστές. Πάρα πολύ σημαντική ήταν η συμβολή της διοίκησης Νίκου Κίρζη, όλων των ποδοσφαιριστών και του τεχνικού επιτελείου και όλων όσων εργάζονται για τον Απόλλωνα.

Ιδιαίτερη αναφορά θα κάνουμε στον κόσμο του Απόλλωνα, που ειδικά μετά την επιστροφή των οργανωμένων στους τελευταίους αγώνες της σεζόν, ήταν σαν την «Λάβα από ηφαίστειο που ζύπνησε!». Ο κόσμος βοήθησε πολύ, ώθησε την ομάδα και έβγαλε πίστη και αφοσίωση για την εκπλήρωση του μεγάλου στόχου.

Θέλει τον... Γερμανό του!

«Αρχιτέκτονας» αυτής της σπουδαίας επιτυχίας από πλευράς Απόλλωνα είναι χωρίς αμφιβολία ο Αλεξάντερ Τσόρνιγκερ, με τον 54χρονο να επιβεβαιώνει τις γραφές... που θέλουν τη Λεμεσιανή ομάδα να κατακτήσει πρωτάθλημα μόνο με Γερμανό προπονητή!

Το όνομα του έμπειρου τεχνικού

Ο Αλεξάντερ Τσόρνιγκερ κατάφερε να περάσει σε σύντομο χρονικό διάστημα τη νοστροπία του νικητή στους ποδοσφαιριστές του, ενώ πιστώνεται και το εξαιρετικό κλίμα που υπάρχει εδώ και μήνες στο Κολόσσι.

Ο Απόλλων θα αρχίσει το ευρωπαϊκό του οδοιπορικό από τον τρίτο προκριματικό γύρο του Τσάμπιονς Λιγκ και έχει εξασφαλισμένη τουλάχιστον τη συμμετοχή στους ομίλους του Κόνφερενς Λιγκ, αλλά και εγγυημένα έσοδα 3.500.000 ευρώ.

βρίσκεται πλέον στην ίδια λίστα με εκείνα των Ντίτελμ Φέρνερ και Μπερτ Στάνγκε, δικαιώνοντας προφανάς τη διοίκηση των «κυανόλευκων» για την επιλογή που έκανε το περασμένο καλοκαίρι.

Εκείνο που ξεχώρισε στον κ. Τσόρνιγκερ είναι το γεγονός πως πέρασε σε σύντομο χρονικό διάστημα τη νοστροπία του νικητή στους ποδοσφαιριστές του. Πιο τρανή απόδειξη για αυτό αποτελεί το ότι ακόμη και σε παιχνίδια που ήταν πίσω στο σκορ, η ομάδα του πάλευε μέχρι τέλους για να έχει βαθμολογικό όφελος.

Ως Γερμανός, χαρακτηρίζεται βεβαίως για το πόσο πειθαρχημένος είναι, ενώ, μεταξύ άλλων, πιστώνεται το εξαιρετικό κλίμα που υπάρχει εδώ και μήνες στο Κολόσσι, όπως και το ότι κατάφερε να πάρει τον τίτλο χωρίς να έχει στα χέρια του το πιο ποιοτικό ρόστερ του πρωταθλήματος.

MVP ο Αλεξάντερ Γιοβάνοβιτς

Σχετικά με τους πρωταγωνιστές, καθόλου τυχαία ο Αλεξάντερ Γιοβάνοβιτς

νοβιτς θεωρείται από πολλούς ως ο πολυτιμότερος παίκτης της ομάδας του. Ο 25χρονος επιθετικός πραγματοποίησε μια εντυπωσιακή σεζόν, δίνοντας με τις επεμβάσεις του πολύτιμους βαθμούς στον Απόλλωνα.

Από πού να αρχίσει για τον 29χρονο κίπερ... Απ' τις επεμβάσεις στις εκτελέσεις πέναλτι των Αμρ Ουάρντα και Σόμα Νόβοντι, διαδραματίζοντας καθοριστικό ρόλο για να αποφευχθεί η ήττα σε δύο ματς με την Ανόρθωση; Στην εντυπωσιακή απόκριση στην κεφαλιά του Κωνσταντίνου Σωτηρίου, στο Λεμεσιανό ντέρμπι με την ΑΕΛ; Ή στο μεγαλοπρεπές του «όχι» που είπε στην κεφαλιά που επιχειρήσε από πολύ κοντά ο Λούκας Σόουζα, στον «τελικό» τίτλο με τον ΑΠΟΕΛ;

Ηγέτης ο Ρομπέρζ

Φαρδιά πλατιά την υπογραφή του στην κατάκτηση του τίτλου από τους «κυανόλευκους» έβαλε κι ο Βαλεντίν Ρομπέρζ. Ο Γάλλος αμυντικός, πιο ώριμος από ποτέ, ηγήθηκε στην άμυνα της ομάδας του, κάνοντας αρκετές συγκλονιστικές εμφανίσεις.

Με τις καθοριστικές του επεμβάσεις -μαρκαρίσματα και την ικανότητά του να ανεβάζει τους υπόλοιπους αμυντικούς, ο 34χρονος ποδοσφαιριστής πρωταγωνίστησε ούτως ώστε η αμυντική λειτουργία του Λεμεσιανού σωματείου να παίρνει στις πλείστες των περιπτώσεων θετικό πρόσημο.

Καλύτερος Κύπριος ο Πίττας

Στους διακριθέντες ανήκει βέβαια κι ο Ιωάννης Πίττας, που με δέκα γκολ στο πρωτάθλημα, αποτελεί τόσο τον πρώτο σκόρερ της ομάδας

του, όπως και τον Κύπριο με τα περισσότερα τέρματα.

Ο 25χρονος επιθετικός ήταν σταθερός απ' την αρχή της σεζόν μέχρι τέλους, χωρίς μάλιστα να επιτρέψει στον τραυματισμό που αντιμετώπισε τον περασμένο Νοέμβριο να τον πάρει πίσω.

Σχεδόν σε κάθε παιχνίδι πίεζε ασφυκτικά τους αντιπάλους αμυντικούς, «κατάπινε» αρκετά χιλιόμετρα, βοηθώντας παράλληλα στις γρήγορες μεταβάσεις της ομάδας του. Επίσης, με τα τέρματα που σημείωσε χάρισε πολύ σημαντικούς βαθμούς.

Χωρίς αμφιβολία όμως, εκείνο που θα μείνει αξέχαστο είναι πιθανότατα το γκολ κόντρα στον ΑΠΟΕΛ, στην 9η αγωνιστική των πλέι-οφ, όταν με μια γυριστή κεφαλιά εντός περιοχής άνοιξε το δρόμο προς μια πολύ μεγάλη επιτυχία.

Ο Ισραήλ Κολ και οι άλλοι

Πέρα από τους παραπάνω, το λιθαράκι τους έβαλαν όλοι ανεξαρτήτως οι ποδοσφαιριστές. Μεταξύ αυτών εννοείται ότι συγκαταλέγεται κι ο Ίσραελ Κολ, που αποτελεί τον παίκτη του Απόλλωνα με τα περισσότερα αγωνιστικά λεπτά και ο οποίος χωρίς υπερβολή ηγήθηκε στο χώρο του κέντρου. Σπουδαίες εμφανίσεις, κυρίως στο πρώτο μισό της σεζόν, πραγματοποίησε κι ο Μπασέλ Ζράντι, που βοήθησε σημαντικά για να αρχίσει η ομάδα του με εντυπωσιακό τρόπο το πρωτάθλημα. Στους κορυφαίους συγκαταλέγονται ακόμη οι Αμίν Χαμάς και Μπακαλί Νταμπό, με τον πρώτο να μοιράζει τέσσερις ασίστ και τον δεύτερο να σκοράρει εννέα γκολ.

ΑΠΟΨΕΙΣ

«Επενδυτές» παντού

Του **ΧΡΗΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ**

Το φρούτο που πλέον ευδοκίμει για τα καλά στον χώρο του ποδοσφαίρου είναι αυτό του «επενδυτή». Με καταγωγή από Ρωσία, μέχρι τις χώρες της Βαλτικής και τη Λευκορωσία... συνωστισμός παρατηρείται από επενδυτές έξω απ' την πόρτα του κυπριακού ποδοσφαίρου. Απ' όλα έχει ο μπαξές.

Η μάλλον δεν έχει Αμερικανούς, Σαουδάραβες, Καταριανούς, Κινέζους και γενικώς Ασιάτες, που μη διαθέτοντας το επιχειρηματικό δαιμόνιο πήγαν και τα τσόνταραν στις Πρέμιερ Λιγκ και τα Παρίσια, αγνοώντας τη «γη της επαγγελίας» στα ανατολικά άκρα της Μεσογείου.

Μη με ρωτάτε, δεν γνωρίζω τι σκέφτηκαν και με ποιο επιχειρηματικό πλάνο τ' ακούμπησαν στη μόνιμη μουντή και βροχερή Αγγλία ή στο ότι και τόσο ποδοσφαιρικό Παρίσι.

Αναρωτιέμαι πως και δεν ήρθαν να τα χώσουν στις δικές μας ομάδες, που αν μη τι άλλο αγωνίζονται 300 μέρες τον χρόνο με γλιόφανεια, δίπλα από παραλίες, έχοντας συνάμα γύρω τους deluxe bar, εστιατόρια και ουρανοξύστες με παροραμικά θέα.

Σ' αντίθεση λοιπόν με τους επιχειρηματίες της πλάκας, οι δικοί μας επενδυτές ήρθαν ν' αουγατίσουν τα εκατομμύρια τους, σ' ένα επιχειρηματικό πεδίο που τους προσφέρει όλα τα καλούδια του θεού.

Ό,τι τραβά η ψυχή ενός φιλόδοξου και ισχυρού επιχειρηματία. Γιατί πέρα από ομορφιές και ανέσεις, στο νησί βρίσκεται κανείς συνθήκες που πολύ δελεάζουν όποιον επιθυμεί ν' αυξήσει την περιουσία του.

Που αλλού, σ' αλήθεια θα πήγαινε να επενδύσει ο καθένας γνωρίζοντας ότι στο σούπερ πρωτάθλημά μας, υπάρχουν άτομα που θα τον «προφυλάξουν» από κάθε εμπόδιο; Που οι νομικές διατάξεις προσπερνούνται γιατί εδώ this is Cyprus; Που αλήθεια θα επενδύσει και γενικώς κανένα εποπτικό όργανο δεν θα υπάρχει πάνω απ' το κεφάλι του;

Που θα μπορούσε να βρει καλύτερα και πιο προσιτό «επιχειρηματικό» πεδίο; Πουθενά.

Πλέον το ψυλλιάστηκαν και οι ξένοι, κάνοντας καλάστρα στους δικούς μας που εδώ και χρόνια, στρογγυλοκάθισαν στις παραγοντικές καρέκλες διαφόρων ομάδων ανά την Κύπρο. Να δεις που σε λίγα χρόνια ο Λιθουανός ή Λετονός επενδυτής θα ζητάει διαγραφή των χρέων προς το κράτος, είτε αφορούν κοινωνικές ασφαλίσεις ή το Φ.Π.Α.

Να πάρουν τα νύια από τους παραδοσιακούς Κίπριδες που έτσι και αλλιώς τους τρώμε για χρόνια στη μάπα και τα νέα φρούτα τύπου Κίκιους Φιλίππους θα επικρατήσουν πλήρως στην αγορά και στο παζάρι.

Κρύψε να περάσουμε...

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΔΗ**

Έκκληξη σίγουρα δεν προκάλεσε η συζήτηση που (ξανά) άρχισε περί της ακαταλληλότητας των κυπριακών γηπέδων και γενικότερα των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι εγκαταστάσεις και κυρίως σε θέματα ασφαλείας αθλητών και φιλάθλων. Υπό κανονικές συνθήκες, έκπληξη θα πρέπει να προκαλούσε, κάθε χρόνο, η έγκριση από πλευράς της Αρχής Αδειοδότησης, για τη χρήση των συγκεκριμένων γηπέδων, των γηπέδων για τα οποία ακούστηκαν πράγματα και θαύματα στην πρόσφατη συζήτηση του θέματος στην Επιτροπή Παιδείας της Βουλής.

Σοβαρό είναι το θέμα των «αδυναμιών» σε κλειστά κυκλώματα ασφαλείας, ειδικά στην εποχή της κάρτας φιλάθλου, γενικότερα σε καιρούς μιας νέας νομοθεσίας, η λειτουργία της οποίας στηρίζεται πολύ σε αυτό. Σημαντικό είναι το θέμα των κατάλληλων συνθηκών υγιεινής για τους φιλάθλους, φυσιολογικό πρέπει να θεωρείται να υπάρχουν τουαλέτες στα κατάλληλα σημεία μιας κερκίδας, απαραίτητο θα πρέπει να θεωρείται στις μέρες μας, να παρέχει ένα γήπεδο σε άτομα με αναπηρία, τη δυνατότητα πρόσβασης και παρακολούθησης ενός αγώνα, υπάρχουν, ωστόσο και χειρότερα.

Όταν οι αρμόδιοι, οι ιδιοκτήτες ή διαχειριστές γηπέδων, θέτουν ζητήματα στατικής επάρκειας ή ασφαλείας των στεγαστρών σε κάποιες περιπτώσεις, η κατάσταση ξεπερνά και τα όρια της κυπριακής πραγματικότητας. Μιας πραγματικότητας προτεραιότητας της οποίας, δυστυχώς, είναι η ανοχή, φιλοσοφία της η ανευθυνότητα και σύνθημα της το... κρύψε να περάσουμε!

Με την πάροδο του χρόνου, ωστόσο, με τα χρόνια να περνούν και τις γηπεδικές εγκαταστάσεις να γερνούν, το κρύψε να περάσουμε είναι ακόμη πιο επικίνδυνο. Και όσο πιστώνονται όλοι αυτοί που σήμερα φωνάζουν, αναδεικνύουν τα προβλήματα και ορθώς ασκούν κριτική για την απουσία λύσεων εδώ και χρόνια, άλλο τόσο κρεώνονται την ευθύνη, για την ανοχή τους όλα αυτά το διάστημα, όταν με ημίμετρα και προσωρινές λύσεις, έκλειναν τα μάτια στα προβλήματα και σιωπηρά αποδέχονταν τις αποφάσεις της Αρχής Αδειοδότησης Σταδίων.

Το μέγεθος του συνολικού προβλήματος, τα τριάντα περίπου εκατομμύρια ευρώ που απαιτούνται για τα απαραίτητα έργα αλλά και το χρονικό περιθώριο μέχρι την έναρξη της νέας αγωνιστικής περιόδου, στην ουσία καθιστούν αδύνατη την βελτίωση της κατάστασης σε σημαντικό βαθμό. Λογικά, προκύπτει ο κίνδυνος αδυναμίας διεξαγωγής πρωταθλημάτων. Υπάρχει κανείς που πιστεύει, πως δεν θα αρχίσει κανονικά το νέο ποδοσφαιρικό πρωτάθλημα τον Αύγουστο;

ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ

Μέχρι τον τελικό

Τρεις μέρες πριν τον τελικό και οι αμφιβολίες παραμένουν για τη συμμετοχή των Λέζικας και Μάταβες. Όλη τη χρονιά αυτό γίνεται στην Ομόνοια με διαφορετικούς παίκτες. Είναι θέμα τακτικής. Το ίδιο γίνεται και σε άλλες ομάδες.

*****

Μετά τον τελικό

Η Ομόνοια δεν θα ανακοινώσει τίποτα πριν τον τελικό σε σχέση με το σχεδιασμό για τη νέα χρονιά. Ήδη έχει διανύσει δρόμο πάντως.

*****

Ανόρθωση - νέα εποχή

Επίσημες ανακοινώσεις δεν έχουν προκύψει, εδώ και σημαντικό χρο-

νικό διάστημα, ωστόσο, το ποδοσφαιρικό τμήμα της Ανόρθωσης έχει ήδη περάσει στη νέα εποχή, ως προς τον τρόπο λειτουργίας του. Η παρουσία Νεόφυτου Λάρκου, ο επικεφαλής του τμήματος σκάουτινγκ Σάββας Δαμιανού, είναι οι πρώτες κληρικές ενδείξεις (μέχρι τις επίσημες ανακοινώσεις) και αναμένεται ανάλογη συνέχεια. Νέα εποχή, νέος τρόπος λειτουργίας και με σοβαρό ενδεχόμενο σημαντικών αλλαγών - διαφοροποιήσεων και σε διοικητικό επίπεδο, με τις εξελίξεις να αναμένονται σύντομα...

*****

Συνεχίζει ο Ιβάν

Μέχρι το 2025 θα παραμείνει στον πάγκο του Παναθηναϊκού ο Ιβάν Γιοβάνοβιτς! Τρία 24ωρα πριν τον τελικό

κό του Κυπέλλου Ελλάδας, οι «πράσινοι» ανακοίνωσαν τη συμφωνία για την επέκταση της συνεργασίας τους και μάλιστα για δύο χρόνια, με τον Σέρβο τεχνικό! Αναμενόμενη κίνηση γιατί και στον ΠΑΟ ο Ιβάν Γιοβάνοβιτς έκανε εξαιρετική δουλειά. Έχει αναγεννήσει την αθηναϊκή ομάδα.

*****

Εισιτήρια τελικού

Η προπόνηση εισιτηρίων για τον τελικό κυπέλλου, άρχισε με δεδομένη τη δυνατότητα διάθεσης θέσεων στο 85% της χωρητικότητας του ΓΣΠ. Τα εισιτήρια σε ανατολική κερκίδα και βόρειο πέταλο εξαντλήθηκαν, λίγες μέρες προτού ανακοινωθεί η αύξηση του ποσοστού στο 95% χωρητικότητας του σταδίου. Λογικά, θα περιμέ-

νε κάποιος μια ανακοίνωση για επιπλέον αριθμό εισιτηρίων προς πώληση και για τις δύο αυτές κερκίδες. Μάταια όμως... Το γιατί κανείς δεν το ρώτησε, κανένα αρμόδιο δεν απασχόλησε. Μένει να δούμε και τα άδεια καθίσματα την Τετάρτη στο ΓΣΠ, για να εξακριβώσουμε ποσοστά, μέτρα ασφαλείας κλπ.

*****

Χειροτερεύει η διαιτησία

Συνεχίζονται οι συναντήσεις Κεραυνού - ΑΕΚ για την κατάκτηση του πρωταθλήματος καλαθοσφαίρας. Το σύνθετο ζεύγος. Και το έτερο σύνθετο. Αυξάνονται οι φωνές για τη διαιτησία. Αυτό είναι κανόνας στη τελική дуάδα. Πάντα τα...λάθη είναι περισσότερα σε σχέση με τα ματς της υπολοίπης περιόδου.

Μεταβολές εβδομάδας

	Χ.Α.Κ.		Χ.Α.		Dow Jones		Nasdaq		Nikkei		Dax		FTSE 100		ΠΑΓΚΟΣΜΙΩΣ Πρώτη δύναμη στη ναυτιλία παραμένει η Ελλάδα Σελ. 7	Πετρέλαιο		€/€	
	-1,83%		-0,80%		-4,26%		-6,02%		1,18%		1,04%		-0,96%			0,33%		1,63%	

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΚΑΛΛΥΝΤΙΚΩΝ

Πέφτουν οι μάσκες και ξαναμπάνει το κοκκινάδι

Προτιμήσεις για προϊόντα που «απαγορεύει» η χρήση της προστατευτικής μάσκας, όπως το μέικ απ και το κοκκινάδι, δείχνουν οι Έλληνες καταναλωτές, οι οποίοι όμως λόγω της μείωσης του διαθέσιμου εισοδήματός τους περικρίπτουν τις δαπάνες σε προϊόντα που δεν αποτελούν είδη ανάγκης. **Σελ. 6**

ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΚΥΡΩΣΕΩΝ

Μειώθηκαν οι ελληνικές εξαγωγές προς τη Ρωσία

Οι υψηλές τιμές του φυσικού αερίου εκτόξευσαν την αξία των εισαγωγών της Ελλάδας από τη Ρωσία τον Μάρτιο. Την ίδια ώρα, ωστόσο, οι εξαγωγές προς τη Ρωσία μειώθηκαν κατακόρυφα λόγω των κυρώσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά της χώρας και των διαταραχών στις μεταφορές. **Σελ. 8**

ΤΟ 2021 ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Με μετρητά η αγορά του 75% των ακινήτων

Τρεις στις τέσσερις αγορές ακινήτων στην Ελλάδα το 2021 έγιναν, χωρίς προσηφύγηση σε τραπεζικό δανεισμό. Πραγματοποιήθηκαν 40.000 αγοραπωλησίες ακινήτων, ενώ οι τράπεζες χορήγησαν 10.685 στεγαστικά. Όσοι είχαν μετρητά εκμεταλλεύθηκαν τις αποδόσεις της αγοράς ακινήτων. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων

	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	2,68%	0,07%
Γερμανία	0,95%	0,12%
Γαλλία	1,47%	0,07%
Ιταλία	2,90%	0,19%
Ισπανία	2,03%	0,16%
Ιρλανδία	1,54%	-0,04%
Ελλάδα	3,52%	0,19%
Ην. Βασίλειο	1,86%	0,20%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης

Οίκος Αξιολόγησης	Μακροπρόθεσμο Χρέος	Βραχυπρόθεσμο Χρέος
DBRS	BBB (low)	R-2 (middle)
Fitch	BBB-	F3
Moody's	Ba1	NP
S&P	BBB-	A-3

Μνήμες ΜΕΔ επαναφέρει η ακρίβεια

Διαχειρίσιμη η κατάσταση στο παρόν στάδιο λένε οι τράπεζες - Σε συνεχή επαγνύπνηση

Διαχειρίσιμη, στο παρόν στάδιο, χαρακτηρίζουν οι τράπεζες την κατάσταση αναφορικά με το ενδεχόμενο αύξησης των κόκκινων δανείων λόγω της ακρίβειας και του πληθωρισμού, αλλά της επικείμενης αύξησης των επιτοκίων.

Όπως μεταφέρουν στην «Κ», οι νέες καθυστερήσεις που παρατηρούνται στις αποπληρωμές δανείων είναι περιορισμένες και δεν μπορεί να εξαχθεί το συμπέρασμα πως είναι αποτέλεσμα των πληθωριστικών πιέσεων και της ακρίβειας.

Τονίζουν ωστόσο ότι βρίσκονται σε συνεχή επαγνύπνηση. Παρακολουθούν στενά τις εξελίξεις ώστε να αποφευχθούν φαινόμενα του παρελθόντος και εκτροπή των ΜΕΔ, τονίζουν χαρακτηριστικά. Την ίδια ώρα οι τράπεζες καλούνται

να ισορροπήσουν σε μια περίοδο που έχουν σχεδιασμούς για δυνατή πιστωτική και ισχυρή ανάκαμψη. Το σίγουρο είναι πως σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των τραπεζών, λόγω του πολέμου και αυξήσεων στις τιμές των καυσίμων θα υπάρξει

επιβράδυνση της οικονομίας. Η κύρια πρόκληση για τη νομισματική πολιτική είναι ο έλεγχος του πληθωρισμού χωρίς να τεθεί σε κίνδυνο η οικονομική ανάκαμψη της Κύπρου και αυτό απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή. **Σελ. 3**

Τη μεγαλύτερη ύφεση θα γνωρίσει η Ρωσία φέτος

Έχουν παρέλθει σχεδόν τρεις μήνες από τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία και η Ρωσία υφίσταται περισσότερες κυρώσεις από οποιαδήποτε άλλη χώρα στον κόσμο. Πολλά είναι τα σημάδια των πληγών που ανοίγει στη ρωσική οικονομία ο συνδυασμός του πολέμου και των κυρώσεων: κλειστά καταστήματα ξένων επιχειρήσεων που εγκατέλειψαν σταδιακά τη χώρα, ραγδαία πτώση των πωλήσεων αυτοκινήτων, των αιτήσεων για στεγαστικά δάνεια αλλά και των φορολογικών εσόδων. Στελέχη του ρωσικού υπουργείου Οικονομικών προβλέπουν πως φέτος η χώρα θα γνωρίσει τη μεγαλύτερη ύφεση των τελευταίων δεκαετιών. **Σελ. 10**

Οι επενδύσεις θα δώσουν νέα πνοή στην Παλιά Λευκωσία

Σχέδια κορηγιών 25 εκατ.

Μακρύς είναι ο δρόμος για την αναζωογόνηση της Παλιάς Λευκωσίας. Εκτιμάται ότι το πρόσωπο της περιοχής θα αλλάξει με τη μεταφορά του αρχιτεκτονικού τμήματος του Πανεπιστημίου Κύπρου στο σχολείο της Φανερωμένης. Δέκα εκατ. ευρώ θα δοθούν για ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και 15 εκατ. για φοιτητικές εστίες. Μικρό καλάθι κρατούν οι ιδιοκτήτες καταστημάτων. **Σελ. 4**

Πόρτα εξόδου για 850 υπαλλήλους τραπεζών φέτος

Από Ελληνική και Κύπρου

Εκτός τραπεζών θα βρεθούν συνολικά 850 υπάλληλοι μέσα στο 2022. Η Τράπεζα Κύπρου έχει πλάνο για μείωση του προσωπικού της κατά 500 άτομα και η Ελληνική Τράπεζα κατά 350. Η ΕΤΥΚ εξουσιοδοτήθηκε από τα μέλη της να προχωρήσει σε απεργιακές κινητοποιήσεις αν κρίνει αναγκαίο. **Σελ. 5**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των **ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ** και **ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ**

Έξοδος του Ηνωμένου Βασιλείου από την ΕΕ - 17 μήνες μετά

Η έξοδος του ΗΒ από την ΕΕ (Brexit) παραμένει επίκαιρη και εξακολουθεί να διχάζει.

Οι βασικές πρόνοιες της συμφωνίας εξόδου έχουν υλοποιηθεί. Το ΗΒ εγκατέλειψε την τελωνειακή ένωση, υπάρχουν διασυνοριακοί έλεγχοι αλλά δεν επιβάλλονται δασμοί στα πλείστα προϊόντα που διακινούνται μεταξύ ΕΕ και ΗΒ, ενώ ο καιρός σημασίας για το ΗΒ χρηματοοικονομικός τομέας, όπως και η μετανάστευση, δίδονται από αριθμό προνοιών που περιέχονται στο συμφωνηθέν πρωτόκολλο. Όσον αφορά το ειδικό καθεστώς για τη Βόρεια Ιρλανδία, αναμένονται μακροχρόνιες επιπλοκές, αφενός, λόγω της πρόσφατης εκλογικής νίκης της πολιτικής πτέρυγας του IRA, και, αφετέρου, λόγω του

κινδύνου παρόμοιων εξελίξεων στη Σκωτία.

Οι αρχικές εκτιμήσεις των υποστηρικτών του Brexit ήταν ότι η συμφωνία θα εφαρμοζόταν με σχετική ευκολία, οι μεταβατικές φάσεις δυσκολίες στο εμπόριο θα ξεπερνούνταν γρήγορα και η συννομολόγηση συμφωνιών με τις ΗΠΑ και άλλες χώρες θα υπερκάλυπτε τις απώλειες στο εμπόριο με την ΕΕ. Παράλληλα, προβλεπόταν η απρόσκοπτη ανάπτυξη του χρηματοοικονομικού τομέα (λόγω «απελευθέρωσης» από το περιοριστικό θεσμικό πλαίσιο της ΕΕ), η οποία θα αποτελούσε παράγοντα ανάπτυξης και δημιουργίας πρόσθετων θέσεων εργασίας για Βρετανούς. Γενικότερα, η προσδοκία ήταν ότι η απαλλαγή από τα «γραφειοκρατικά δεσμά»

της ΕΕ θα επενεργούσε θετικά.

Οι εκτιμήσεις των υποστηρικτών για παραμονή καταδεικνύουν ότι η εφαρμογή της συμφωνίας θα ήταν περίπλοκη και θα οδηγούσε σε σημαντική συρρίκνωση του ΑΕΠ, σε σύγκριση με το σενάριο της παραμονής, κυρίως λόγω περιορισμών στη διακίνηση υπηρεσιών, κεφαλαίων και εργατικού δυναμικού, καθώς και λόγω μη δασμολογικών περιορισμών στο εμπόριο αγαθών.

Η αποτίμηση των εξελίξεων καθίσταται δύσκολη εφόσον, ταυτόχρονα με το Brexit, επισυνέβησαν γεγονότα, όπως η πανδημία και ο πόλεμος στην Ουκρανία, τα οποία είχαν έντονες επιπτώσεις στην οικονομία του ΗΒ. Αντικειμενικοί αναλυτές, ωστόσο, υποδεικνύουν ότι το εμπόριο

με την ΕΕ επηρεάστηκε δυσανάλογα σε σύγκριση με το εμπόριο του ΗΒ με τρίτες χώρες, ενώ η χαμηλότερη μετανάστευση από την ΕΕ ενέτεινε τα προβλήματα στενότητας στην αγορά εργασίας. Περαιτέρω, η ανάπτυξη στο ΗΒ από το 2018 μέχρι σήμερα ήταν χαμηλότερη του μέσου όρου της ΕΕ σε αντίθεση με την προηγούμενη δεκαετία, όπου το ΗΒ παρουσίαζε μεγαλύτερη δυναμική. Με βάση την εκτίμηση του Office for Budget Responsibility, το ΑΕΠ παρουσίασε συρρίκνωση τεσσάρων ποσοστιαίων μονάδων σε σχέση με το σενάριο παραμονής, ενώ άλλες εκτιμήσεις αναφέρουν μεγαλύτερες απώλειες. Οι αρνητικές εξελίξεις στο ΗΒ αποτυπώνονται και σε άλλους δείκτες, όπως οι επενδύσεις, η μη μείωση

της γραφειοκρατίας και των εποπτικών ρυθμίσεων, ο πληθωρισμός και η αύξηση στη συνολική φορολογία (στο υψηλότερο επίπεδο από το Β' παγκόσμιο πόλεμο). Επιπτώσεις σημειώθηκαν και στο χρηματοοικονομικό τομέα του ΗΒ αλλά σε μικρότερο βαθμό.

Συμπερασματικά, οι εξελίξεις φαίνεται, προς το παρόν, να δικαιούν τους υποστηρικτές της παραμονής, χωρίς αυτό να οδηγεί σε σημαντική διαφοροποίηση των προτιμήσεων των ψηφοφόρων.

Ο Ανδρέας Χαραλάμους είναι οικονομολόγος και πρώην διευθυντής στο Υπουργείο Οικονομικών. Ο Όμηρος Πισσαρίδης είναι διευθυντής σύμβουλος της PricewaterhouseCoopers Investment Services.

Υποδεχόμαστε το μέλλον της εργασίας με την

4

εβδομαδιαία εργασία

4 ημερη

για τον Ιούλιο και τον Αύγουστο.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Της ΝΤΑΕΑ ΑΦΑΝΑΣΙΕΒΑ / REUTERS BREAKINGVIEWS

Η δύσκολη αποχώρηση των πολυεθνικών από τη Ρωσία

Οι πολυεθνικές έχουν λίγες καλές επιλογές όσον αφορά τη Ρωσία. Η εισβολή στην Ουκρανία και οι επακόλουθες κυρώσεις της Δύσης έχουν προσφέρει σε πολλές επιχειρήσεις λόγους νομικών, οικονομικών και ηθικών φύσεως να αποχωρήσουν από τη χώρα. Οι δε απειλές των απαλλοτριώσεων σκιάζουν τις όποιες ελπίδες να βρεθεί ξένος αγοραστής. Η βιασύνη για την έξοδο είναι ορατή. Η McDonald's δήλωσε τη Δευτέρα ότι θα τερματίσει την 30ετή παρουσία της στη χώρα, ενώ οι δραστηριότητές της απο-

λε. Ένας από τους λόγους για τους οποίους όμοιοι δημοφιλών καταναλωτικών ειδών, τύπου Nestlé και Unilever, παραμένουν στη Ρωσία είναι ότι η αποχώρηση θα σημειωνε ουσιαστικά την παράδοση των περιουσιακών τους στοιχείων στο καθεστώς Πούτιν.

Η αναμονή θα μπορούσε να ξεκαθαρίσει το τοπίο για ένα ευρύτερο φάσμα αγοραστών. Για παράδειγμα, η Ινδία έχει παρακινήσει τις κρατικές ενεργειακές εταιρείες της να εξετάσουν το ενδεχόμενο αγοράς ρωσικών περιουσιακών στοιχείων. Αυτό θα μπορούσε ενδεχομένως να προσφέρει μια έξοδο για δυτικούς πετρελαϊκούς γίγαντες, όπως η Shell και η BP, οι οποίοι μειώνουν τα συνολικά τους περιουσιακά στοιχεία έως και κατά 30 δισ. δολάρια. Ο κολοσσός της ζυθοποιίας Anheuser-Busch InBev πούλησε τη ρωσική κοινοπραξία του στην τουρκική Anadolu Efes. Η αλυσίδα υποδημάτων FLO, μια άλλη τουρκική εταιρεία, βρίσκεται σε συζητήσεις για να αγοράσει μερικά καταστήματα Reebok. Κάποιοι προσπαθούν να αφήσουν την πόρτα μισάνοικτη. Η πώληση εκ μέρους της Renault συνδέεται με την προοπτική σε μία εξαετία να αποκτήσει εκ νέου τις ρωσικές δραστηριότητές της. Εντούτοις, για εταιρείες όπως η ιταλική τράπεζα UniCredit, η οποία εξακολουθεί να διερευνά πιθανές επιλογές για τις δραστηριότητές της στη χώρα, η καθυστέρηση αυξάνει τον κίνδυνο απαλλοτριώσεων από το ρωσικό κράτος. Οι πολυεθνικές που εξακολουθούν να σχεδιάζουν την έξοδό τους, όπως οι ζυθοποιίες Carlsberg και Heineken, μπορούν να λάβουν υπόψη τους τον υπαινιγμό. Υπάρχουν πολυάριθμοι τρόποι για να φύγει μια εταιρεία από τη Ρωσία, αλλά όλοι είναι κακοί.

Η βιαστική φυγή τους ουσιαστικά παραδίδει τα περιουσιακά τους στοιχεία στο καθεστώς Πούτιν.

τιμώνται στα 181 δισ. δολάρια. Η γαλλική Renault πωλεί το πλειοψηφικό της μερίδιο στην αυτοκινητοβιομηχανία AvtoVAZ σε τοπικό επιστημονικό ινστιτούτο. Ακολουθούν το παράδειγμα του ομίλου καλλυντικών L'Oréal, ο οποίος κινδύνευσε με μπόϊκοτάζ των καταναλωτών σε άλλες αγορές εάν συνέχιζε να κερδίζει χρήματα στη Ρωσία. Οι απαγορεύσεις εισαγωγής ημιαγωγών δυτικής κατασκευής άφησαν λίγα περιθώρια σε ομίλους υψηλής τεχνολογίας, όπως η Apple, πέρα από το να αποχωρήσουν. Το πρόβλημα με τις εσπευσμένες πωλήσεις περιουσιακών στοιχείων είναι ότι οι αγοραστές τείνουν να κινούνται φιλικά προς το Κρεμλίνο. Μεταξύ αυτών συγκαταλέγεται ο Βλαντιμίρ Ποτάνιν, ο οποίος αγόρασε τις ρωσικές επιχειρήσεις της γαλλικής τραπεζής Société Générale-

Τα χτένια αγαπούν τα φώτα της ντίσκο

Μια παράδοξη τεχνική αλιείας χτενιών ενδέχεται να επιφέρει επανάσταση στο ψάρεμα ειδών που ζουν στον θαλάσσιο πυθμένα. Ο ωκεανολόγος δρ Ρομπ Ενεβερ και οι συνεργάτες του, στην εταιρεία Fishtek Marine, η οποία παρέχει συμβουλές και λύσεις σε όσους ασχολούνται με την αλιεία, κατασκεύασε μικρά υποθαλάσσια φωτιστικά σε μια προσπάθεια να εξελίξει τη χρήση ψαριών ως δολωμάτων στους κλωβούς για το ψάρεμα αστακών και καβουριών. Οι φωτεινές εστίες προσελκύουν τα καβούρια στο εσωτερικό των κλωβών. Οι επιστήμονες, όμως, ανακάλυψαν τυχαία ότι τα χτένια, που διαθέτουν 200 μάτια, μαγνιζόνταν από τα φώτα ακόμη περισσότερο. «Στην πραγματικότητα, ήταν σαν να είχαμε δημιουργήσει μια ντίσκο για χτένια. Φωτίζει την παγίδα και συρρέουν τα χτένια. Μας προκαλεί μεγάλη έκπληξη ότι κανείς έως σήμερα δεν είχε συνειδητοποιήσει το φαινόμενο. Για εμάς υπήρξε μια συνταρακτική διαπίστωση», τονίζει ο δρ Ενεβερ και ελπίζει ότι η διαπίστωση του θα εξελιχθεί σε μια νέα τεχνική αλιείας που δεν θα αφήνει το αποτύπωμα της στα θαλάσσια οικοσυστήματα. Με αυτή την άποψη συμφωνεί και ο δρ Μπράις Στιούαρτ, καθηγητής Θαλάσσιας Βιολογίας στο Πανεπιστήμιο του Γιορκ, που μελέτη τα χτένια για περισσότερο από δύο δεκαετίες και συνοψίζει τη μελέτη του δόκτορος Ενεβερ, η οποία δημοσιεύθηκε στην επιστημονική εφημερίδα Journal of Fisheries Research. «Αυτή η ανακάλυψη ήταν από τις πιο συγκλονιστικές της ζωής μου. Υπήρξε η από-

Ο ωκεανολόγος δρ Ρομπ Ενεβερ και οι συνεργάτες του, ανακάλυψαν τυχαία ότι τα χτένια, που διαθέτουν 200 μάτια, μαγνιζόνταν από τα φώτα.

λυτη έκπληξη», λέει, εξηγώντας ότι οι 200 οφθαλμοί που διαθέτουν τα χτένια είναι «παράξενοι». «Τα περισσότερα ζώα έχουν φακούς, αλλά όχι τα χτένια. Επίσης αυτά διαθέτουν δύο αμφιβληστροειδείς χιτώνες. Ο ένας διακρίνει τα πιο σκοτεινά αντικείμενα και ο άλλος τα πιο φωτεινά. Ενδέχεται έτσι να αντιλαμβάνονται την κίνηση. Πιθανώς να προτιμούν τις φωτισμένες περιοχές, επειδή εκεί νιώθουν πιο ασφαλή ή επειδή τους διευκολύνει στην εύρεση πηλαγίων για να τραφούν», καταλήγει. Οι επιστήμονες ανακάλυψαν ότι τα χτένια αγαπούν περισσότερο το γαλανό φως από το λευκό. Τέλος, κάθε μικρή φωτεινή εστία, η οποία θα στερεωνόταν στους αλιευτικούς κλωβούς, θα λαμβάνει ενέργεια από μπαταρίες και θα λειτουργεί επί πέντε έως δέκα χρόνια.

ΔΗΚΤΗΣ

Κερδοφόρα δυναμική

Σε σχέση με ένα χρόνο πριν, τα αποτελέσματα πρώτου τριμήνου για τους ιδιοκτήτες της Τράπεζας Κύπρου είναι αυξημένα κατά 163%, αφού η τράπεζα κατάφερε να βελτιώσει όλες τις γραμμές εσόδων, πλην των επιτοκιακών, ενώ η αύξηση στα έξοδα δεν ξεπέρασε την αύξηση των εσόδων. Σημαντική δυναμική για την κερδοφορία έδωσε και η κατά 40% μείωση των κινδύνων στον ισολογισμό, όπως αυτοί εκφράζονται μέσα από τις ζημιές στο δανειακό χαρτοφυλάκιο. Η μεγαλύτερη πρόκληση για την τράπεζα παραμένει ο δείκτης κόστους προς έσοδα, ο οποίος κινείται σε μη διατηρήσιμα επίπεδα.

Οικονομικός Γολγοθάς

Στην παρέμβαση του για όλα συμβαίνουν στην ελληνική τράπεζα όσον αφορά την αντιπαράθεση με την συντεχνία, ο ανώτερος εκτελεστικός διευθυντής της Τράπεζας Κύπρου μίλησε για την ανάγκη αποφυγής της σύγκρουσης σε μια δύσκολη, όπως την χαρακτήρισε, οικονομική συγκυρία. Αλήθεια, πόσοι έχουν καταλάβει ότι μπροστά μας βρίσκεται ένας οικονομικός Γολγοθάς; Μήπως θα έπρεπε να συζητιέται λίγο περισσότερο αυτό σε σχέση με όλα τα άλλα ανούσια που ακούμε καθημερινά;

Αντιπληθωριστική δυναμική

Η κατάσταση που διαμορφώνεται με το εθνικό μας προϊόν, το χαλλούμι, όσον αφορά στο πρότυπο ΠΟΠ και τις διαμαρτυρίες των αιγοπροβατοτρόφων φαίνεται πως θα μας απασχολήσει και στην συνέχεια. Προς το παρόν κρατάμε την δέληση από πλευράς των τουρκικών ότι το χαλλούμι ακολουθεί αντιπληθωριστική δυναμική καθώς οι τιμές στο προϊόν αντί να αυξάνονται μειώνονται.

Τεχνική χρεοκοπία

Την προοπτική να μην επιτραπεί στη Ρωσία να συνεχίσει να εξυπηρετεί το εξωτερικό της χρέος ανακοίνωσε η Αμερικανίδα υπουργός Οικονομικών. Η εξέλιξη αναμένεται στις 25 Μαΐου οπότε και λήγει η πρόνοια που επέτρεπε όλο αυτό τον καιρό στην Ρωσία να πραγματοποιεί πληρωμές σε δολάρια ξεπερνώντας τις κυρώσεις. Εφόσον γίνει πραγματικότητα, η Ρωσία θα αναγκαστεί να αθετήσει την εξυπηρέτηση του εξωτερικού της χρέους, πράγμα που ισοδυναμεί με χρεοκοπία έστω και τεχνικής φύσεως.

Αμερικανικές προτάσεις

Σε σχέση με το αδιέξοδο που προέκυψε στην ΕΕ αναφορικά με την απαγόρευση εισαγωγών

Ο θεσμός της ΑΤΑ για κάποιους είναι ευλογία και για άλλους ανάθεμα. Η φόρα με την οποία επελαύνει ο πληθωρισμός θα δοκιμάσει αντοχές και πεποιθήσεις.

ρωσικού πετρελαίου στην Ευρώπη, η Αμερικανίδα υπουργός Οικονομικών πρότεινε είτε την επιβολή πλεονάζουσας ποσοτήτων είτε νέες επιβαρύνσεις καθιστώντας το προϊόν οικονομικά ασύμφορο. Την συγκεκριμένη πρόταση, αν και είδε με ενδιαφέρον η Ιταλία, από γερμανικής πλευράς εκφράστηκε επιφύλαξη.

Παράνομη ενέργεια

Οι σκέψεις της ΕΕ να χρησιμοποιήσει τα «παγμένα» λόγω κυρώσεων ρωσικά χρήματα για χρήση στην ανοικοδόμηση των καταστρα-

μένων περιοχών της Ουκρανίας αποτελεί ακόμη ένα σημείο τριβής στην Ένωση. Το επίμαχο ποσό ανέρχεται στα 300 δισ. δολάρια και αφορά στα αποθεματικά της ρωσικής κεντρικής τράπεζας σε δολάρια. Σύμφωνα με την Αμερικανίδα υπουργό Οικονομικών μια τέτοια κίνηση στις ΗΠΑ θα αποτελούσε παράνομη ενέργεια σύμφωνα με τους νόμους της χώρας.

Οικονομική αναστύλωση

Σε σχέση με την ανοικοδόμηση της Ουκρανίας, η ΕΕ προτίθεται να λειτουργήσει πλατφόρμα συλλογής χρημάτων για εξασφάλιση των απαιτούμενων κονδυλίων. Η ΕΕ, πέραν της δικής της συνεισφοράς, θα απευθυνθεί και σε μη κράτη μέλη που ανήκουν στους G7 και G20. Η πρωτοβουλία σύμφωνα με τον ευρωπαϊκό επίτροπο Οικονομικών είναι πλήρως συμβατή και με την επιθυμία των δύο πλευρών να προχωρήσει η ένταξη της Ουκρανίας στην ΕΕ.

Μικτό αποτύπωμα

Η αναμενόμενη, σύντομα, αύξηση των επιτοκίων από την ΕΚΤ αναμένεται πως θα προκαλέσει μικτό αποτύπωμα στις τραπεζικές εργασίες. Από την μια τα περιθώρια κέρδους θα βελτιωθούν λόγω των κμινόμενων δανειακών επιτοκίων, ενώ από την άλλη το προφίλ κινδύνου θα αυξηθεί λόγω της δυσκολίας που θα προκληθεί σε ορισμένους δανειολήπτες να εξυπηρετούν το δανειό τους. Στα αρνητικά καταγράφεται και η απομείωση της τιμής των ομολόγων που ενδεχομένως να βρίσκονται στα τραπεζικά επενδυτικά χαρτοφυλάκια.

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Περίοδος Χάριτος Δανειακής Σύμβασης

Περίοδος Χάριτος μιας δανειακής σύμβασης για χορήγηση ή ρύθμιση δανείου καλείται το συμφωνημένο χρονικό διάστημα που ξεκινά με την έναρξη της σύμβασης και κατά το οποίο τίθενται σε ισχύ ειδικό όροι προς όφελος του δανειολήπτη σε σχέση με την καταβολή τόκων ή/και δόσεων του δανείου.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών
Cyprus Institute of Marketing / The Cyprus Business School

Κόκκινος συναγερμός για τους ωκεανούς

Η θερμοκρασία των ωκεανών ήταν υψηλότερη από ποτέ τη χρονιά που πέρασε, ενώ τα νερά τους ήταν πιο όξινα από οποιαδήποτε άλλη στιγμή. Αυτό αναφέρει η ετήσια έκθεση του Παγκόσμιου Οργανισμού Μετεωρολογίας για την «Κατάσταση του Παγκόσμιου Κλίματος», που δόθηκε στη δημοσιότητα. Ταυτόχρονα, αξιωματούχοι του ΟΗΕ προειδοποίησαν ότι ο πόλεμος στην Ουκρανία θα

ξεπέρασαν το 2021 κάθε προηγούμενο, γεγονός που καθιστά πολύ πιθανή την καταγραφή της θερμότερης χρονιάς έως σήμερα στο προσεχές μέλλον. Ταυτόχρονα, τα ωκεάνια ύδατα είναι σήμερα πιο όξινα από ό,τι τα τελευταία 26.000 χρόνια, καθώς αντιδρούν με τις υψηλές συγκεντρώσεις διοξειδίου του άνθρακα στην ατμόσφαιρα. Η στάθμη τους αυξήθηκε κατά 4,5 εκατοστά την τελευταία δεκαετία, με την ετήσια αύξηση κατά την περίοδο 2013-2021 να είναι διπλάσια από αυτή που καταγράφηκε μεταξύ 1993-2002.

Επιμένει η υπερθέρμανση

Ο γενικός γραμματέας του Οργανισμού, Πεττέρι Τααλός, τόνισε ότι «το κλίμα πλέον μεταβάλλεται μπροστά στα μάτια μας. Η θερμοκρασία που παγιδεύεται στα αέρια που ευθύνονται για το φαινόμενο του θερμοκηπίου και είναι προϊόντα της ανθρώπινης δραστηριότητας θα εξακολουθήσει να προκαλεί υπερθέρμανση του πλανήτη για πολλές γενεές ακόμα». Μιλώντας προς τους δημοσιογράφους, επίσης, ο Τααλός διαμαρτυρήθηκε ότι οι άλλες παγκόσμιες κρίσεις, όπως η πανδημία και ο πόλεμος στην Ουκρανία, προβλήθηκαν κατά κόρον από τα διεθνή ΜΜΕ, ενώ δεν δόθηκε

Η στάθμη των ωκεανών αυξήθηκε κατά 4,5 εκατοστά την τελευταία δεκαετία. Ο γενικός γραμματέας του Παγκόσμιου Οργανισμού Μετεωρολογίας Πεττέρι Τααλός τόνισε ότι άλλες παγκόσμιες κρίσεις, όπως η πανδημία και ο πόλεμος στην Ουκρανία, έκλειψαν χρόνο από την προβολή των μεγάλων προκλήσεων της κλιματικής αλλαγής.

επαρκής χρόνος στις μεγάλες προκλήσεις της κλιματικής αλλαγής. Η έκθεση αναφέρει ότι οι οικονομικές ζημιές που προκλήθηκαν την περασμένη χρονιά από τα ακραία καιρικά φαινόμενα υπερβαίνουν τα 100 δισ. δολάρια.

Τέλος, ο ειδικός σύμβουλος του γενικού γραμματέα του ΟΗΕ για θέματα κλιματικής αλλαγής, Σέλιγκον Χαρτ, κατέκρινε τα κρά-

τη που δίνουν προτεραιότητα στον πόλεμο της Ουκρανίας αντί της αντιμετώπισης της κλιματικής κρίσης, επισημαίνοντας ότι «βλέπουμε πολλές μεγάλες οικονομίες να κάνουν επιλογές που ενδέχεται να μας εγκλωβίσουν σε ένα μέλλον με υψηλή χρήση άνθρακα και υψηλή παραγωγή ρύπων, δυναμιτίζοντας όλους τους κλιματικούς στόχους που έχουμε καθορίσει».

Διαχειρίσιμη η κατάσταση με τα ΜΕΔ της ακρίβειας

Λόγω πολέμου και των τιμών καυσίμων θα υπάρξει επιβράδυνση της οικονομίας

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Με το βλέμμα στραμμένο στο άμεσο μέλλον για τη πιθανότητα δημιουργίας νέας ροής μη εξυπηρετούμενων δανείων βρίσκονται οι τράπεζες. Αν και η δεδομένη χρονική συγκυρία δεν έχουν μπροστά τους δεδομένα που να καταδεικνύουν κάποιο πρόβλημα, έχουν στο πίσω μέρος του μυαλού τους πως η ακρίβεια και ο πληθωρισμός μπορεί να πιάσουν τόσο πολύ επιχειρήσεις και νοικοκυριά με αποτέλεσμα να δυσκολευτούν οι δανειολήπτες να αποπληρώσουν τα δάνειά τους. Προς το παρόν, όπως μεταφέρουν τράπεζες στην «Κ», οι νέες καθυστερήσεις στις αποπληρωμές είναι περιορισμένες και δεν μπορεί να εξαχθεί πόρισμα πως είναι αποτέλεσμα των πληθωριστικών πιέσεων και της ακρίβειας. Την ίδια ώρα οι τράπεζες καλούνται να ισορροπήσουν σε μια περίοδο που έχουν σχεδιασμούς για δυνατά ποσοτικά και ισχυρή ανάκαμψη. Το σίγουρο είναι πως σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των τραπεζών, λόγω του πολέμου και αύξησης στις τιμές των καυσίμων θα υπάρξει επιβράδυνση της

οικονομίας. Η κύρια πρόκληση για τη νομισματική πολιτική είναι ο έλεγχος του πληθωρισμού χωρίς να τεθεί σε κίνδυνο η οικονομική ανάπτυξη της Κύπρου και αυτό απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή.

Όπως μεταφέρουν οι κυπριακές τράπεζες δε, ο ρωσο-ουκρανικός πόλεμος θα έχει επιπτώσεις λόγω πληθωρισμού και ακρίβειας για την Κύπρο και όχι από αυτή καθ' αυτή την έκθεση δανεισμού σε Ρώσους και Ουκρανούς. Χαρακτηριστικά, μεταφέρεται πως ο δανεισμός σε υπηκόους που επηρεάζονται άμεσα από τον πόλεμο, αντιστοιχεί μόλις στο 1% του δανειστικού τους χαρτοφυλακίου. Χαρακτηριστικά και η δήλωση του Διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, Κωνσταντίνου Ηροδότου, σε συνέδριο στη Λεμεσό προ δύο εβδομάδων, λέγοντας πως οι επιπτώσεις του πρώτου γύρου του πολέμου στο κυπριακό τραπεζικό σύστημα δεν φαίνεται να αποτελούν υλική απειλή για τον τραπεζικό τομέα, καθώς οι άμεσοι δεσμοί του τραπεζικού τομέα της Κύπρου με τη Ρωσία και την Ουκρανία είναι περιορισμένοι και όχι ουσιώδεις.

Κατά την περίοδο 2014 - 2022 σημειώθηκε συνολική πτώση στα μη εξυπηρετούμενα δάνεια ύψους 24,3 δισ. ευρώ, ή ποσοστιαία στα 89%.

Ο ρωσο-ουκρανικός πόλεμος θα έχει επιπτώσεις λόγω πληθωρισμού και ακρίβειας για την Κύπρο και όχι από αυτή καθ' αυτή την έκθεση δανεισμού σε Ρώσους και Ουκρανούς.

Σύμφωνα με στοιχεία που απορρέουν από την ίδια ομιλία, ο Δείκτης Καλυψής Ρευστότητας ανέρχεται σε 344% τον Φεβρουάριο του 2022, σχεδόν διπλάσιος από τον αντίστοιχο μέσο όρο της ΕΕ του 175%. Η ικανότητα απορρόφησης των ζημιών του, όπως μετράται με τον δείκτη

CET1, ανέρχεται σε 17,6% τον Δεκέμβριο του 2021, που είναι επίσης πάνω από τον μέσο όρο της ΕΕ του 15,7%.

Συνεχής επαγρύπνηση

Ο CEO της Τράπεζας Κύπρου, Πανίκος Νικολάου, σημείωσε ερωτηθείς σχετικά με φόβο για νέο ρεύμα ΜΕΔ κατά την παρουσίαση των αποτελεσμάτων της Τράπεζας πως δεν υπάρχουν ενδείξεις ακόμα για νέα ΜΕΔ. Όπως είπε, παρακολουθούμε την κατάσταση και βάσει των στατιστικών που υπάρχουν στην τράπεζα και της κατηγοριοποίησής τους για νοικοκυριά, επιχειρήσεις, στεγαστικά και άλλα, βγαίνουν οι αναλύσεις. Εξήγησε επίσης ότι δεν υπάρχει μέσα στα 4 δισ. ευρώ δανείων των ιδιωτών της τράπεζας ανησυχτικό κομμάτι που με μια μικρή αύξηση των επιτοκίων για παρά-

δειγμα θα τους καταστήσει μη βιώσιμους. Στη συνέχεια ο κ. Νικολάου ανέφερε ότι αν οι προβλέψεις για ανάπτυξη το 2023 τερματιστούν και αντικατασταθούν με ύφεση, ή αν ο πληθωρισμός παραμείνει ισχυρός το 2024 και το 2025, τότε θα μιλάμε με εντελώς άλλα δεδομένα. «Προς το παρόν δεν υπάρχει ένδειξη για νέα ροή ΜΕΔ, ωστόσο, είμαστε σε συνεχή επαγρύπνηση», κατέληξε.

Σε αντίστοιχο ύψος κινούνται και πηγές της Ελληνικής Τράπεζας. Απευθύνοντας το ίδιο ερώτημα για το αν ανησυχεί την τράπεζα νέο ρεύμα ΜΕΔ λόγω ακρίβειας, σημείωσαν πως η αστάθεια στο παγκόσμιο οικονομικό περιβάλλον η οποία δεν αφήνει ανεπρόσπαστη και την κυπριακή οικονομία, είναι κάτι που προβληματίζει. «Παρακολουθούμε στενά τις εξελίξεις και είμαστε σε συνεχή επαφή με τους πελάτες μας

Δύο μεγάλες συναλλαγές

Δύο μεγάλες συναλλαγές κυπριακών τραπεζών έγιναν τους τελευταίους μήνες και προσμέτρηση στη μεγάλη μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Ο λόγος για το «Helix 3» της Τράπεζας Κύπρου που δάνεια 600 εκατ. ευρώ αγοράσθηκαν από την Pimco και για το «Starlight» της Ελληνικής Τράπεζας που δάνεια 700 εκατ. ευρώ πέρασαν επίσης στην Pimco. Πρακτικά, τρεις μεγάλες συναλλαγές έγιναν, το «Sky» της Alpha Bank για παράδειγμα, αφορά δάνεια 2,4 δισ. που πέρασαν στην Cerberus Capital Management. Τα δάνεια των 2,4 δισ. όμως είχαν βγει ήδη από το τραπεζικό σύστημα της Κύπρου, άρα και δεν είχαν κάποια επίδραση στο συνολικό απόθεμα.

ώστε να αποφευχθούν φαινόμενα του παρελθόντος και εκτροπή των ΜΕΔ», κατέληξαν.

Από 27,3 δισ. στα 3

Κατά την περίοδο 2014 - 2022 σημειώθηκε συνολική πτώση στα μη εξυπηρετούμενα δάνεια ύψους 24,3 δισ. ευρώ, ή ποσοστιαία στα 89% και από το 47,8% επί του συνολικού δανεισμού μειώθηκαν στο 11,1%. Πλέον, τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια έχουν φτάσει στα 3 δισ. και ο δείκτης κάλυψης έφτασε στο 43,6% τον Ιανουάριο του 2022, σε σχέση με 43,1% το Δεκέμβριο του 2021 και 46,2% το Δεκέμβριο του 2020. Τα συνολικά δάνεια που αναδιαρθρώθηκαν μέχρι τον Ιανουάριο του 2022 ανέρχονταν στα 3,34 δισ. ευρώ, από τα οποία 1,46 δισ. ευρώ εξακολουθούν να περιλαμβάνονται στα μη εξυπηρετούμενα δάνεια.

Βαρύνουσας σημασίας η Business πλευρά της Primetel

Η Primetel έχει εδώ και 15 χρόνια τη δυνατότητα να παραδώσει από το Α ως το Ω κάθε τηλεπικοινωνιακό και τεχνολογικό έργο

Συνέντευξη στον ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Η Primetel είναι από τις παλαιότερες και πιο έμπειρες εταιρείες στο Business Solution. Ο Senior Business Development & Sales Manager της Primetel τονίζει σε συνέντευξη του στην «Κ» πως έχει εδώ και 15 χρόνια η εταιρεία τη δυνατότητα να παραδώσει από το Α ως το Ω κάθε τηλεπικοινωνιακό και τεχνολογικό έργο, ακόμη και τα πιο σύνθετα. Θεωρεί ότι η εταιρεία έχει κληρονομιά της μια εξαιρετική φήμη στα business solutions και είναι ένα κομμάτι που επισμαίνει ότι αποτελεί ένα πολύ μεγάλο μέρος του συνολικού της κύκλου εργασιών. Τέλος, ανταγωνιστικό πλεονέκτημα της Primetel παραμένει κατά τον κ. Βασίλη Νικολαΐδη η ανεξάρτητη πρόσβαση της εταιρείας στο διεθνές δίκτυο με ιδιόκτητα υποθαλάσσια συστήματα που διασφαλίζουν μεγαλύτερη χωρητικότητα και διασύνδεση υψηλών επιδόσεων με κόμβους του εξωτερικού, με σημεία παρουσίας στη Γερμανία, τη Ρωσία, το Ηνωμένο Βασίλειο και την Ελλάδα.

- Ποιο είναι το επίπεδο της ψηφιακής ωριμότητας και της πορείας του ψηφιακού μετασχηματισμού στις κυπριακές επιχειρήσεις;

- Η ψηφιακή μετάβαση δεν αποτελεί πλέον για τη χώρα μας έναν θεωρητικό στόχο αλλά, επιτέλους, μια πραγματική, πρακτική διεργασία σε εξέλιξη που δημιουργεί τεράστιες δυνατότητες για το μέλλον. Μετά και την έγκριση των κονδυλίων του Ταμείου Ανθεκτικότητας και Ανάκαμψης, η συζήτηση για τον μετασχηματισμό έχει ανοίξει, είτε μιλάμε για τον κυβερνητικό τομέα, είτε για την επιχειρηματικότητα, είτε για τα νοικοκυριά.

Παρόλο που φαινομενικά η συγκυρία δεν βοηθά, με τον πληθωρισμό να ανεβαίνει και την εφοδιαστική αλυσίδα να έχει προβλήματα, οι επιχειρήσεις αναγνωρίζουν ότι η μετάβαση πρέπει να ξεκινήσει άμεσα και ότι έχουν μόνο να κερδίσουν από αυτή. Όχι περιοριστικά σε οικονομικούς όρους, αλλά συνολικά: μια θέση στον ανταγωνισμό και την καρδιά του σύγχρονου καταναλωτή, σε ένα περιβάλλον που θα διαφοροποιηθεί ριζικά τα επόμενα χρόνια. Φυσικά, η αγορά εξαρτάται για να προχωρήσει από δύο παράλληλους παράγοντες: την εγχώρια τεχνολογία και τις υποδομές.

Η Primetel εξελίσσεται σε πάροχο

ολοκληρωμένων, καινοτόμων υπηρεσιών και υποδομών που εξυπηρετούν τη μετάβαση των πελατών μας στη ψηφιακή εποχή: έξυπνες λύσεις, νέες τεχνολογίες αιχμής, διαρκή αναβάθμιση των υπηρεσιών, των δικτύων και της εξυπηρέτησης. Έχουμε κληρονομιά μας μια εξαιρετική φήμη στα business solutions, μοναδική εμπειρία και εξαιρετική γνώση των αναγκών τους. Με τις υποδομές, τα εργαλεία και τις υπηρεσίες μας, αλλά και με ένα φιλόδοξο επενδυτικό πρόγραμμα που συστηματικά υλοποιείται στα 15 χρόνια της λειτουργίας μας, είμαστε οι ιδανικοί συνεργάτες στην πορεία για την είσοδο στο νέο κόσμο. Το ίδιο δυναμικά προχωρά και το δίκτυο οπτικών ινών της εταιρείας.

- Ποιος ο βαθμός εμπιστοσύνης της Primetel στο επιχειρηματικό κομμάτι της κοινωνίας και ποιο το προφίλ των εταιρειών αυτών;

- Κάτι που ίσως δεν ξέρουν πολλοί αναγνώστες, σε αντίθεση με τους ανθρώπους του τεχνολογικού και τηλεπικοινωνιακού

Μετά και την έγκριση των κονδυλίων του Ταμείου Ανθεκτικότητας και Ανάκαμψης, η συζήτηση για τον μετασχηματισμό έχει ανοίξει.

κλάδου, είναι ότι η Primetel είναι από τις παλαιότερες και πιο έμπειρες εταιρείες στο Business Solutions. Η γνώση μας είναι ασυναγώνιστη. Η Primetel έχει εδώ και 15 χρόνια τη δυνατότητα να παραδώσει από το Α ως το Ω κάθε τηλεπικοινωνιακό και τεχνολογικό έργο, ακόμη και τα πιο σύνθετα. Από το σχεδιασμό, τη μελέτη, την υλοποίηση με το κλειδί στο χέρι. Και αυτό το πιστοποιούν δεκάδες μακρόχρονοι ευχαριστήσιοι πελάτες, μεγάλες εγκώριες και πολυμεθνικές επιχειρήσεις και οργανισμοί του κυβερνητικού τομέα. Και δεν μιλάμε μόνο για τους γνωστούς εξαιρετικά ανταγωνιστικούς μας όρους που την έκαναν να ξεχωρίζει στο Business to Business.

Είμαστε υπερήφανοι που μας προτιμούν για την ασφάλεια που τους παρέχουμε τόσο σε επίπεδο τεχνολογίας

Η Primetel έχει εδώ και 15 χρόνια τη δυνατότητα να παραδώσει από το Α ως το Ω κάθε τηλεπικοινωνιακό και τεχνολογικό έργο, τονίζει ο Senior Business Development & Sales Manager της εταιρείας.

όσο και συναντιλήψης. Αλλά και για την αμεσότητα και τη γρήγορή μας ανταπόκριση χωρίς καθυστερήσεις και γραφειοκρατία, κάτι που προκύπτει αβίαστα από την μακρόχρονη προσωπική μας δέσμευση. Ξέρουμε πως να απαντάμε στις ανάγκες της κάθε σύγχρονης επιχείρησης ξεχωριστά, που θέλει να περάσει στο επόμενο επίπεδο υπηρεσιών και εξυπηρέτησης.

Business Solutions

- Πόσο σημαντικός είναι για την Primetel ο τομέας των ICT υπηρεσιών;

- Κάθε σύγχρονη εταιρεία τηλεπικοινωνιών είναι ουσιαστικά μια εταιρεία τεχνολογίας. Είμαστε σε μια εποχή όπου οι ανάγκες και οι υπηρεσίες θα συγκλιθούν. Εκεί η Primetel μπορεί να αξιοποιήσει το σπουδαίο ανταγωνιστικό της πλεονέ-

κτημα που είναι η μεγάλη εμπειρία και αναγνώριση που έχει από την αγορά στον κλάδο των επιχειρηματικών λύσεων. Σήμερα, το Business Solutions αποτελεί ένα πολύ μεγάλο μερίδιο του συνολικού μας κύκλου εργασιών. Μας εμπιστεύονται σε μνιαία βάση χιλιάδες επιχειρήσεις και οργανισμοί του ιδιωτικού, αλλά και του δημόσιου τομέα και απασχολούμε σε αυτό εξειδικευμένα και υψηλού επιπέδου στελέχη, καθώς και μια πολυπληθής ομάδα τεχνικών υποστήριξης.

Στην Primetel μεγάλωνουμε παράλληλα με τους πελάτες μας επιδιώκοντας να τους καλύπτουμε σε κάθε νέα τους ανάγκη. Ξέρουμε, όχι μόνο τα συστήματά τους, αλλά και τις ανάγκες και την αγωνία τους. Κάτι που μας επιτρέπει να προσφέρουμε tailor made λύσεις, ασφάλεια και σιγουριά. Είμαστε δίπλα στους πελάτες μας, νοιάζομαστε γι' αυτούς, καθώς πιστεύουμε ότι η εξέλιξη η δική τους και η δική μας πάνε χέρι - χέρι. Αυτό είναι το μυστικό της επιτυχίας μας άλλωστε.

- Αφού μιλάμε για επιχειρήσεις, αντιλαμβάνομαι πως η εξυπηρέτηση μετά την πώληση (after sales service) έχει τη δική της βαρύτητα. Σε αυτό το κομμάτι πως ανταπεξέρχεται η Primetel;

- Το πεδίο των υπηρεσιών και της εξυπηρέτησης μετά την πώληση τολμώ να πω ότι είναι το ίδιο σημαντικό με την αρχική υπηρεσία. Αν δεν υπάρχει η σιγουριά στον πελάτη ότι αυτό που εγκαταστάθηκε θα λειτουργεί απρόσκοπτα και ότι σε κάθε εμπόδιο θα υπάρχει άμεση, το τονίζω, άμεση παρέμβαση και διόρθωση, τότε το project είναι στον αέρα.

Έτσι, εμείς στην Primetel αναλαμβάνουμε τη διαχείριση, τη συντήρηση και την επίλυση προβλημάτων με μεθόδους που διαρκώς εξελίσσονται: Με ξεχωριστό call center για όλους τους εταιρικούς πελάτες 24 ώρες το 24ωρο, 7 μέρες την εβδομάδα. Με εξειδικευμένο support team για κάθε πρόβλημα, αποτελούμενο από συμβούλους, μηχανικούς και τεχνικούς, μια ομάδα στη διάθεση του πελάτη. Έχει σημασία να είμαστε εκεί, δίπλα του, διαθέσιμοι, με γνώση και όρεξη να λύσουμε οποιοδήποτε πρόβλημα, να παρέχουμε ασφάλεια και ηρεμία, ώστε να μπορεί και ο πελάτης μας να κάνει τη δική του δουλειά.

Δίκτυα νέας γενιάς

- «Ζούμε στη γρήγορη λωρίδα», η Primetel φαίνεται να το αντιλήφθηκε από

νωρίς. Ποια η εμπειρία της Primetel με τις οπτικές ίνες;

- Είμαστε η πρώτη ιδιωτική εταιρεία που εγκατέστησε υπόγειο δίκτυο οπτικών ινών κατά μήκος των αυτοκινητοδρόμων. Η πρώτη που ένωσε την Κύπρο με δύο διεθνή υποθαλάσσια καλώδια. Η πρώτη που εγκατέστησε δίκτυα οπτικών ινών. Πρωτίες που μας γεμίζουν περηφάνεια και πεύμα. Ήδη βρίσκονται σε εξέλιξη επενδύσεις πολλών εκατομμυρίων σε υποδομές και δίκτυα νέας γενιάς που θέτουν τις βάσεις για την επόμενη μέρα.

Το Primetel Fiber, επεκτείνεται διαρκώς σε όλα τα μεγάλα αστικά κέντρα και στο σπίτι, προσφέροντας έτσι υψηλότερες ταχύτητες, μεγαλύτερη σταθερότητα και τεράστια χωρητικότητα. Ανταγωνιστικό μας πλεονέκτημα παραμένει η ανεξάρτητη πρόσβαση της εταιρείας στο διεθνές δίκτυο με ιδιόκτητα υποθαλάσσια συστήματα που διασφαλίζουν μεγαλύτερη χωρητικότητα και διασύνδεση υψηλών επιδόσεων με κόμβους του εξωτερικού, με σημεία παρουσίας στη Γερμανία, τη Ρωσία, το Ηνωμένο Βασίλειο και την Ελλάδα.

- Καταλήγοντας, ποια είναι τα επόμενα πλάνα της Primetel με επικέντρωση στο business κοινό;

- Να προβάλλουμε τα ανταγωνιστικά μας πλεονεκτήματα και τη μεγάλη εμπειρία μας στις υπηρεσίες B2B, όπως για παράδειγμα στα connectivity solutions. Είμαστε οι καλύτεροι με μεγάλη διαφορά και το τεκμηριώνει η αφοσίωση των επιχειρήσεων που είναι μαζί μας όλα αυτά τα χρόνια, τα ιδιαίτερα ανταγωνιστικά rates που διαμορφώνονται κατόπιν μελετών των αναγκών των πελατών, οι σταθερά υψηλές ταχύτητες, η ασφάλεια, ο έλεγχος και η ποιότητα των διαδικασιών.

Παράλληλα να αναδείξουμε τις υπηρεσίες μας στο cloud, καθώς η Primetel είναι από τους πρώτους που απέκτησαν πιστοποίηση για Data Center. Αλλά και την άλλη πρωτοπορία μας, το voice στην καθήρωση του οποίου στην Κύπρο συμβάλουμε καθοριστικά. Εξάλλου είμαστε ο μοναδικός πάροχος με δικό του καλώδιο στους κυπριακούς αυτοκινητοδρόμους. Όπως προαναφέραμε, το Primetel fiber αποτελεί σήμερα ένα project σε εξέλιξη, όπως συμβαίνει και με τους άλλους παρόχους. Αλλά η παροχή του δωρεάν εξοπλισμού και οι ανταγωνιστικοί όροι της εταιρείας μας το μετατρέπουν σε έναν ακόμα κρίκο στην αλυσίδα της παροχής ποιοτικών υπηρεσιών.

Τα προηγούμενα χρόνια υπήρχε μια διαφορετική δυναμική, ενώ τα πράγματα από άποψης επισκεψιμότητας είναι πλέον πιο ήρεμα. Καταλυτικός ήταν ο ρόλος των εμπορικών κέντρων, τα οποία κέρδισαν την πλειοψηφία των καταναλωτών.

Περιμένουν επενδύσεις στην Παλιά Λευκωσία

Μακρύς ο δρόμος για την αναζωογόνηση της περιοχής - Μέχρι το 2026 η μεταφορά του τμήματος Αρχιτεκτονικής

Της ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ

Πριν από περίπου ένα χρόνο 18 επιχειρήσεις στο ιστορικό κέντρο Λευκωσίας είχαν αιτηθεί και έλαβαν έγκριση για ενισχύσεις συνολικού ύψους 700 χιλιάδων ευρώ, στο πλαίσιο του σχεδίου κορηγίας του Υπ. Εσωτερικών για ενίσχυση της επιχειρηματικότητας των περιοχών Πράσινης Γραμμής. Στόχος του σχεδίου ήταν να δοθούν κίνητρα σε επιχειρηματίες ώστε να δραστηριοποιηθούν ή να μεταφέρουν τις επιχειρηματικές τους δραστηριότητες σε περιοχές της Εντός των Τειχών Λευκωσίας. Ένα χρόνο μετά, με επίσκεψη της «Κ» στην περιοχή, διαπιστώνει ίδιους όρους αλλά και συνομιλώντας με ιδιοκτήτες καταστημάτων στα δρομάκια Λήδρας, Ονασαγόρου και τη λαϊκή γειτονιά, ότι η αλλαγή δεν έγινε πραγματικότητα. Τουλάχιστον, δεν έχει φτάσει στον επισκέπτη. Εκτιμάται δε ότι το πρόσωπο της περιοχής θα αλλάξει μόνο μετά την μεταφορά του αρχιτεκτονικού τμήματος του Πανεπιστημίου Κύπρου στο σχολείο της Φανερωμένης (το τρέχον έτος φοιτούν γύρω στους 200 φοιτητές), εξέλιξη η οποία συνδέεται με κάθοδο φοιτητοκοσμίου στους δρόμους της εντός των τειχών πόλης, την δημιουργία φοιτητικών εστιαίων, αλλά και την παρουσία αρχιτεκτονικών γραφείων στην περιοχή. Ήδη έχει προκηρυχθεί σχέδιο κορηγίας ύψους 15 εκατ. ευρώ για φοιτητικές εστίες στην εντός των τειχών Λευκωσία, το οποίο αναμένεται ότι θα είναι ένας δυνατός μοχλός ανάπτυξης. Επιπλέον, περί τα τέλη του μήνα θα προκηρυχθεί και το σχέδιο κορηγίας για ενίσχυση της επιχειρηματικής δραστηριότητας, ύψους 10 εκατ. ευρώ ενώ θα ανακοινωθούν και επιπλέον πολεοδομικά κίνητρα.

Pet shops και νηπιαγωγεία

Αυτό που ξεχωρίζει στο συγκεκριμένο σχέδιο είναι ότι θα δίνεται βαρύτητα σε προτάσεις που θα αφορούν επιχειρηματική δραστηριότητα, άλλη, από την δημιουργία για παράδειγμα μιας καφετέριας

Άλλα 10 εκατ. ευρώ θα δοθούν για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και 15 εκατ. για φοιτητικές εστίες στο ιστορικό κέντρο της πόλης. Μικρό καλάθι κρατούν οι ιδιοκτήτες καταστημάτων της περιοχής.

ή ενός εστιατορίου οι οποίες αποτελούν ήδη την πλειονότητα της επιχειρηματικής δραστηριότητας στην καθορισθείσα περιοχή. Σύμφωνα με ενημέρωση από το Υπουργείο Εσωτερικών, οι επιθυμητές χρήσεις είναι, μεταξύ άλλων, οι χρήσεις προτεραιότητας όπως αναφέρονται στο Σχέδιο Περιοχής Κέντρου Λευκωσίας, που αφορούν σε υπηρεσίες, επαγγελματικά γραφεία, πολιτιστικά κέντρα/ χώροι, κοινοτικές υπηρεσίες, επιχειρήσεις δημιουργικών επαγγελματιών, αν-

τιστοικο λιανικό εμπόριο και ήπιες χρήσεις αναψυχής. Μερικά παραδείγματα επιθυμητών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων/ χρήσεων αφορούν σε, κέντρα καινοτομίας, επιχειρήσεις δημιουργικών επαγγελματιών, βιβλιοπωλεία/ copy centers, γυμναστήρια/ studios, νηπιαγωγεία, φαρμακεία, γραφεία, εμπορικά καταστήματα, pet shops, καταστήματα πώλησης ηλεκτρονικών ειδών, υπηρεσίες ταχυμεταφορών εσωτερικού και εξωτερικού, φρουταρίες/ μικρά σουπερ-

μαρκετ, κομμωτήρια/ beauty salons/ barber shops.

Μέχρι €80.000

Το σχέδιο θα παραμείνει ανοικτό από την 1η Ιουνίου μέχρι και την 31η Δεκεμβρίου 2026 και οι αιτήσεις θα υποβάλλονται σε συγκεκριμένες χρονικές περιόδους. Το Σχέδιο εντάσσεται στο πλαίσιο του Σχεδίου Δράσης για την Εντός των Τειχών Λευκωσίας και συγχρηματοδοτείται από τον κρατικό προϋπολογισμό. Το συνολικό ποσό που θα διατεθεί

για τις ανάγκες της πρόσκλησης υποβολής προτάσεων ανέρχεται στα €10 εκ. Αυτό σημαίνει ότι οι κορηγίες ανά έτος θα ανέρχονται στα 2 εκατ. ευρώ. Σημειώνεται επίσης ότι η χρηματοδότηση αφορά στο 60% επί των επλέξιμων δαπανών κάθε Πρότασης με ανώτατο όριο οικονομικής βοήθειας το ποσό των €80.000 ανά έργο. Σύμφωνα με πληροφορίες από το Υπουργείο Ο-

ρηγνθεί τουλάχιστο για πέντε χρόνια μετά την ημερομηνία ολοκλήρωσης του έργου. Επιλέξιμες δαπάνες θεωρούνται, οι οικοδομικές εργασίες, οι ηλεκτρικές, υδραυλικές και μηχανολογικές εγκαταστάσεις σε σχέση με το κτήριο, ο ακίνητος εξοπλισμός, αμοιβές για παροχή υπηρεσιών αρχιτεκτόνων, πολιτικών μηχανικών ή άλλων συμβούλων και εξοπλισμός (π.χ. κινητή επίπλωση, φωτιστικά, ηλεκτρικά είδη) σύμφωνα με το επιλέξιμο ποσό ανά είδος.

Θα δοθεί προτεραιότητα σε αιτήσεις για κέντρα καινοτομίας, επιχειρήσεις δημιουργικών επαγγελματιών, βιβλιοπωλεία/ copy centers, γυμναστήρια/ studios, νηπιαγωγεία και pet shops.

Οι αξιόλογες οικοδομές

Μέχρι τέλος του 2026 θα αυξηθεί ο μέγιστος χαρισμένος συντελεστής για διατηρητέες οικοδομές από 50% σε 70%, καθώς και ο ανώτατος επιτρεπόμενος συντελεστής δόμησης για όλες τις διατηρητέες οικοδομές προς μεταφορά σε περιοχές δέκτες. Οι οικοδομές θα κατατάσσονται ως «αξιόλογες» ή «μη αξιόλογες» από τετραμελή επιτροπή, (της οποίας θα προεδρεύει εκπρόσωπος του Δήμου Λευκωσίας και θα απαρτίζεται από εκπροσώπους του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικισμίου, του Τμήματος Αρχαιοτήτων και του Επιστημονικού Τεχνικού Επιμελητηρίου Κύπρου. Όλες οι αξιόλογες οικοδομές θα κηρυχθούν διατηρητέες. Σημαντικές αλλαγές προωθούνται και στο κομμάτι του χώρου στάθμευσης. Συγκεκριμένα, θα εξαιρούνται μέχρι το 2026, όλες οι επιτρεπόμενες νέες αναπτύξεις για υπόδειξη χώρων στάθμευσης σε περίπτωση αποκατάστασης και επαναχρησιμοποίησης οικοδομών. Μειώνονται οι απαιτήσεις για χώρους στάθμευσης (μείωση μέχρι και 60%), ενώ μειώνεται και το τίμημα εξαγοράς χώρων στάθμευσης κατά 70%. Από τον Ιανουάριο του 2023 θα προκηρυχθεί και σχέδιο για απόκτηση ιδιοκτητικής κατοικίας για μόνιμη ιδιοκατοίκηση. Αυτό που μένει να διαφανεί πλέον είναι κατά πόσο θα υπάρχει ενδιαφέρον από φοιτητές και νεαρά ζευγάρια για εγκατάστασή τους στην περιοχή, καθώς και κατά πόσο οι επιχειρηματίες θα αξιοποιήσουν κίνητρα και κορηγίες για νέα επιχειρηματικά ανοίγματα στην εντός των τειχών πόλη.

Boutique ξενοδοχείο στην Πύθωνος

Τα κίνητρα και οι κορηγίες για το επιχειρείν και τις φοιτητικές εστίες αναμένεται ότι θα κινήσει το επενδυτικό ενδιαφέρον στην περιοχή. Στο μεταξύ, υπάρχουν και περιπτώσεις, μεμονωμένες, που ανεξάρτητα με τα τελευταία σχέδια κορηγίας, έχουν ήδη κλείσει το μάτι στην Παλιά Λευκωσία. Η τελευταία προσθήκη είναι του-

ριστική, και αφορά boutique ξενοδοχείο, στην οδό Πύθωνος. Πρόκειται για αναπαλαιωμένο σπίτι, με έξι δωμάτια στον πρώτο όροφο που έχουν μετατραπεί σε σουίτες, ενώ στο ισόγειο του, θα λειτουργεί εστιατόριο και μπαρ. Το Madama boutique hotel ετοιμάζεται να ανοίξει επίσημα για το κοινό αρχές Ιουνίου.

Την αλλαγή περιμένουν οι καταστηματάρχες

Η Παλιά Λευκωσία, όπως αποκαλείται στις συζητήσεις των Λευκωσιωτών, είχε γίνει το mainstream, το στέκι του νεορόκοσμου και όχι μόνο από το 2013 και μετά. Όπως αναφέρουν στην «Κ» νεαροί που συναντήσαμε στην επίσκεψή μας στην περιοχή, τα προηγούμενα χρόνια υπήρχε μια διαφορετική δυναμική, ενώ πλέον τα πράγματα από άποψης επισκεψιμότητας είναι πλέον πιο ήρεμα. Καταλυτικός ήταν ο ρόλος των εμπορικών κέντρων, τα οποία κέρδισαν την πλειοψηφία των καταναλωτών.

Ανταγωνιστικά λειτουργήσει και το πιο πρόσφατο άνοιγμα της Μακαρίου, με το έντονο επενδυτικό ενδιαφέρον και τα ανοίγματα που έχουν γίνει και που συνεχίζουν να γίνονται από σημαντικούς παίκτες του λιανικού εμπορίου. Την ίδια ώρα οι εμπορικοί δρόμοι του ιστορικού κέντρου της πόλης παρουσιάζουν σημάδια μαρasmus. Ο επισκέπτης δεν μπορεί να μην

προσέξει ότι υπάρχουν εμπορικά καταστήματα ξεχασμένα σε περασμένες δεκαετίες, προσόψεις κτηρίων που κρηζουν αναβάθμισης και βελτίωσης και θέματα καθαριότητας. Αναφέρονται επίσης θέματα ηχορύπανσης και παραβατικότητας. Οι άνθρωποι της Λήδρας, της Ονασαγόρου και της Λαϊκής Γειτονιάς, αναφέρουν στην «Κ» ότι μια αποσπασματική πρόσγγιση δεν είναι αρκετή για την αναζωογόνηση της περιοχής. Το ζήτημα λοιπόν θα πρέπει να αντιμετωπιστεί ολιστικά.

Η κυρία Κυριακή Κώστα, εκ των ιδιοκτητών του μη κερδοσκοπικού ιδρύματος Φανερωμένης 70 περιέγραψε στην «Κ»: «Πρέπει να δοθεί έμφαση στα κοινόχρηστα σημεία, να γίνουν περισσότερα παγκάκια, σκιά. Περνώντας από Ονασαγόρου προς πλατεία Ελευθερίας, υπάρχουν σημεία που παρουσιάζουν εικόνες εγκατάλειψης».

Δημήτρης Κατσάκης - ιδιοκτήτης Μπλε Καφετερίου: «Στη Λαϊκή Γειτονιά έχουμε μεγάλο πρόβλημα με τα περιστατικά παραβατικότητας, την αύξηση του αριθμού μεταναστών και τους τουρίστες που καταλήγουν τελικά στα κατεχόμενα. Το κέντρο της Λαϊκής Γειτονιάς είναι νεκρό. Υπάρχει μεγάλο πρόβλημα και για τα καταστήματα σουβενίρ. Και εμάς έχει μειωθεί η πελατεία μας, αν και έχουμε σταθερούς πελάτες. Πιστεύω όμως ότι η περιοχή θα ξαναπάρει ζωή με την αρχιτεκτονική σχολή, ήδη υπάρχει ενδιαφέρον για φοιτητικά δωμάτια, έχουν αγοραστεί κτήρια για τον σκοπό αυτό και το 2026 θα είναι καθοριστικό σημείο για την περιοχή μας».

Μάριος Χριστοδούλου- καταστηματάρχης: Μεμονωμένες ενέργειες δεν θα αλλάξουν την κατάσταση. Για να έχει αποτέλεσμα η κατάσταση θα πρέπει να είναι συνολική η προσέγγιση. Δεν πιστεύω ότι η

μεταφορά της αρχιτεκτονικής σχολής θα φέρει την αλλαγή».

Μάριος Διαμαντή- manager κοσμηματοπωλείου: «Μετά το κούρεμα η κίνηση ανέβηκε αλλά στη συνέχεια επιστρέψαμε στα παλιά. Ένα από τα προβλήματα είναι τα ενοίκια που ζητούν οι ιδιοκτήτες μαζί με το ότι υπάρχει και αποκεντρωσή. Η παλιά πόλη έχει επισκεψιμότητα περισσότερο το καλοκαίρι, λόγω καιρού, το μεταναστευτικό κτλ. Όλα αυτά έχουν μειώσει την επισκεψιμότητα στην περιοχή μας. Υπάρχουν φυσικά κάποιες ενέργειες να αλλάξει η κατάσταση. Είναι καλή κίνηση η μεταφορά του αρχιτεκτονικού τμήματος, το σχέδιο ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας αλλά το πρόβλημα με τα ψηλά ενοίκια παραμένει. Χρειάζεται επίσης και το rebranding από πλευράς των υφιστάμενων καταστημάτων και πρωτοτυπία στο αντικείμενο, το ύφος και το στυλ των νέων επιχειρήσεων».

Εκτός τραπεζών 850 υπάλληλοι φέτος

Η ΕΤΥΚ εξουσιοδοτήθηκε να προχωρήσει σε απεργιακές κινητοποιήσεις αν κριθεί αναγκαίο

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Εκτός τραπεζικών ιδρυμάτων θα βρεθούν συνολικά 850 τραπεζοϋπάλληλοι μέχρι το τέλος του 2022. Η αλλαγή της δομής των δύο μεγάλων τραπεζών της Κύπρου, Τράπεζας Κύπρου και Ελληνικής Τράπεζας, βάσει του νέου τους στρατηγικού πλάνου θα έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση 500 προσώπων στην πρώτη και 350 στην δεύτερη. Οι σχολές για τη μείωση των υπαλλήλων είναι δύο. Μία επιθετική και μία «παραδοσιακή». Η Τράπεζα Κύπρου ανακοίνωσε την Πέμπτη κατά την παρουσίαση των οικονομικών της αποτελεσμάτων ότι θα μειώσει κατά 15% το προσωπικό της μέχρι το τέλος του 2022, ήτοι 500 άτομα. Η Ελληνική Τράπεζα έχει γνωστοποιήσει επίσης από τον Απρίλιο στα τελευταία της οικονομικά αποτελέσματα πως θα μειώσει κατά 350 άτομα το προσωπικό της εντός του τρέχοντος καλοκαιριού. Η Ελληνική Τράπεζα είναι σε «ανοικτή κόντρα» με την ΕΤΥΚ αναφορικά με τη μείωση των υπαλλήλων της, επειδή η μείωσή τους κατά την Ελληνική μπορεί να γίνει μέχρι και με πλεονασμούς. Η ΕΤΥΚ δεν δέχεται επ' ουδενί αυτή τη θέση. Τις τελευταίες ημέρες η ΕΤΥΚ προχώρησε σε ψηφοφορία στις τράπεζες και εξουσιοδοτήθηκε από τα μέλη της να προχωρήσει σε απεργιακές κινητοποιήσεις αν κρίνει αναγκαίο. Η Ελληνική δείχνει να θέλει να γεφυρώσει λίγο το τεράστιο χάσμα που έχει δημιουργηθεί και δηλώνει ότι η Τράπεζα είναι έτοιμη να συμβιβαστεί και να συμφωνήσει σε μια ολιστική λύση για όλες τις εκκρεμότητες, στη βάση μιας νέας συλλογικής σύμβασης. Ρητορική που στην αρχή αυτό θα ερχόταν να συμβιβαστεί και να συμφωνήσει σε μια ολιστική λύση για όλες τις εκκρεμότητες, στη βάση μιας νέας συλλογικής σύμβασης. Ρητορική που στην αρχή αυτό θα ερχόταν να συμβιβαστεί και να συμφωνήσει σε μια ολιστική λύση για όλες τις εκκρεμότητες, στη βάση μιας νέας συλλογικής σύμβασης.

Σχολιάζοντας η ΕΤΥΚ την απόφαση της Τράπεζας Κύπρου για μείωση των υπαλλήλων της κατά 500 άτομα μέσω Σχεδίου Εθελουσίας Αφυσπρέττης σε σχετικά εγκύκλιο, υπογράμμισε ότι ήδη με αυτή τη διαδικασία και σε συνεργασία

Μέχρι σήμερα, υπολογίζεται πως έχουν αποχωρήσει μέσω των Σχεδίων Εθελουσίας Εξόδου από τραπεζικά ιδρύματα 4.000 - 4.500 άτομα από αρχές του 2013.

«Κάνω έκκληση να αποφευχθούν όποιες απεργιακές κινητοποιήσεις», σημείωσε ο Πρόεδρος του Συνδέσμου Τραπεζών, Πανίκος Νικολάου.

με την ηγεσία της ΕΤΥΚ, τα τελευταία χρόνια μπόρεσε να περιορίσει το κόστος προσωπικού κατά 50%. Σχολίασε δε το σύνολο των οικονομικών αποτελεσμάτων της Τράπεζας Κύπρου, δίνοντας συγκαταστήματα στη Διοίκηση της Τράπεζας, στο Διοικητικό Συμβούλιο και στελέχη, αλλά ιδιαίτερα στον Πρόεδρο της Τράπεζας κ. Τ. Αράπογλου και στον Διευθύνοντα Σύμβουλο κ. Π. Νικολάου. «Η αξιοποίηση

στη θέση του Διευθύνοντα Συμβούλου, του κ. Π. Νικολάου, μέσα από τα σπλάνα της Τράπεζας, γνώστη του τραπεζικού περιβάλλοντος της Κύπρου και ιδιαίτερα του Χρηματοπιστωτικού χώρου, υπήρξε ευεργετική για την Τράπεζα. Η επαναφορά στα κέρδη με προοπτική διανομής μερίσματος από το 2023, ιδιαίτερα μέσα από συντητή και ώριμη διαχείριση, χωρίς τυμπανοκρουσίες αυτοπροβολής αλλά και χωρίς τμήματα «πολέμου» για το προσωπικό της Τράπεζας είναι άξια λόγου και σεβασμού», σημειώνει χαρακτηριστικά η ΕΤΥΚ, «πετώντας βέλη» έμμεσα στην Ελληνική Τράπεζα για τη στάση της αναφορικά με τη μείωση του προσωπικού.

Η στάση του Συνδέσμου

Στο περιθώριο των οικονομικών αποτελεσμάτων της Τράπεζας Κύπρου, ο Διευθύνων Σύμβουλος της, Πανίκος Νικο-

λάου, απάντησε με την ιδιότητα του Προέδρου του Συνδέσμου Τραπεζών Κύπρου για την εξουσιοδότηση που έλαβε η ΕΤΥΚ για να προχωρήσει σε απεργιακές κινητοποιήσεις αν χρειαστεί. Ο κύριος Νικολάου σημείωσε πως αν και υπάρχει ανοικτή γραμμή με την ΕΤΥΚ και προχωρούν σε λύσεις των όρων που προκύπτουν ζητήματα, το ότι έχει εξουσιοδοτηθεί να προχωρήσει σε απεργίες σε παγκύπριο επίπεδο είναι κάτι που τον ανησυχεί. «Μας ανησυχεί, δεν βοηθά την οικονομία του τόπου και κάνω έκκληση να αποφευχθούν όποιες απεργιακές κινητοποιήσεις. Δεν μας βρίσκει συμφωνούς αυτή η εξέλιξη και θα εξεταστεί και σε επίπεδο Συνδέσμου Τραπεζών», κατέληξε.

Μέχρι σήμερα, υπολογίζεται πως έχουν αποχωρήσει μέσω των Σχεδίων Εθελουσίας Εξόδου από τραπεζικά ιδρύματα 4.000 - 4.500 άτομα από αρχές του 2013.

Στις 27 Μαΐου τα «παυσιπόνα» για την ακρίβεια

Σύσκεψη, στην οποία συζητήθηκαν οι επιπτώσεις που προκύπτουν συνεπεία της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία και η νέα παγκόσμια οικονομική κρίση που έχει ως αποτέλεσμα τις αυξανόμενες πληθωριστικές πιέσεις που επηρεάζουν ιδιαίτερα τις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού, πραγματοποιήθηκε την περασμένη Παρασκευή.

Με οδηγίες του Προέδρου της Δημοκρατίας, υπό την προεδρία του Υπουργού Οικονομικών, θα πραγματοποιηθούν τις επόμενες μέρες αλληλέγγυες συσκέψεις, ώστε να εξεταστούν και να συγκεκριμενοποιηθούν τα επιπρόσθετα μέτρα που θα προταθούν προς έγκριση από το Υπουργικό Συμβούλιο, στις 27 Μαΐου.

Σε δηλώσεις του μετά τη σύσκεψη, ο Κυβερνητικός Εκπρόσωπος κ. Μάριος Πελεκάνος είπε ότι κατά τη σύσκεψη εξετάστηκαν τα μέτρα που, ήδη λαμβάνονται αλλά και επιπλέον οριζόντια ή/και στοχευμένα στις ευάλωτες ομάδες μέτρα που θα μπορούσαν να ληφθούν, λαμβάνοντας υπόψη τις εισδηματικές των πολιτικών κομμάτων και των κοινωνικών εταίρων, καθώς επίσης και τις εισδηματικές του Δημοσιονομικού Συμβουλίου και του Συμβουλίου Οικονομίας και Ανταγωνιστικότητας.

Σε ερώτηση για την παράταση στη μείωση του φόρου καταναλώσεως και του ΦΠΑ στο ηλεκτρικό ρεύμα, ο Εκπρόσωπος είπε ότι και αυτά τα μέτρα έχουν συζητηθεί σήμερα και «χωρίς να θέλω να προκαταλάβω το αποτέλεσμα των συσκέψεων που θα ακολουθήσουν, είναι μέτρα που αναμένεται ότι θα παραταθούν». Κληθείς να πει κατά πόσο υπάρχουν τα δημοσιονομικά περιθώρια για λήψη επιπρόσθετων μέτρων, ο Εκπρόσωπος είπε ότι «έχει γίνει ήδη μια αξιολόγηση από το Υπουργείο Οικονομικών».

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΡΟΥΓΚΑΛΑΣ

K. TREPPIDES & CO LTD

Ψηφιοποίηση της Παγκόσμιας Φορολογικής Διαχείρισης Τι είναι και τι σημαίνει για τη φορολογική λειτουργία;

ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ της πανδημίας του κορωνοϊού, της ψηφιακής επανάστασης και της διαρκώς εξελισσόμενης παγκοσμιοποίησης, η ψηφιοποίηση της φορολογικής διαχείρισης φαίνεται να είναι μονόδρομος. Αλλά τι ακριβώς είναι η ψηφιοποίηση της φορολογικής διαχείρισης και πώς αυτό θα επηρεάσει τη φορολογική λειτουργία σε όλο τον κόσμο;

Όταν λέμε ψηφιοποίηση της φορολογίας, εννοούμε τον πλήρη μετασχηματισμό των φορολογικών διαδικασιών με τη χρήση ψηφιακών μεθόδων και όχι μόνο την απλή ψηφιοποίηση που υποδηλώνει μόνο ότι μετατρέπουμε τα φυσικά αρχεία στα ψηφιακά ισοδύναμά τους.

Οι φορολογικές διοικήσεις φαίνεται να το ενστερνίζονται αυτό, καθώς θα ήθελαν να μειώσουν όσο το δυνατόν περισσότερο την ανθρώπινη αλληλεπίδραση, χρησιμοποιώντας την αυτοματοποίηση και την ανάλυση στοιχείων για να βοηθήσουν τη λήψη αποφάσεων, να αυξήσουν την αποτελεσματικότητά τους και να εστιάσουν τους πόρους τους σε πιο σημαντικά ζητήματα, όπως ζητήματα φοροδιαφυγής, απάτης και επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού.

Παρόλο που δεν υπάρχει συγκεκριμένος οδικός χάρτης που πρέπει να ακολουθηθεί από τις χώρες στο ταξίδι τους προς την ψηφιοποίηση, υπάρχουν ορισμένες κύριες προσεγγίσεις τις οποίες ακολουθούν οι χώρες ούτως ώστε να ψηφιοποιήσουν τις διαδικασίες τους.

Μία από τις πιο κοινές πτυχές της ψηφιοποίησης είναι η προ-συμπλήρωση των δηλώσεων. Αυτό συμβαίνει όταν οι φορολογικές αρχές προ-συμπληρώνουν τις δηλώσεις με πληροφορίες που έχουν ήδη στη διάθεσή τους από άλλες πηγές, σε μια προσπάθεια απλοποίησης των διαδικασιών και μείωσης των σφαλμάτων.

Οι φορολογικές αρχές επιδιώκουν επίσης όλο και περισσότερο να συλλέγουν πληροφορίες σε πραγματικό χρόνο ή σε σχεδόν πραγματικό χρόνο τόσο από τους φορολογούμενους όσο και από βασικά τρί-

Της **Αθηνάς Νεοκλέους** Διευθύντρια K. Treppides & Co Ltd

τα μέρη που παράγουν φορολογικές πληροφορίες.

Επίσης, είναι προφανές ότι οι περισσότερες φορολογικές αρχές ξεκινούν το ψηφιακό τους ταξίδι με τον Φόρο Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ) λόγω των υψηλής συναλλακτικότητας δεδομένων του. Για παράδειγμα, στο Ηνωμένο Βασίλειο, το HMRC έχει πραγματοποιήσει ένα πρόγραμμα ψηφιοποίησης που ονομάζεται Making Tax Digital (MTD) που απαιτεί από τους φορολογούμενους να διατηρούν ψηφιακά αρχεία και να υποβάλλουν πληροφορίες χρησιμοποιώντας ένα λογισμικό αντί να συμπληρώνουν χειροκίνητα ηλεκτρονικές φορολογικές δηλώσεις. Το HMRC έχει ξεκινή-

σει αυτό το ταξίδι με το ΦΠΑ και από τον Απρίλιο του 2022, όλοι οι έμποροι πρέπει να αναφέρουν τα ποσά ΦΠΑ χρησιμοποιώντας λογισμικό με δυνατότητα MTD.

Ορισμένες χώρες, όπως η Βραζιλία, έχουν επιδιώξει την ψηφιοποίηση απαιτώντας ηλεκτρονικά τιμολόγια, άλλες χώρες χρησιμοποιούν τις πληροφορίες που συλλέγονται μέσω ψηφιακών συστημάτων ούτως ώστε να μπορούν να κάνουν στοχευμένους ελέγχους. Επίσης, ένας σημαντικός στόχος ορισμένων φορολογικών αρχών είναι να συμπεριλάβουν τη φορολογία και στα άλλα φυσικά συστήματα των φορολογούμενων, π.χ. ενσωματώνοντας τον φόρο στις λογιστικές πλατφόρμες.

Φυσικά, παρόλο που καταλαβαίνουμε ότι η ψηφιοποίηση έχει πολλά οφέλη, έρχεται και με διάφορες προκλήσεις που πρέπει να ξεπεραστούν οι φορολογικές αρχές. Μία από τις κυριότερες προκλήσεις είναι ο ψηφιακός αποκλεισμός. Με την ψηφιοποίηση υποθέτουμε ότι όλοι οι φορολογούμενοι έχουν πρόσβαση στην τεχνολογία και ότι όλοι τους είναι πρόθυμοι να αλληλοεπιδράσουν με τις φορολογικές αρχές χρησιμοποιώντας αυτές τις νέες ψηφιακές μεθόδους. Ωστόσο, αυτό δεν συμβαίνει πάντα.

Μια άλλη, πολύ σημαντική πρόκληση είναι η ταυτοποίηση όπου, για παράδειγμα, σε χώρες όπως το Ηνωμένο Βασίλειο ή τις ΗΠΑ, στις οποίες δεν υπάρχει καθολική ταυτότητα πολίτη, είναι πολύ δύσκολο για τις φορολογικές αρχές να συνδέσουν όλα τα εμπλεκόμενα μέρη και να δημιουργήσουν μια ενιαία βάση δεδομένων. Αυτό είναι κάτι που η Εσθονία έχει επιλύσει με την εισαγωγή της ηλεκτρονικής ταυτότητας.

Οι φορολογικές αρχές πρέπει επίσης να είναι καλά προετοιμασμένες για αυτή τη σημαντική αλλαγή και πρέπει να εξετάσουν την πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος της χώρας τους, τόσο όσον αφορά τους φορολογικούς κανόνες όσο και τα υφιστάμενα συστήματα.

Πώς, λοιπόν, επηρεάζει η ψηφιοποίηση της φορολογικής διοίκησης τη φορολογική

λειτουργία; Είναι προφανές ότι η ψηφιοποίηση της φορολογικής διοίκησης εντείνει τις πιέσεις για αλλαγή της φορολογικής λειτουργίας και στις επιχειρήσεις.

Οι φορολογικές λειτουργίες πρέπει να είναι έτοιμες να δώσουν νέα, ακριβή και ποιοτικά ελεγμένα δεδομένα στις φορολογικές αρχές ανά πάσα στιγμή. Ως αποτέλεσμα, υπάρχει αυξημένη ανάγκη για τις επιχειρήσεις να ψηφιοποιήσουν και τις εσωτερικές τους λειτουργίες. Πρέπει να αρχίσουν να επενδύουν σε νέες τεχνολογίες, να αρχίσουν να αυτοματοποιούν τις εσωτερικές τους διαδικασίες όπως επίσης να αρχίσουν να ενθαρρύνουν τους υπαλλήλους τους να συνεργάζονται με τα μηχανήματά τους προκειμένου να αποκτήσουν καλύτερη ποιότητα δεδομένων και να παρέχουν πολύτιμες πληροφορίες στις επιχειρήσεις τους.

Ίσως να σκέφτεστε, πού είναι η Κύπρος σε όλα αυτά; Το Τμήμα Φορολογίας (ΤΦ) φαίνεται να έχει εντοπίσει την ανάγκη ψηφιοποίησης της φορολογικής του διοίκησης και μετασχηματισμού των διαδικασιών του, έτσι ώστε να είναι σύμφωνες με τις ανάγκες του σημερινού φορολογικού κόσμου.

Το ΤΦ βρίσκεται στη διαδικασία εισαγωγής της πλατφόρμας Tax For All (TFA), η οποία πρόκειται να αντικαταστήσει τις υπάρχουσες φορολογικές πλατφόρμες, συμπεριλαμβανομένου του TAXISnet, με σκοπό να προσφέρει στον φορολογούμενο μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα των φορολογικών του υποθέσεων με απλούστερο, ασφαλέστερο και διαφανή τρόπο.

Η πλατφόρμα TFA πρόκειται να αναπτυχθεί σε τρία στάδια ξεκινώντας από το ΦΠΑ στο πρώτο στάδιο και με τους άμεσους και άλλους φόρους στα επόμενα δύο στάδια.

Ορισμένες σημαντικές πρακτικές αλλαγές που αναμένεται να δοúμε σχετικά με το ΦΠΑ είναι μια νέα δήλωση ΦΠΑ με τη μορφή ερωτήσεων, υποβολή όλων των δηλώσεων και οποιονδήποτε δικαιολογητικών ηλεκτρονικά, δυνατότητα ηλεκτρονικής πληρωμής, πρόσβαση στο ιστορικό πληρω-

μών και άμεση επικοινωνία με το ΤΦ μέσω της πλατφόρμας. Τώρα μένει να δοúμε πώς θα εξελιχθεί αυτό, πώς θα το αγκαλιάσει η φορολογική λειτουργία και πώς θα αντιμτωπιστεί αυτή η σημαντική αλλαγή.

H K. Treppides & Co Ltd, είναι η μεγαλύτερη ανεξάρτητη συμβουλευτική εταιρεία στην Κύπρο, με εδραιωμένη διεθνή παρουσία και γραφεία στη Μεγάλη Βρετανία και τη Μάλτα. Σήμερα το εργατικό δυναμικό της K.Treppides & Co Ltd, ανέρχεται στους 200 επαγγελματίες. Προσφέρει ένα πλήρες φάσμα συμβουλευτικών, φορολογικών, λογιστικών υπηρεσιών σε ομίλους, εταιρείες και επενδυτές που δραστηριοποιούνται σε διεθνή βάση σε διάφορους οικονομικούς και επιχειρηματικούς τομείς. Η Εταιρεία η οποία ξεκίνησε τις εργασίες της το 1985, διαθέτει 36 χρόνια εμπειρίας και μια επίλεκτη ομάδα εμπειρών στελεχών οι οποίοι μπορούν να καθοδηγήσουν και να βοηθήσουν επενδυτές και επιχειρήσεις κατά τη διάρκεια της διαδικασίας εδραίωσης και μετέπειτα επενδυτικής δραστηριότητας στην Κύπρο και διεθνώς.

Στοιχεία Επικοινωνίας:
Marios A. Cosma
Managing Partner
mcosma@treppides.com
Costas Loizou
Director
cloizou@treppides.com
Athina Neocleous
Tax Manager
aneocleous@treppides.com
www.treppides.com

Nicosia: Treppides Tower, Kafkasou 9, Aglantzia, CY 2112, Nicosia, Cyprus
Limassol: Andrea Kariolou 38, Ayios Athanasios, CY 4102, Limassol Cyprus
London: 7 Milner Street, London SW3 2QA
Malta: Level 1, Somnium, Tower Road, Swatar, Birkirkara BKR 4012

Αλμα 18 δισ. ευρώ του τζίρου των επιχειρήσεων το α' τρίμηνο

Σε σύγκριση με το α' τρίμηνο του 2019, λόγω έκρηξης κατανάλωσης και ανατιμήσεων

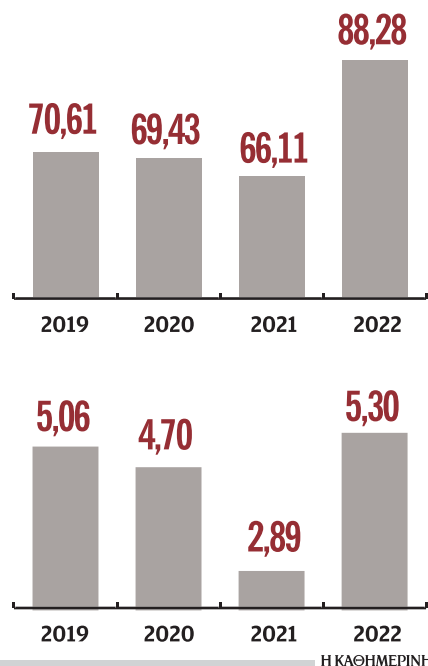
Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Αλμα 18 δισεκατομμυρίων σε σύγκριση με το α' τρίμηνο του 2019, της τελευταίας χρονιάς της περιόδου «κανονικότητας», έκανε το α' τρίμηνο του 2022 ο τζίρος του συνόλου των επιχειρήσεων της ελληνικής οικονομίας. Η αύξηση αυτή κατά 25%, από τα 70,61 δισ. ευρώ στα 88,28 δισ. ευρώ, αποδίδεται σε σημαντικό βαθμό στην έκρηξη της κατανάλωσης έπειτα από δύο χρόνια πανδημίας και περιορισμών σε αγορές, ταξίδια, διασκέδαση.

Μέρος, πάντως, της μεγάλης αύξησης του τζίρου οφείλεται στην αύξηση της αξίας των πωλούμενων προϊόντων και υπηρεσιών, που έχει επέλθει λόγω των μεγάλων ανατιμήσεων σε πρώτες ύλες και τελικά προϊόντα, συμπεριλαμβανομένων των τροφίμων και των καυσίμων. Οι υψηλές τιμές –στον βαθμό που η μείωση του όγκου πωλήσεων δεν είναι ακόμη πολύ μεγάλη– προκαλούν αύξηση και των φεβρουαρίου εσόδων, κυρίως αυτών που προέρχονται από την εισπραξη ΦΠΑ και ΕΦΚ. Για τον λόγο αυτό, άλλωστε, τα στοιχεία που αφορούν τον τζίρο των επιχειρήσεων, οι οποίες στη διάρκεια των lockdowns υποχρεώνονταν σε αναστολή λειτουργίας, όπως για παράδειγμα αυτές που ανήκουν στους κλάδους του λιανικού εμπορίου πλην τροφίμων, καυσίμων, οχημάτων και φαρμάκων ή της εστίασης και των καταλυμάτων, δείχνουν

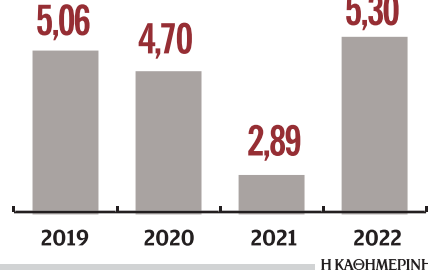
Εξέλιξη τζίρου συνόλου επιχειρήσεων

Α' ΤΡΙΜΗΝΟ
Ποσό σε δισ. ευρώ

... ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ ΟΣΕΣ ΕΙΧΑΝ ΤΘΕΙ ΣΕ ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

Α' ΤΡΙΜΗΝΟ
Ποσό σε δισ. ευρώ

ΠΗΓΗ: ΕΛΣΤΑΤ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Από τα 70,61 δισ. ευρώ ανήλθε στα 88,28 δισ. ευρώ.

μεν αύξηση σε σύγκριση με το 2019, αλλά όχι στον βαθμό που καταγράφεται στο σύνολο των επιχειρήσεων. Συγκεκριμένα, ο τζίρος των επιχειρήσεων αυτών διαμορφώθηκε σε 5,30 δισ. το α' τρίμηνο του 2022, ενισχυμένος κατά 4,74% σε σύγκριση με το α' τρίμηνο του 2019.

Αυτές ακριβώς οι ανατιμήσεις και η έκρηξη του πληθωρισμού προκαλούν ήδη πλήγμα στην

πραγματική κατανάλωση –ήδη υπάρχουν ενδείξεις ακόμη και στον κλάδο των σουπερ μάρκετ– και αναμένεται να επιβραδύνουν τον ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ. Η Κομισιόν εκτιμά ανάπτυξη 3,5% το 2022 για την Ελλάδα έναντι 4,9% που εκτιμούσε τον Φεβρουάριο.

Στους δύο πολύ σημαντικούς τομείς της ελληνικής οικονομίας, στο εμπόριο, χονδρικό και λιανικό, και στη μεταποίηση, καταγράφεται σημαντική αύξηση του τζίρου. Ειδικότερα, ο τζίρος του εμπορίου, συμπεριλαμβανομένων των κλάδων τροφίμων, καυσίμων και φαρμάκων, διαμορφώθηκε το α' τρίμη-

νο του 2022 σε 35,72 δισ. έναντι 29,22 δισ. το α' τρίμηνο του 2021 και 29,11 δισ. το α' τρίμηνο του 2019. Ο τζίρος πάντως του λιανεμπορίου, που αφορά επιχειρήσεις οι οποίες ετίθεντο σε αναστολή λειτουργίας (ένδυση, υπόδηση, έπιπλα, ηλεκτρικές συσκευές κ.ά.), διαμορφώθηκε κατά το α' τρίμηνο του 2022 σε 2,31 δισ., αυξημένος σε σύγκριση με το α' τρίμηνο του 2019 κατά μόλις 2,67%, άνοδος που μπορεί να οφείλεται και στην αύξηση των τιμών.

Μικρές επίσης είναι οι αυξήσεις τζίρου στην εστίαση και στα καταλύματα. Το α' τρίμηνο του 2022 ο τζίρος τους διαμορφώθηκε σε 1,05 δισ. και 271,15 εκατ. αντίστοιχως. Σε σύγκριση με το 2019 ο τζίρος στην εστίαση είναι αυξημένος κατά 7,25% και στα καταλύματα κατά 2,65%. Ας σημειωθεί εδώ ότι με βάση τα στοιχεία για τον πληθωρισμό τον Μάρτιο, οι κρεώσεις των καταλυμάτων ήταν 18,5% υψηλότερες σε σύγκριση με ένα χρόνο πριν, ενώ μέσα σε ένα μόλις μήνα είχαν αυξηθεί κατά 7,2%.

Στον τομέα της μεταποίησης ο τζίρος διαμορφώθηκε το α' τρίμηνο του 2022 σε 17,27 δισ. από 14,55 δισ. το α' τρίμηνο του 2019 και 14,81 δισ. το α' τρίμηνο του 2021. Η αύξηση αυτή κατά 18,7% περίπου το 2022 σε σύγκριση με το 2019 οφείλεται βεβαίως και στην ενίσχυση της ελληνικής μεταποίησης την τελευταία διετία, αλλά και στην αύξηση των τιμών των παραγόμενων προϊόντων.

Βγαίνει η μάσκα, αυξάνονται οι πωλήσεις καλλυντικών

Της ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΚΟΝΤΗ

Προτιμήσεις για προϊόντα που «απαγόρευε» η χρήση της προστατευτικής μάσκας, όπως το μέικ απ και γενικώς το μακιγιάζ, δείχνουν το τελευταίο διήμερο οι Έλληνες καταναλωτές, οι οποίοι όμως λόγω της μείωσης του διαθέσιμου εισοδήματός τους έχουν αρχίσει να περικόπτουν τις δαπάνες σε προϊόντα που δεν αποτελούν είδη ανάγκης, ανάμεσα σε αυτά και τα καλλυντικά, κυρίως τα επώνυμα και πιο ακριβά.

Από την άλλη, οι άνδρες καταναλωτές έχουν αρχίσει να ενδιαφέρονται περισσότερο για την περιποίησή τους, καθώς στοιχεία δείχνουν πως η κατηγορία ανδρικών προϊόντων περιποίησης αναπτύσσεται δυναμικά.

Όπως αναφέρουν παράγοντες του κλάδου που διατηρούν επιφυλάξεις για το κατά πόσον ο τζίρος των επιχειρήσεων τους θα επανέλθει στα επίπεδα του 2019, μετά τα lockdowns οι προθέσεις των καταναλωτών για δαπάνες ήταν στην εστίαση, στη διασκέδαση και στις διακοπές και δευτερευόντως στην κατανάλωση καλλυντικών.

«Ο κλάδος μας απευθύνεται στο έξτρα εισόδημα του καταναλωτή», δηλώνουν χαρακτηριστικά. Σύμφωνα με εκτιμήσεις του ΠΣΒΑΚ, ο κλάδος των καλλυντικών αναμένεται φέτος να καταγράψει αύξηση πωλήσεων (σε αξία) κατά 4,5%, η οποία θα προέλθει κυρίως από τον κλάδο της ευρείας διανομής (σουπερ μάρκετ) στην οποία αντιστοιχεί το 31% της αγοράς, από τα φαρμακεία (21%)

αλλά και από τον κλάδο της επλεκτικής διανομής, ο οποίος αντιπροσωπεύει το 16% της αγοράς. Επεται το ηλεκτρονικό εμπόριο (15%) αλλά και οι πωλήσεις μέσω του καναλιού των κομμωτηρίων, που αντιστοιχούν στο 9% της αγοράς.

Βάσει στοιχείων του 2021, η κατηγορία της περιποίησης προσώπου βρέθηκε ψηλά στις προτιμήσεις των καταναλωτών, με τον τζίρο της συγκεκριμένης κατηγορίας σε τιμές

Στοιχεία δείχνουν πως και η κατηγορία ανδρικών προϊόντων περιποίησης αναπτύσσεται δυναμικά.

χονδρικής να ανέρχεται στα 177,24 εκατ. ευρώ. Ακολουθεί η κατηγορία της περιποίησης μαλλιών (171 εκατ. ευρώ) αλλά και τα προϊόντα μακιγιάζ, ο τζίρος των οποίων το 2021 έφθασε κοντά στα 85,2 εκατ. ευρώ. Τέλος, τον τζίρο της αγοράς συμπληρώνουν τα αρώματα (61,6 εκατ. ευρώ) αλλά και τα προϊόντα περιποίησης σώματος (59,5 εκατ. ευρώ).

Η συμπεριφορά των καταναλωτών αναμένεται να αλλάξει, εν αναμονή και της κατάρτησης της χρήσης μάσκας σε ορισμένους εσωτερικούς χώρους. Έτσι, οι πωλήσεις προϊόντων μακιγιάζ αναμένεται φέτος να καταγράψουν άνοδο της τάξεως του 13%, ενώ άνοδο της τάξεως του 4,8% εκτιμάται ότι θα σημειώσουν οι πωλήσεις προϊόντων περιποίησης προσώπου.

Ελληνική startup «καταργεί» τους ταμίες και τους πωλητές

Ηλεκτρονικές αγορές εντός καταστήματος μέσω πλατφόρμας της Valuelenz

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Τις ευκολίες των ηλεκτρονικών αγορών εντός του φυσικού καταστήματος και την ανθρώπινη επαφή με τον πωλητή από τον καναπέ του σαλονιού σου επιχειρεί να «παντρέψει» η Valuelenz μέσα από την τεχνολογική λύση που έχει αναπτύξει για το λεγόμενο «υβριδικό λιανεμπόριο». Μάλιστα η λύση αυτή, που πρόκειται για πλατφόρμα σε υπολογιστικό νέφος (cloud), δεν απαιτεί την εγκατάσταση, το κατέβασμα και τη χρήση κάποιων εφαρμογών, αλλά λειτουργεί μέσα από το πρόγραμμα περιήγησης στο Διαδίκτυο, τον γνωστό μας browser, ενώ το μέσο κόστος για μια επίσκεψη είναι 50 έως 250 ευρώ μηνιαίως με τη μορφή συνδρομής. Αν και πινακές της τεχνολογικής λύσης που έχει αναπτύξει η Valuelenz έχουν αναπτυχθεί ήδη από άλλες εταιρείες, το ολοκληρωμένο πακέτο που έχει δημιουργήσει η ελληνική αυτή startup, η οποία ξεκίνησε πέρυσι, δεν παρέχεται από άλλους, σύμφωνα με τους ιδρυτές της, τον Πάνο Κωνσταντινίδη και την Τζένη Ταντιδού.

Εντός του φυσικού καταστήματος η επίσκεψη λιανικής που χρησιμοποιεί την πλατφόρμα της Valuelenz μπορεί να παρέχει τις ακόλουθες υπηρεσίες:

- Ηλεκτρονικές αγορές μέσα στο φυσικό κατάστημα με τη χρήση QR κωδικών και barcodes. Δηλαδή, ο πελάτης βλέπει ένα ρούχο που θέλει να το αγοράσει, σκανάρει τον κωδικό και αυτό προστίθεται στο ηλεκτρονικό καλάθι αγορών. Μέσω του σκαναρισματος του QR code μπορεί να δει και διάφορα χαρακτηριστικά του προϊόντος.
- Self checkout και παράκαμψη

Μέσω της πλατφόρμας της Valuelenz ο καταναλωτής μπορεί, μεταξύ άλλων, να κάνει self checkout και παράκαμψη της αναμονής σε ουρές. Δηλαδή, πληρωμή ηλεκτρονικά, χωρίς να περάσει ο πελάτης από το ταμείο.

Το μέσο κόστος για μια επίσκεψη είναι 50 έως 250 ευρώ μηνιαίως με τη μορφή συνδρομής.

της αναμονής σε ουρές. Δηλαδή, πληρωμή ηλεκτρονικά, χωρίς να περάσει ο πελάτης από το ταμείο.

- Προσωποποιημένες και αποκλειστικές προσφορές. Μάλιστα μπορεί να εφαρμοζονται και οι λεγόμενες «δυναμικές» τιμές, δηλαδή διαφορετικές τιμές ανάλογα με την ώρα που

ψωνίζει κάποιος, τη διαθεσιμότητα του προϊόντος κ.ο.κ.

- Ο καταναλωτής μπορεί, έχοντας ολοκληρώσει ηλεκτρονικά τις αγορές μέσα στο φυσικό κατάστημα, να πάρει τα προϊόντα που αγόρασε (click & collect) ή να επιλέξει να του τα στείλουν (click & deliver).

Εκτός φυσικού καταστήματος, η πλατφόρμα της Valuelenz μπορεί να παρέχει τη δυνατότητα αγορών ακόμη και μέσω ηλεκτρονικών καταλόγων ή ακόμη και όταν βλέπεις ένα προϊόν στη βιτρίνα ενός καταστήματος που είναι κλειστό. Επίσης, προσφέρει τη δυνατότητα να έχεις βοήθεια από πωλητές του καταστήματος ενώ βρίσκεται στο

οπίτι σου, μέσω βιντεοκλήσης. Τούτο δίνει λύση και σε άτομα με προβλήματα κινητικότητας, αλλά και όταν η πρόσβαση σε ένα φυσικό κατάστημα είναι για διάφορους λόγους δύσκολη.

Η πλατφόρμα δίνει επιπλέον τη δυνατότητα στις επιχειρήσεις να συγκεντρώνουν περισσότερα δεδομένα για τη συμπεριφορά των πελατών τους και τον τρόπο με τον οποίο πραγματοποιούν τις αγορές τους, ειδικά στον φυσικό κόσμο, και περιλαμβάνει εργαλεία ανάλυσης των δεδομένων, ακόμη και προτού οι πελάτες καταλήξουν στην αγορά.

Την πλατφόρμα της Valuelenz χρησιμοποιούσαν πέρυσι στην Ελλάδα η MediaMarkt και στην Κύπρο η αλυσίδα σουπερ μάρκετ SPAR καθώς και τα πολυκαταστήματα ERA. Φέτος στην Ελλάδα ολοκληρώνεται η δοκιμαστική λειτουργία σε επιχειρήσεις του κλάδου των ηλεκτρικών και ηλεκτρονικών συσκευών, της μόδας, αλλά και της ενέργειας, με στόχο το επόμενο διάστημα οι επιχειρήσεις αυτές να χρησιμοποιήσουν πλέον πλήρως την πλατφόρμα της Valuelenz.

Όσον αφορά ειδικά την ενέργεια, δίνεται βαρύτητα στην αγορά υπηρεσιών μέσω βιντεοκλήσης, έτσι ώστε να ξεπεραστούν τα εμπόδια που υπάρχουν σήμερα με τις τυποποιημένες ερωτήσεις και απαντήσεις που χρησιμοποιούνται στα τηλεφωνικά κέντρα των εταιρειών του κλάδου.

Η πλατφόρμα της Valuelenz είναι διαθέσιμη σε 26 γλώσσες, κάτι που επιτρέπει άμεσα την επέκτασή της στο εξωτερικό, αλλά επίσης και τη χρήση της στην Ελλάδα από αλλόγλωσσους αγοραστές.

Σε τουριστικές περιοχές τα πρώτα καταστήματα της Carrefour

Από την επαρχία και δη από τουριστικές περιοχές, όπως άλλωστε είχε ανακοινωθεί από τον Ιανουάριο, κάνει το νέο ξεκίνημά της στην ελληνική αγορά η Carrefour. Στην Αττική, πάντως, η άφιξη της Carrefour αναμένεται έως τον προσεχή Σεπτέμβριο, ενώ με ενδιάμεσον αναμένεται και η έναρξη λειτουργίας των καταστημάτων χωρίς ταμεία.

Ηδη από τον Απρίλιο ξεκίνησε η λειτουργία πέντε καταστημάτων, εκ των οποίων 3 στη Χαλκιδική και 2 στη Ζάκυνθο, ενώ έχει δρομολογηθεί το επόμενο διάστημα το άνοιγμα 7 ακόμη καταστημάτων, επίσης σε τουριστικές περιοχές, όπως η Σαντορίνη.

Συνολικά στόχος της Retail & More (συμφερόντων Νίκου Θ. Βαρδινιογιάννη), η οποία αναπτύσσει τα καταστήματα Carrefour στην Ελλάδα για λογαριασμό του γαλλικού ομίλου, είναι να ανοίξει το 2022 συνολικά 25 καταστήματα. Πάντως, αν και τον Ιανουάριο του 2022 είχε ανακοινωθεί ότι η έναρξη της εκ νέου δραστηριοποίησης της Carrefour στην ελληνική αγορά θα γίνει από την Κρήτη, τα τελικά σχέδια άλλαξαν.

Βάσει του σχεδιασμού της Carrefour και της Retail & More στην Ελλάδα θα αναπτυχθούν πέντε τύποι καταστημάτων Carrefour. Τα Carrefour Market, που είναι μεγαλύτερης επιφάνειας καταστήματα σε αστικά κέντρα και στην περιφέρεια, τα Carrefour Bio, τα οποία προσφέρουν 100% βιολογικά και οικολογικά προϊόντα, τα Carrefour Express, με χαρακτήρα convenience stores τα οποία θα βρίσκονται σε γειτονιές αλλά και σε κέντρα πόλεων, τα SUPECO,

καταστήματα που θα δημιουργηθούν στις εισόδους των μεγάλων αστικών κέντρων και είναι εκπαιδευτικά (soft discount), καθώς και τα Carrefour Flash 10/10, πλήρως αυτοματοποιημένα καταστήματα μικρής επιφάνειας χωρίς ταμεία. Ο καταναλωτής βάζει στο καλάθι τα προϊόντα που θέλει και δεν χρειάζεται καν να τα σκανάρει για να πληρώσει στη συνέχεια. Ο λογαριασμός για να πληρώσει ανέπαφα βγαίνει αμέσως πριν από την έξοδο του από το κατάστημα, καθώς κάμερες και αισθητήρες έχουν «αντιληφθεί» ποια προϊόντα βάζει στο καλάθι.

Η Retail & More είναι θυγα-

Εως τον Σεπτέμβριο στην Αττική – Και μικρά σουπερ μάρκετ χωρίς ταμεία προγραμματίζει να ανοίξει η εταιρεία.

τρική του ομίλου Teleunicom-Globalsat, που δραστηριοποιείται στην Ελλάδα στη διανομή και εμπορία προϊόντων τεχνολογίας και οικιακών συσκευών και μικροσυσκευών, ενώ είναι και εμπορικός αντιπρόσωπος της Blink Charging Hellas, αναλαμβάνοντας την ανάπτυξη του δικτύου σταθμών φόρτισης ηλεκτρικών αυτοκινήτων.

Η Carrefour ξεκίνησε να δραστηριοποιείται στην Ελλάδα το 1999 και αποχώρησε από την ελληνική αγορά τον Ιούνιο του 2012, πουλώντας το μερίδιό που είχε στην Carrefour – Μαρινόπουλος (50%) στον όμιλο Μαρινόπουλου.

ΔΗΜΗΤΡΑ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Κορυφαία ναυτιλιακή χώρα στον κόσμο παραμένει η Ελλάδα

Οι Έλληνες πλοιοκτήτες με 5.514 πλοία ελέγχουν το 21% του παγκόσμιου στόλου

Του ΗΛΙΑΣ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ

Η Ελλάδα παραμένει η κορυφαία ναυτιλιακή χώρα στον κόσμο, καθώς οι Έλληνες πλοιοκτήτες με 5.514 πλοία ελέγχουν σήμερα περίπου το 21% του παγκόσμιου στόλου, σε όρους χωρητικότητας (dwt). Η συνολική χωρητικότητα του ελληνόκτητου στόλου έχει μάλιστα αυξηθεί κατά 45,8% σε σύγκριση με το 2014, ενώ ακόμη και κατά τη διάρκεια της COVID-19, δηλαδή από το 2019, η χωρητικότητα αυξήθηκε κατά 7,4%. Τα στοιχεία αυτά προκύπτουν από την ετήσια έκθεση της Ενώσεως Ελλήνων Εφοπλιστών (ΕΕΕ) στην οποία επισημαίνεται ότι καθώς ο ελληνόκτητος εμπορικός στόλος μεταφέρει φορτία μεταξύ τρίτων χωρών σε ποσοστό άνω του 98% της μεταφορικής του ικανότητας, αποτελεί τον μεγαλύτερο διασυνοριακό μεταφορέα παγκοσμίως.

Σε εθνικό επίπεδο, η ελληνική ναυτιλία παραμένει στρατηγικό πλεονέκτημα, ιδιαίτερα σημαντικό και για την ελληνική οικονομία: οι θαλάσσιες μεταφορές συνεισφέρουν περισσότερο από το 3% της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας και ανέρχονται συνολικά περίπου στο 7% του ΑΕΠ (άμεσα και έμμεσα), προσφέροντας σχεδόν 200.000 θέσεις εργασίας, σημειώνεται στην ετήσια έκθεση της Ενώσεως Ελλήνων Εφοπλιστών. Παρέχουν επίσης σημαντικές καθαρές εισροές στην ελληνική οικονομία: το 2021, οι εισροές στο ελληνικό ισοζύγιο

Τι ελέγχουν οι Έλληνες πλοιοκτήτες

31,78%	του παγκόσμιου στόλου πετρελαιοφόρων
25,01%	του παγκόσμιου στόλου μεταφορικών κούρων ξηρού φορτίου
22,35%	του παγκόσμιου στόλου μεταφορικών υγροποιημένου φυσικού αερίου (LNG)
15,60%	του παγκόσμιου στόλου μεταφορικών και προϊόντων πετρελαίου
13,85%	του παγκόσμιου στόλου μεταφορικών υγροποιημένου αερίου πετρελαίου (LPG)
9,33%	του παγκόσμιου στόλου μεταφορικών εμπορευματοκιβωτίων

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Το 2021 ξεπέρασαν τα 17 δισ. ευρώ οι εισροές ναυτιλιακού συναλλάγματος, οι υψηλότερες που έχουν καταγραφεί μετά το 2008.

πληρωμών από τις θαλάσσιες μεταφορές, όχι μόνο ξεπέρασαν τα επίπεδα του 2019, μετά την ύφεση που προκλήθηκε το 2020 από την πανδημία, αλλά επίσης είναι οι υψηλότερες που έχουν καταγραφεί μετά το 2008

και ανέρχονται σε πάνω από 17 δισ. ευρώ.

Ο ελληνόκτητος στόλος αντιπροσωπεύει το 59% του στόλου που ελέγχεται από κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.). Το δε ένα τρίτο του ελληνόκτητου στόλου φέρει σημαία κράτους-μέλους της Ε.Ε. Οι Έλληνες πλοιοκτήτες επενδύουν συνεχώς σε νέα, ενεργειακά αποδοτικά πλοία και σε φιλικό προς το περιβάλλον εξοπλισμό. Η μέση ηλικία του ελληνόκτητου στόλου (9,99 έτη) είναι χαμηλότερη από τον παγκόσμιο μέσο όρο (10,28 έτη), σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΕΕ. «Η ελληνική ναυτιλία, ως ηγέτις, αξιοποιώντας τη συσσωρευμένη τεχνογνω-

σία της, παραμένει πρωτοπόρος στις εξελίξεις πάντα με προτάσεις ρεαλιστικές και στόχους ουσιαστικούς, όπως η έρευνα και η ανάπτυξη εναλλακτικών ναυτιλιακών καυσίμων, φιλικών προς το περιβάλλον», τονίζει μεταξύ άλλων η νέα πρόεδρος της Ενώσεως Ελλήνων Εφοπλιστών, Μελίνα Τραυλού.

Οι παραγγελίες ναυπήγησης πλοίων από Έλληνες πλοιοκτήτες ανέρχονται σε 173 πλοία (από 104 πλοία το προηγούμενο έτος), που αντιστοιχούν σε 17,3 εκατομμύρια dwt. Πάνω από το ένα τρίτο των πετρελαιοφόρων και σχεδόν ένα στα έξι πλοία μεταφοράς LNG, που ναυπηγούνται αυτή τη στιγμή στον κόσμο, θα παραδοθούν σε Έλληνες πλοιοκτήτες. Επιπλέον, περισσότερο από το ένα τέταρτο (27,6%) της ελληνόκτητης χωρητικότητας (σε dwt) εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του παγκόσμιου προτύπου του Δείκτη Ενεργειακής Απόδοσης κατά τη σχεδίαση του πλοίου (EEDI), τεχνικό μέτρο του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών (ΙΜΟ), το οποίο διασφαλίζει βελτιωμένη ενεργειακή απόδοση για τα πλοία. Οι Έλληνες πλοιοκτήτες επενδύουν σταθερά σε μεγαλύτερα πλοία που έχουν επίσης μεγαλύτερη αποδοτικότητα και περιβαλλοντικά οφέλη λόγω των οικονομικών κλίμακας. Από το 2014, η αύξηση της μεταφορικής ικανότητας (σε dwt) του ελληνόκτητου στόλου είναι πολύ μεγαλύτερη από την αύξηση του αριθμού των πλοίων.

Στα 13,57 δισ. δολ. τα δάνεια ελληνικών τραπεζών στη ναυτιλία

Με διηπίους ρυθμούς αυξήθηκαν οι χρηματοδοτήσεις που χορήγησαν οι ελληνικές τράπεζες σε ελληνικών συμφερόντων ναυτιλιακές επιχειρήσεις το 2021, με αποτέλεσμα το συνολικό χαρτοφυλάκιο των ναυτιλιακών δανείων τους να ενισχυθεί κατά 14,2% στα 13,57 δισ. δολάρια. Τη μεγαλύτερη αύξηση κατέγραψε το χαρτοφυλάκιο της Eurobank, στα 3,38 δισ. δολάρια, καθιστώντας την μάλιστα τη δεύτερη μεγαλύτερη χρηματοδότηση της ελληνικής ναυτιλίας μετά την Credit Suisse. Ακολουθεί η Πειραιώς με χαρτοφυλάκιο 3,25 δισ., η Alpha Bank με 3,2 δισ., η Εθνική Τράπεζα με δάνεια 2,64 δισ. και η Aegean Baltic Bank με 536 εκατ. Άλλες τρεις τράπεζες με «ελληνικό DNA», η Τράπεζα Κύπρου, η Ελληνική Τράπεζα και η Astrobank έχουν αθροιστικά χορηγήσει άλλα 560 εκατ. δολάρια σε ελληνικών συμφερόντων ναυτιλιακές επιχειρήσεις.

Ωστόσο αύξηση κατέγραψαν και τα δάνεια προς την ελληνική ναυτιλία από τράπεζες του εξωτερικού, με αποτέλεσμα η συνολική τραπεζική έκθεση προς τη ναυτιλία της χώρας να ανέρχεται στα 52,5 δισ. δολάρια από 49,79 δισ. το 2020. Τα στοιχεία αυτά προκύπτουν από την ετήσια έκθεση των τραπεζικών χρηματοδοτήσεων της ναυτιλίας, την οποία συντάσσει η Petrofin Research και αφορούν στοιχεία στα τέλη του 2021.

Ο αριθμός των τραπεζών που συμμετέχουν στη χρηματοδότηση της ελληνικής ναυτιλίας ανέρχεται στις 56. Η Credit Suisse παραμένει στην πρώτη θέση με μείωση όμως της αξί-

ας του χαρτοφυλακίου της κατά 12,5%, μετά και τη μείωση κατά 16,88% το 2020. Ωστόσο η σταθερή τα προηγούμενα έτη μείωση της έκθεσης των ευρωπαϊκών τραπεζών στην ελληνική ναυτιλία έχει σταματήσει. Το χαρτοφυλάκιο τους αντιστοιχεί πλέον στο 74,33% της ελληνικής αγοράς, έναντι 73,84% το 2020.

«Φαίνεται ότι η αποχώρηση σημαντικών τραπεζών την τελευταία δεκαετία από την ελληνική ναυτιλία έχει ολοκληρωθεί», εκτιμά ο επικεφαλής της Petrofin, Ted Petropoulos.

«Οι προοπτικές για το 2022, υπό την επιφύλαξη απρόβλεπτων περαιτέρω γεωπολιτικών γεγονότων και κυρώσεων, είναι θετικές για αύξηση της χρηματοδότησης των ελληνικών ναυτιλιακών», προσθέτει.

Η αυξημένη διάθεση των τραπεζών για ανάληψη ναυτιλιακού ρίσκου που καταγράφεται, «έχει πολύ μικρή σχέση με την πορεία των ναυτιλιακών αγορών», εκτιμά ο επικεφαλής των ναυτιλιακών χρηματοδοτήσεων της Aegean Baltic Bank, η οποία ειδικεύεται στον τομέα, Φίλιππος Τσαμάνης: «Είναι εν μέρει μια εκδήλωση της αναγνώρισης ότι η ναυτιλία, παρά την κυκλικότητα της, έχει αποδειχθεί ένας μετρησιμής και περιορισμένος πιστωτικός κίνδυνος, ειδικά σε σύγκριση με τις χερσαίες βιομηχανίες».

Η Aegean Baltic Bank, παρά το γεγονός ότι είναι η πέμπτη τράπεζα στη σχετική κατάταξη, «τα τελευταία τρία χρόνια αύξησε την έκθεσή της στους Έλληνες πλοιοκτήτες κατά 200%», σημειώνει ο Φ. Τσαμάνης.

ΗΛΙΑΣ Γ. ΜΠΕΛΛΟΣ

Ο 4ος τόμος
την Κυριακή
29/5

Η ΕΞΟΔΟΣ

Μαρτυρίες από τις επαρχίες
της κεντρικής και νότιας Μικρασίας

Μια πολύτομη
έκδοση του Κέντρου
Μικρασιατικών
Σπουδών

1922
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ Μ Ν Η Μ Η Σ | Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
2022

Ενας στους 3 προτιμά την ανεργία από μια μη ικανοποιητική δουλειά

Προτεραιότητα η προσωπική ζωή έναντι της επαγγελματικής για το 59%

Της ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ

Η έλλειψη ταλέντων και το κύμα της «μεγάλης παραίτησης» που πυροδοτήθηκε μετά την έναρξη της παγκόσμιας υγειονομικής κρίσης αναδιατάσσουν το τοπίο και στην εγχώρια αγορά εργασίας, με σχεδόν έναν στους δύο Έλληνες εργαζομένους να δηλώνει ότι θα προτιμούσε να παραιτηθεί από την εργασία του αν αυτή εμπόδιζε την προσωπική του ευτυχία. Μάλιστα, το 59% των ερωτηθέντων που συμμετείχαν στην έρευνα Workmonitor της Randstad θέτει ως βασική προτεραιότητα την προσωπική του ζωή έναντι της επαγγελματικής και το 28% προτιμάει να παραμείνει χωρίς εργασία, παρά να είναι δυσχερατισμένο στη θέση εργασίας του. Οπως αποδεικνύεται, μια μεγάλη μερίδα εργαζομένων στην Ελλάδα έχει επαναπροσδιορίσει τις προτεραιότητές της, με τις νεότερες γενιές να εκφράζουν φανερά την ανάγκη για προσωπική ολοκλήρωση, ενώ παράλληλα δεν φοβούνται να αποχωρήσουν από την εργασία τους αν δεν ανταποκρίνεται πλέον στις ανάγκες και στις αξίες τους. Η τελευταία έρευνα Workmonitor της Randstad, με συνολικό δείγμα 35.000 εργαζομένων –μεταξύ των οποίων περισσότεροι από 800 Έλληνες–, καταδεικνύει την επιτακτική ανάγκη των επιχειρήσεων να συμπεριλάβουν στη στρατηγική τους τη νέα δυναμική που δημιουργείται μεταξύ εργαζομένων και εργοδοτών και επηρεάζεται άμεσα από την έλλειψη ταλέντων. Οι νέες αυτές τάσεις είναι εμφανείς και στη χώρα μας, ιδιαίτερα στις νεότερες γενιές, με χαρακτηριστικότερη τη σύνδεση της προσωπικής με την επαγγελματική ζωή. Σχεδόν 6 στους 10 συμμετέχοντες θέτουν ως βασική προτεραιότητα την προσωπική τους ζωή έναντι της επαγγελματικής. Μάλιστα, το 40% θα επέλεγε να μην εργαστεί καθόλου σε περίπτωση που είχε την οικονομική δυνατότητα να κάνει κάτι τέτοιο (48% παγκοσμίως).

Σε ποσοστό 95% δήλωσαν ότι η διατήρηση της ισορροπίας μεταξύ προσωπικής και επαγγελματικής ζωής είναι πολύ σημαντική τόσο στην τρέχουσα όσο και στη μελλοντική τους απασχόληση. Σε ποσοστό 46% οι ερωτηθέντες στην Ελλάδα δήλωσαν ότι θα προτιμούσαν να παραιτηθούν από την εργασία τους αν αυτή τους εμπόδιζε να απολαύσουν τη ζωή τους, και το 28% των εργαζομένων θα προτιμούσε να παραμείνει χωρίς εργασία παρά να είναι δυσχερατισμένο σε μια θέση εργασίας (έναντι 33%

Μεγάλη μερίδα εργαζομένων στην Ελλάδα έχει επαναπροσδιορίσει τις προτεραιότητές της, με τις νεότερες γενιές να εκφράζουν φανερά την ανάγκη για προσωπική ολοκλήρωση, ενώ παράλληλα δεν φοβούνται να αποχωρήσουν από την εργασία τους αν δεν ανταποκρίνεται πλέον στις ανάγκες και στις αξίες τους.

Έρευνα με δείγμα 35.000 εργαζομένων – μεταξύ των οποίων περισσότεροι από 800 Έλληνες.

παγκοσμίως). Το 37% των Gen Z και το 34% των Millennials δηλώνουν πρόθυμοι να αποχωρήσουν σε περίπτωση που η εργασία τους επηρεάζει αρνητικά την προσωπική τους ζωή, ενώ το 39% της Gen Z και το 42% των Millennials έχουν αποχωρήσει από την εργασία τους στο παρελθόν, λόγω απώλειας της ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής.

Συνολικά καταγράφεται σημαντική μεταβολή της νοοτροπίας των εργαζομένων, με τις νεότερες γενιές να θέτουν ως προτεραιότητα την αναζήτηση μεγαλύτερης ικανοποίησης και ευτυχίας στον εργασιακό χώρο, ενώ δείχνουν σαφή προτίμηση στα ευέλικτα μοντέλα εργασίας, τη στιγμή που ένα σημαντικό μέρος νέων εργαζομένων δεν έχει εργαστεί ποτέ από το γραφείο. Αυτό στην πράξη

δημιουργεί για τους εργοδότες την ανάγκη επανακαθορισμού της στρατηγικής ανάπτυξης της εταιρικής κουλτούρας, αλλά και της πολιτικής ανθρωπίνων πόρων, προκειμένου να διαχειριστούν αυτό το φαινόμενο. Ιδιαίτερα εάν επιθυμούν να προσεγγίσουν εργαζομένους με ταλέντο.

Σύμφωνα μάλιστα με τη Randstad, η επιστροφή στον χώρο εργασίας δεν θα είναι ποτέ ίδια. Είναι ενδεικτικό ότι οι Έλληνες εργαζόμενοι δηλώνουν ως σημαντική προτεραιότητα το ευέλικτο ωράριο (85%) και την ευελιξία στον τόπο εργασίας (79%), εντούτοις μόνο το 35% των ερωτηθέντων αισθάνεται ότι έχει ευελιξία ως προς τον χώρο και μόνο το 44% ως προς τον χρόνο εργασίας. Στο πλαίσιο αυτό, οι ευέλικτες πολιτικές στον χώρο εργασίας διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη λήψη αποφάσεων καριέρας, αφού 28% των ερωτηθέντων εργαζομένων δήλωσαν ότι θα αρνούνταν μια θέση εργασίας που δεν θα τους παρέιχε ευελιξία στον τόπο εργασίας, ενώ το 34% δεν θα δεχόταν μια θέση εργασίας χωρίς ευελιξία στο ωράριο εργασίας τους.

Οι Έλληνες εργαζόμενοι

που ανήκουν στη γενιά της Gen Z και των Millennials αξιολογούν σε μεγάλο βαθμό τη συμβατότητά τους με την κουλτούρα της εταιρείας. Ετσι, το 52% της Gen Z και το 50% των Millennials δεν θα δέχονταν μια πρόταση εργασίας σε μια εταιρεία που θα ήταν αντίθετη με τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές πεποιθήσεις τους, σε σύγκριση με το 40% της γενιάς των Baby Boomers.

Ως προς τις εξελίξεις, τέλος, των 12 τελευταίων μηνών αναφορικά με τις αποδοχές και τις παροχές προς τους εργαζομένους, η έρευνα δείχνει ότι: – Το 26% των εργαζομένων έχει λάβει αύξηση στις οικονομικές αποδοχές. – Το 15% των εργαζομένων έχει λάβει αυξημένες παροχές (χορήγηση ετήσιας άδειας, υγειονομική περίθαλψη, σύνταξη, κ.λπ.). – Το 12% των εργαζομένων έχει λάβει αυξημένη στήριξη για την οικογένεια και τα εξαρτώμενα μέλη (στήριξη για τη φροντίδα των παιδιών, γονική άδεια, άδεια φροντίδας). – Το 21% των εργαζομένων έχει λάβει αυξημένες ευκαιρίες επαγγελματικής κατάρτισης ή ανάπτυξης.

Όσο ανεβαίνει το εισόδημα, τόσο μειώνεται ο πληθωρισμός

Της ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Ο πληθωρισμός δεν είναι ίδιος για όλους. Είναι υψηλότερος για τα φτωχότερα νοικοκυριά και χαμηλότερος για τα πλουσιότερα. Επίσης δεν πλάττει εξίσου όλους τους επιχειρηματικούς κλάδους. Κάποιοι μπορούν να μετακυλίσουν τις αυξήσεις στους καταναλωτές και να διατηρήσουν ή και να επαυξήσουν τα κέρδη τους και κάποιοι άλλοι επωμιούνται ζημιές.

Τα συμπεράσματα αυτά προκύπτουν με στοιχεία από μελέτη της Τράπεζας Πειραιώς (επικεφαλής οικονομολόγος Ηλίας Λεκκός), για την «Επίπτωση των τιμών ενέργειας και διατροφής στα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις».

Σύμφωνα με τη μελέτη, η οποία βασίστηκε στην Έρευνα Οικονομικών Προϋπολογισμών 2020, ο πληθωρισμός κυμαίνεται από 8,5% στα νοικοκυριά με εισόδημα πάνω από 3.500 ευρώ τον μήνα και έως 11,1% σε αυτά με εισόδημα 751-1.100 ευρώ. Στο εισόδημα 2.800-3.500 ευρώ τον μήνα είναι 9,5%. «Στην τρέχουσα συγκυρία, νοικοκυριά με χαμηλότερα επίπεδα πληθωρισμού, τα οποία φθίνουν όσο ανερχόμαστε στην εισοδηματική κλίμακα», σημειώνει η μελέτη.

Αιτία γι' αυτές τις αποκλίσεις είναι οι διαφορές καταναλωτικών προτύπων. Τα νοικοκυριά με χαμηλό εισόδημα καταναλώνουν αναλογικά μεγαλύτερο μέρος του εισοδήματός τους για ενέργεια και διατροφή σε σύγκριση με τα υψηλότερα εισοδήματα. Σύμφωνα με την έρευνα, τα νοικοκυριά με εισόδημα 751-1.100 ευρώ δαπανούν το 27,1% του εισοδήματός τους για διατροφή και το 13,6% για ενέργεια. Αντίθετα, τα εισοδήματα πάνω από 3.500 ευρώ δαπανούν μόνο το 18,7% για διατροφή και το 10,5% για ενέργεια. Αξίζει να σημειωθεί, πάντως, ότι τα πολύ χαμηλά εισοδήματα, κάτω από 750 ευρώ, δαπανούν χαμηλότερο μέρος του εισοδήματός τους για ενέργεια από την αμέσως επόμενη εισοδηματική κατηγορία (12,9% έναντι 13,6%). Ετσι, ο πληθωρισμός που βιώνει η κατηγορία αυτή είναι ελαφρώς χαμηλότερος από της αμέσως επόμενης, δηλαδή είναι 10,6% έναντι 11,1% στα εισοδήματα 751-1.100 ευρώ.

Οι αναλύτες της τράπεζας υπολόγισαν, επίσης, την απόλυτη αγοραστική δύναμη των νοικοκυριών, εξαιτίας της αύξησης των τιμών ενέργειας και διατροφής. Με απλά λόγια επικείμενη είναι η απάντησή τους στο ερώτημα: υπό την προϋπόθεση ότι τα νοικοκυριά επιθυμούσαν να καταναλώνουν τα ίδια επίπεδα υπηρεσιών ενέργειας και ειδών διατροφής, τότε πόσο μειώνεται το ποσοστό του εισοδήματός τους που είναι διαθέσιμο για την αγορά όλων των υπόλοιπων αγαθών και υπηρεσιών; Το συμπέρασμα στο οποίο καταλήγουν είναι ότι η αύξηση των

Η αύξηση των τιμών ενέργειας και τροφίμων περιορίζει κατά 8,2% το διαθέσιμο εισόδημα των φτωχότερων νοικοκυριών, αλλά μόνο κατά 5,7% των πιο εύπορων νοικοκυριών.

Σύμφωνα με μελέτη, τα νοικοκυριά με εισόδημα 751-1.100 ευρώ βιώνουν πληθωρισμό 11,1%.

τιμών ενέργειας και τροφίμων περιορίζει κατά 8,2% το διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών σε όλες τις λοιπές καταναλωτικές ανάγκες τους στο κάτω άκρο της κατανομής των εισοδημάτων, αλλά μόνο το 5,7% στο άνω άκρο, των πιο εύπορων νοικοκυριών.

Σε σχέση με τις επιχειρήσεις, η μελέτη επικαλείται την ιστορική εμπειρία και συγκεκριμένα τις επιδόσεις τους το 2008, όταν η τιμή του πετρελαίου είχε και πάλι κορυφωθεί στα 147 δολάρια το βαρέλι, σε σύγκριση με τα 51 δολάρια το 2007. Από τη σύγκριση της κερδοφορίας το 2008 με αυτή του 2005-2007 προκύπτει ότι ενώ συνολικά παρουσίασε οριακή πτώση κατά 0,7%, ένας σημαντικός αριθμός κλάδων, και μάλιστα ενεργηφόρων, όπως η διύλιση πετρελαίου και οι αερομεταφορές, ευνοήθηκαν.

Οι κλάδοι αυτοί, σημειώνουν οι αναλυτές, ήταν σε θέση να υπερασπιστούν τα περιθώρια κέρδους τους μετακυλίσοντας τις αυξήσεις στο αγοραστικό κοινό τους. Άλλοι κλάδοι, όπως τα ακίνητα, οι διοικητικές και υποστηρικτικές υπηρεσίες και η εστίαση, ευνοήθηκαν επίσης από το πληθωριστικό περιβάλλον. Στον αντίποδο επιθυμούσαν να παραγωγή ηλεκτρισμού, οι κατασκευές, οι μεταφορές εκτός των αερομεταφορών, η μεταλλουργία και η φαρμακοβιομηχανία αδυνατούσαν να μετακυλίσουν τις αυξήσεις τιμών στους πελάτες τους, με αποτέλεσμα να καταγράφουν μείωση κερδοφορίας.

Εκτινάχθηκε η αξία των εισαγωγών από τη Ρωσία, βουτιά των ελληνικών εξαγωγών

Οι υψηλές τιμές του φυσικού αερίου εκτόξευσαν την αξία των εισαγωγών της Ελλάδας από τη Ρωσία τον Μάρτιο. Την ίδια ώρα, ωστόσο, οι εξαγωγές προς τη Ρωσία μειώθηκαν κατακόρυφα λόγω των κυρώσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά της Ρωσίας και φυσικά λόγω των διαταραχών που υπήρξαν στις μεταφορές, συνέπεια της έναρξης των εχθροπραξιών.

Σύμφωνα με τα προσωρινά στοιχεία που ανακοίνωσε η Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ), τον Μάρτιο του 2022 η αξία των εισαγωγών της Ελλάδας από τη Ρωσία διαμορφώθηκε σε 532,8 εκατ. ευρώ, σημειώνοντας αύξηση 69,1% σε σύγκριση με τον Μάρτιο του 2021. Από τα 532,8 εκατ. ευρώ τα 245,59 εκατ. ευρώ αφορούσαν τις εισαγωγές φυσικού αερίου και τα 222,82 εκατ. ευρώ αφορούσαν εισαγωγές λιπαντικών. Την ίδια

Οι εισαγωγές ανήλθαν σε 1,69 δισ. το τρίμηνο Ιανουαρίου - Μαρτίου από 732 εκατ. λόγω του ακριβού φυσικού αερίου.

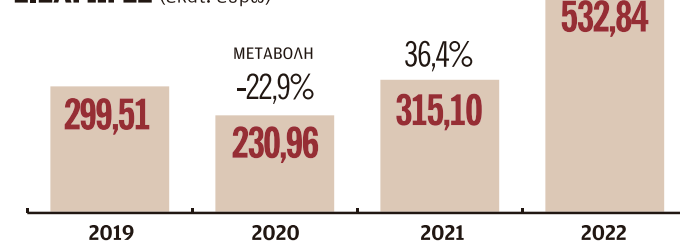
ώρα, η αξία των ελληνικών εξαγωγών προς τη Ρωσία υποχώρησε σε μόλις 5,4 εκατ. ευρώ, σημειώνοντας μείωση 66,1% σε σύγκριση με τον Μάρτιο του 2021.

Το τρίμηνο Ιανουαρίου - Μαρτίου 2022 η αξία των εισαγωγών από τη Ρωσία στην Ελλάδα διαμορφώθηκε σε 1,69 δισ. ευρώ έναντι 732 εκατ. ευρώ το αντίστοιχο διάστημα του 2021, καταγράφοντας αύξηση 131,4%. Η αξία των εξαγωγών της Ελλάδας

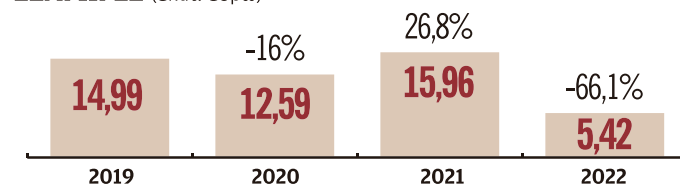
Διμερές εμπόριο Ελλάδας - Ρωσίας

MΑΡΤΙΟΣ 2019-2022

ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ (εκατ. ευρώ)

ΕΞΑΓΩΓΕΣ (εκατ. ευρώ)

ΠΗΓΗ: ΕΛΣΤΑΤ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

προς τη Ρωσία την περίοδο Ιανουαρίου - Μαρτίου 2022 ήταν 34,2 εκατ. ευρώ, σημειώνοντας μείωση 15,8% σε σύγκριση με το α' τρίμηνο του 2021.

Το εμπορικό έλλειμμα διαμορφώθηκε το α' τρίμηνο σε 1,7 δισ. ευρώ και μόνο τον Μάρτιο σε 527,42 εκατ. ευρώ. Οι κυριότερες εξαγωγές της Ελλάδας προς τη Ρωσία τον Μάρτιο αφορούσαν πλαστικές πλάκες, μεμβράνες κ.ά., βερνίκια και θαλαμινούς. Στο σύνολο του 2021 τα κυριότερα εξαγωγίματα προϊόντα της Ελλάδας στη Ρωσία ήταν μεταλλεύματα πολύτιμων μετάλλων, γούνες και ακατέργαστος καπνός, προϊόντα των οποίων οι εξαγωγές τώρα έχουν σταματήσει.

Η έναρξη του πολέμου στην Ουκρανία σήμανε την πλήρη απόλυση της αγοράς αυτής για τα ελληνικά προϊόντα. Ετσι, σύμφωνα

με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ τον Μάρτιο του 2022 οι ελληνικές εξαγωγές στην Ουκρανία υποχώρησαν κατά 91% σε σύγκριση με τον Μάρτιο του 2021 και ήταν μόλις 978.435 ευρώ από 10,81 εκατ. ευρώ τον Μάρτιο του 2021. Πριν από τη ρωσική εισβολή, οι εξαγωγές ήταν αυξημένες σε σύγκριση με πέρυσι, αφού στο α' τρίμηνο το πρόστιμο ήταν θετικό, με αύξηση 5,2%, σε σύγκριση με το α' τρίμηνο του 2021. Οι εισαγωγές από την Ουκρανία μειώθηκαν τον Μάρτιο του 2022 κατά 45% και διαμορφώθηκαν σε 10,02 εκατ. ευρώ.

Το 2021 656 ελληνικές επιχειρήσεις πραγματοποίησαν εισαγωγές από τη Ρωσία και 639 έκαναν εξαγωγές προς τη χώρα αυτή. Τέλος, πέρυσι 494 ελληνικές επιχειρήσεις έκαναν εισαγωγές από την Ουκρανία και 581 έκαναν εξαγωγές προς την Ουκρανία.

Κάθε ταράτσα και φωτοβολταϊκό...

Να εγκατασταθούν υποχρεωτικά σε δημόσια και εμπορικά κτίρια με στέγες άνω των 250 τ.μ. και σε νέες κατοικίες προτείνει η Ε.Ε.

Της **ΧΡΥΣΑΣ ΛΙΑΓΓΟΥ**

Κάθε ταράτσα και φωτοβολταϊκό... κάθε κτίριο και παραγωγός ηλεκτρικής ενέργειας. Αυτό είναι το νέο δόγμα της Ε.Ε. για την ανάπτυξη της ηλιακής ενέργειας μέσω της Ευρωπαϊκής Πρωτοβουλίας Ηλιακών Στεγών.

Ο... θεός ήλιος εμφανίζεται σύμμαχος της Ευρώπης στην προσπάθεια ταχείας απεξάρτησης από το ρωσικό αέριο και τα ορυκτά καύσιμα, και καλείται να μεταμορφώσει σπίτια, καταστήματα και επιχειρήσεις σε ενεργειακά αυτόνομα κτίρια και τους ενοίκους τους σε παραγωγούς ηλεκτρικής ενέργειας, υποσχόμενος και δραστηκή μείωση των τιμών ρεύματος.

Κατά το σχέδιο δράσης REPowerEU της Επιτροπής, οι ανανεώσιμες αποτελούν τον πυρήνα της ενεργειακής ασφάλειας της Ευρώπης και τα φωτοβολταϊκά στις στέγες το «όχημα» για την επίτευξη των αναθεωρημένων στόχων, γι' αυτό και προτείνεται να γίνει υποχρεωτική η εγκατάστασή τους για τα νέα δημόσια και εμπορικά κτίρια με στέγες εμβαδού άνω των 250 τ.μ. έως το 2026 και αντίστοιχα για τα ήδη υπάρχοντα έως το 2027. Σε ό,τι αφορά τις κατοικίες, όλα τα νέα κτίρια οικιστικής χρήσης (χωρίς πρόβλεψη για εμβαδόν) θα πρέπει να εγκαταστήσουν φωτοβολταϊκά έως το 2029. Η περίοδος αδειοδότησης φωτοβολταϊκών στέγης, μάλιστα, προβλέπεται να περιοριστεί στο τρίμηνο.

600 GW έως το 2030

Η ευρωπαϊκή ηλιακή στρατηγική προβλέπει την εγκατάσταση 600 GW έως το 2030. Σε

παρόμοια κατεύθυνση κινείται και ο κλιματικός νόμος, που προβλέπει για τις νέες οικοδομικές άδειες που θα υποβάλλονται από τις αρχές του 2023 για κτίρια με κάλυψη άνω των 500 τ.μ. (εξαιρουμένων των τουριστικών καταλυμάτων και των ναών), υποχρεωτική τοποθέτηση συστημάτων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από φωτοβολταϊκά ή θερμικά ηλιακά συστήματα σε ποσοστό

Οικιακοί καταναλωτές και επιχειρήσεις θα γίνονται παραγωγοί ενέργειας από φωτοβολταϊκά στέγης.

που αντιστοιχεί τουλάχιστον στο 30% της κάλυψης.

Η Επιτροπή, καθιστώντας υποχρεωτική την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών στις στέγες, ανοίγει τον δρόμο για μαζικές επενδύσεις μεγάλης κλίμακας, οι οποίες όμως δεν πρόκειται να γίνουν με έναν μαγικό τρόπο. Τα κράτη-μέλη καλούνται από τώρα να σχεδιάσουν σταθερά πλαίσια στήριξης χρησιμοποιώντας διαθέσιμη χρηματοδότηση της Ε.Ε., κυρίως τα νέα κεφάλαια του REPowerEU και του Σχεδίου Ανάκαμψης.

Πώς θα αναπτυχθεί

Η γενικευμένη εγκατάσταση φωτοβολταϊκών στις στέγες στην Ελλάδα, όπως τονίζουν στην «Κ» παράγοντες με γνώση της ευρωπαϊκής εμπειρίας, θα προωθήσει με το μοντέλο του οικονομικού ενεργειακού συμψηφισμού

Το σχέδιο δράσης REPowerEU δίνει μεγάλη βαρύτητα στην ηλιακή ενέργεια. Η Νότια Ευρώπη, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις τεχνικών κλιμακίων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, θα μπορούσε να καλύψει το σύνολο των αναγκών της σε ηλεκτρικό ρεύμα με φωτοβολταϊκά στις ταράτσες δημοσίων και ιδιωτικών κτιρίων.

(virtual net-metering). Οικιακοί καταναλωτές και επιχειρήσεις θα γίνονται παραγωγοί ενέργειας από φωτοβολταϊκά στέγης χωρίς οι ίδιοι να τα εγκαταστήσουν ούτε καν να ξέρουν πού βρίσκονται. Θα μπορούν απλώς να αγοράζουν σε προκαθορισμένη τιμή τμήμα της παραγωγής τους μέσω διμερών συμβολαίων με εταιρείες που θα έχουν υπενοικιάσει ταράτσες για να τοποθετήσουν και να λειτουργήσουν τα φωτοβολταϊκά. Τέτοια μοντέλα εφαρμόζουν ήδη χώρες όπως η Ολλανδία, η Γαλλία και η Ισπανία, που προπορεύονται στην ανάπτυξη φωτοβολταϊκών οροφής. Η Νότια Ευρώπη, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις τεχνικών κλιμακίων της Επιτροπής, θα μπορούσε να καλύψει το σύνολο των αναγκών της σε ηλεκτρικό ρεύμα με φωτοβολταϊκά στις ταράτσες δημοσίων και ιδιωτικών κτιρίων. Υπέρμα-

χοι μάλιστα της συγκεκριμένης τεχνολογίας έχουν προτείνει να τιμωρούνται με πρόστιμο ανά τετραγωνικό ταράτσες που δεν θα έχουν εγκαταστήσει φωτοβολταϊκό και θα εντοπίζονται με αεροφωτογραφίες.

Παράγοντες της αγοράς παρομοιάζουν το μοντέλο που εφαρμόζουν η Ισπανία και η Ολλανδία με το πρόγραμμα που αναπτύσσει η εταιρεία Ηρων στην Ελλάδα, σε μικρή βέβαια κλίμακα. Η εταιρεία δίνει τη δυνατότητα ακόμη και σε όσους ενοικιάζουν ένα διαμέρισμα και δεν έχουν δική τους πράσινη ενέργεια. Μέσω ενός προγράμματος που διατίθεται στην αγορά, νοικοκυριά και επιχειρήσεις που θα συμμετέχουν σε αυτό, γίνονται παραγωγοί της ποσότητας ηλεκτρικής ενέργειας που καταναλώνουν. Ανάλογα με το ποσό συμμετοχής τους στο

πρόγραμμα, η αξία της παραγόμενης καθαρής ενέργειας τους επιστρέφεται με εκπτώσεις στις χρεώσεις προμήθειας στον λογαριασμό ρεύματος.

Στις πολυκατοικίες

Στην Ελλάδα σήμερα, ο μόνος τρόπος για συλλογική εκμετάλλευση ενός κοινού φωτοβολταϊκού συστήματος σε μια πολυκατοικία είναι η δημιουργία μιας ενεργειακής κοινότητας, κάτι που όμως δεν προχωράει λόγω εγγενών προβλημάτων αφού προϋποθέτει συμφωνία του 50+1 των ενοίκων.

Οι οικιακοί καταναλωτές σήμερα μπορούν να αξιοποιήσουν τα οφέλη της ηλιακής ενέργειας είτε με την ένταξη τους στο πρόγραμμα «Φωτοβολταϊκά στη στέγη» είτε με την ένταξη τους στο πρόγραμμα για net metering. Στην πρώτη περίπτωση μπορεί

να τοποθετήσει στην ταράτσα του φωτοβολταϊκό έως 6 κιλοβάτ και να πουλάει το ρεύμα στο δίκτυο έναντι εγγυημένης τιμής για περίοδο 20ετίας 87 ευρώ/MWh. Στη δεύτερη περίπτωση, μπορεί να βάλει φωτοβολταϊκό έως 10 κιλοβάτ και το ρεύμα που θα παράγει να το χρησιμοποιεί για αυτοκατανάλωση μέσω συμψηφισμού με την ενέργεια που καταναλώσει.

Οι επιχειρήσεις

Στο net metering, στράφηκαν το 2021 και πολλές επιχειρήσεις αξιοποιώντας την υπουργική απόφαση αύξησης του μέγιστου ισχύος στα 3 MW. Παρότι οι επιχειρήσεις αναζητούν μέσω του net metering διέξοδο από τις υψηλές τιμές ρεύματος, ελάχιστες αιτήσεις προχωρούν και αυτό γιατί η δυναμικότητα του δικτύου του ΔΕΔΔΗΕ είναι περιορισμένη και σε πολλά σημεία κορεσμένη. Το νομοσχέδιο για τη δεύτερη φάση απλοποίησης της αδειοδότησης των ΑΠΕ που βρίσκεται σε δημόσια διαβούλευση δεσμεύει την πλεονάζουσα δυναμικότητα υποσταθμών έως 10 MW αποκλειστικά για αυτοπαραγωγή, ενεργειακό συμψηφισμό και φωτοβολταϊκά στις στέγες, με το 30% αυτών να κατανέμεται στα νοικοκυριά, το 30% στους αγρότες, το 30% στη βιομηχανία και το 10% σε ανεξάρτητους παραγωγούς. Τα δίκτυα και η έλλειψη ηλεκτρικού χώρου είναι το μεγάλο «αγκάθι» της ελληνικής αγοράς των ΑΠΕ. Η αντιμετώπιση αυτού του ζητήματος θα είναι σε μεγάλο βαθμό και το κατά πόσον η χώρα μας θα ανταποκριθεί στους νέους υψηλούς στόχους του REPowerEU.

Βραδυφλεγής βόμβα για τη Ρωσία οι κυρώσεις

Πρώτες ελλείψεις σε είδη διατροφής, ξεμένουν από εξαρτήματα βιομηχανίες

Έχουν παρέλθει σχεδόν τρεις μήνες από τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία και η Ρωσία υφίσταται περισσότερες κυρώσεις από οποιαδήποτε άλλη χώρα στον κόσμο. Τα ιλιγγιώδη έσοδά της από τους υδρογονάνθρακες, όμως, δίνουν στο Κρεμλίνο τη δυνατότητα να στηρίζει τον αντίκτυπο του πολέμου για τους καταναλωτές. Σε αντίθεση με το 2014 και την προσάρτηση της Κριμαίας, όταν οι κυρώσεις της Δύσης έπληξαν τη ρωσική οικονομία καθώς συνέπεσαν με την πτώση των τιμών του πετρελαίου, τώρα η κεντρική τράπεζα της Ρωσίας έχει αποτρέψει τη φυγή κεφαλαίων από τη χώρα επιβάλλοντας ελέγχους στις κινήσεις τους. Συνέδραμε, άλλωστε, το γεγονός ότι ακυρώθηκαν οι πιστωτικές κάρτες των Ρώσων στο εξωτερικό.

Φυγή Ξένων εταιρειών

Δεν λείπουν, πάντως, τα σημάδια των πληγών που ανοίγει στη ρωσική οικονομία ο συνδυασμός του πολέμου και των κυρώσεων: κλειστά καταστήματα ξένων επιχειρήσεων που εγκατέλειψαν ή εγκαταλείπουν στα-

διακά τη χώρα, ραγδαία πτώση των πωλήσεων αυτοκινήτων, των αιτήσεων για στεγαστικά δάνεια αλλά και των φορολογικών εσόδων. Μολονότι οι ρωσικές αρχές δεν το παραδέχονται επισήμως, τα στελέχη του ρωσικού υπουργείου Οικονομικών προβλέπουν πως φέτος η χώρα θα γνωρίσει τη μεγαλύτερη ύφεση των τελευταίων δεκαετιών, καθώς οι κυρώσεις εμποδίζουν την πρόσβαση των ρωσικών βιομηχανιών σε κρίσιμα σημασίας εξαρτήματα, τεχνολογίες αλλά και κεφάλαια. Η επίσημη πρόβλεψη της τράπεζας της Ρωσίας μιλάει, πάντως, για συρρίκνωση της οικονομίας κατά 8% έως 10% φέτος, ενώ εκτιμά πως το τέταρτο τρίμηνο η ύφεση θα φθάσει στο 16,5%. Το υπουργείο Οικονομικών προειδοποίησε, άλλωστε, μέσα στην εβδομάδα ότι η ύφεση θα παραταθεί και το επόμενο έτος.

Επιπλέον, η τελευταία δημοσκόπηση της Otkritie Bank φέρει το 58% των Ρώσων να καταγράφει ελλείψεις ειδών διατροφής στα καταστήματα της χώρας και το 30% να αποθηκεύει τρόφιμα και είδη πρώτης ανάγκης. Άλλη δημοσκόπηση της Levada Center διαπιστώνει πως

Οι περιορισμοί στις εισαγωγές είναι αργός θάνατος για τη ρωσική οικονομία, λέει η Τατιάνα Ολρόβα, οικονομολόγος της Oxford Economics. Με την πάροδο του χρόνου οι κυρώσεις θα έχουν ως αποτέλεσμα να εξαφανιστεί εξοπλισμός που δεν θα είναι δυνατόν να αντικατασταθεί.

Το πλήρες πετρελαϊκό εμπόριο της Ε.Ε. θα κοστίζει 155 δισ. δολ. στη Μόσχα.

το 85% των ερωτηθέντων θεωρεί εντελώς ακατάλληλη αυτή την περίοδο για μεγάλες αγορές, για αγορές διαρκών αγαθών ή για τη σύναψη στεγαστικού δανείου. Πρόκειται για το υψηλότερο επίπεδο αυτού του είδους απαισιοδοξίας που έχει καταγραφεί στη Ρωσία εδώ και περισσότερο από μία δεκαετία.

Οι οικονομολόγοι της τράπεζας της Ρωσίας χαρακτηρίζουν την κατάσταση στη χώρα «αντιστροφή της παγκοσμιοποίησης», ενώ εκτιμούν πως θα επαναληφθούν φαινόμενα όπως εκείνα της δεκαετίας του 1990 όταν πολλοί Ρώσοι ταξίδευαν σε Κίνα και Τουρκία για να αγο-

ράσουν χοντρικά είδη ένδυσης και άλλα καταναλωτικά προϊόντα και να τα πουλήσουν στην εγχώρια αγορά. Όπως τονίζει η Τατιάνα Ολρόβα, οικονομολόγος της Oxford Economics, «οι περιορισμοί στις εισαγωγές λειτουργούν ως βραδυφλεγής δηλητήριο». Η ίδια εξηγεί πως με την πάροδο του χρόνου οι κυρώσεις θα έχουν ως αποτέλεσμα να εξαφανιστεί εξοπλισμός που δεν θα είναι δυνατόν να αντικατασταθεί. Η Ρωσία έχει διακόψει τη δημοσίευση αναλυτικών στοιχείων για τις ροές των εμπορικών συναλλαγών της ώστε να μη φανεί ο αντίκτυπος των κυρώσεων. Σύμφωνα, όμως, με την Capital Economics, τα στοιχεία που δημοσίευσε ο εμπορικός εταίρος της φέρουν τις εισαγωγές της να έχουν σημειώσει πτώση 45% στη διάρκεια του Μαρτίου.

Σε ό,τι αφορά τα έσοδα από τις εξαγωγές υδρογονανθράκων,

στηρίζουν μεν τώρα τη ρωσική οικονομία, αλλά σύντομα θα σημειώσουν ραγδαία πτώση όταν τεθεί σε εφαρμογή το πλήρες εμπόριο της Ε.Ε. στο ρωσικό πετρέλαιο. Σύμφωνα με το Διεθνές Χρηματοπιστωτικό Ινστιτούτο (IIF), ένα πλήρες πετρελαϊκό εμπόριο κατά της Ρωσίας θα κοστίζει στην οικονομία της τουλάχιστον 155 δισ. δολάρια μέσα στην επόμενη τριετία.

Η αυτοκινητοβιομηχανία

Ενδεικτική των επικείμενων επιπτώσεων είναι η εικόνα της αυτοκινητοβιομηχανίας στη χώρα. Ο κλάδος που γνώρισε την ευημερία και την ανάπτυξη όταν ο Βλαντιμίρ Πούτιν προσπάθησε να προσελκύσει ξένες επιχειρήσεις και να διαφοροποιήσει τη ρωσική οικονομία μειώνοντας την εξάρτησή της από το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο. Τώρα η παραγωγή του έχει μειωθεί δραματικά από την αρχή

του πολέμου, καθώς οι εμβληματικές αυτοκινητοβιομηχανίες της Δύσης έκλεισαν τις μονάδες παραγωγής τους στη χώρα, με αποτέλεσμα να λείψουν κρίσιμα σημασίας εξαρτήματα για τις εγχώριες βιομηχανίες.

Τον Απρίλιο οι πωλήσεις αυτοκινήτων σημείωσαν πτώση 80%, που ήταν και η μεγαλύτερη από όταν άρχισαν να καταγράφονται τα σχετικά στοιχεία. Ακόμη και οι κινεζικές επιχειρήσεις, που η Μόσχα ήλπιζε ότι θα κάλυπταν το κενό, ανέθεσαν πτώση παραγωγής. Η αντίδραση του Κρεμλίνου ήταν να εθνικοποιήσει ορισμένες μονάδες παραγωγής, ενώ παράλληλα υποσχέθηκε να αναβιώσει ορισμένες εμβληματικές βιομηχανίες της σοβιετικής εποχής. Και βέβαια οι αρμόδιες αρχές δεν έχουν διευκρινίσει από πού υποτίθεται πως θα προμηθευτούν τα αναγκαία εξαρτήματα.

BLOOMBERG

Κεντρικές τράπεζες πωλούν χρυσό και προχωρούν σε αγορές δολαρίων

Οι κεντρικές τράπεζες πωλούν μέρος των διαθεσίμων τους σε χρυσό για να αυξήσουν τα συναλλαγματικά τους διαθέσιμα σε δολάρια, που θα τους αποδώσουν τόκους ενόψει και της επιθετικής στρατηγικής της Federal Reserve σε περιοριστική πολιτική. Αυτό προδίδουν οι μειωμένες τιμές στις οποίες πωλείται τελευταία ο χρυσός που διατηρούν πολλές κεντρικές τράπεζες στα θησαυροφυλάκια της Τράπεζας της Αγγλίας. Ο όγκος του χρυσού στα θησαυροφυλάκια της Τράπεζας της Αγγλίας ανέρχεται σε 5.676 τόνους και είναι από τα μεγαλύτερα αποθέματα στον κόσμο.

Οι κεντρικές τράπεζες αγοράζουν και πωλούν χρυσό σε τιμές σχεδόν σταθερές, δηλαδή με μίαν απόκλιση ολίγων σεντς. Τις τελευταίες ημέρες, όμως, ο χρυσός στην Τράπεζα της Αγγλίας αλλάζει χέρια σε τιμές κατά ένα δολάριο ή ουσιαστικά χαμηλότερα από την τιμή αναφοράς. Παράγοντες της αγοράς εκτιμούν πως κάποια κεντρική τράπεζα πουλάει μεγάλο όγκο των διαθεσίμων

Σε άνοδο το αμερικανικό νόμισμα - Η τιμή του χρυσού έχει υποχωρήσει περισσότερο από 12% μετά την εκτόξευσή της τον Μάρτιο.

της σε χρυσό για να αντλήσει δολάρια ή άλλο σκληρό νόμισμα. Προηγήθηκε σημαντική αύξηση του χρυσού των κεντρικών τραπεζών στη διάρκεια του περασμένου έτους. Σύμφωνα με στοιχεία του Παγκόσμιου Συμβουλίου Χρυσού, το 2021 οι κεντρικές τράπεζες ανά τον κόσμο αύξησαν τα διαθέσιμά τους σε χρυσό κατά σχεδόν 456 τόνους. Προφανής αιτία, η τάση των αναδυόμενων αγορών να διαφοροποιήσουν τα διαθέσιμά τους περιορίζοντας την έκθεσή τους σε σκληρό νόμισμα και κυρίως σε δολάρια. Ανάμεσά τους οι κεντρικές τράπεζες Βραζιλίας, Ταϊλάνδης και Ιρλανδίας που στη διάρκεια του

Ο όγκος του χρυσού στα θησαυροφυλάκια της Τράπεζας της Αγγλίας ανέρχεται σε 5.676 τόνους και είναι από τα μεγαλύτερα αποθέματα στον κόσμο.

περασμένου έτους προχώρησαν ξανά σε αγορές χρυσού για πρώτη φορά μετά τη χρηματοπιστωτική κρίση του 2009.

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις παραγόντων της αγοράς, φέτος οι αγορές χρυσού ενδέχεται να

μειωθούν καθώς τα μεγάλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα στρέφονται στο δολάριο που αποδίδει τόκους, αφού η Federal Reserve έχει ήδη εγκαινιάσει επιθετική στρόφιση σε περιοριστική πολιτική. Κατά συνέπεια, το δολάριο

κινείται ανοδικά και αναμένεται να σημειώσει τη μεγαλύτερη ετήσια άνοδο των τελευταίων επτά ετών, με αποτέλεσμα βέβαια να ενταθούν οι πιέσεις που δέχονται ορισμένα νομίσματα αλλά και το κόστος δανεισμού ιδιαιτέρως των ευάλωτων αναδυόμενων αγορών. Σημειωτέον ότι ανάμεσα στις κεντρικές τράπεζες που εξακολουθούν να αγοράζουν χρυσό εκτεταμένα είναι η Τράπεζα της Ρωσίας, που προχωράει και πάλι σε εκτεταμένες αγορές χρυσού έχοντας «κλειδωθεί» τιμή αγοράς τα 5.000 ρούβλια ανά γραμμάριο για όλη την περίοδο από τις 28 Μαρτίου μέχρι τις 30 Ιουνίου. Μιλώντας στο αμερικανικό δίκτυο CNBC, αναλυτής της Syz Bank τόνισαν πως το εμπόριο χρυσού γίνεται σε δολάρια και οι αγορές χρυσού δίνουν, έτσι, στην Τράπεζα της Ρωσίας τη δυνατότητα να συνδέσει το ρούβλι με το χρυσό και να ορίσει καλύτερη τιμή για το ρωσικό νόμισμα σε όρους δολαρίου. Στην περίπτωση αυτή, κάθε άνοδος που θα σημειώνει το

ρούβλι θα οδηγεί σε άνοδο της τιμής του χρυσού. Η Ρωσία αγοράζει εκτεταμένα χρυσό από το 2014 και από την προσάρτηση της Κριμαίας, με αποτέλεσμα να μπορεί σήμερα να περπατήσει αλλά και το κόστος δανεισμού ιδιαιτέρως των ευάλωτων αναδυόμενων αγορών. Σημειωτέον ότι ανάμεσα στις κεντρικές τράπεζες που εξακολουθούν να αγοράζουν χρυσό εκτεταμένα είναι η Τράπεζα της Ρωσίας, που προχωράει και πάλι σε εκτεταμένες αγορές χρυσού έχοντας «κλειδωθεί» τιμή αγοράς τα 5.000 ρούβλια ανά γραμμάριο για όλη την περίοδο από τις 28 Μαρτίου μέχρι τις 30 Ιουνίου. Μιλώντας στο αμερικανικό δίκτυο CNBC, αναλυτής της Syz Bank τόνισαν πως το εμπόριο χρυσού γίνεται σε δολάρια και οι αγορές χρυσού δίνουν, έτσι, στην Τράπεζα της Ρωσίας τη δυνατότητα να συνδέσει το ρούβλι με το χρυσό και να ορίσει καλύτερη τιμή για το ρωσικό νόμισμα σε όρους δολαρίου. Στην περίπτωση αυτή, κάθε άνοδος που θα σημειώνει το

με την οποία πωλείται ο χρυσός στα θησαυροφυλάκια της Τράπεζας της Αγγλίας, έχει περιοριστεί τελευταία αλλά παραμένει σημαντική. Η τιμή του χρυσού έχει, άλλωστε, υποχωρήσει κατά περισσότερο από 12% μετά την εκτόξευσή της τον Μάρτιο και κλείνει στα 1.847,30 δολάρια η ουγγιά.

BLOOMBERG

Απαισιόδοξες προβλέψεις για την ανάπτυξη στην Κίνα

Εξωπραγματικό και αδύνατο να επιτευχθεί θεωρούν οι οικονομολόγοι τον στόχο για ανάπτυξη 5,5% που έχει θέσει το Πεκίνο για το τρέχον έτος και ο λόγος δεν είναι άλλος από τον αντίκτυπο των σκληρών περιοριστικών μέτρων κατά της πανδημίας.

Οικονομολόγοι και μεγάλες τράπεζες αναθεωρούν επί τα χείρω τις προβλέψεις τους για την ανάπτυξη της Κίνας μετά τα απογοητευτικά στοιχεία που ανακοίνωσε το Πεκίνο για τον Απρίλιο, ενώ παράλληλα εμμένει στην πολιτική της μηδενικής ανοχής στον κορωνοϊό. Ανάμεσά τους η τράπεζα Standard Chartered Plc και οι οικονομολόγοι της Bloomberg Economics. Ειδικότερα, οι οικονομολόγοι της Standard Chartered Plc αναθε-

Δεν θα πιάσει τον στόχο για 5,5% - Εκτιμήσεις για αύξηση του κινεζικού ΑΕΠ από 2% έως 4,1%.

ώρησαν την πρόβλεψή τους για την αύξηση του κινεζικού ΑΕΠ στο σύνολο του έτος μόλις κατά 4,1% ενώ η προηγούμενη πρόβλεψη μιλούσε για ανάπτυξη 5%. Υποβάρθμισαν, άλλωστε, και την πρόβλεψή τους για την ανάπτυξη του β' τριμήνου στο 0,3% από την προηγούμενη εκτίμηση για ανάπτυξη 3,5%. Προσέθεσαν, πάντως, πως αν βελτιωθεί η κατάσταση σε ό,τι αφορά την παν-

δημία και η βελτίωση συνδυαστεί με μέτρα στήριξης της κινεζικής οικονομίας, τότε θα διευκολυνθεί η ανάκαμψη το β' εξάμηνο του έτους. Δεν παρέλειψαν, όμως, να υπογραμμίσουν πως «κάθε μήνας σκληρού lockdown περιορίζει την ετήσια ανάπτυξη της δεύτερης οικονομίας στον κόσμο έως και κατά 0,6 εκατοστιαίες μονάδες».

Πιο απαισιόδοξες οι προβλέψεις των οικονομολόγων της Bloomberg Economics, καθώς εκτιμούν πως το ΑΕΠ της Κίνας δεν πρόκειται να αυξηθεί φέτος περισσότερο από 2% ενώ η προηγούμενη πρόβλεψή τους μιλούσε για ανάπτυξη 3,6%. Επισήμαναν μάλιστα πως «τα μέτρα στήριξης που προωθεί η κινεζική ηγεσία δεν επιτυγχάνουν τα επιθυμη-

τά αποτελέσματα εξαιτίας των περιορισμών στην οικονομική δραστηριότητα». Σύμφωνα με τους οικονομολόγους Τσανγκ Σου και Ερικ Ζου, «η πολιτική ηγεσία και η Λαϊκή Τράπεζα της Κίνας έχουν περιθώριο να αυξήσουν περαιτέρω τη στήριξη στην οικονομία και προσδοκούμε πως θα το κάνει, αλλά εάν δεν χαλαρώσουν τα περιοριστικά μέτρα κατά της πανδημίας, μια επέκταση της τάξης του 5% δεν φαίνεται ρεαλιστική, πολλώ δε μάλλον ο στόχος του Πεκίνου για ανάπτυξη 5,5%». Οι οικονομολόγοι του Bloomberg εκτιμούν πως το β' τρίμηνο η κινεζική οικονομία θα συρρικνωθεί κατά 2,7% ενώ η προηγούμενη εκτίμησή τους μιλούσε για ανάπτυξη 1,5%.

BLOOMBERG

Οι οικονομολόγοι του Bloomberg εκτιμούν πως το β' τρίμηνο η κινεζική οικονομία θα συρρικνωθεί κατά 2,7%, λόγω των μέτρων κατά της πανδημίας.

Με «κόφτη» για Ελλάδα η παράταση της ρήτρας διαφυγής και το 2023

Σφικτή παρακολούθηση για χώρες με υψηλό χρέος προτείνει η Ε.Ε.

Την παράταση ισχύος της γενικής ρήτρας διαφυγής (general escape clause) θα εισπληθεί την προσεχή Δευτέρα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Σύμφωνα με τον ιστότοπο Politico Europe, που επικαλείται τρεις Ευρωπαίους αξιωματούχους, η Κομισιόν θα προτείνει στα κράτη-μέλη να παραμείνει και το 2023 εν ισχύ η ρήτρα – η οποία αναστέλλει την υποχρέωση τήρησης των δημοσιονομικών κανόνων της Ε.Ε. – καθώς επιδεινώνονται τα οικονομικά της ευρωπαϊκής οικονομίας συνεπεία της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία.

Ωστόσο, σύμφωνα με τους Financial Times, η Επιτροπή σχεδιάζει να συνδυάσει την παράταση της ρήτρας διαφυγής με ένα ειδικό καθεστώς σφικτής δημοσιονομικής παρακολούθησης για τις χώρες με υψηλό χρέος, απαιτώντας μάλιστα από αυτές – όπως η Ελλάδα και η Ιταλία – να κρατήσουν τον ρυθμό αύξησης των τρεχουσών δαπανών τους κάτω από τον ρυθμό αύξησης του δυνητικού ΑΕΠ τους.

Η εισήγηση θα πρέπει τώρα να υιοθετηθεί από τα κράτη-μέλη. Μια πρώτη σχετική συζήτηση θα γίνει την προσεχή Τρίτη στο Ecofin, χωρίς να αναμένεται να ληφθεί ακόμα απόφαση. Το πιο πιθανό είναι η απόφαση να ληφθεί στην επόμενη συνεδρίαση των υπουργών Οικονομικών, τον Ιούνιο.

Η αρχική καθοδήγηση της Κομισιόν σχετικά με τη γενική ρήτρα διαφυγής προσανατολιζόταν προς την εκπομπή της φέτος, δεδομένης της σθεναρής ανάκαμψης από την ύφεση που προκάλεσε η πανδημία. Ωστόσο, στις αρχές του περασμένου Μαρτίου ο επίτροπος Οικονομίας Πάολο Τζεντιλόνι είχε δηλώσει ότι η τελική εισήγηση θα γίνει τον Μάιο, μετά τη δημοσίευση των εαρινών προβλέψεων της Κομισιόν. Όταν τις παρουσίασε προ ημερών ανέφερε χαρακτηριστικά πως «η Ελλάδα και όλα τα κράτη-μέλη με υψηλό χρέος θα πρέπει να είναι πολύ προσεκτικά αναφορικά με τη μείωση του επιπέδου χρέους και τον περιορισμό των εθνικά χρηματοδοτούμενων τρεχουσών δαπανών. Αυτή είναι μια αρχή που πρέπει να ληφθεί υπόψη όχι μόνο από την Ελλάδα, αλλά και από όλα τα κράτη-μέλη με υψηλό χρέος».

Η εισήγηση της Κομισιόν για παράταση της γενικής ρήτρας διαφυγής ενδέχεται να αποτελέσει αντικείμενο διαμάχης, καθώς το Βερολίνο αναμένεται να προβάλλει αντιρρήσεις. Τη στάση του Βερολίνου στο θέμα συνόψισε στην αρχή της εβδομάδας ο Γερμανός υπουργός Οικονομικών, Κρίστιαν Λίντνερ, όταν σε συνέντευξή του σε τέσσερις μεγάλες ευρωπαϊκές εφημερίδες τόνισε πως «πρέπει να επανέλθουμε σε κατάσταση συνεννόησης με τους δημόσιους οικονομικούς».

Η πρώτη συζήτηση σχετικά με την εισήγηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αναμένεται να γίνει την προσεχή Τρίτη στο Ecofin.

Η εισήγηση της Κομισιόν για παράταση της γενικής ρήτρας διαφυγής ενδέχεται να αποτελέσει αντικείμενο διαμάχης, καθώς το Βερολίνο αναμένεται να προβάλλει αντιρρήσεις επικαλούμενο κινδύνους, κατά την πάγια τακτική του. Τη στάση του Βερολίνου στο θέμα συνόψισε στην αρχή της εβδομάδας ο Γερμανός υπουργός Οικονομικών, Κρίστιαν Λίντνερ, όταν σε συνέντευξη που παραχώρησε σε τέσσερις μεγάλες ευρωπαϊκές εφημερίδες τόνισε πως «πρέπει να επανέλθουμε σε κατάστα-

ση συνεννόησης με τους δημόσιους οικονομικούς». Συνέδεσε, μάλιστα, τη δημοσιονομική πειθαρχία με το καυτό πρόβλημα του πληθωρισμού, υπογραμμίζοντας πως τα επίπεδα του χρέους και του δημοσιονομικού ελλείμματος έχουν αντικτυπο στις τιμές και επηρεάζουν «τη δυνατότητα της ΕΚΤ να αντιμετωπίσει κάθε ενδεχόμενο στην πορεία του πληθωρισμού». Αναφέρθηκε, άλλωστε, ευθέως στην ήδη γνωστή πρόθεση της Κομισιόν να παρατείνεται το πάγωμα των κανόνων δημοσιονομικής πειθαρχίας, καθιστώντας σαφή τη διαφωνία του και προειδοποιώντας πως «η ταυτόχρονη αύξηση των επιτοκίων και του χρέους εγκυμονούν σοβαρούς κινδύνους». Σημειώθηκε ότι η διευθύντρια του ΔΝΤ, Κρισταλίνα Γκεοργκιέβα, δήλωσε χτες ότι οι φορείς άσκησης οικονομικής και νομισματικής πολιτικής πρέπει να είναι προετοιμασμένοι για

την καταπολέμηση πολλαπλών πληθωριστικών σοκ.

Σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις της Κομισιόν, που είχαν το φως της δημοσιότητας τη Δευτέρα, η μεγέθυνση της ευρωπαϊκής – και της ελληνικής – οικονομίας το 2022 θα είναι σημαντικά μειωμένη σε σχέση με τις προ εισβολής εκτιμήσεις. Η Κομισιόν εκτιμά ότι το ΑΕΠ της Ε.Ε. και της Ευρωζώνης θα διογκωθούν κατά μόλις 2,7% φέτος, έναντι 4% που προέβλεπε τον περασμένο Φεβρουάριο, πριν από τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία. Το 2023, η οικονομία της Ε.Ε. και της Ευρωζώνης προβλέπεται πλέον ότι θα μεγεθυνθούν κατά 2,3%, έναντι 2,8% και 2,7% αντίστοιχα στις χειμερινές προβλέψεις του Φεβρουαρίου. Οι αντίστοιχοι αριθμοί για την Ελλάδα είναι 3,5% για το 2022 (έναντι πρόβλεψης 4,9% τον Φεβρουάριο) και 3,1% το 2023 (έναντι 3,5% τον Φεβρουάριο).

Αίτημα πτώχευσης από θυγατρική εταιρεία της Google στη Ρωσία

Αίτημα πτώχευσης υπέβαλε η θυγατρική της Google στη Ρωσία, καθώς οι ρωσικές αρχές προχώρησαν σε κατάσχεση των τραπεζικών λογαριασμών της καθιστώντας αδύνατη τη λειτουργία της. Η δημοφιλέστερη εταιρεία πλοήγησης στο Ιντερνετ υφίσταται πιέσεις στη Ρωσία εδώ και μήνες, καθώς δεν έχει υπακούσει στο αίτημα της Μόσχας να καταργήσει περιεχόμενο που χαρακτηρίζεται παράνομο οι ρωσικές αρχές. Έχει άλλωστε περιορίσει τη πρόσβαση ορισμένων ρωσικών ΜΜΕ στο YouTube, ενοχλώντας το Κρεμλίνο, που ωστόσο δεν είχε έως τώρα αποφασίσει να μπλοκάρει την πρόσβαση στις πλατφόρμες της εταιρείας. Στη σχετική ανακοίνωσή της η ρωσική θυγατρική της Google τονίζει πως η κίνηση των ρωσικών αρχών να κλείσει τον τραπεζικό λογαριασμό της «καθιστά αδύνατη τη λειτουργία της εταιρείας, όπως και την απασχόληση και πληρωμή

όσων υπαλλήλων της εργάζονται εντός Ρωσίας, την εμποδίζει να πληρώσει προμηθευτές και πωλητές και γενικότερα να ανταποκριθεί στις οικονομικές υποχρεώσεις της».

Τον Απρίλιο, τηλεοπτικός σταθμός Ρώσου επιχειρηματία στον οποίο έχουν επιβληθεί κυρώσεις ανακοίνωσε πως ομάδα δικαστικών εμπλετών προχώρησε σε κατάσχεση 15 εκατ. δολαρίων της Google. Τώρα, όμως, είναι η πρώτη φορά που κατάσχεται ολοκληρωτικά ο τραπεζικός λογαριασμός του αμερικανικού τεχνολογικού κολοσσού.

Η Google δεν διευκρίνισε, πάντως, κατά πόσον καθόρισε την απόφασή της να υποβάλει αίτημα για πτώχευση η κατάσχεση του τραπεζικού λογαριασμού της ή αν είναι τελικά το αποτέλεσμα αλληλέγγυων κατασχέσεων που έχουν προηγηθεί. Στη βάση δεδομένων της Ρωσίας Ομοσπονδιακής Υπηρεσίας Δικαστικών Επιμελητών

Οι αρχές προχώρησαν σε κατάσχεση των τραπεζικών λογαριασμών της, καθιστώντας αδύνατη τη λειτουργία της.

αναφέρονται δύο αποφάσεις για κατάσχεση από τα μέσα Μαΐου. Δεν αναφέρονται, πάντως, συγκεκριμένα ποσά ούτε άλλα πρόσημα.

Σημειώτεον ότι η Google έχει μεν διακόψει όλες τις εμπορικές επιχειρήσεις της από την έναρξη της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία, αλλά είχε τονίσει πως οι δωρεάν υπηρεσίες της, όπως η πλοήγηση στο Ιντερνετ και στα YouTube, Gmail, Maps Android και Play, θα παραμείνουν στη διάθεση των Ρώσων χρηστών.

Από την πλευρά της η Ρωσία ανακοίνωσε μόλις την Τρίτη ότι δεν πρόκειται να μπλοκάρει το YouTube παρά τις επανειλημμένες απειλές και τα πρόστιμα κατά του αμερικανικού κολοσσού. Σε σχετική ανακοίνωσή της η Μόσχα είχε μάλιστα τονίσει πως μια τέτοια κίνηση θα απέβαινε εις βάρος των Ρώσων χρηστών, γι' αυτό και πρέπει να αποφευχθεί.

REUTERS

ΑΝΑΛΥΣΗ

Το φθινό ρωσικό πετρέλαιο κατευθύνεται στη ΝΑ Ασία

Της ΓΙΟΝ ΤΣΕΝ / REUTERS BREAKINGVIEWS

Η Κίνα βρίσκεται σε αρκετά καλή θέση όσον αφορά τη διεθνή ενεργειακή κρίση. Το φθινό ρωσικό πετρέλαιο, το οποίο δέχθηκε πλήγμα από το μποϊκοτάζ της Δύσης, κατευθύνεται προς τη Νοτιοανατολική Ασία.

Ωστόσο, η άνοδος της τιμής του για τον μεγαλύτερο εισαγωγέα στον κόσμο ήταν πιο μέτρια σε σύγκριση με την αντίστοιχη στην περίπτωση της Ινδίας. Και λόγω της συνεχιζόμενης απουσίας ενός ευρωπαϊκού εμπόργκο, αγοράστριες χώρες, όπως είναι

λόγω χάριν η Ιταλία, θα συνεχίσουν να αγοράζουν «μαύρο χρυσό». Οπότε, ως αποτέλεσμα το Πεκίνο είναι πιθανό να αγοράσει περισσότερη ποσότητα ρωσικού πετρελαίου. Πολιτικά στελέχη της Ουάσιγκτον είχαν προειδοποιήσει πως είχαν την πρόθεση να κλείσουν κινεζικές εταιρείες, όπως είναι η κατασκευαστρια πιαμαγών (τσιπ) Semiconductor Manufacturing International Corporation, εάν

Η δε ποσότητα του ρωσικού «μαύρου χρυσού» για την Κίνα, εν τω μεταξύ, σε ημερήσια βάση είχε μια αύξηση μόλις 10%, στις 781.000 βαρέλια. Ορισμένες χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και παρά την απόφασή της για απαγόρευση των προμηθειών από τη ρωσική αγορά σε ορίζοντα έως και έξι μηνών το αργότερο, δείχνουν απροθυμία να συμμορφωθούν προς αυτήν.

Κι ενώ η ζήτηση για εισαγωγές αργού στη Γερμανία έχει δραστικά εξασθενήσει, επί παραδείγματι, την ίδια στιγμή στην Ιταλία οι αντίστοιχες εισαγωγές τον μήνα Απρίλιο εκτινάχθηκαν κατά 40%, σύμφωνα με στοιχεία της S&P. Αυτό δίνει κάποια κάλυψη στην Κίνα.

Τα ρωσικά φορτία, συνυπολογίζοντας τα έξοδα μεταφοράς και ασφάλισης, αποτιμώνται με έκπτωση 8 δολαρίων το βαρέλι ή ακόμα και περισσότερο για το πετρέλαιο τύπου Brent, σύμφωνα με το Bloomberg.

Ο κινεζικός όμιλος Shandong Port International Trade Group της Κίνας, ο οποίος διαχειρίζεται περίπου το ένα τέταρτο των εισαγωγών αργού πετρελαίου της χώρας, εξασφάλισε μια σπάνια ρωσική απόσπολη, η οποία, όπως αναφέρει το ειδησεογραφικό πρακτορείο Reuters, θα αφήσει εκεί εντός του τρέχοντος μηνός. Πάντως, θα ακολουθήσουν έτι περαιτέρω προμήθειες ρωσικού πετρελαίου από την Κίνα.

Περίπου 650.000 βαρέλια ημερησίως του ρωσικού αργού, που αποστέλλονται προηγουμένως σε ανεπτυγμένες οικονομίες όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση, θα μπορούσαν να διοχετευτούν σε ανάλογο όγκο και ποιότητα με κατεύθυνση τις χώρες της Μέσης Ανατολής, ενώ τώρα ως επί το πλείστον έχουν αποδέκτριες την Κίνα και την Ινδία, όπως εκτιμά, εν κατακλείδι, η εταιρεία συμβούλων του κλάδου της ενέργειας Wood Mackenzie.

Τα πράγματα αυτά τη στιγμή βαδίζουν σε τεντωμένο σχοινί και το πετρέλαιο λειτουργεί ως λιπαντικό. Εξαιρώντας τη Σαουδική Αραβία, η Ρωσία αναδεικνύεται στη μεγαλύτερη πηγή πετρελαίου για λογαριασμό της Κίνας. Μέχρι στιγμής, το ιδιαίτερα επιθετικό κυνήγι ευκαιριών της Ινδίας έχει εκτρέψει την προσοχή σε μεγάλο βαθμό. Η εξίσου φτωχά ενεργειακά χώρα φιλοξενεί στο έδαφός της τη Reliance Industries, η οποία δεν είναι άλλη από την ιδιοκτήτρια του μεγαλύτερου συγκροτήματος διύλισης πετρελαίου στον κόσμο, και έχει σωρεύσει με εκπληκτική ταχύτητα ρωσικό αργό σε τιμές εκπτώτικες, αρχής

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ

Γνωστοποιείται σύμφωνα με το άρθρο 25 του Περί Ακινήτου ιδιοκτησίας (Διακατοχή, Εγγραφή και Εκτίμηση) Νόμου Κεφ. 224, ότι συμφωνήθηκε να πωληθεί το μερίδιο ή συμφέρον στα ακίνητα που αναφέρονται πιο κάτω

Δήλωση Μεταβίβασης: 14/Π/1952/2022

Πωλητής /τές: NELAZA LIMITED, ΣΑΛΑΜΙΝΟΣ 2, Διαμ. 401,

ΑΓΙΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ, ΔΗΜΟΣ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ

Αγοραστής: (1) ΑΔΑΜΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑ, ΕΥΑΓΟΡΟΥ 9, 5320, ΛΙΟΠΕΤΡΙ,

ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΣ

Ακίνητο

Αρ. Εγγραφής: 0/10957

Φύλλο/Σχέδ./Τμήμα/Τεμ./Κλίμ.: 21/1013V01/1/757/3

Είδος Ακινήτου: ΟΙΚΟΠΕΔΟ

Υποιδιοκτησίες

Υπάρχουν κτίρια που δεν αναφέρονται στην

Εγγραφή: (1/ΕΣ/1380/2017)

Εμβαδό τ.μ.: 882

Γεωγραφική Περιοχή: ΛΕΥΚΩΣΙΑ ΔΗΜΟΣ ΑΓΛΑΝΤΖΙΑΣ,

Τοποθεσία: ΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

Μεταβίβ. Μερίδιο στο Ακιν.: 44/441

Ποσό Πώλησης: €88.000,00

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Τα ακίνητα ενδέχεται να υπόκεινται σε Φ.Π.Α., ο οποίος δεν συμπεριλαμβάνεται στο ποσό πώλησης.

Υψηλή απόδοση μισθώσεων τύπου Airbnb στην Αθήνα

Ως μία από τις πλέον επικερδείς για επενδυτές ακινήτων εμφανίζεται η δραστηριότητα της βραχυχρόνιας μισθώσης στην Αθήνα, σύμφωνα με σχετική έρευνα του βρετανικού οργανισμού CIA Landlords, ενός φορέα ασφάλισης κατοικιών που απευθύνεται κυρίως σε επαγγελματίες ιδιοκτήτες ακινήτων. Ειδικότερα, με βάση τα σχετικά στοιχεία που έχουν αντληθεί απευθείας από

στο κέντρο της Αθήνας, και διενεργήθηκε εντός του ιστορικού κέντρου της πόλης, φθάνει σε 97.000 ευρώ, ποσό που θα είναι σε θέση να αποσβέσει ένας επενδυτής σε 378 ημέρες, λαμβάνοντας υπόψη ότι η μέση τιμή/διανυκτέρευση διαμορφώνεται περί τις 250 ευρώ, μια τιμή που επίσης υπολογίζεται με βάση τα φετινά στοιχεία από το Airbnb (χωρίς πάντως να δίνονται περισσότερες λεπτομέρειες για το είδος και το σημείο στο οποίο βρίσκονται τα ακίνητα).

Ασφαλώς, η έρευνα δεν λαμβάνει υπόψη της το ποσοστό της πληρότητας, υπολογίζοντας τα σχετικά ποσά επί τη βάσει της εξασφάλισης επισκεπτών σε καθημερινή βάση. Με δεδομένο όμως ότι το ίδιο πράττει για όλες τις πόλεις που καταγράφονται στην έρευνα, μπορεί να εξαχθεί ένα σχετικά συγκριτικό συμπέρασμα. Στο πλαίσιο αυτό, η πρώτη πεντάδα των πόλεων όπου ένας επενδυτής μπορεί να αποσβέσει ταχύτερα το κόστος αγοράς ακινήτου, αξιοποιώντας το μέσο Airbnb, αποτελείται από το Ντουμπάι (121 ημέρες με μέση τιμή/διανυκτέρευση τα 1.100 ευρώ), το Χίλο στη Χαβάη των ΗΠΑ, το Ανόι στο Βιετνάμ, το Νάϊρόμπι στην Κένυα και τους καταράκτες του Νιαγάρα στις ΗΠΑ.

Η αγορά διαμερισματος έως 45 τ.μ. στο κέντρο μπορεί να αποσβεστεί σε 378 ημέρες, σύμφωνα με έρευνα.

την πλατφόρμα του Airbnb, η Αθήνα κατατάσσεται στην έκτη υψηλότερη θέση με βάση τον χρόνο που χρειάζεται ο κυριότιμος για να αποσβέσει το κόστος επένδυσης για την αγορά και εκμετάλλευση ενός διαμερισματος μέσω βραχυχρόνιας μισθώσης. Συγκεκριμένα, η έρευνα αναφέρει ότι το μέσο κόστος αγοράς ενός διαμερισματος ενός υπνοδωματίου (περί τα 35-45 τ.μ.)

Το μέσο κόστος αγοράς ενός διαμερισματος ενός υπνοδωματίου στο κέντρο της Αθήνας φθάνει σε 97.000 ευρώ.

Με μετρητά το 75% των αγορών κατοικιών στη διάρκεια του 2021

Εκτιμάται ότι πουλήθηκαν πάνω από 40.000 ακίνητα το περυσινό έτος

Του ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ

Σε λίγο πάνω από 40.000 υπολογίζεται ο αριθμός των κατοικιών που πωλήθηκαν το 2021 στην Ελλάδα, με βάση εκτιμήσεις φορέων της αγοράς ακινήτων. Αξιοαναφορά είναι και το γεγονός ότι το 75% των αγοραπωλησιών αυτών πραγματοποιήθηκε αποκλειστικά με μετρητά, χωρίς δηλαδή τη μεσολάβηση τραπεζικού ιδρύματος. Αντίστοιχα, μόλις το 25% ή 1 στις 4 συναλλαγές που πραγματοποιείται σήμερα στην αγορά κατοικίας, περιλαμβάνει τη συνδρομητική τραπεζική δανεισμού. Το στοιχείο αυτό επισημάνθηκε από τον κ. Κυριάκο Καμπούρη, ιδρυτή και διευθύνοντα σύμβουλο της IMS (In-

Χορηγήθηκαν μόλις 10.685 νέα στεγαστικά δάνεια για αγορά κατοικίας.

dividual Mortgage Solutions), στο πλαίσιο του πρόσφατου συνεδρίου ακινήτων Premium Real Estate Forum. Η IMS παρέχει συμβουλευτικές υπηρεσίες για την εξασφάλιση στεγαστικού δανείου, έχοντας συνεργασία και με τις τέσσερις συστημικές τράπεζες.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι με βάση την πρόσφατη έκθεση της Τράπεζας της Ελλάδος για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα, το 2021, χορηγήθηκαν 10.685 νέα στεγαστικά δάνεια για αγορά κατοικίας, προκύπτει ότι ο συνολικός όγκος των κατοικιών που άλλαξαν «κέρια» πέρυσι ξεπέρασε τις 40.000, μέγεθος που κρίνεται λίαν ικανοποιητικό, αν συνυπολογιστεί το γεγονός ότι για ένα σημαντικό μέρος του έτους εξακολουθούσε να υπάρ-

Από τις αρχές της προηγούμενης δεκαετίας και τη μείωση χορηγήσεων στεγαστικών δανείων τα μετρητά αποτέλεσαν τον «βασιλιά» των συναλλαγών στην αγορά ακινήτων.

χει η αρνητική επίδραση της πανδημίας.

Από την άλλη πλευρά, καθίσταται σαφές ότι η αγορά ακινήτων δεν έχει ακόμα επιστρέψει στην πλήρη εξομάλυνση του τρόπου λειτουργίας της, τουλάχιστον σε σχέση με την περίοδο πριν από την οικονομική κρίση. Τότε, η εικόνα ήταν εντελώς αντίστροφη, καθώς πάνω από 80% των συναλλαγών πραγματοποιούνταν με τραπεζικό δανεισμό, έναντι 20% που αφορούσαν αγοραπωλησίες που ολοκληρώνονταν χωρίς τη μεσολάβηση του τραπεζικού συστήματος. Από τις αρχές της προηγούμενης δεκαετίας και με την ουσιαστική αποχώρηση των τραπεζών από την αγορά της στεγαστικής πίστης, τα μετρητά αποτέλεσαν

τον «βασιλιά» των συναλλαγών στην αγορά ακινήτων, τάση που, όπως φαίνεται, διατηρείται μέχρι και σήμερα, παρότι πλέον ούτε οι τιμές πώλησης κατοικιών είναι χαμηλές, αλλά ούτε και οι τράπεζες απέχουν από τη χρηματοδότηση της αγοράς ακινήτων.

Ωστόσο, είναι σαφές ότι η αυστηροποίηση των κριτηρίων δανειοδότησης επιδρά αρνητικά στην αύξηση του όγκου των συναλλαγών και των νέων χορηγήσεων. Όπως ανέφερε στο πλαίσιο του ίδιου συνεδρίου ο κ. Λευτέρης Ποταμιάνος, πρόεδρος του Συλλόγου Μεσιτών Αθηνών - Αττικής, «εκτιμώ ότι αν υπήρχε η σχετική δυνατότητα μέσω τραπεζικού δανεισμού, ο αριθμός των νοικοκυριών που θα προχωρούσαν στη διαδι-

κασία της απόκτησης κατοικίας, θα ήταν σαφώς μεγαλύτερος σε σχέση με σήμερα. Είναι ακόμα αρκετοί εκείνοι οι ενδιαφερόμενοι που λειτουργούν παρορμητικά και θα ήταν διατεθειμένοι να δεσμευτούν με ένα στεγαστικό δάνειο».

Όπως σημείωσε ο κ. Ποταμιάνος, «έχουμε πελάτες που ξεκίνησαν για να αγοράσουν κατοικία και τελικά νοίκιασαν, καθώς το να εξασφαλίσει κανείς το απαιτούμενο ποσό στεγαστικού δανείου δεν είναι κάτι τόσο εύκολο, όσο στο παρελθόν, οι εξασφαλίσεις είναι διαφορετικές, το ίδιο και η αξιολόγηση του πιστοληπτικού προφίλ. Ασφαλώς, ορθώς συμβαίνει αυτό, καθώς έτσι αποφεύγεται η δημιουργία μιας νέας γενιάς μη εξυπηρετούμενων δανείων». Παρατηρείται όμως το φαινόμενο αρκετών ενδιαφερομένων που εμφανίζονται «εγκλωβισμένοι», ανθρώνοντας δηλαδή που κινούνται για την απόκτηση κατοικίας, προκειμένου να αποφύγουν τις μεγάλες τιμές ενοικίασης και τελικά διαπιστώνουν ότι δεν έχουν τη σχετική οικονομική δυνατότητα.

Όσον αφορά το άμεσο μέλλον, φαίνεται πως το «παράθυρο» για την εξασφάλιση χαμηλότοκου στεγαστικού δανείου θα διαρκέσει τουλάχιστον μέχρι το τέλος του έτους, όπως αναφέρει και η ΤτΕ στην πρόσφατη έκθεσή της. Από την άλλη πλευρά, τα εισοδήματα των νοικοκυριών έχουν πληγεί σημαντικά από το κύμα των ανατιμήσεων βασικών καταναλωτικών αγαθών και τροφίμων, τις τιμές ηλεκτρικής ενέργειας και των καυσίμων, συμπεριλαμβανομένων των αποταμιεύσεων. Κυρίως όμως το περιβάλλον του υψηλού πληθωρισμού και της ακρίβειας έχει πλήξει την ψυχολογία των υποψήφιων αγοραστών ακινήτων, παράγοντας κρίσιμους για τη λήψη τόσο σημαντικών αποφάσεων.

ΑΡΘΡΟ / Του ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ

Κτηματαγορά: τελευταία ενημέρωση

Αδιαμφισβήτητα οι εποχές που διανύουμε είναι δύσκολες. Η οικονομία καταγράφει ψηλά ποσοστά πληθωρισμού τους τελευταίους τρεις μήνες και αυτό αποτελεί το κυριότερο θέμα συζήτησης σε οικονομικούς κύκλους παγκοσμίως. Πολλοί μπορεί να το αποδίδουν στον πόλεμο, αλλά η αλήθεια είναι ότι ο πόλεμος έρχεται να υπερακοντίσει ένα πρόβλημα το οποίο υπέβρασε από τον καιρό της πανδημίας.

Όσοι έχουν επαφή με τα οικονομικά, κανονικά θα πρέπει να γνωρίζουν πως από την ώρα που εφαρμόζεται ένα μέτρο ή μια πολιτική, το αποτέλεσμα φαίνεται μετά την παρέλευση κάποιου χρονικού διαστήματος. Με άλλα λόγια, το αποτέλεσμα δεν είναι άμεσο. Και δεν είμαι ο μόνος που πάντα κάνει τον παραλληλισμό και τη σύγκριση μεταξύ της πλοήγησης ενός πλοίου και της οδήγησης ενός αυτοκινήτου. Το δεύτερο έχει άμεση ανταπόκριση στο τιμόνι ενώ το πρώτο ανταποκρίνεται με χρονική υστέρηση στο πηδάλιο. Η οικονομία συμπεριφέρεται σαν ένα πλοίο.

Αρκεί λοιπόν να αναλογιστούμε πόσα δισ έχουν διοχετευτεί στην οικονομία υπό τη μορφή οριζόντιας οικονομικής στήριξης, λόγω των περιοριστικών μέτρων την προηγούμενη διετία και θα σχηματίσουμε μια αντίληψη για το πόσο υπέρμετρο ρευστότητα υπάρχει που προκαλεί σήμερα πληθωρισμό. Φυσικά τώρα θα μου πείτε «... και καλά πού είναι αυτή η ρευστότητα και δεν τη βλέπουμε...». Και η απάντηση είναι πως (δυστυχώς)

Η πρόβλεψη είναι πως οι ενοικιαστές θα αυξηθούν το επόμενο διάστημα και ειδικά για την Κύπρο το φαινόμενο αναμένεται να είναι πιο έντονο.

από αυτή την οριζόντια στήριξη, το μεγαλύτερο όφελος το καρπώνονται αυτοί που εξαρχής δεν την είχαν και τόσο ανάγκη. Συνεπώς, τώρα για να αντιστρέψουμε την κατάσταση – η οποία επιδεινώνεται από τον πόλεμο – θα πρέπει να βρεθεί τρόπος, αφενός να μειωθεί η ρευστότητα από την οικονομία, και αφετέρου οποιαδήποτε μέτρα στήριξης αυτών που «εξαναμιζόταν» από τον πληθωρισμό να είναι εξαιρετικά στοχευμένα. Δεν αποτελεί λύση η απλή αύξηση των επιτοκίων.

Και μέσα σε αυτό το θεατρικό σκηνικό που ζούμε, υπάρχει και μια παράλληλη παράσταση η οποία εξελίσσεται σιωπηλά, αλλά με αυξητική ένταση, σε νέα πανδημία. Και αυτό δεν είναι άλλο από την εκμετάλλευση από κάποιους των πληθωριστικών πιέσεων για να αποκομίσουν υπερκέρδη. Το βλέπουμε συνεχώς: τύποι να επικαλούνται το γενικότερο κλίμα αυξησεων για να διπλασιάσουν ή και να τριπλασιάσουν τις τιμές πώλησης προϊόντων τους, τη στιγμή που μια

Η παρούσα κατάσταση θα χειροτερέψει λίγο ακόμα πριν αρχίσει να ξεφουσκώνει. Και ο πιθανότερος οριζοντας για κάτι τέτοιο είναι αυτός των 12 με 24 μηνών από τα σήμερα.

αύξηση της τάξης του 5% με 10% είναι η λογικά αναμενόμενη. Αυτό καθιστά την υιοθέτηση δραστηκών μέτρων ακόμη πιο επιτακτική καθώς δεν είναι καθόλου μα καθόλου δύσκολο η κατάταση να ξεφύγει.

Ποιες είναι οι επιπτώσεις στην αγορά των ακινήτων; Με δεδομένο ότι ο πληθωρισμός έχει μπει στο μικροσκοπικό όλων και είναι θέμα χρόνου να εφαρμοστούν πολιτικές αναχαίτησης του, η παρούσα κατάσταση θα χειροτερέψει λίγο ακόμα πριν αρχίσει να ξεφουσκώνει. Και ο πιθανότερος οριζοντας για κάτι τέτοιο είναι αυτός των 12 με 24 μηνών από τα σήμερα.

Σε ένα τέτοιο περιβάλλον υπάρ-

χουν αυτοί που κερδίζουν και αυτοί που χάνουν – όπως άλλωστε ισχύει πάντοτε, αλλά με διαφορετικούς όρους παιχνιδιού. Σε επίπεδο επενδύσεων, αυτοί που χάνουν είναι αυτοί που σκόπευαν να επενδύσουν εντός αυτής της περιόδου που διανύουμε. Είτε διότι το κόστος δανεισμού τους αυξήθηκε μειώνοντας τις δυνατότητές τους, είτε διότι ο πληθωρισμός τους έβγαλε εκτός τροχιάς, είτε διότι το κατασκευαστικό κόστος επιβαρύνει απαγορευτικά τον προϋπολογισμό τους κλπ, αυτοί οι άνθρωποι είναι αναγκασμένοι να παγώσουν το όνειρο της απόκτησης στέγης. Το φαινόμενο είναι πιο έντονο στα άτομα χαμηλότερων εισοδηματικών στρω-

μάτων που έψαχναν και ψάχνουν προσιτά σε τιμή κατοικία επειδή αυτές είναι πλέον δυσεύρετες. Όμως τονίζω πως η μετάπτωση παρατηρείται σε όλο το φάσμα.

Χαμένοι είναι και οι κατασκευαστές: είτε διότι είναι κλειδωμένοι σε συμβόλαια που δεν μπορούν να ολοκληρώσουν, είτε διότι δεν έρχεται μέσα νέα δουλειά. Χαμένες είναι και οι τράπεζες οι οποίες βρίσκονται σε αυξημένη εσωστρέφεια, σε μια φαινομενικά ατέρμονη μετάβαση στη «νέα εποχή» και με ένα επιχειρηματικό μοντέλο το οποίο δεν έχει ουσιαστικό λόγο ύπαρξης. Χαμένες είναι και οι εταιρείες διαχείρισης χρέους/ ακινήτων/ whatever, οι οποίες νόμιζαν πως

κράταγαν τον Θεό από τα γένια, ενώ τώρα δεν μπορούν να διαθέσουν το στοκ τους.

Κερδισμένοι είναι όσοι πρόλαβαν να επενδύσουν σε γη μέχρι το προηγούμενο διάστημα και έχουν μπροστά τους μεγάλο οριζόντιο αποεπένδυσης. Αυτοί έχουν μια από τις καλύτερες – ίσως την καλύτερη – προστασία έναντι του πληθωρισμού. Κερδισμένοι είναι και όσοι απέκτησαν εισοδηματικά ακίνητα. Η πρόβλεψη είναι πως οι ενοικιαστές θα αυξηθούν το επόμενο διάστημα και ειδικά για την Κύπρο, το φαινόμενο αναμένεται να είναι πιο έντονο.

Όσοι θέλετε να κερδίσετε μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα υπάρχει ελπίδα. Δείτε την παρούσα φάση σαν μια περίοδο εξορθολογισμού. Δείτε τις πραγματικές σε ανάγκες και προχωρήστε σε ανάλογο σχεδιασμό. Διορίστε τώρα τους αρχιτέκτονες σας αν επιθυμίας σας είναι να αποκτήσετε ένα δικό σας σπίτι. Το ίδιο αν είστε επιχειρηματίας ανάπτυξης. Ο σχεδιασμός και η αδειοδότηση απαιτούν χρόνο. Μόνο έτσι αυξάνετε τις πιθανότητες σας να είστε έτοιμοι όταν οι συνθήκες είναι ευνοϊκότερες. Αν δεν θέλετε να κτίσετε αλλά να βρείτε γη, πάντα υπάρχουν οι αξιόλογες επιλογές. Και αυτές δεν θα τις βρείτε αναρτημένες πουθενά, ούτε και πολυδιαφημιζόμενες εδώ κι εκεί.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Η αξία της ανθρωπιάς

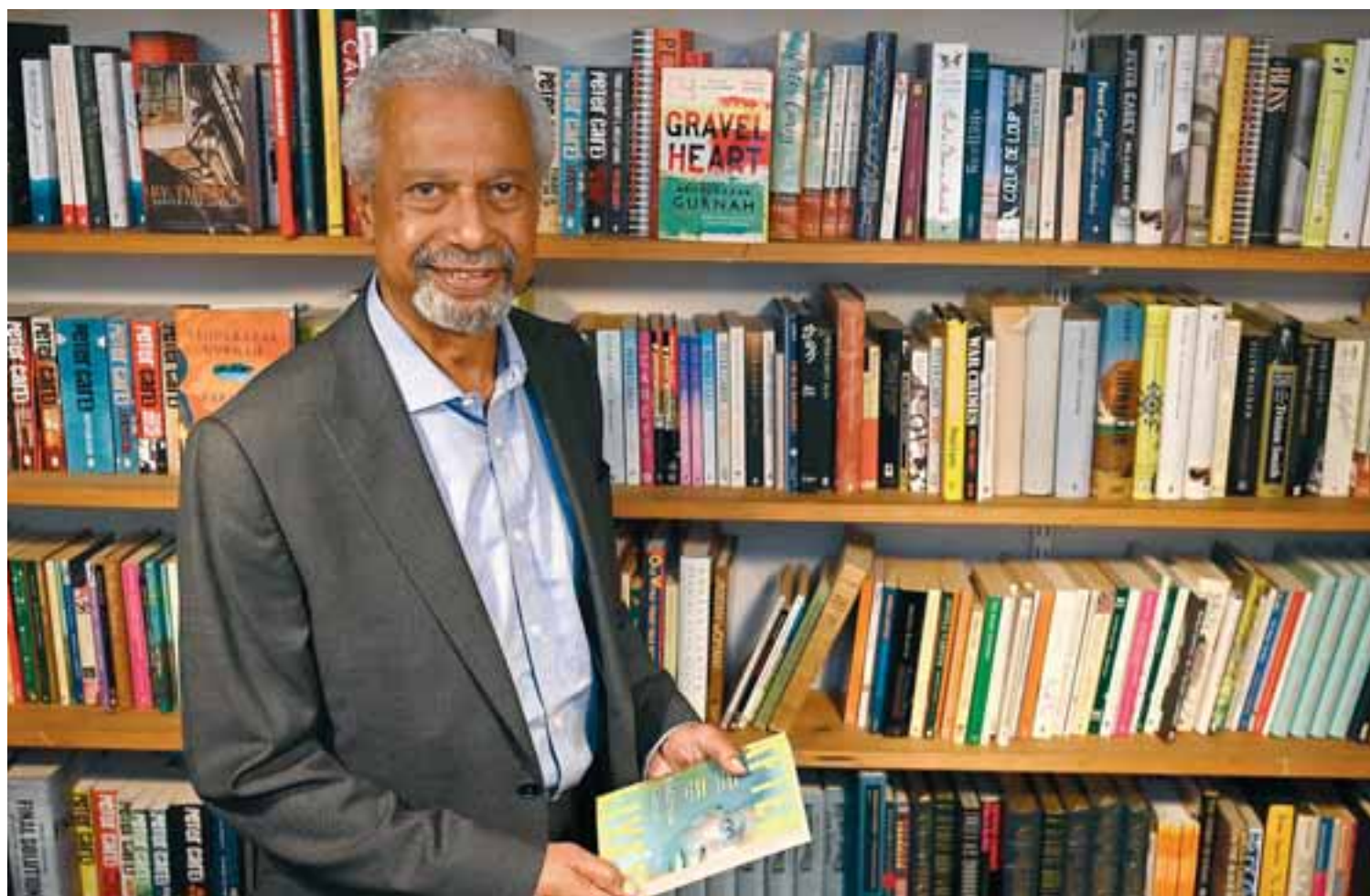
Ο Βρετανός συγγραφέας Αμπντουραζάκ Γκούρνα, τιμηθείς με το Νομπέλ Λογοτεχνίας 2021, μιλάει στην «Κ»

Συνέντευξη στον ΣΑΚΗ ΙΩΑΝΝΙΔΗ

«Ήταν αργά το απόγευμα και περπάτησαν έως την είσοδο του κτιρίου της ιεραποστολής και στη συνέχεια έως τη μεγάλη πύλη του συγκροτήματος. Ο πάστορας σταμάτησε εκεί· το βλέμμα του αγκάλιασε την πεδιάδα μπροστά του έως πέρα, στη μακρινή πλαγιά. “Το ηλιοβασιλέμα προσδίδει μια πραότητα στο τοπίο, έτσι δεν είναι; Ωστόσο είναι ένα τοπίο όπου ξέρουμε πως δεν έχει συμβεί ποτέ τίποτα το σημαντικό”, είπε. “Είναι ένας τόπος χωρίς καμία απολύτως σημασία για την ιστορία των ανθρώπων επιτευγμάτων ή προσπαθειών. Θα μπορούσαμε να ξεριζώσουμε αυτή τη σελίδα από την ανθρώπινη ιστορία και δεν θα είχε καμία διαφορά”. [...] Ο Χάμιζα τον έβλεπε σαν έναν άνθρωπο δικασμένο ανάμεσα στην ανάγκη του να κυριαρχεί και στην ενδόμυχη επιθυμία του να προσφέρει βοήθεια. Αναρωτήθηκε αν αυτό ίσχυε για όλους τους Ευρωπαίους ιεραποστολούς που δούλευαν με καθυστερημένους λαούς σαν κι αυτούς».

Ο Χάμιζα είναι ένας από τους τέσσερις πρωταγωνιστές του Βρετανού συγγραφέα Αμπντουραζάκ Γκούρνα στο τελευταίο του βιβλίο «Άλλες ζωές», που αποκαλύπτει μια άγνωστη σελίδα της γερμανικής αποικιοκρατίας, τουλάχιστον για το ελληνικό κοινό. Το βιβλίο, που θα κυκλοφορήσει στις 9 Ιουνίου από τις εκδόσεις Ψυχογιός σε μετάφραση της Κατερίνας Σκινά, είναι η πρώτη συνάντηση του συγγραφέα, που τιμήθηκε με το Νομπέλ Λογοτεχνίας 2021, με τους Έλληνες αναγνώστες. Στις «Άλλες ζωές» ο συγγραφέας θίγει το θέμα της αποικιοκρατίας και τον βαθμό που επιδρά στις ζωές των ανθρώπων σε βάθος γενεών, ζητήματα εξουσίας, διαπροσωπικών σχέσεων και ανισότητας, που διαπλέκονται γύρω από έναν αιματηρό πόλεμο που διεξάγεται μεταξύ των γερμανικών και των βρετανικών αποικιοκρατικών δυνάμεων για τον έλεγχο της Ανατολικής Αφρικής και συγκεκριμένα για τη σημερινή Τανζανία, πατρίδα του συγγραφέα, στη σκιά του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Ο νεαρός Χάμιζα είναι ένας από τους εθελοντές ειδικού γερμανικού στρατιωτικού σώματος Αφρικανών.

«Είναι ένα επεισόδιο της ιστορίας που έμεινε στο περιθώριο των ιστορικών αφηγήσεων του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου και γι' αυτό ίσως είναι άγνωστο για πολλούς, αλλά δεν είναι άγνωστο ή ασήμαντο για τους ανθρώπους που έζησαν εκεί και γνώρισαν τη γερμανική αποικιοκρατία», σχολιάζει ο κ. Γκούρνα στη συνέντευξη που παραχώρησε στην

«Οι άνθρωποι είμαστε λίγο τέρατα και πάντα θα υπάρχει κάποια αδικία για την οποία πρέπει να μιλήσουμε ή μια πικρή ανθρωπιάς που θα χρειαστεί να τιμήσουμε», λέει ο Αμπντουραζάκ Γκούρνα.

«Κ» μέσω βιντεοκλήψης. «Αυτά τα γεγονότα φαίνονται πολύ μακρινά και για τους ίδιους τους Γερμανούς, αν και υπάρχει αυξανόμενο ενδιαφέρον για αυτή την ιστορική περίοδο».

Ο κ. Γκούρνα μας λέει ότι μεγάλωσε με τις ιστορίες αυτού του πολέμου και μάλιστα ένας από τους ήρωες ενός άλλου, εμβληματικού, βιβλίου του με τίτλο «Paradise» (θα κυκλοφορήσει από τις ίδιες εκδόσεις) ολοκληρώνεται με ένα χαρακτήρα, τον Γιούσεφ, να κατατάσσεται στον γερμανικό αποικιακό στρατό. «Αναρωτήθηκα πόσοι Γιούσεφ θα μπορούσαν να υπάρξουν», σημειώνει. Το «Paradise» κυκλοφόρησε πριν από 30 χρόνια, αλλά η ιδέα ενός βιβλίου που θα διερευνούσε τον πόλεμο της λεγόμενης Γερμανικής Ανατολικής Αφρικής ήταν κάτι που απασχολούσε τον συγγραφέα. «Αρχισα να σκέφτομαι γιατί όλοι οι στρατοί που πολεμούσαν σε αυτόν τον πόλεμο, απ' όλες τις πλευρές, τη βρετανική, τη βελγική, την πορτογαλική, αποτελούνταν από Αφρικανούς. Οι αξιωματικοί μπορεί να μην ήταν, αλλά ήταν οι στρατιώτες και μου φαινόταν περίεργο που συμμετείχαν σε έναν ευρωπαϊκό πόλεμο που θα καθόριζε σε ποιους θα ανήκαν». Θέματα ταυτότητας, η σαγήνη της εξουσίας, ακόμη και οι αβάσταχτες συνθή-

“

Είμαι σίγουρος πως σε κάθε πόλεμο υπάρχουν άνθρωποι που είναι απρόθυμοι ή που δεν μπορούσαν να φανταστούν τι ειδους υπηρεσίες θα έπρεπε να προσφέρουν.

“

Είναι ωραίο να μαθαίνεις νέα πράγματα, αλλά η συγγραφή χωρίς να είναι ευχάριστη και η ανάγνωση χωρίς ευχαρίστηση δεν αξίζουν τον κόπο.

κες της καθημερινότητας, όπως μας λέει, μπορεί να οδηγήσουν ένα νεαρό παιδί σε έναν πόλεμο. «Τότε δεν υπήρχε η ιδέα μιας Αφρικής και του να είναι κάποιος Αφρικανός», προσθέτει.

Ρωτάμε τον συγγραφέα αν υπάρχουν άνθρωποι σαν τον Γιούσεφ και τον Χάμιζα στον ρωσικό στρατό που έχει εισβάλει στην Ουκρανία. «Είμαι σίγουρος πως υπάρχουν. Είμαι σίγουρος πως σε κάθε πόλεμο υπάρχουν άνθρωποι που είναι απρόθυμοι ή που δεν μπορούσαν να φανταστούν τι ειδους υπηρεσίες θα έπρεπε να προσφέρουν στην πατρίδα τους», σχολιάζει και περιγράφει έναν από τους Γερμανούς αξιωματικούς στο βιβλίο του που εκτελεί πιστά τις διαταγές των επιθέσεων, αλλά διακατέχεται από αμφιβολίες. «Αυτό υπαινίσσομαι: δεν μπορεί να πε “μισό λεπτό, δεν είναι σωστό αυτό που κάνουμε”, αλλά νιώθει κάτι που δεν μπορεί να το εκφράσει με λέξεις», σχολιάζει. «Λίγοι έχουν το κουράγιο να παραδεχθούν ότι αυτό είναι λάθος και να αποχωρήσουν».

Ο Γερμανός αξιωματικός, όπως και ο πάστορας του βιβλίου, είναι δύο χαρακτήρες δικασμένοι ανάμεσα στη σκληρότητα και σε πράξεις καλοσύνης. Μαθαίνουν στον Χάμιζα να γράφει και να διαβάζει ή περιποιούνται τα

τραύματά του, αλλά δεν κάνουν ευκαιρία να του υπενθυμίζουν την ανωτερότητά τους. Τι εξυπηρετούν αυτές οι αντιθέσεις; Ο συγγραφέας μάς λέει ότι αυτές οι σχέσεις ξεκινούν από μια αντίληψη κατωτερότητας του άλλου, σε αυτή την περίπτωση των αφρικανικών πληθυσμών. «Αυτή η αντίληψη παράγει τη θέληση να είναι κάποιος σκληρός και άδικος, αλλά την ίδια στιγμή αυτοί (σ.σ. οι καταπιεστές) γνωρίζουν ότι αυτό δεν είναι αλήθεια, επειδή στην πραγματικότητα δεν είναι τόσο απάνθρωποι όσο επιτάσσει η ιδεολογία τους. Αυτό είναι το δίλημά τους. Αν το αναγνωρίσουν θα τους είναι αβάσταχτο. Η ανάγκη να δείξουν καλοσύνη ελαφραίνει το βάρος της συνείδησής τους. Αυτό που θέλω να πω είναι ότι στις περισσότερες περιπτώσεις, υπάρχουν και εξαιρέσεις βέβαια, είναι αδύνατο να καταπιέσουμε εντελώς την ανθρωπιά μας».

Ο Αμπντουραζάκ Γκούρνα, με καταγωγή από την Τανζανία και αραβικές ρίζες, υπήρξε και ο ίδιος πρόσφυγας όταν μετανάστευσε στη Μεγάλη Βρετανία το 1968. Κατά την απονομή του Βραβείου Νομπέλ στη Σουηδική Ακαδημία, ο 73χρονος συγγραφέας και καθηγητής Αγγλικής Φιλολογίας στο Πανεπιστήμιο του Κεντ μίλησε για την αγάπη

Το βιβλίο «Άλλες ζωές» θα κυκλοφορήσει στις 9 Ιουνίου από τις εκδόσεις Ψυχογιός.

του για το γράψιμο, τα χρόνια της «φτώχειας και της αποξένωσης», και την ανάγκη που δημιουργήθηκε μέσα του να μιλήσει για την προσφυγική εμπειρία, την αποικιοκρατία και την ιστορία της πατρίδας του.

Από τότε πέρασαν πολλά χρόνια, ο ίδιος έγραψε δέκα μυθιστορήματα και τιμήθηκε με τη μεγαλύτερη λογοτεχνική διάκριση. Υπάρχει ακόμη το ίδιο κίνητρο; «Δεν έχω βρει ακόμη τον χρόνο για να το σκεφτώ», λέει γελώντας, καθώς οι υποχρεώσεις και οι συνεντεύξεις που δίνει μετά το Νομπέλ είναι πάρα πολλές. «Υπάρχει όμως πάντα κάτι να ειπωθεί. Οι άνθρωποι είμαστε λίγο τέρατα και πάντα θα υπάρχει κάποια αδικία για την οποία πρέπει να μιλήσουμε ή μια πικρή ανθρωπιάς που θα χρειαστεί να τιμήσουμε», σημειώνει, αλλά δεν είναι μόνο αυτό. «Είναι ωραίο να μαθαίνεις νέα πράγματα, αλλά η συγγραφή χωρίς να είναι ευχάριστη και η ανάγνωση χωρίς ευχαρίστηση δεν αξίζουν τον κόπο», τονίζει σε άλλο σημείο της συζήτησής μας.

Το προσφυγικό

Πώς βλέπει την αντιμετώπιση των προσφύγων έξι δεκαετίες μετά τη δική του εμπειρία; «Υπάρχουν μερικές χώρες που έχουν δείξει ένα ανθρώπινο πρόσωπο στους μετανάστες και άλλες που δεν το έχουν κάνει», μας λέει και στη δεύτερη ομάδα βάζει μέσα και τη στάση της Ελλάδας στην τελευταία προσφυγική κρίση. «Αυτό που είναι σημαντικό είναι να καταλάβουμε ότι πρόσφυγας είναι ένας άνθρωπος του οποίου η ζωή είναι σε κίνδυνο εξαιτίας του πολέμου, της βίας ή της κρατικής βίας. Αν κάποιος είναι σε μια τέτοια κατάσταση και παρουσιαστεί μπροστά σου και αν εσύ έχεις τα μέσα να του προσφέρεις φιλοξενία, τότε για μένα είσαι υποχρεωμένος να το κάνεις».

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

22-28.5.22

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
art@kathimerini.com.cy
louil@kathimerini.com.cy

ΒΙΒΛΙΟ

Στο πλαίσιο των δράσεων του Δήμου Στροβόλου για τα 100 χρόνια μνήμης και τιμής στη Μικρά Ασία σας διοργανώνεται η διάλεξη της δρος Μαρίας Μικαηλίδου με θέμα: «Η πρόσληψη του 1922 στην Κυπριακή Πεζογραφία». Καλλιτεχνικό πρόγραμμα με απαγγελία από την πρόεδρο του ΚΝ «Παναγία Σουμελά», κ. Ιλόνια Ανθυμιάδου Άσματα του Πόντου με συνοδεία χορού από το χορευτικό συγκρότημα του ΚΝ «Παναγία Σουμελά» Λύρα: Τρύφωνας Χατζίδης. Τετάρτη, 25 Μαΐου, ώρα 7:30 μ.μ. Πολιτιστικό Κέντρο Στροβόλου.

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Το αρχείο» στη Λεβέντειο Πινακοθήκη

Μια παράσταση για την πολιτική της ζωής. Ένα ντουέτο με τον Βαρνάβα Κυριαζή και την Αννίτα Σαντοριναίου. Το πρώτο θεατρικό έργο του ηθοποιού Σάιμον Γουιντς, Hansard*, έκανε πρεμιέρα στο Εθνικό Θέατρο στο Λονδίνο τον Σεπτέμβριο 2019, με τους Alex Jennings και Lindsay Duncan. Φέτος, η Alpha Square θα φέρει μαζί στη σκηνή δύο κορυφαίους ηθοποιούς για αυτό το συνταρακτικό θεατρικό ντουέτο «Το Αρχείο», σε Πανελλήνια Πρώτη. Η παράσταση ανεβαίνει για λίγες παραστάσεις στην Λεβέντειο Πινακοθήκη και κάνει Παγκύπρια Περιοδεία. Είναι ένα καλοκαιρινό πρωινό του 1988 και ο συντηρητικός υπουρ-

γός της κυβέρνησης Θάσσερ, Ρόμπιν Χέσσεθ, επέστρεψε στο ειδυλλιακό του σπίτι στο Cotswold, το οποίο έχουν με τη γυναίκα του των τελευταίων τριάντα χρόνων, Νταϊάνα. Μα δεν φαίνεται να είναι όλα χαρούμενα. Η Νταϊάνα έχει hangover, μια αλεπού καταστρέφει τον κήπο και ξεθάβονται μυστικά από παντού. Ενώ προχωράει η μέρα, αυτό που ξεκινάει σαν ένας γνώριμος ρυθμός συζυγικής φιλονικίας καταλήγει σε μια αιμοβόρα πυγμαχία. Λεβέντειος Πινακοθήκη, την Πέμπτη 26 Μαΐου με Κυριακή 29 Μαΐου, ώρα 8:30 μ.μ. (Κυρ. 7:30 μ.μ.). Πρωτόληση Tickethour.com, ACS Courier.

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

«Below Average» του Σπύρου Αγγελόπουλου

Η ατομική έκθεση του Έλληνα καλλιτέχνη Σπύρου Αγγελόπουλου με τίτλο «Below Average» στην γκαλερί Stand in Line Art Space, με πρόσφατα έργα του καλλιτέχνη. Κάτω από τη βάση παίρνουν οι μαθητές του τελευταίου θρανίου. Κάτω από τη βάση παίρνουν αυτοί που δεν ξέρουν να παραγγείλουν. Κάτω από τη βάση παίρνουν οι λαϊκοί καλλιτέχνες και οι γυρολόγοι. Δίνουν τις πρόχειρα σημειμένες παραστάσεις τους πάντα στο δρόμο, στο πόδι. Κάτω από τη βάση ακόμα, παίρνουν όσοι βανδαλίζουν τα βιβλία τους και όσοι κοιτάνε επίμονα έξω από το παράθυρο. Κάτω από τη βάση παίρνουν οι ερωτευμένοι και όλα τα παιδιά πριν ασπαστούν τη λογική και ξεχάσουν για πάντα τον κόσμο των θαυμάτων. Οι ποιητές παίρνουν κάτω από τη βάση (μόνο οι καλοί) και οι γάτες παίρνουν κάτω από τη βάση (μόνο οι μαύρες). Η έκθεση αυτή είναι ένα εικονογραφημένο ψυχογράφημα ενός ονειροπόλου που μάχεται για όλους τους παραπάνω. Είναι το ταξίδι - ημερολόγιο ενός καραγκιόζη του τελευταίου θρανίου. «Και οι τελευταίοι είναι πρώτοι. Stand In Line Art Space, 26Α Μετοκίου, Άγιος Ανδρέας, Λευκωσία. Διάρκεια μέχρι τις 3 Ιουνίου 2022. Πληροφορίες τηλεφώνω 99412000.

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Ο φαύλος κύκλος της ομοφοβίας

«**Κ**άποιος μου έγραψε ότι είμαι κακιά αδερφή. Αδερφή είμαι, αλλά είμαι καλή. Κι όμορφη και έξυπνη και επιτυχημένη. Και μη σοκάρεστε, αυτά πρέπει να τα συζητάμε ανοικτά. Αν δεν τα συζητήσουμε, τότε δεν θα τα αντιμετωπίσουμε ποτέ». Ήταν η απάντηση του Γιώργου Καπουτζίδα, που παρουσιάσε, μαζί με τη Μαρία Κοζάκου, τον διαγωνισμό της Γιουροβίζιον στο Τορίνο, σε τηλεθεατή που επέλεξε αυτόν τον τρόπο να του επιτεθεί για κάποιο σχόλιο του. Η στάση του, ανοιχτά ομοφυλόφιλο, ηθοποιού και σεναριογράφου έγινε viral στο Διαδίκτυο για τους σωστούς λόγους: με μιμητή, ανυπόκριτα, χωρίς εμπάθεια, είπε την (αποστομωτική) αλήθεια. Μια υποδειγματική συνάντηση δημόσιου και ιδιωτικού, με λόγο μετρημένο και λέξεις καλοδιαλεγμένες.

Τη 17η Μαΐου (Διεθνής Ημέρα κατά της Ομοφοβίας) προβλήθηκε από την ΕΡΤ3 το ντοκιμαντέρ «Ομοφοβία / Global Homophobia», παραγωγής Deutsche Welle του 2019. Υπάρχει διαθέσιμο στο ERTFLIX. Η δημοσιογραφική αυτή καταγραφή φωτίζει πτυχές, όχι τόσο άγνωστες όσο απολύτως ασφικτικές και συχνά επικίνδυνες για τη ζωή των ομοφυλοφίλων. Ακόμη και σε χώρες, όπως η Γαλλία για παράδειγμα, που δεν περνούν από το μυαλό μας. Πρώτα τα στοιχεία: 71 χώρες σε όλον τον κόσμο τιμωρούν ακόμα την ομοφυλοφιλία. Σε 12 από αυτές (ανάμεσά τους το Ιράν και η Σαουδική Αραβία) επικρέματα και θανατική ποινή. Αν μετακινήσουμε προς την Ευρώπη, παρατηρούμε ότι συμβαίνουν ακόμη κι εκεί περιστατικά φανερά ή και υπόκωφα, κυρίως, σε μικρότερες πόλεις. Ο Γάλλος Λιές, ένα από τα πρόσφατα του ντοκιμαντέρ, μεγαλωμένος στη Ζενεβιλιέ (41.000 κάτοικοι), εργαζόταν ως σύμβουλος επιχειρήσεων. Από τη στιγμή που κοινοποίησε στα σόσιαλ μίντια ότι είναι γκέι, έγινε στόχος προσβολών και επιθετικού μπούλινγκ. Ο φακός του παρακολουθεί «δικαιρικά» στη διαδρομή προς το σπίτι της μητέρας του. Ακούγονται οι βρισιές «παλιογκέι». Οι δημοσιογράφοι πλυσιάζουν τις παρέες των νέων που τον παρενοχλούν και εκεινοί ισχυρίζονται ότι το κάνουν γιατί με την παρουσία του «θέλουν να τους αναγκάσει να γίνουν γκέι»... Φωτογραφίες με ανθρώπους που έχουν γρονθοκοπηθεί, παραμορφωθεί από εκκωμώσεις στο πρόσωπο, μηνύματα γεμάτα μίσος, από το Παρίσι μέχρι το Μπροντό, το «φουσιολογικό» σε πλήρη διαστρέβλωση, όποιο τοξικό και ρατσιστικό, ανάλογα με τις καταβολές του καθενός.

Το συνεργείο ταξιδεύει στην Αμερική και αποτυπώνει έναν κόσμο σκοτεινό, (αυτο)αποκλεισμένο, βαθιά διαταραγμένο. Κέντρα που εφαρμόζουν «θεραπείες μεταστροφής». Κλειστές οργανώσεις (το ντοκιμαντέρ διεισδύει σε ένα τέτοιο κέντρο έξω από το Νιου Τζέρσεϊ) που λειτουργούν με πλήρη μυστικότητα. Φιλοξενούν ομοφυλόφιλους από όλον τον κόσμο. Ένας Γαλλοαμερικανός δημοσιογράφος υποδέχεται τον πελάτη. Το κόστος για ένα Σαββατοκύριακο θεραπείας, 650 δολάρια... Κανόνες αυστηροί, καμία επικοινωνία με τον έξω κόσμο. Το περιβάλλον πολύ συγγενές με αυτό που καταγράφει η ταινία «Διαγραφή ταυτότητας» («Boy erased», 2018), με τον Ράσελ Κρόου και τη Νικόλ Κίντμαν, βασισμένη στο αυτοβιογραφικό βιβλίο του Γκάραντ Κόνλεϊ. Ο γιος ενός ιερέα Βαπτιστών υποχρεώθηκε να μπει σε πρόγραμμα «θεραπείας» ομοφυλοφίλων... Ένας κόσμος τόσο παράλογος, ανελεύθερος και αποκρουστικός, που συχνά οδηγεί τους «θεραπευόμενους» στην αυτοκτονία. Εάν μετακινήσουμε στον χάρτη προς την Τυνησία ή προς την Ουγκάντα, διαπιστώνουμε ότι οι ομοφυλόφιλοι, για να επιβιώσουν, ή θα πρέπει να ζουν σε καταφύγιο ή να μεταναστεύουν...

Το ντοκιμαντέρ κάνει ορατά ρήγματα και αντιφάσεις. Στη Γαλλία, παρά το γεγονός ότι νομιμοποιήθηκαν οι γάμοι μεταξύ ομοφυλοφίλων το 2013, έχει παρατηρηθεί αύξηση της ομοφοβικής βίας τα τελευταία χρόνια. Στις Ηνωμένες Πολιτείες, η ψήφιση προοδευτικών νόμων δεν συνεπάγεται προοδευτικές αντιλήψεις. Πάνω από 700.000 Αμερικανοί έχουν επισκεφθεί «θεραπευτές» που ισχυρίζονται ότι μπορούν να «μετατρέψουν οποιονδήποτε ομοφυλόφιλο σε ετεροφυλόφιλο». Το αυτονόητο της ελευθερίας επιλογής συντρόφου, σεξουαλικού προσανατολισμού, συμπορεύεται με το διανόητο του εκφοβισμού και της περιρρέουσας απειλής. Όσο ο φαύλος κύκλος ανακυκλώνεται τόσο αναγκαίες είναι δημόσιες παρεμβάσεις, από ανθρώπους που δεν κάνουν πως δεν άκουσαν, πως δεν είδαν...

ΘΕΑΤΡΟ

«Τι είδε ο Υπνέτης» στο Θέατρο ΕΝΑ

Συνεχίζονται οι παραστάσεις της κωμωδίας «Τι είδε ο Υπνέτης» Τζο Όρτον, σε σκηνοθεσία Αντρέα Χριστοδουλίδη στο θέατρο ένα. Το «Τι είδε ο Υπνέτης» είναι ένα έργο - φάρσα του Άγγλου θεατρικού συγγραφέα, Τζο Όρτον. Πρωτοπαρουσιάστηκε το 1969, μετά το θάνατο του Όρτον. Ο ψυχίατρος κύριος Πρέντις περνάει την υποψήφια γραμματέα του Τζέρελντιν από μια δοκιμασία πρόσληψης η οποία συμπεριλαμβάνει... και την αφαίρεση των ρούχων της! Τη θέση γραμματέως διεκδικεί και ένας άπατεώνας νεαρός, ο

ο οποίος έχει αποπλανήσει ερωτικά σε ένα ξενοδοχείο την νυμφονική γυναίκα του γιατρού και την εκβιάζει με φωτογραφίες που έχει τραβήξει την ώρα της «συνεύρεσης». Παίζουν (με σειρά εμφανίσης): Μύρια Αργυρού, Σωτήρης Μεσάνης, Αγγελίνα Μήκα, Αντώνης Παρχαρίδης, Μιχάλης Χρήστου, Νεκτάριος Λοϊζίδης. Τακτικές παραστάσεις κάθε Παρασκευή, Σάββατο στις 8:30 μ.μ. και κάθε Κυριακή στις 7:00 μ.μ. μέχρι το τέλος Μαΐου. Κρατήσεις: 22348203. Η παράσταση είναι κατάλληλη για άτομα άνω των 15 ετών.

ΜΟΥΣΙΚΗ

Οι θρύλοι του αυθεντικού tango στο Ριάλτο

Οι Tango Legends, η φημισμένη ομάδα χορού και μουσικής ταγκό από την Αργεντινή, παρουσιάζει ένα πρόγραμμα γεμάτο πάθος και δεξιοτεχνία, το οποίο τιμά τη μνήμη του δημιουργού του Nuevo Tango, Astor Piazzolla, με αφορμή τα 30 χρόνια από τον θάνατό του. Οι παγκοσμίου φήμης χορογράφοι και χορευτές του Αργεντινικού tango, Panlo Sosa και Mariela Maldonado, μαζί με άλλους δέκα εξαιρετικούς χορευτές και μουσικούς αποκαλύπτουν με πάθος

και αισθησιασμό το θρύλο του αυθεντικού tango. Σε αυτό το ταξίδι οι καλλιτέχνες μοιράζονται με το κοινό τον ανεπανάληπτο αέρα του Buenos Aires, όπου κάθε γωνία του ήταν ένα tango, με τη μαγεία του μπαντονερόν και του χορού. Θέατρο Ριάλτο, Ανδρέα Δρουσιώτη 19, Λεμεσός. Σάββατο 28 και Κυριακή 29 Μαΐου, ώρα 8:30 μ.μ. Η παράσταση θα παρουσιαστεί και στο Δημοτικό Θέατρο Λασιών στις 30 Μαΐου. E-ticket: www.rialto.com.cy, ταμείο: 7777745.

ΕΚΘΕΣΗ

«The Broken Pitcher»

Το «The Broken Pitcher» παρουσιάζει τον Μάιο 2022 στις δύο του αλληλένδετες μορφές: σε έκθεση στο Θείο Πηλιές στη Λευκωσία και μέσω μιας σειράς προβολών της ομότιπλης ταινίας σε πόλεις της Κύπρου. Το πρότζεκτ διοργανώνουν οι Natascha Sadr Haghghian, Μαρίνα Χριστοδουλίδη και Peter Eragiamian, σε συμπαραγωγή του Θείο Πηλιές και του GfZK στη Λειψία. Οι προβολές της ταινίας θα διεξαχθούν σε δημόσιους χώρους. Η έκθεση εγκαθιστά το πλατό της ταινίας σε φυσικό χώρο και εδραϊώνει σωματικά προσωπικές και συλλογικές

αναγνώσεις του χώρου της συνάντησης. Η ταινία θα προβάλεται στις Θείο Πηλιές κάθε Τετάρτη στις 8:00 μ.μ. Θείο Πηλιές, η έκθεση θα διαρκέσει μέχρι τις 27 Μαΐου 2022, Λευκωσία. Πληροφορίες τηλεφώνω 99256343, 97701010

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Πολιτιστική αιζέντα για προεδρικές

Είναι πολύ νωρίς για τέτοιο σχόλιο και άρθρο, το καταλαβαίνω –μην νομίζετε ότι ζω σε άλλον κόσμο– ωστόσο θεωρώ ότι πρέπει να το γράψω αυτό το άρθρο, τώρα που είναι νωρίς, και ίσως κάποιος από κάποιο επιτελείο το διαβάσει και το μεταβιβάσει στους υποψήφιους προέδρους της Κυπριακής Δημοκρατίας. Λένε, λοιπόν, οι υποψήφιοι πρόεδροι για το Κυπριακό, για την ακρίβεια, για το ΓεΣΥ, για την Κύπρο του αύριο, την ψηφιοποίηση, για τη γεωστρατηγική θέση της χώρας και τον ρόλο της στην Ανατολική Μεσόγειο, για τα αέρια, τα LNG και για μύρια άλλα. Για τον έρμο τον πολιτισμό αυτού του κράτους δεν έχουν να πουν τίποτα; Ένα όραμα, ένα κάτι τέλος πάντων, και όχι τα τριτημμένα περί δημιουργίας υφυπουργείου Πολιτισμού και το κτίσιμο του νέου αρχαιολογικού μουσείου της Λευκωσίας, αυτά τα εμπειδώσαμε. Ένα ολιστικό όραμα, για το πώς θέλει η Πολιτεία να δει τον πολιτισμό να εξαπλώνεται, να πουν οι υποψήφιοι πρόεδροι και να το εννοούν ότι η χώρα μας πάσχει πολιτιστικά, από δομές, από νόμους, από ιδέες. Να μας πουν ότι θέλουν να εκσυγχρονίσουν θεσμούς και κτήρια. Να δείξουν τέλος πάντων ότι θέλουν να κάνουν κάτι. Διότι όλα τα άλλα εγώ προσωπικά τα ακούω βερεσέ. Το Κυπριακό πνέει τα λούστια,

τα οικονομικά μας και τα ενεργειακά μας είναι άλλου παπά Ευαγγέλιο, τα κοινωνικά μας προσπαθούμε, αλλά έχουμε δρόμο. Αφοριστικό θα με πείτε και ίσως να έχετε δίκιο, αλλά δεν είμαι. Έχουν γίνει πράγματα, αλλά επιτρέψτε μου να πιστεύω ότι δεν είναι από πολιτική βούληση, αλλά επειδή ήρθε η ώρα τους. Για τον πολιτισμό πάντως ποτέ δεν έρχεται αυτή η έρμη η ώρα. Φτιάνουμε κτήρια, εγκαινιάζουμε θεσμούς και ύστερα τίποτα. Πάμε στα τυφλά ή στην πεπατημένη και ό,τι βρέξει ως κατεβάσει. Θα με ενδιέφερε κοντολογίς να μάθαινα τι προεβέδουν οι υποψήφιοι πρόεδροι στα πολιτιστικά. Τι θα ήθελαν να κάνουν, τι νομίζουν ότι λείπει από τη χώρα, τι έχουμε σε πλεόνασμα και θα ήταν καλό να το εξαγάγουμε παραέξω, αφού με το καλό μου δεν τα πολυκαταφέρνουμε; Η χώρα έχει πολιτιστικό απόθεμα, έχει ανθρώπους με ιδέες, έχει ταλέντα σε όλες τις τέχνες, έχει το δυναμικό και μπορεί, αν αυτό αξιοποιηθεί σωστά να δώσει απτά οφέλη σε ολόκληρη την κοι-

νωνία, σε όλους τους πολίτες. Είναι κρίμα να μην ασχολούνται οι υποψήφιοι πρόεδροι μας με τον πολιτισμό.

Δεν πιστεύετε λοιπόν ότι θα είχε ενδιαφέρον να το κάνουν; Και οι άνθρωποι του πολιτισμού ψυχές είναι... συγγνώμη, ψήφιοι είναι και είναι κρίμα να μην τους περιλαμβάνει κανείς στους σχεδιασμούς του. Βέβαια, όσο συμβουλευθούν τους υποψήφιους προέδρους καλό θα είναι να διαβάσουν πριν, να ξέρουν τι να τους πουν. Διότι, επαναλαμβάνω, δεν είναι λέξεις κλειδιά το υφυπουργείο Πολιτισμού, Νέο Αρχαιολογικό Μουσείο Λευκωσίας, Θέατρο και Τσιτατιστά και προς Θεού, όχι άλλη Πλατεία Ελευθερίας και Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Κύπρου. Διότι αν είναι να μας πουν αυτά, καλύτερα να μην πουν τίποτα.

Εν κατακλείδι, θα πρέπει νομίζω τα επιτελεία να εντάξουν στο πρόγραμμά τους και τον πολιτισμό, έχουν καιρό μπροστά τους, για να συζητήσουν με κόσμο, να δουν τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι καλλιτέχνες, οι πολιτιστικοί χώροι, και να σκεφτούν

BIBΛIO

Εμπορικά δίκτυα και κοινωνία μετά το 1821

Ο Λαρνακέας έμπορος Γεωργάκης Μαρκαντωνίδης είναι μια ενδιαφέρουσα περίπτωση Κυπρίου των αρχών του ταραγμένου 19ου αιώνα

Συνέντευξη στον

ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Με αφορμή την έκδοση του βιβλίου «Επιχειρηματικότητα και Οικονομική Στρατηγική στην Κύπρο κατά το πρώτο μισό του 19ου αιώνα: η περίπτωση του Γεωργάκη Μαρκαντωνίδη» του Κυπριανού Δ. Λούη, από το Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών, συζητήσαμε με τον Θεοχάρη Σταυρίδη, αναπληρωτή καθηγητή Οθωμανικής Ιστορίας στο Τμήμα Μεσανατολικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Κύπρου και επιστημονικό επιμελητή του τόμου. Ο δρ Σταυρίδης λέει πως το βιβλίο αυτό αποτελεί σημαντική συμβολή στην ιστοριογραφία της ύστερης Οθωμανικής περιόδου στην Κύπρο, καθώς, μέσα από την προσωπικότητα του Μαρκαντωνίδη ο Κυπριανός Λούης αναλύει σε βάθος τα εμπορικά δίκτυα, τις οικονομικές σχέσεις, και την αγροτική παραγωγή στο νησί κατά την περίοδο από τις παραμονές της Ελληνικής Επανάστασης μέχρι την εξαγγελία των μεταρρυθμίσεων του Τανζιμάτ, το 1839». Σχετικά με την οικονομία της Κύπρου μετά την Επανάσταση του 1821 ο δρ Σταυρίδης αναφέρει πως με δεδομένη τη ραγδαία αύξηση του εμπορίου κατά τον 19ο αιώνα, παρατηρείται ότι, στα χρόνια που ακολούθησαν την Επανάσταση, έρχεται στο προσκήνιο μια νέα ελίτ, η οποία θα διεκδικήσει δικαιώματα και πολιτική εξουσία από την παραδοσιακή ηγεσία της κοινότητας. Όσο αφορά τη μελέτη της Οθωμανικής Ιστορίας της Κύπρου λέει πως είναι ένα θέμα αρκετά παραμελημένο, που αντιμετωπίζεται συχνά με προκατάληψη. Ωστόσο, όπως αναφέρει εντός της επιστημονικής κοινότητας

Η πολύπλευρη δραστηριότητα του Λαρνακέα Γεωργάκη Μαρκαντωνίδη μας δίνει μια μοναδική ευκαιρία να μελετήσουμε μια σημαντική περίοδο μετάβασης της κυπριακής ιστορίας, εστιάζοντας σε μια συγκεκριμένη προσωπικότητα.

έχουν γίνει μεγάλα βήματα κατά τις τελευταίες δεκαετίες.

–Το βιβλίο επικεντρώνεται χρονολογικά στο πρώτο μισό του 19ου αιώνα. Ποια είναι, σε γενικές γραμμές, τα κύρια χαρακτηριστικά του οθωμανικού οικονομικού πλαισίου στην Κύπρο κατά την εν λόγω περίοδο;

–Όπως και οι άλλες επαρχίες της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, την περίοδο αυτή, η Κύπρος τροφοδοτεί με πρώτες ύλες τις ευρωπαϊκές βιομηχανίες, εισάγοντας, παράλληλα, από την Ευρώπη βιομηχανικά και αποικιακά προϊόντα. Λειτουργεί δηλαδή ως τροφοδοτής, αλλά και ως αγορά για τις βιομηχανίες της Δυτικής Ευρώπης, που αναπτύσσονται ραγδαία αυτή την περίοδο, στο πλαίσιο της βιομηχανικής επανάστασης. Είναι μια περίοδος απόλυτης οικονομικής κυριαρχίας των Ευρωπαίων στην Ανατολική Μεσόγειο, που έχει τις ρίζες της στο προνομιακό καθεστώς των Διομολογήσεων, αλλά και στην πολιτική και στρατιωτική αδυναμία των Οθωμανών στο πλαίσιο του Ανατολικού Ζητήματος. Φοβούμενες τις ενδεχόμενες καταστροφικές συνέ-

Βασική πηγή που αξιοποιεί ο συγγραφέας είναι ένα κατάστιχο, που σήμερα σώζεται στην Ιερά Αρχιεπισκοπή Κύπρου, στο οποίο ο Γεωργάκης Μαρκαντωνίδης κατέγραφε λεπτομερώς τους λογαριασμούς του, αποτυπώνοντας τις οικονομικές του σχέσεις και τα εμπορικά του δίκτυα ανάμεσα στα έτη 1817-1839.

πριες μιας άτακτης κατάρρευσης της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, οι Μεγάλες Δυνάμεις κρατούν το οθωμανικό κράτος στον αναπνευστήρα, εκμιαεύοντας, παράλληλα, οικονομικά δικαιώματα και προνόμια ως αντάλλαγμα για την προστασία που παρέχουν στον σουλτάνο. Κατά τη δεκαετία του 1830, η Βρετανία προστατεύει τον Σουλτάνο Μαχμούτ Β΄ από τις επιβουλές του Μεχμέτ Αλί Πασά της Αιγύπτου, κερδίζοντας τη Συνθήκη του Μπαλτά Λιμάν, του 1838, με την οποία παραχωρείται στους Βρετανούς πλήρης πρόσβαση στις οθωμανικές αγορές, ουσιαστικά καταστρέφοντας την οθωμανική βιοτεχνία. Ας μην ξεχνάμε ότι και

η παραχώρηση της Κύπρου στη Μεγάλη Βρετανία το 1878 ήταν αποτέλεσμα ενός καταστροφικού για τους Οθωμανούς πολέμου, όταν η βρετανική παρέμβαση σταμάτησε τη ρωσική προέλαση μερικά χιλιόμετρα έξω από την Κωνσταντινούπολη.

–Μέσα από το βιβλίο αναδεικνύεται η προσωπικότητα του Λαρνακέα Γεωργάκη Μαρκαντωνίδη. Γιατί έχει σημασία η μελέτη της δραστηριότητάς του;

–Ο Λαρνακέας έμπορος Γεωργάκης Μαρκαντωνίδης ήταν μια πολύπλευρη προσωπικότητα, καθώς συνδυάζει την πολιτική μαζί με την κοινωνική και την οικονο-

μική δραστηριότητα. Όντας υπό την προστασία ενός πανίσχυρου προκρίτου, του πεθερού του, Αρχιδμογέροντα Χατζηχριστόδουλου Απέγπτου, κατά το διάστημα 1817-1839, ο Μαρκαντωνίδης καταλαμβάνει διάφορα κίρια διοικητικά και φορολογικά αξιώματα, διατηρεί το δικό του δανειοδοτικό και εμπορικό δίκτυο, ενώ για κάποιο διάστημα εμπλέκεται και με την αγροτική παραγωγή, εννοιάζοντας τσιφλίκια. Η πολύπλευρη δραστηριότητά του μας δίνει μια μοναδική ευκαιρία να μελετήσουμε μια σημαντική περίοδο μετάβασης της κυπριακής ιστορίας εστιάζοντας σε μια συγκεκριμένη προσωπικότητα, που εμπλέκεται σε διάφορες πτυχές της κυπριακής κοινωνίας και οικονομίας της εποχής του.

–Πώς επηρεάστηκε η οικονομική δραστηριότητα του Μαρκαντωνίδη, αλλά και των αρχουσών τάξεων της Κύπρου από τις ευρύτερες εξελίξεις στην Οθωμανική Αυτοκρατορία την εν λόγω περίοδο;

–Οι πρώτες δεκαετίες του 19ου αιώνα ήταν μια περίοδος μετάβασης για την Οθωμανική Αυτοκρατορία, η οποία αποδυναμώνεται πολιτικά και στρατιωτικά, ενώ η οικονομική διείσδυση των ευρωπαϊκών χωρών στην Ανατολική Μεσόγειο εντείνεται. Γεγονότα όπως η Ελληνική Επανάσταση, η δημιουργία του ελληνικού κράτους, η σύγκρουση του σουλτάνου με τον Μεχμέτ Αλί, αλλά και οι πρώιμες μεταρρυθμίσεις του Μαχμούτ Β΄ δημιουργούν ένα ρευστό σκηνικό στην περιοχή, που δεν αφήνει, βέβαια, ανεπηρέαστη και την Κύπρο. Πέρα από τους κινδύνους που προκύπτουν από αυτές τις ραγδαίες εξελίξεις, αυτή είναι και μια περίοδος ευκαιριών, ιδιαίτερα για

τον Μαρκαντωνίδη και την ορθόδοξη άρχουσα τάξη της Κύπρου, η θέση των οποίων ενισχύεται, μέσα από τις αυτόνομες κοινοτικές δομές που οργανώνονται από τον σουλτάνο, αλλά και μέσα από τον ρόλο τους ως μεσάζοντες ανάμεσα στους Κύπριους αγρότες και τους Ευρωπαίους μεγαλεμπόρους.

–Ποια είναι η συμβολή του βιβλίου στην ιστοριογραφία της ύστερης Οθωμανικής περιόδου στην Κύπρο; Ποιες πηγές αξιοποιεί;

–Το βιβλίο αυτό αποτελεί σημαντική συμβολή στην ιστοριογραφία της ύστερης Οθωμανικής περιόδου στην Κύπρο, καθώς, μέσα από την προσωπικότητα του Μαρκαντωνίδη, ο Κυπριανός Λούης αναλύει σε βάθος τα εμπορικά δίκτυα, τις οικονομικές σχέσεις, και την αγροτική παραγωγή στο νησί κατά την περίοδο από τις παραμονές της Ελληνικής Επανάστασης μέχρι την εξαγγελία των μεταρρυθμίσεων του Τανζιμάτ, το 1839. Βασική πηγή που αξιοποιεί ο συγγραφέας είναι ένα κατάστιχο, που σήμερα σώζεται στην Ιερά Αρχιεπισκοπή Κύπρου, στο οποίο ο Γεωργάκης Μαρκαντωνίδης κατέγραφε λεπτομερώς τους λογαριασμούς του, αποτυπώνοντας τις οικονομικές του σχέσεις και τα εμπορικά του δίκτυα ανάμεσα στα έτη 1817-1839. Λόγω της πληρότητας των καταγραφών του, το κατάστιχο αποτελεί μια μοναδική πηγή, που μας επιτρέπει να μελετήσουμε με μεγάλη ευκρίνεια την επιχειρηματικότητα και την οικονομική στρατηγική ενός Κύπριου εμπόρου μέσω βεληνεκού, ο οποίος φρόντιζε να αξιοποιεί τις επαφές του με ντόπιους προκρίτους και ξένους μεγαλεμπόρους για να ευημερήσει, μέσα σε μια ταραγμένη περίοδο μετάβασης.

Η οθωμανική ιστορία της Κύπρου είναι ένα θέμα αρκετά παραμελημένο

–Πώς θα χαρακτηρίζατε την οικονομία της Κύπρου συνολικά και πώς άλλαξε μετά την επανάσταση του 1821;

–Επιπλέον από την ευρύτερη κατάσταση στην Οθωμανική Αυτοκρατορία, στις αρχές του 19ου αιώνα, η οικονομία της Κύπρου είναι στενά συνδεδεμένη με την ευρωπαϊκή. Ήδη από τον 18ο αιώνα, οι Ευρωπαίοι έμποροι της Λάρνακας κυριαρχούσαν στην οικονομική ζωή της Κύπρου, τόσο ως πηγή πίστωσης για τους ντόπιους, στην απουσία τραπεζών στο νησί, όσο και στη διακίνηση της γεωργικής παραγωγής, ενώ Οθωμανοί αξιωματούχοι, αλλά και Ορθόδοξοι πρόκριτοι, αποτελούσαν τους κύριους μεσάζοντες μέσα στο πλαίσιο αυτό. Τα άμεσα αποτελέσματα των γεγονότων του 1821 στην Κύπρο ήταν καταστροφικά για την οικονομία του νησιού, καθώς το κλίμα τρομοκρατίας, η ενισχυμένη παρουσία οθωμανικών στρατευμάτων, αλλά και η δράση του ελληνικού ναυτικού στην περιοχή διατάραξαν την ομαλή διεξαγωγή του εμπορίου. Η αποδυνάμωση της Εκκλησίας και η εκτέλεση ή φυγή των περισσότερων προκρίτων έδωσαν την ευκαιρία στον κυβερνήτη και στην ομάδα γύρω από αυτόν να εκμεταλλευτούν τα μονοπώλια και τις πλουτοπαραγωγικές πηγές του νησιού. Μετά την ταραγμένη δεκαετία του 1820, ο Σουλτάνος Μαχμούτ Β΄ επικειρεί κάποιες πρώτες μεταρρυθμίσεις, προάγγελο των μεγάλων αλλαγών του Τανζιμάτ των επόμενων δεκαετιών. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές προνοούν την αναδιοργάνωση της διοίκησης της ελληνορθόδοξης κοινότητας με τη δημιουργία επιτροπών στις οποίες συμμετείχαν και λαϊκοί, στο πλάι της παραδοσιακής εκκλησιαστικής ηγεσίας. Από αυτή

«Με δεδομένη τη ραγδαία αύξηση του εμπορίου κατά τον 19ο αιώνα, παρατηρούμε ότι, στα χρόνια που ακολουθούν την Επανάσταση, έρχεται στο προσκήνιο μια νέα ελίτ, η οποία θα διεκδικήσει δικαιώματα και πολιτική εξουσία από την παραδοσιακή ηγεσία της κοινότητας».

την αφετηρία, και με δεδομένη τη ραγδαία αύξηση του εμπορίου κατά τον 19ο αιώνα, παρατηρούμε ότι, στα χρόνια που ακολουθούν την Επανάσταση, έρχεται στο προσκήνιο μια νέα ελίτ, η οποία θα διεκδικήσει δικαιώματα και πολιτική εξουσία από την παραδοσιακή ηγεσία της κοινότητας. Ο τόμος θα παρουσιαστεί στο Πολιτιστικό Ίδρυμα Τραπεζής Κύπρου, στις 30 Μαΐου από τον Βασίλη Καρδάση, καθη-

γητή Οικονομικής Ιστορίας στο Τμήμα Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Κρήτης και τον Θεοχάρη Σταυρίδη, αναπληρωτή καθηγητή Οθωμανικής Ιστορίας στο Τμήμα Μεσανατολικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Κύπρου.

–Μελετάται επαρκώς η οθωμανική ιστορία της Κύπρου ή έχουμε ακόμα πολλές ιδεοληψίες να αντιμετωπίσουμε;

–Είναι γεγονός ότι η οθωμανική ιστορία της Κύπρου είναι ένα θέμα αρκετά παραμελημένο, που αντιμετωπίζεται συχνά με προκατάληψη. Η οθωμανική περίοδος είναι πολύ λίγο γνωστή στην ευρύτερη κοινωνία, καθώς καλύπτεται πολύ συνοπτικά στα σχολικά προγράμματα, με έμφαση στην καταπίεση και τις σφαγές. Παρουσιάζεται μια σκοτεινή εικόνα, η οποία είναι ελλιπής, καθώς παραγνωρίζει τον πλούτο και την πολυμορφία της περιόδου –μιας περιόδου τριακοσίων χρόνων. Αυτό είναι εν μέρει κατανοητό και αναμενόμενο, λόγω της πολιτικής κατάστασης και των βαθιά ριζωμένων προκαταλήψεων. Εντός της επιστημονικής κοινότητας, από την άλλη, έχουν γίνει μεγάλα βήματα κατά τις τελευταίες δεκαετίες. Ήδη από τη δεκαετία του 1970 πρωτοπόροι μελετητές άρχισαν να αξιοποιούν οθωμανικές, αλλά και άλλες διαθέσιμες πηγές από εκκλησιαστικά ή προξενικά αρχεία, ενώ τώρα παρουσιάζεται μια νέα γενιά, εξοικειωμένη με τα οθωμανικά αρχεία. Οι ερευνητές αυτοί έχουν φωτίσει πολλές πτυχές της ιστορίας της οθωμανικής Κύπρου. Ευχές έργο θα ήταν να υπάρξει μεγαλύτερη διάχυση των πορισμάτων μελετών, όπως αυτές του Κυπριανού Λούη, στην ευρύτερη κοινωνία του νησιού, ούτως ώστε να αξιοποιηθούν και στην εκπαίδευση.

ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΕΚΘΕΣΗ

ΑΠΕΙΚΟΝΙΖΟΝΤΑΣ ΤΗ

γυναικεία σαγήνη

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΙΣΣΟΝΕΡΓΗΣ

ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΕΚΘΕΣΗΣ

18.05-18.09 2022

Χορηγός Επικοινωνίας

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

leventisgallery.org | f | ©

Αναστασία Γ. Λεβέντη 5
1097 Λεωφόρος, Κύπρος, Τ. +357 22688838

Τρεις αφηγήσεις του κυπριακού τοπίου

Οι Hasan Aksaygin, Αδωνης Αρχοντίδης και Νικόλας Λαμπούρης μιλούν για τις εκθέσεις που παρουσιάζουν στο NiMAC

της ΛΟΥΙΖΑΣ ΛΟΥΗ

Το NiMAC [Δημοτικό Κέντρο Τεχνών Λευκωσίας, Συνεργασία: Ίδρυμα Περιδή] διοργανώνει και παρουσιάζει τις εκθέσεις: Project Room #7, Frenk Bey, Fortress and the Thing του Hasan Aksaygin, Σύγχρονες Φωτογραφικές Πρακτικές #2, Sensing is believing, believing is seeing του Αδωνη Αρχοντίδη και One Hundred Fifty Eight Attempts for Revision του Νικόλα Λαμπούρη. Η «Κ» επισκέφθηκε το NiMAC για να πάρει μια γεύση από τις τρεις εκθέσεις. Μπορεί να μην υπάρχει εμφανής συσχέτιση μεταξύ τους, ωστόσο ο καθένας από τους τρεις καλλιτέχνες ρίχνει τη δική του ματιά για το κυπριακό τοπίο, ο καθένας τους με τη δική του αισθητική και με τις δικές του ανησυχίες κατά του. Μια έκθεση – εγκατάσταση στην ολόκληρη της θα έλεγα που κρατά αμείωτο το ενδιαφέρον του θεατή.

Είμαι πάντα έτοιμος να ανασκάψω την ιστορία

Η έκθεση του Hasan Aksaygin με τίτλο «Frenk Bey, Fortress and the Thing» πραγματεύεται την ιστορία της Κύπρου κατά τη διάρκεια της αποικιοκρατίας μέσω μιας πλασματικής αφήγησης. Ξεκινώντας την συζήτησή μας με τον Hassan, μου ανέφερε τι τον παρακίνησε να ασχοληθεί με τη συγκεκριμένη ιστορία, την έκρηξη που έγινε στην Παλιά Ηλεκτρική το 1947, λέγοντάς μου, «είμαι πάντα έτοιμος να ανασκάψω την ιστορία, ειδικά την ιστορία της Κύπρου». Όταν το NiMAC ανακοίνωσε την ανοικτή πρόσκληση, πήξερα ότι ήθελα να κάνω κάτι για την ιστορία του κτιρίου του NiMAC, του παλιού POWERhouse, για μια αφήγηση όπως ο Frenk Bey, Fortress, and the Thing. Γνώριζα πως χρησιμοποιήθηκε η τεχνολογία ως θέμα εξουσίας στην ιστορία, πώς η γνώση του ευρωπαϊκού διαφωτισμού διαμόρφωσε ακόμη πιο ισχυρή αποικιακή κυριαρχία στις αποικισμένες γεωγραφίες. Αλλά όταν κάποιος έχει φίλους όπως ο Serkan Karas, ο συγγραφέας του «Constructive Imperialism, Experts and Crisis in Colonial Cyprus», («Εποικοδομητικός Ιμπεριαλισμός, Εμπειρογνώμονες και Κρίση στην Αποικιακή Κύπρο»), είναι πιο εύκολο να ξέρει πού να ψάξει. Τα αρχεία είναι πάντα μέρη όπου συγκεντρώνεται επιλεγμένο ιστορικό υλικό σχεδόν σε βαθμό μυθοπλασίας. Αμέσως μετά, συνειδητοποίησα ότι η έκρηξη ήταν μια συμβολική έκρηξη μιας σύγκρουσης μεταξύ διαφορετικών σχηματισμών στην Κύπρο στη διαδικασία εθνικιστικής αποικιοποίησης».

Κεντρικό κομμάτι της παρουσίασης είναι ο πίνακας «Φρανκενστάιν» ή αλλιώς «Ο σύγχρονος Προμηθέας», ο Hassan εξηγεί ότι ο Φρανκενστάιν ακόμα και σήμερα, πιστεύεται ότι ανακάλυψε τον ηλεκτρισμό με το περίφημο «kite experiment». «Όπως και ο Φράνκλιν, ο πρώην Βρετανός πατριώτης, αργότερα ένας από τους ιδρυτές των ΗΠΑ, αντιπροσώπευε κάτι νέο από τα απομεινάρια του παλιού (παγκόσμιας αποικίας της Αγγλίας στη Βόρεια Αμερική), το τέρας στην ιστορία που δημιουργήθηκε από τα υπολείμματα μερών πολλών διαφορετικών σωματιωτών. Το τέρας που ξύπνησε από τα ηλεκτρικά φορτία των νεφών ήταν το τέλος του δρα Βίκτωρ Φρανκενστάιν. Και το τέρας του νέου κόσμου, οι ΗΠΑ, ήταν το τέλος της βρετανικής διακυβέρνησης της Βόρειας Αμερικής. Γι' αυτό αναρωτήθηκα: Δεν ξεκίνησε το τέρας της βρετανικής κυριαρχίας στην Κύπρο με ένα άλλο πλάσμα

«Συνειδητοποίηση ότι η έκρηξη ήταν μια συμβολική έκρηξη μιας σύγκρουσης μεταξύ διαφορετικών σχηματισμών στην Κύπρο στη διαδικασία εθνικιστικής αποικιοποίησης» λέει ο Hasan Aksaygin στην «Κ».

που δημιουργήθηκε με τα χέρια του; Μόνο που αυτή τη φορά, το πλάσμα που δημιουργήθηκε με τη μαγεία του ηλεκτρισμού είχε δύο κεφάλια που μοιράζονταν το ίδιο σώμα ενός συνόλου που συνέθεσε όλες τις (αρσενικές-πατριαρχικές) ομάδες του νησιού. Είναι επίσης σημαντικό να διευκρινιστεί ότι το τέρας στο βιβλίο του Shelley είναι μια από τις πρώτες αφηγήσεις στις οποίες ένα «τέρας» αρχίζει να έχει φωνή, να γίνεται άνθρωπος. Στην ιστορία μου δεν χρησιμοποιώ τη λέξη τέρας. Αντ' αυτού, χρησιμοποιώ το «Thing»: Αν και είναι τερατώδες, η δημιουργία του δεν είναι δικό του λάθος και το άγχος του είναι μια ενστικτώδης «σύσπαση επιβίωσης».

Οι εικονικοί κόσμοι είναι ορατοί

Το «Sensing is believing, believing is seeing» είναι μια σειρά φωτογραφικών έργων του Αδωνη Αρχοντίδη που χρησιμοποιούν τεχνικές τηλεσκοπίας ή τηλεανίχνευσης, δηλαδή φωτογραμμετρία και σάρωση LiDAR (μια διαδικασία τρισδιάστατης σάρωσης αντικειμένων). Ο Αδωνης μιλήσε στην «Κ» για το έργο του, μια σειρά από πέντε ψηφιακές εικόνες, φωτογραφίες τραβηγμένες σε έναν εικονικό κόσμο που αποτελείται από τρισδιάστατες σάρωσεις που έχουν τραβηχτεί σε όλη την Κύπρο τον τελευταίο χρόνο. «Παρουσιάζω επίσης ένα βίντεο που ταξιδεύει μέσα στα τοπία του, δημιουργημένο στο Unreal, ένα λογισμικό ανάπτυξης βιντεοπαιχνιδιών. Πρόθεσή μου είναι να παρουσιάσω την τρισδιάστατη σάρωση ως μια νέα φωτογραφική πρακτική, μαζί με κάποιες τεχνικές δημιουργίας κόσμων που έχω αναπτύξει. Όλα αυτά υπό αιθέρια μουσική της φίλης και τακτικής συνεργάτιδάς μου, Αντρούλας Καρά».

«Η κυπριακότητα είναι μια αρκετά εικονική κατάσταση. Υπάρχει με έναν τρόπο στις επίσημες προβολές της προς τα έξω, με έναν άλλο στην πραγματικότητα και με έναν πολύ διαφορετικό τρόπο στις ελπίδες και τα όνειρα των διαφόρων κοινοτήτων της» λέει ο καλλιτέχνης Αδωνης Αρχοντίδης.

«Εχοντας γίνει αθάνατα μέσα από τη δική τους υλικότητα, μεταμορφωμένα στη στιγμή σε έγκυρα δημόσια σύμβολα, αυτοί οι κατασκευασμένοι «υλικοί χώροι μνήμης» λειτουργούν ως φυσικά και νοηματικά αντικείμενα στον κυπριακό κοινωνικοπολιτικό ιστό» αναφέρει ο Νικόλας Λαμπούρης.

σπ. Υπάρχει με έναν τρόπο στις επίσημες προβολές της προς τα έξω, με έναν άλλο τρόπο στην πραγματικότητα, και με έναν πολύ διαφορετικό τρόπο στις ελπίδες και τα όνειρα των διαφόρων κοινοτήτων της. Όσο για εμένα, καθώς ο κόσμος έξω γίνεται όλο και πιο εχθρικός και αφιλόξενο, μέσω της πρακτικής μου αναζητώ εναλλακτικούς χώρους όπου μπορώ να υπάρξω πιο ελεύθερα. Η διαδικασία της σύλληψης και της επανασύνθεσης μου επιτρέπει να διεκδικώ μια αίσθηση ιδιοκτησίας επί αυτού του επίμαχου τοπίου.

Υλικά που γίνονται παράγοντες μνήμης

Η έκθεση One Hundred Fifty Eight Attempts for Revision αποτελείται από τέσσερις τόμους: το τρίτο έργο Propaedeutics on Memorial Structures (2018–2020), που διερευνά την κοινωνική, πολιτική και πολιτιστική κατάσταση μνημείων και αναθηματικών αρχιτεκτονημάτων στην Κύπρο, και το We Never Had Winners (2021), με επιμελητές τους Έλενα Στυλιανού και Γιάννη Τουμαζή. Σημειώνεται ότι αυτό το πρότζεκτ είναι το πρώτο του IAPT PH Commission (International Association of Photography and Theory).

Ξεκινώντας, από το Propaedeutics on Memorial Structures Vol. I, 2019, ο Νικόλας σημειώνει πως μελετώντας, αποδομώντας και αναπαριστώντας μια σειρά από μνημεία στο νότιο τμήμα του νησιού –το έργο εστιάζει σε στίχες στα ελληνοκυπριακά αναθηματικά αρχιτεκτονήματα σε αντιδιαστολή με μια συγκριτική μελέτη μεταξύ ελληνοκυπριακών και τουρκοκυπριακών τέτοιων μνημείων, το έργο εξετάζει αυτά τα γλυπτά αντικεί-

μενα που εισάγονται στο κυπριακό τοπίο και επιχειρεί να θέσει υπό αμφισβήτηση τις έννοιες που σηματοδοτούν. Τα κυπριακά αναθηματικά αρχιτεκτονήματα είναι κατά κανόνα παραστατικά, και αναπαριστούν κυρίως ήρωες και μάρτυρες της πρόσφατης ιστορίας των συγκρούσεων του έθνους. Έχοντας γίνει αθάνατα μέσα από τη δική τους υλικότητα, μεταμορφωμένα στη στιγμή σε έγκυρα δημόσια σύμβολα, αυτοί οι κατασκευασμένοι «υλικοί χώροι μνήμης» λειτουργούν ως φυσικά και νοηματικά αντικείμενα στον κυπριακό κοινωνικοπολιτικό ιστό και γίνονται μέρος δηλωμένων εθνικών και ιστορικών αφηγήσεων».

Για το έργο Propaedeutics on Memorial Structures Vol. II, 2020, ο καλλιτέχνης δηλώνει πως εμπνεύστηκε από τον γλυπτή Γιώργο Γεωργίου, «Μεταξύ 1990 και 1994, ο Ελληνοκύπριος γλύπτης Γιώργος Γεωργίου (1942–2008) εργάστηκε πάνω σε μια ιδέα για ένα γλυπτό-μνημείο αφιερωμένο στον πρώτο πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας, Αρχιεπίσκοπο Μακάριο Γ'. Το έργο του, το οποίο επικεντρωνόταν κυρίως σε έργα μεγάλου κλίμακας για δημόσιους χώρους, συχνά αντλούσε έμπνευση από την κλασική ελληνική τέχνη και έφερε έναν εμφανή ιδεολογικό συμβολισμό. Για αρκετά χρόνια, ο Γεωργίου συγκέντρωνε, μεγέθυνε και πειραματιζόταν με δεκάδες φωτογραφίες του Μακαρίου, μελετώντας ιδιαίτερα τις χειρονομίες του Αρχιεπισκόπου, ένα αναπόσπαστο μέρος της πολιτικής προφορικής έκφρασης του Μακαρίου. Αυτό το φωτογραφικό αρχείο αποτέλεσε την έμπνευση για πέντε μελέτες γλυπτών που δημιούργησε στο στούντιό του εκείνη την περίοδο. Η ιδέα που πρότεινε ο καλλιτέχνης ήταν η δημιουργία ενός υπερμεγέθους γλυπτού του χεριού του Μακαρίου που θα έδειχνε ή/και θα χαιρετούσε, το οποίο, σύμφωνα με τον Γεωργίου, «συμπυκνώνει τέλεια την αφοσίωση του Εθνάρχη στους αγώνες

“

Το πλάσμα που δημιουργήθηκε με τη μαγεία του ηλεκτρισμού είχε δύο κεφάλια που μοιράζονταν το ίδιο σώμα ενός συνόλου που συνέθεσε όλες τις (αρσενικές-πατριαρχικές) ομάδες του νησιού.

“

Υπάρχει ένα meme που το συνοψίζει εύστοχα: «Είμαι gamer όχι επειδή δεν έχω ζωή, αλλά επειδή επιλέγω να έχω πολλές».

“

Υλικά αντικείμενα που γίνονται παράγοντες μνήμης, μνημεία, μετατρέπονται σε συναισθηματικά ιστορικά τεχνουργήματα.

του κυπριακού έθνους για ελευθερία και δικαιοσύνη».

Το Propaedeutics on Memorial Structures, Vol. III, 2018 διερευνά την κατάσταση των αναθηματικών αρχιτεκτονημάτων και των μνημείων ως πολιτιστικών αντικειμένων σε σχέση με τις φωτογραφικές τους αναπαραστάσεις. Ο Λαμπούρης εξετάζει «την πράξη της φωτογράφησης, μια πράξη παραγωγής και της επακόλουθης διαμεσολαβητικής λειτουργίας της, και της οικειοποίησης φωτογραφικών εγγράφων ως τεκμήριο μιας συγκεκριμένης ιστορικής αφήγησης. Μέσα από μια προφανείς σηματοδοτήσεις τόσο σε αντικείμενα όσο και σε φωτογραφικά αρχεία, το πρότζεκτ στοχεύει να εξετάσει με κριτικό πνεύμα τις αμφισβητούμενες διατυπώσεις των συλλογικών, εθνικών και πολιτιστικών αφηγήσεων που σχετίζονται με αυτούς τους χώρους».

Το We Never Had Winners, 2021 λειτουργεί ως πρωταρχικό σημείο αναφοράς του τρίπτυχου πρότζεκτ που τιτλοφορείται Propaedeutics on Memorial Structures Vol. I, II & III. Υλικά αντικείμενα που γίνονται παράγοντες μνήμης, μνημεία, μετατρέπονται σε συναισθηματικά ιστορικά τεχνουργήματα μέσα από τα οποία μπορεί να προκύψει η διαρκής (επαν)εγγραφή της επίμαχης ιστορίας (ή των επίμαχων ιστοριών). Οι φωτογραφίες και οι εικόνες που λειτουργούν ως οπτικά ερεθίσματα υποδεικνύουν μια ερευνητική παρουσίαση κάποιου μουσειακής συλλογής, μια παρουσίαση που θέτει υπό αμφισβήτηση τόσο τη θεσμική λειτουργία ενός μουσείου ως πολιτιστικής πράξης όσο και την επίδρασή του στη διατύπωση ιστορικών και πολιτιστικών αφηγήσεων».

Πληροφορίες: NiMAC, η έκθεση θα διαρκέσει μέχρι τις 23 Ιουλίου 2022. Ώρες λειτουργίας Τρίτη-Παρασκευή, 10:00-21:00. Παλιάς Ηλεκτρικής 19, 1016, Λευκωσία. Τηλέφωνο 22797400.

Οι οικονομικές κυρώσεις ως «όπλο»

Ο καθηγητής Νικόλας Μούλντερ εξετάζει τα αποτελέσματα της πρακτικής από τον Α΄ έως τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο

NICHOLAS MULDER
The Economic Weapon
εκδ. Yale University Press, 2022,
σελ. 448

Του **ΑΧΙΛΛΕΑ ΠΑΠΑΡΣΕΝΟΥ**

Οι άνευ προηγουμένου οικονομικές κυρώσεις που έχουν επιβληθεί στη Ρωσία για την εισβολή της στην Ουκρανία έχουν επαναφέρει στο προσκήνιο την αποτελεσματικότητα και τις συνέπειές τους ως οικονομικού όπλου. Ο Νικόλας Μούλντερ, επικουρος καθηγητής Ευρωπαϊκής Ιστορίας στο αμερικανικό πανεπιστήμιο Κορνέλ, έχει μελετήσει συστηματικά την πολιτική, νομική και οικονομική ιστορία του θεσμού σε έξι χώρες και πέντε γλώσσες. Το βιβλίο του «Το οικονομικό όπλο» επικεντρώνεται στα 30 πρώτα χρόνια εφαρμογής κυρώσεων από τον Α΄ έως τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, αλλά γίνεται επίκαιρο, καθώς κυκλοφόρησε πριν από τη ρωσική εισβολή.

Ενώ η πρώτη περίπτωση εμπορικού μποϊκοτάζ, από την αρχαία Αθήνα κατά των Μεγάρων, αναφέρεται από τον Θουκυδίδη στην Ιστορία του Πελοποννησιακού Πολέμου, ο ναυτικός και κερσαίος αποκλεισμός υπήρξε συνήθης πολεμική πρακτική ανά τους αιώνες. Η ραγδαία αύξηση του εμπορίου και των χρηματοοικονομικών ροών στις δεκαετίες μέχρι το 1914 έκανε πρόσφορο το έδαφος για την οικονομική απομόνωση των Κεντρικών Δυνάμεων από τις Δυνάμεις της Αντάντ στον Α΄

Παγκόσμιο Πόλεμο στη λογική ότι «δεν μπορούμε να διεξάγουμε πόλεμο των όπλων και ειρήνη του εμπορίου». Η διαδεδομένη αντίληψη ότι ο αποκλεισμός έπαιξε αποφασιστικό ρόλο στη συμμαχική νίκη στον Μεγάλο Πόλεμο επηρέασε τη στρατηγική σκέψη στη σύσταση της Κοινωνίας των Εθνών το 1919. Τότε, υπό την ηγεσία της Βρετανίας και της Γαλλίας, η στέρση των πρώτων υλών, εξαγωγών και δα-

Ο συγγραφέας προσυπογράφει την πρόταση Κέινς—ήδη από το 1924—να δοθεί βάρος στη στήριξη των αμυνόμενων παρά στα οικονομικά αντίποινα κατά των επιτιθεμένων.

νεισμού σε κράτη-ταραξίες θεσμοθετήθηκε ως μέσον συλλογικής οικονομικής πίεσης. Γιατί όμως αυτές δεν απέτρεψαν τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο;

Ο συγγραφέας υποστηρίζει ότι ενώ οι κυρώσεις αρχικά σχεδιάστηκαν ως αντίδοτο στον πόλεμο, με την πάροδο του χρόνου μετατράπηκαν σε εναλλακτική μορφή πολέμου αμφοβητούμενης αποτελεσματικότητας, απρομελέτητων συνεπειών και παράπλευρου ανθρώπινου κόστους. Καθώς ο μηχανισμός των κυρώσεων εισηγήθηκε στην ίδρυση του ΟΗΕ το 1945, η «κα-

Η Μόσχα προσαρμόστηκε στις δυτικές κυρώσεις μετά την προσαρτήση της Κριμαίας το 2014 και η ρωσική οικονομία, η ενδέκατη μεγαλύτερη στον κόσμο, προς το παρόν επιδεικνύει ανθεκτικότητα στα δρακόντεια αντίποινα της Δύσης.

νονικοποίησή» τους στη διεθνή πολιτική συνδέεται με τη μεταπολεμική επικράτηση της στρατιωτικής και οικονομικής ισχύος της Αμερικής.

Στη δεκαετία 1990-2000 διπλασιάστηκαν οι κυρώσεις σε σύγκριση με την περίοδο 1950-1985, ενώ στη δεκαετία 2010 διπλασιάστηκαν εκ νέου, ώστε το ένα τρίτο του παγκόσμιου πληθυσμού να υπόκειται σε κάποιο καθεστώς εμπορικών και χρηματοοικονομικών αποκλεισμών.

Μικρές χώρες υπέκυψαν στο φόβητρο των κυρώσεων, όπως συνέβη δύο φορές στα Βαλκά-

να στη δεκαετία του 1920. Η αποτρεπτική ισχύς τους όμως αποδείχθηκε ασθενέστερη σε ισχυρότερα κράτη. Το 1935 η Κοινωνία των Εθνών επέβαλε κυρώσεις στην Ιταλία του Μουσολίνι, την εβδομήντα τότε μεγαλύτερη οικονομία στον κόσμο, για την εισβολή στην Αιθιοπία, αλλά απέτυχαν να σώσουν τους αμυνόμενους Αιθίοπες, παρότι 52 από τις 58 χώρες της ΚΤΕ περίορισαν για 241 μέρες τους εμπορικούς δεσμούς τους με την Ιταλία.

Μετά τη Μεγάλη Ύφεση στη δεκαετία του 1930, η «φοβία του αποκλεισμού» ώθησε τη φασιστι-

Το βιβλίο «Το οικονομικό όπλο» κυκλοφόρησε πριν από τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, ωστόσο η ματιά του στα πράγματα είναι επίκαιρη.

κή Ιταλία, τη ναζιστική Γερμανία και τη милитарιστική Ιαπωνία να στραφούν στην οικονομική αυτάρκεια και στον εδαφικό επεκτατισμό για την εξασφάλιση ανεξαρτησίας σε κρίσιμα εμπορεύματα, όπως πετρέλαιο, σιτηρά και μέταλλα.

Ο Μούλντερ προσυπογράφει την πρόταση που έκανε ο Κέινς ήδη από το 1924 στην ΚΤΕ, να δοθεί μεγαλύτερο βάρος στο θετικό εργαλείο της στήριξης των αμυνόμενων παρά στο αρνητικό όπλο των οικονομικών αντιποίνων κατά των επιτιθεμένων, επικαλούμενος τη σημασία του αμερικανικού προγράμματος Lend-Lease στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Το βιβλίο δεν αξιολογεί την πρόσφατη εμπειρία, όταν χώρες

που στοχοποιήθηκαν ανέπτυξαν την «οικονομία της αντίστασης» επιδεικνύοντας μια ανθεκτικότητα που δεν ανέμεναν οι σχεδιαστές των κυρώσεων. Παρά τις στερήσεις το Ιράν δεν κατέρρευσε μετά δέκα έτη σκληρών οικονομικών κυρώσεων για το πυρηνικό του πρόγραμμα, το εμπάργκο κατά της Βενεζουέλας δεν προκάλεσε καθεστωτική αλλαγή στο Καράκας.

Στην περίπτωση της Ρωσίας, η Μόσχα προσαρμόστηκε στις δυτικές κυρώσεις μετά την προσαρτήση της Κριμαίας το 2014 και η ρωσική οικονομία, η ενδέκατη μεγαλύτερη οικονομία στον κόσμο, προς το παρόν επιδεικνύει ανθεκτικότητα στα δρακόντεια αντίποινα της Δύσης, καθώς εισέπραξε 44 δισ. ευρώ από τις εξαγωγές ορυκτών καυσίμων στην Ευρωπαϊκή Ένωση μόνο στο πρώτο δίμηνο του ουκρανικού πολέμου.

Βέβαια το πλήγμα θα είναι καιρό αν επιβληθεί στη Ρωσία εμπάργκο πετρελαίου και φυσικού αερίου. Ο οικονομικός αντίκτυπος θα είναι όμως αισθητός και στην Ευρώπη τουλάχιστον μέχρι την απεξάρτηση από τα ρωσικά ορυκτά καύσιμα. Απομένει να φανεί αν σε βάθος χρόνου η απομόνωση της Μόσχας θα της επιφέρει τελικά εκείνο το κόστος που θα κάμψει την επιθετικότητά της.

Ο κ. Αχιλλέας Παπαρσένος υπηρέτησε στην ελληνική πρεσβεία της Ουάσινγκτον ως προϊστάμενος του Γραφείου Τύπου και Επικοινωνίας.

Η ΜΠΥΡΑ ΚΕΟ ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ ΤΗΝ ΚΩΜΩΔΙΑ ΤΟΥ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΟΥ

ΜΑΥΡΗ ΓΑΛΟΤΣΑ

Κείμενο & Σκηνοθεσία: Βάσια Αργέντη

Παραστάσεις	
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ 2,3 & 4 ΙΟΥΝΙΟΥ	ΠΑΤΤΙΧΕΙΟ ΘΕΑΤΡΟ ΛΕΜΕΣΟΥ 6, 7 & 8 ΙΟΥΝΙΟΥ
ΘΕΑΤΡΟΣΚΑΛΑ, ΛΑΡΝΑΚΑ 9 ΙΟΥΝΙΟΥ	ΜΑΡΚΙΑΔΕΙΟ ΘΕΑΤΡΟ, ΠΑΦΟΣ 10 ΙΟΥΝΙΟΥ

ΜΙΡΚΑ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΖΑΜΠΕΤΑΚΗΣ

ΚΡΙΣΤΗ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ **Tickethour.com.cy** 7777 7040 ΚΑΙ ΤΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ **AGS**

Σκηνοθεσία-κείμενο: Βάσια Αργέντη Βοηθός σκηνοθέτη: Θεώνη Φύτρου
Σκηνικά-κοστούμια: Λάκης Γενεθλής Φωτισμοί: Alexander Jotovic
Μουσική-σύνθεση τραγουδιού παράστασης: Ανδρέας Καρανίκας

ΜΕΓΑΣ ΧΟΡΗΓΟΣ

ΧΟΡΗΓΟΙ

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΕΣ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΑΕΡΟΜΕΤΑΦΟΡΕΑΣ

ΧΟΡΗΓΟΣ ΦΙΛΩΣΕΝΙΑΣ

ΟΙ ΗΘΟΠΟΙΔΕΣ ΜΕΤΑΚΙΝΟΥΝΤΑΙ ΜΕ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ ΤΗΣ

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

ΜΑΝΤΣΕΣΤΕΡ

Σεμπασιτιό Σαλγάδο

Η νέα έκθεση του Βραζιλιάνου φωτογράφου Σεμπασιτιό Σαλγάδο είναι η πρώτη αυτής της κλίμακας που γίνεται στην Αγγλία, εκτός Λονδίνου. Φιλοξενείται στο Μουσείο Επιστήμης και Βιομηχανίας του Μάντσεστερ και παρουσιάζει τους αυτόχθονες του Αμαζονίου, καθώς και την ανυπέροχτη φύση σε πάνω από 200 μαυρόσπρες φωτογραφίες. Συνοδεύεται από μουσική σύνθεση του Ζαν-Μισέλ Ζαρ, που επικαίρησε να μεταφράσει τους ήχους του δάσους.

ΡΙΤΣΜΟΝΤ

Αίγλη και μεγαλείο

Το Μουσείο Καλών Τεχνών της Βιρτζίνιας, στο Ρίτσμοντ, συνεχίζει την προβολή της μεγάλης παράδοσης των μαϊκίων. Παρουσιάζει την εξόχως ενδιαφέρουσα συλλογή Τζόρνταν και Τόμας Α. Σόντερς, που έχει συγκεντρώσει κορυφαία δείγματα ευρωπαϊκής τέχνης του 17ου και του 18ου αιώνα. Ξεχωρίζουν έργα Μπρίγκελ, Φρανς Χαλς, Καβαλέτο και πολλών ακόμη δασκάλων. Η έκθεση έχει τίτλο «Αίγλη και μεγαλείο. Αριστουργήματα ευρωπαϊκής τέχνης».

ΣΤΟΚΧΟΛΜΗ

Γαλλικά ρολόγια

Το Εθνικό Μουσείο της Σουηδίας απέκτησε συλλογή από γαλλικά ρολόγια που χρονολογούνται από την αρχές του 19ου αιώνα. Είναι όλα υψηλής τέχνης με λεπτή επεξεργασία του ορεικαλκού. Ο κύριος σκοπός δεν ήταν να δείχνουν την ώρα, αλλά να προάγουν μια ιδεολογία (όπως αυτή της Γαλλικής Αυτοκρατορίας) ή ένα σκοπό (όπως ο φιλελληνισμός - θεματική ενότητα αυτής της σειράς ρολογιών). Η βιομηχανία για είδη πολυτελείας απασχολούσε 10.000 άτομα.

ΒΕΡΝΗ

Ομάδα Ναμπι

Στο Μουσείο Τέχνης της Βέρνης έχει αρχίσει τη λειτουργία της η έκθεση με έργα των Γάλλων ζωγράφων που στη δεκαετία του 1880, με την παρακμή του ιμπρεσιονισμού, γέννησαν τη μοντέρνα τέχνη. Την ομάδα Ναμπι αποτελούσαν ο Πιερ Μπονάρ, ο Μορίς Ντενί, ο Φελίξ Βαγιστόν και ο Εντουάρ Βουγιάρ, όλοι πρωτοπόροι, σκαπανείς ενός καινοφανούς εκφραστικού τρόπου. Η έκθεση στη Βέρνη παρουσιάζει έργα που ανήκουν στη συλλογή Hanhloser/Jaeggli.

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ

Τακάσι Μουρακάμι

«Ενα βέλος στην ιστορία» τιτλοφορείται η έκθεση του Ιάπωνα δημιουργού Τακάσι Μουρακάμι στη Νέα Υόρκη, σε δύο χώρους της Gagosian. Έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον πώς στην γκαλερί της 980 Μάντισον, ο Μουρακάμι έχει φέρει τις λευκές και γαλάζιες πορσελάνες του, μια γοητευτική ενόπτη της δουλειάς του αποτυπωμένης σε εικαστικά πάτα. Τα θέματα είναι ιχθύες που αντλούν από μοτίβα της μακράς ιαπωνικής παράδοσης.

Οι ερευνητές μελετούν χιλιάδες επιστολές που είχαν σταλεί το 1970.

Τα 30.000 ανεπίδοτα γράμματα

Η περίπτωση του εκατομμυριούχου Μάικλ Τζέιμς Μπρόντι Τζούνιορ (1949-1973) έχει έρθει στην επιφάνεια και όπως προκύπτει ήταν μοναδική, ακραία και αυτοκαταστροφική. Γόνος ενός μεγιστάνα της μαργαρίνης στη μεταπολεμική Αμερική, ο Μπρόντι ήταν ιδεαλιστής, ονειροπόλος, παιδί των λουλουδιών. Ο πατέρας του είχε επί της ουσίας λανσάρει τη μαργαρίνη πολεμώντας το βούτυρο. Ο Μπρόντι παντρεύτηκε μόλις στα 21 του, έκανε ένα γιο και εξαρχής διακήρυττε δημοσίως τις ιδέες

του περί παγκόσμιας ειρήνης και ευτυχίας των λαών. Το αποκορύφωμα ήταν όταν ανακοίνωσε πως θα αρχίσει να μοιράζει 25 εκατομμύρια δολάρια σε όποιον τα είχε ανάγκη. Αυτό προκάλεσε πραγματική φρενιτιδία το 1970, οπότε χιλιάδες γράμματα άρχισαν να στέλνονται περιγράφοντας καταστάσεις που δικαιολογούσαν την ελεημοσύνη. Ο Μπρόντι έστειλε επιταγές, αλλά η τράπεζα αποφάσισε να μην τις εξαργγρώνει διότι η κατάσταση ήταν εκτός ελέγχου. Τα ταχυδρομεία απειλούσαν ότι

θα καταστρέφουν τις επιστολές, που σωρεύονταν βουνό. Υπό αυτές τις εξελίξεις, αναγκάστηκε να πει ότι η δημόσια δήλωσή του για μοίρασμα χρημάτων είχε γίνει υπό την επήρεια ουσιών, αργότερα περιθωριοποιήθηκε. Ξεκάστηκε και τον Ιανουάριο του 1973, στα 23 του χρόνια, αυτοκτόνησε με μια καραμπίνα στο σπίτι του πεθερού του. Προηγούμενος είχε νοσηλευτεί σε ίδρυμα για ψυχικά νοσήματα. Αυτή η απίστευτη ιστορία ανασύρθηκε από την αφάνεια, όταν δωρήθηκε ένας θη-

σαυρός ανεπίδοτος επιστολών στο Πανεπιστήμιο Κολούμπια, στο τμήμα ειδικών συλλογών της βιβλιοθήκης. Χιλιάδες γράμματα που είχαν σταλεί στον Μπρόντι το 1970 είχαν διασωθεί και τα περισσότερα δεν είχαν ποτέ ανοιχτεί. Βρίσκονται σε κουτιά στο πανεπιστήμιο, δωρεά των κινηματογραφιστών που αποφάσισαν να ερευνήσουν την περίπτωση του Μπρόντι και να γυρίσουν ένα ντοκιμαντέρ. Για τους ερευνητές προκαλεί τεράστιο ενδιαφέρον η ανάγνωση των επιστολών, καθώς

όλες γράφτηκαν την ίδια χρονική περίοδο και περικλείουν περιγραφές μιας καθημερινότητας. Είναι σπάνιο, λένε οι μελετητές του υλικού, να έχουμε χιλιάδες ανθρώπων από όλη την Αμερική που την ίδια χρονική περίοδο να περιγράφουν τα προβλήματά τους και για ποιον λόγο έχουν ανάγκη από οικονομική βοήθεια. Μέσα από τον ονειροπόλο, επιπόλαιο και προβληματικά ασταθή Μπρόντι, έχουμε τώρα στα χέρια μας μια κοινωνική ακτινογραφία της Αμερικής του 1970.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

«Ω, Νιότη, δεν υπάρχει άλλος μάγος σαν κι εσένα!»

Το 1861, σε ηλικία δεκαεννιά ετών, ο Αμβρόσιος Μπιρς κατατάσσεται στον στρατό της Ένωσης (των Βορείων) και έως το 1865 θα ζήσει μερικές από τις πλέον αιματηρές μάχες του αμερικανικού εμφυλίου: Σίλοχ - Τενεσί (1862, 23.000 πεσόντες μέσα σε δύο ημέρες), Τσικαμούγκα - Τζόρτζια (1863, 34.000 πεσόντες μέσα σε μία εβδομάδα).

Το 1913, στα 70 του, ο Μπιρς είναι πια ένας πικρόχολος γέρος συγγραφέας που παίρνει μια μεγάλη απόφαση: επισκέπτεται ξανά τα πεδία της μάχης του αμερικανικού εμφυλίου.

Στο άλλοτε αιματοβαμμένο Σίλοχ περνάει μια ολόκληρη ημέρα ατενίζοντας τους αγρούς σιωπηλός κάτω απ' τον ήλιο. Ο Αμβρόσιος θα αφηγηθεί τη μάχη σε ένα και μόνο διήγημα «Τι είδα από το Σίλοχ». «Πώς επανέρχονται όλα

«Πώς επανέρχονται όλα – θολά, ραγισμένα, αλλά και με ένα μαγικό άγγιγμα».

–θολά, ραγισμένα, αλλά και με ένα μαγικό άγγιγμα– εκείνα τα χρόνια της νιότης όταν ήμουνα στρατιώτης. (...) Ω, μέρες, όταν όλος ο κόσμος ήταν όμορφος και παράξενος: όταν απόκοσμοι αστερισμοί καίγονταν στο μεσονύχτι του Νότου και το κοτσύρι έχυσε την καρδιά του πάνω στη φεγγαρολουσμένη μανόλια: όταν υπήρχε πάντοτε κάτι νέο κάτω από ένα νέο ήλιο: άραγε οι ωραίες, μακρινές αναμνήσεις σου θα πάψουν ποτέ να στήνουν εικόνες εν μέσω των πιο σκληρών συμβάντων της ύστερης ζωής;

Στα 70 του, ο Αμβρόσιος Μπιρς επισκέπτεται ξανά τα πεδία της μάχης του αμερικανικού εμφυλίου: περνάει μια ημέρα ατενίζοντας τους αγρούς σιωπηλός.

Δεν είναι παράξενο που τα φαντάσματα μιας αιματοβαμμένης εποχής έχουν μια τέτοια ανάνηψη και σε κοιτούν με τόσο τρυφερά μάτια; – το ότι με δυσκολία αναπολώ τον κίνδυνο και τον θάνατο και τη φρίκη της εποχής αλλά δίχως κανένα κόπο όλα όσα ήταν τόσο μεγαλοπρεπή, σαν ζωγραφιά; Ω, Νιότη, δεν υπάρχει άλλος μάγος σαν κι εσένα! Δώσε μου έστω κι ένα ανεπίδοτο, ένα τρυφερό άγγιγμα σου ξανά μέσα στην κενή πληξη του Παρόντος: μούσκεψε έστω και για μια στιγμή τις αποστεγνωμένες σκηνές του σήμερα και πολύ πρόθυμα θα παραδώσω μαν άλλη ζωή αντί για εκείνη που θα έπρεπε να έχω παραδώσει στο Σίλοχ».

Αργότερα, διαβαίνει τα σύνορα με το Μεξικό και φτάνει στο Ελ Πάσο για να αναβιώσει

εκεί το νεανικό τραύμα –η μια νοσηρή νοσταλγία;– του πολέμου, κοντά στους επαναστάτες του Πάντσο Βίγια.

Η τελευταία του επιστολή φέρει την ημερομηνία 26 Δεκεμβρίου 1913. «Αντίο», γράφει. «Εάν ακούσετε ότι με έστειλαν σε ένα μεξικάνικο τοίχο και μ' έκαναν κόσκιο στις φαιères, σας παρακαλώ να ξέρετε ότι αυτός πιστεύω ότι είναι ένας πολύ καλός τρόπος να αναχωρήσει από αυτή τη ζωή. Νικά κατά κράτος το γήρας, την αρρώστια ή την πτώση στη σκοτεινή σκιά του πογείου. Να είσαι ένας Γκρίνγκο στο Μεξικό – ω, αυτό είναι ευθανασία!».

Εκτοτε τα ίχνη του αγνοούνται. Λένε πως σκοτώθηκε στην πολιορκία της Οτζίνγκα το 1914. Αλλοι λένε ότι τον σκότωσε ο ίδιος ο Πάντσο Βίγια.

Ένα έργο σύγχρονο, μη επιτηδευμένο

Η παράσταση «Μαύρη γαλότσα» με τη Μίρκα Παπακωνσταντίνου έρχεται στην Κύπρο για στιγμές γέλιου αλλά και συγκίνησης

Συνέντευξη ΣΤΟΝ ΜΑΡΙΟ ΧΡΙΣΤΟΦΗ

Η Μίρκα Παπακωνσταντίνου κατεβαίνει στην Κύπρο, μετά από πολλά χρόνια, με την κωμωδία «Μαύρη γαλότσα» και μας θυμίζει πόσο έχουμε ανάγκη το γέλιο και το θέατρο που τόσο στερηθήκαμε. Μιλάει στην «Κ» για την παράσταση, το θέατρο και για τη ανάγκη του κόσμου για γέλιο. Στην «Κ» μιλάει και η σκηνοθέτρια της παράστασης Βάσια Αργέντη, η οποία έρχεται στην Κύπρο για πρώτη φορά στην Κύπρο με την κωμωδία του καλοκαιριού μαζί με τη Μίρκα Παπακωνσταντίνου, την Κρίστη Παπαδοπούλου και τον Λευτέρη Ζαμπετάκη σε μια ομαδική δουλειά αποτελούμενη από ανθρώπους που η ίδια χαρακτηρίζει «φωτεινούς».

–Κα Παπακωνσταντίνου, πόσο καιρό έχετε να βρεθείτε θεατρικά στην Κύπρο;

–Οκτώ ολόκληρα χρόνια. Η τελευταία φορά ήταν όταν ήρθαμε με τον Μιχάλη Χατζηγιάννη και την Κατερίνα Παπουτσάκη, το 2014, με το μιούζικαλ Annie. Έχω έρθει όμως αρκετές φορές για διακοπές στη Λεμεσό, όπου μένει μια από τις καλύτερες μου φίλες, η Μαργαρίτα Ζορμπάλα, η οποία έχει την καλοσύνη να με φιλοξενεί και περνάμε υπέροχα, ειδικά όταν πηγαίνουμε για μπάνιο. Τρελαινόμαστε με τη θάλασσα και το νερό. Αν μπορούσα θα ζούσα μέσα στο νερό.

–Τι στερηθήκατε αυτά τα δύο χρόνια του κορωνοϊού;

–Αυτά που στερήθηκε όλος ο κόσμος. Αυτό όμως που για μένα ήταν το χειρότερο ήταν ο φόβος που μπήκε μέσα σε όλους μας. Τώρα το θέατρο είναι ένα «όπλο» που έχουμε για να φύγει αυτός ο φόβος από μέσα μας.

–Φοβηθήκατε για το θέατρο αυτά τα δύο χρόνια; Επειδή πλήγηκε βαριά λόγω της πανδημίας...

–Παρόλο που ήταν κάτι πρωτόγνωρο για όλους μας δεν πίστεψα ποτέ ότι δεν θα επανέλθει. Το θέατρο είναι ανθρώπινη εφεύρεση που προκύπτει από την ψυχική ανάγκη που έχει ο ίδιος ο άνθρωπος. Το θέατρο είναι γιατρού της ψυχής. Πόσες φορές δεν σας έχει τύχει κι εσάς να πάτε στο θέατρο και να φύγετε με μια ανάταση ψυχής από την παράσταση και με ένα αίσθημα ικανοποίησης και ευφορίας; Αυτό δεν μετριέται σε αξία. Το θέατρο άντεξε και αντέχει χιλιάδες χρόνια και πιστεύω θα υπάρχει μέχρι το τέλος της ανθρώπινης ύπαρξης από τον πλανήτη.

–Έχει περισσότερη ανάγκη ο κόσμος το γέλιο σήμερα λόγω της καραντίνας και της πανδημίας ή είναι ένα κλισέ αυτό που λέγατε τον τελευταίο καιρό;

–Καθόλου κλισέ. Αν δεν έχει ανάγκη ο κόσμος σήμερα το γέλιο, τότε θα το έχει; Δεν είναι μόνο η πανδημία που ήταν το επιστέγασμα. Υπάρχει ένας πόλεμος δίπλα μας, υπάρχει η ανασφάλεια και γενικότερα υπάρχει μια ψυχολογία αρνητική. Ε, αυτό κάνει το θέατρο. Σου δείχνει ότι πάνω απ' όλα βρίσκεται η ψυχή του ανθρώπου. Αυτό είναι το «κέντρο» μας. Ο «πυρήνας» μας. «Το γέλιο είναι ένα ηρεμιστικό χωρίς παρενέργειες» όπως είπε ο Arnold Glasow και δυστυχώς έχετε δει πόσο έχει ανέβει η κατανάλωση των ψυχοφαρμάκων στις μέρες μας. Άρα... γελάτε, γιατί κανόμαστε (γέλια).

–Εσάς η ζωή σας είχε περισσότερο γέλιο ή κλάμα;

–Και τα δύο φυσικά αλλά τολμάω να παραδεχτώ ότι δεν έχω παράπονο από τη ζωή μου. Πιστεύω ότι υπήρξα τυχερή. Τυχερή γιατί έκανα και κάνω τη δουλειά που κάνω με επιτυχία αλλά και

με αποτυχία πολλές φορές, που είναι κι αυτή χρήσιμη. Τυχερή γιατί μεγάλωσα με δύο υπέροχους γονείς σε ένα αγαπημένο σπίτι. Τυχερή που έζησα μεγάλους έρωτες και που έχω πολύ καλούς φίλους.

–Στη «Μαύρη γαλότσα» θα γελάσουμε δυνατά;

–Ναι, θα γελάσετε και θα συγκινηθείτε. Ξέρετε αυτά τα δύο δεν είναι αντίθετα. Συμβαδίζουν. Εγώ ως θεατής λατρεύω μια παράσταση που θα μου ξυπνήσει και το γέλιο και τη συγκίνηση, γιατί σημαίνει πολύ απλά ότι με «άγγιξε». Αυτό δεν θέλουμε όλοι από μια θεατρική παράσταση;

–Πώς προέκυψε η «Μαύρη γαλότσα»;

–Κοιτάζετε, εγώ έχω μια ιδιαίτερη αγάπη και αδυναμία στον Λευτέρη Ζαμπετάκη. Είναι ένα

«Ως θεατής λατρεύω μια παράσταση που θα μου ξυπνήσει και το γέλιο και τη συγκίνηση, γιατί σημαίνει πολύ απλά ότι με “άγγιξε”».

υπέροχο, ευαίσθητο παιδί και καταπληκτικός ηθοποιός. Μου είχε πρωτομιλήσει για τον Λευτέρη, ο Δάνης Κατρανίδης – ο πρώην σύζυγός μου με τον οποίο διατηρούμε εξαιρετικές σχέσεις. Ήρθε λοιπόν να με δει τον χειμώνα στην παράσταση «Ο κήπος με τις αλήθειες» στο «Μουσούρη» όπου παίζαμε με τον Σταμάτη Φασουλή. Μετά την παράσταση αρχίσαμε να μιλάμε και μου μίλησε για τη σκηνοθέτρια Βάσια Αργέντη με την οποία θα έκαναν μαζί μια παράσταση. Κανονίσαμε ένα ραντεβού στο σπίτι μου και εντυπωσιάστηκα από τη Βάσια. Είναι μια νέα γυναίκα και σκηνοθέτης με ήθος και όραμα. Ξέρετε εγώ όταν βλέπω τέτοιους ανθρώπους στη δουλειά μας συγκινοῦμαι. Τη ρώτησα εάν έχει κάποιο έργο να μου προτείνει. Μου πρότεινε αρχικά ένα άλλο έργο που πιστεύω ότι δεν θα μου ταίριαζε και της λέω «δεν έχει κάτι άλλο δικό σου»; Μου φέρνει την επόμενη μέρα τη «Μαύρη γαλότσα». «Αυτό είναι» της λέω και έτσι ξεκινήσαμε να στήνουμε την παράσταση.

–Γιατί είπατε «αυτό είναι»;

–Γιατί είναι ένα έργο σύγχρονο, μη επιτηδευμένο που ταυτόχρονα έχει βάθος, γέλιο και συγκίνηση. Δεν ήθελα κάτι άλλο. Νομίζω ότι αυτά είναι ήδη μια «μαγική» συνταγή. Το πιο μαγικό όμως είναι ότι είμαστε μια αγαπημένη παρέα. Να πω ότι ούτε την Κρίστη Παπαδοπούλου την ήξερα προσωπικά και την πρότεινε επίσης ο Λευτέρης και έχω πάθει πλάκα. Είναι ένα υπέροχο παιδί. Να σας πω κάτι... αυτό που θέλω τώρα στη ζωή μου είναι να δουλεύω και να συνεργάζομαι με ανθρώπους με τους οποίους περνάμε ωραία και να υπάρχει αγάπη στη δουλειά αλλιώς δεν αξίζει.

–Αναπολείτε καθόλου το παρελθόν;

–Όχι. Ως στάση ζωής έχω το σήμερα και το αύριο. Πρόσφατα είχα πάει στην εκπομπή του Λούη Πατσαλίδη στην Κύπρο. Στο ακροατήριο είχαν έρθει πολλά παιδιά με τους γονείς τους για να με δουν. Μετά ήρθαν για φωτογραφίες και για να μου μιλήσουν. Μου λέει ένα φίλος μου που ήταν μαζί μου: «καταλαβαίνεις ότι έχεις άλλα τριάντα χρόνια καριέρας αν το θες; Το κοινό σου ξεκινάει από παιδιά δημοτικού». Υπάρχει μεγαλύτερη ευλογία απ' αυτό;

–Εσείς θέλετε άλλα τριάντα χρόνια καριέρας;

«Αυτό που θέλω τώρα στη ζωή μου είναι να δουλεύω και να συνεργάζομαι με ανθρώπους με τους οποίους περνάμε ωραία και να υπάρχει αγάπη στη δουλειά αλλιώς δεν αξίζει» λέει στην «Κ» η Μίρκα Παπακωνσταντίνου.

«Πρόκειται για ένα φυσικό συναπάντημα «γέλιου-συγκίνησης». Πρόκειται για την υγρασία στα ίδια μάτια από διαφορετικές αιτιάσεις. Η ζωή γίνεται όμορφη και πιο ενδιαφέρουσα μέσα από την συνύπαρξη αντιθέσεων» λέει η σκηνοθέτρια της παράστασης Βάσια Αργέντη.

–Καλά να είμαστε πάνω απ' όλα και βλέπουμε. Πάντως δεν είμαι από τους ηθοποιούς που θέλουν να πεθάνουν στο σανίδι (γέλια). Προτιμώ σε μια παραλία δίπλα ή μέσα στη θάλασσα. Ελπίζω τώρα στην Κύπρο ανάμεσα στις παραστάσεις να βρω χρόνο να κάνω κανένα μπανάκι.

Συνύπαρξη αντιθέσεων

–Η «Μαύρη γαλότσα» είναι μια σύγχρονη κωμωδία που για πρώτη φορά παρουσιάζεται στην Κύπρο. Πώς και γιατί γράψατε αυτό το έργο και γιατί να έρθει κάποιος να το δει;

–Η «Μαύρη γαλότσα» λειτουργεί συμβολιστικά ως τίτλος αλλά και ως υπόδημα. Πόσο μεγάλο παπούτσι και πόσα πολλά μπορεί να χωρέσει; Σαν την ζωή μας που ανυποψίαστα γεμίζει καρές, λύπες, ανθρώπους, σχέσεις κ.ο.κ. Μέσα σε ένα τέτοιο πλαίσιο θέλησα να φτιάξω μία κωμική θεατρική κατάσταση με ανθρώπους οικείους, με ανθρώπους της διπλανής πόρτας που να μπορούν να επικοινωνήσουν με έναν ευχάριστο και ίσως υπερβολικό τρόπο, αλήθειες που ενδόμυχα μας βασανίζουν.

–Στην περιγραφή του έργου αναφέρεται ότι είναι μια «κωμωδία σχέσεων γεμάτη γέλιο και συγκίνηση». Θεωρείτε ότι η συγκίνηση μπορεί να συνδυαστεί με το γέλιο;

–Ανευδοίαστα θα πω πως «ναι». Πρόκειται για ένα φυσικό συναπάντημα «γέλιου-συγκίνησης». Πρόκειται για την υγρασία στα ίδια μάτια από διαφορετικές αιτιάσεις. Η ζωή γίνεται όμορφη και πιο ενδιαφέρουσα μέσα από την συνύπαρξη αντιθέσεων.

–Στη «Μαύρη γαλότσα» πρωταγωνιστεί μια σημαντική και ξεχωριστή μονάδα του ελληνικού θεάτρου, η Μίρκα Παπακωνσταντίνου. Είναι η πρώτη φορά που συνεργάζεστε ή γνωρίζασταν από παλαιότερη συνεργασία;

–Πρώτη φορά συνεργαστήκαμε και είμαι ευγνώμων γι' αυτό το ανάμωμα.

–Πώς είναι η συνεργασία σας με τη Μίρκα Παπακωνσταντίνου και πώς προέκυψε;

–Είναι πραγματικά μια πολύ όμορφη συνεργασία. Είναι ένας αρκετά εξωστρεφής άνθρωπος, γεμάτος εμπειρίες, εικόνες, ταλέντα, σεβασμό προς τον συνάδελφο (δεν είναι δεδομένο) και ένα σωρό άλλα χαρίσματα. Το

«Το θέατρο, είναι η ζωή ξεγυμνωμένη, δίχως τύψεις, δίχως ενοχές και προκαταλήψεις».

σημαντικό είναι πως η εμπειρία της δεν αποτελεί τροχοπέδη στις συνεργασίες της με νέους ανθρώπους, αλλά αντιθέτως λειτουργεί ως μοχλός εκκίνησης συλλογής νέας «γνώσης» για εκείνη και ανοίγματος νέων οριζώντων για τους άλλους. Ένας ευγενής και όμορφος άνθρωπος μέσα και έξω. Σε ό,τι αφορά το πώς συναντήθηκαν οι δρόμοι μας... Της κάναμε μία πρόταση για μία άλλη υπαρκτική κωμωδία της οποίας είχα τα δικαιώματα και έλαχε να κάνω τη μετάφραση. Δεν ήταν κάτι που τη γέμιζε και έτσι της προτείνουμε κάτι καθ' ολοκληρίαν δικό μου, τη «Μαύρη Γαλότσα». Ένωσε να βρίσκει τον εαυτό της υποκριτικά μέσα σε αυτό και ομολογώ πως με χαροποίησε ιδιαίτερα που προτίμησε κάτι καθαρά δικό μου. Είναι πραγματικά «τιμή μου».

–Η Κρίστη Παπαδοπούλου και ο Λευτέρης Ζαμπετάκης είναι

εξοικειωμένοι με το κυπριακό κοινό. Τι σας έχουν πει για τις ιδιαιτερότητες του κοινού στην Κύπρο;

–Μου έχουν πει ότι πρόκειται για ένα κοινό που διψά για όμορφες παραστάσεις και πως έχει πάντα μια αγκαλιά μεγάλη και γι' αυτό ανυπομονώ για τις παραστάσεις στην Κύπρο.

–Πώς είναι η συνεργασία σας με τον Λευτέρη Ζαμπετάκη και την Κρίστη Παπαδοπούλου;

–Φωτεινή! Όταν συναναστρέφεται ταλαντούχους, ευγενείς και καλούς ανθρώπους γεμάτους φως, πώς αλλιώς θα μπορούσε να είναι η συνεργασία μας; Χωρίς σκοπέλους και γεμάτη φως!

–Εσείς έχετε ξανανεβάσει έργα σας στην Κύπρο;

–Προσωπικά όχι. Ωστόσο, ανέβηκε το χειμώνα που μας πέρασε η «Νούρα, ένα πένθιμο μπλουζ» από μία νεανική ομάδα της περιοχής Λατσίων και πήρε το πρώτο βραβείο στους Παγκύπριους Θεατρικούς Αγώνες.

–Το θεατρικό σας έργο «Νούρα, ένα πένθιμο μπλουζ» έκανε αίσθηση στα θεατρικά πράγματα στην Ελλάδα και βραβεύτηκε. Πώς μπαίνετε στη διαδικασία συγγραφής ενός έργου;

–Κατ' αρχάς, έχω μία εμμονή με τον «άνθρωπο» και με ό,τι σέρνει στην πλάτη και στην ψυχή του. Δεύτερον, λατρεύω τα ψυχογραφήματα των συμπεριφορών και των αντικειμενικών συνθηκών που λειτουργούν ως εμπόρα για πολλούς ανθρώπους σε συνδυασμό με τις συμπεριφορικές συνθήκες που σχετίζονται με τον σεβασμό και την ενσυναίσθηση. Οπότε, ό,τι μου ενοχλεί το μυαλό να σκεφτώ, να στριμωκτώ, να βουτήξω λίγο πιο βαθιά, με ωθεί πάνω από ένα χαρτί και ένα μολύβι. Κάπου εκεί ξεκινά το δικό μου ταξίδι...

–Τι είναι το θέατρο για σας;

–Το θέατρο είναι η ζωή ξεγυμνωμένη, δίχως τύψεις, δίχως ενοχές και προκαταλήψεις. Μία θορυβούσα κνή που αποκάλυπτα μας οδηγεί στο να δούμε όσα πολλές φορές τρομάζουμε να παραδεχτούμε και στον ίδιο μας τον εαυτό. Ένας γυάλινος κόσμος με πολλά επίπεδα, πολλές οπτικές, πολλές αποχρώσεις... Ένας εσωτερικός τουρισμός στα μύχια της ανθρώπινης ψυχής.

–Έχετε αγωνία εάν ο κόσμος θα επιστρέψει στα θέατρα μετά από δυο χρόνια απουσία λόγω κορωνοϊού και μέτρων ή αισιοδοξείτε ότι το κοινό «διψάει» για θέατρο;

–Καμία αγωνία γι' αυτή τη συνθήκη. Η μόνη μου αγωνία σε ό,τι αφορά τους ανθρώπους είναι αν θα γείρουν περισσότερο στο διάβασμα και στην ενασχόληση με τις τέχνες και δη στο θέατρο, μπας και ανοίξουν οι οριζόντες μας και ο κόσμος μας ομορφύνει μια στάλα παραπάνω και γίνει πιο ανθρώπινος.

Πληροφορίες: Η μύρκα ΚΕΟ παρουσιάζει την κωμωδία του καλοκαιριού: «Μαύρη γαλότσα» της Βάσιας Αργέντη. **Παράστασεις:** Δημοτικό θέατρο Λευκωσίας: 2,3,4 Ιουνίου, Πατίκειο θέατρο Λεμεσού: 6,7,8 Ιουνίου. Θέατρο Σκάλα, Λάρνακα: 9 Ιουνίου, Μαρκεδονικό θέατρο, Πάφος 10 Ιουνίου. **Εισιτήρια:** tickethour.com.cy & κατ'οχήματα ACS. **ΜΕΓΑΣ ΧΟΡΗΓΟΣ:** ELECTROLINE. **Χορηγοί:** ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ, ΟΠΑΠ. **Υποστηρικτές:** Δ.Κ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ, ΜΗΤΣΙΔΗΣ, ΥΠΕΡΑΓΟΡΕΣ ΑΛΦΑ ΜΕΓΑ, McDonald's, PAREX. **Επίσημος αερομεταφορέας:** SKY EXPRESS. **Χορηγός φιλοξενίας:** ATLANTICA HOTELS & RESORTS **Χορηγοί επικοινωνίας:** LOVE FM 100.7, Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, THΛΕΩΡΕΣ, WIZZ, ALPHA ΚΥΠΡΟΥ.

Βαθιά αναμέτρηση με το παρελθόν

Ένα σημαντικό κοινωνικό μυθιστόρημα με αφετηρία ένα τραγικό γεγονός που συνέβη στη Λήμνο, στα τέλη της δεκαετίας του '30

ΚΩΣΤΙΑ ΚΟΝΤΟΛΕΩΝ
Αννα, το όνομά της
εκδ. Κλειδάριθμος, σελ. 336

Της **ΤΕΣΣΕΣ ΜΠΑΪΛΑ**

«Στη ζεστασιά του σπιτιού μας, στην αγκαλιά του τα βράδια, θ' αφήσουμε πίσω μας τον κόσμο των σκιών και θα πορευτούμε σ' εκείνον των ανθρώπων». Το νέο βιβλίο που υπογράφει η Κώστια Κοντολέων με τίτλο «Αννα, το όνομά της», το οποίο κυκλοφόρησε πρόσφατα από τις εκδόσεις Κλειδάριθμος, αποτελεί μια βαθιά τομή στις υπαρξιακές αγωνίες των ανθρώπων, όταν η ζωή τους φέρνει αντιμέτωπους με προσωπικές απώλειες, με ανεπίπττες τραγωδίες και μνήμες δυσβάσταχτες. Είναι μια βαθιά αναμέτρηση με την αγωνία του παρελθόντος, με τις σκιές που κρύβονται σε αυτό και γίνονται τροχοπέδη του μέλλοντος.

Ορμώμενη από ένα τραγικό γεγονός που συνέβη στη Λήμνο, στα τέλη της δεκαετίας του '30, την καταστροφική πυρκαγιά στο σινεμά που στοίχισε τη ζωή σε πολλούς ανθρώπους και προκάλεσε μια σειρά οικογενειακών τραγωδιών, η Κώστια Κοντολέων με μια εξαιρετική γλωσσική δυναμική και συγγραφική μαεστρία, με τρόπο ήρεμο, ταυτόχρονα αιχμηρό και με αφηγηματική δωρικότητα μετουσιώνει σε ένα σημαντικό κοινωνικό μυθιστόρημα τα ιστορικά γεγονότα της εποχής και φέρνει στο φως μια βαθιά ανθρώπινη ιστορία αποδεικνύοντας και αυτή τη φορά

πως η συγγραφική της ενσυναίσθηση μπορεί να ανασυνθέσει μια αληθινή ιστορία με εκπληκτικό τρόπο.

Όμως η Κοντολέων δεν αρκείται μόνο σε αυτό. Εκκινώντας από αυτή την ανασύνθεση καταγράφει τις ιστορικές συγκυρίες που συντάραξαν την Ελλάδα του εικοστού αιώνα. Χωρίς να επικεντρώνεται σε λεπτομέρειες που θα έκαναν την αφήγηση να παρεκκλίνει από το κοινωνικό της πρόσημο χαρτογραφεί, ενίοτε σε μία μόλις φράση, γεγονότα ιστορικά που σημάδεψαν τον τόπο, όπως χαρακτηριστικά κάνει όταν αναφέρεται στο πραξικόπημα της 21ης Απριλίου. «Μεγάλα πουλιά

Μπορεί η «μνήμη να γίνει ο τόπος όπου όλα τα λόγια γίνονται σιωπή» και αυτή η σιωπή θα καταφέρει να πολεμήσει τη ζωή των ανθρώπων που την όρισαν ως καταφύγιό τους;

αναδύονται απειλητικά από τις στάχτες τους», γράφει και συνοψίζει σε ένα ακριβές περιγράμμα μια ολόκληρη εποχή.

Δuo νέοι άνθρωποι, ο Μήτσος και η Αννα, θα συναντηθούν λίγο προτού ξεσπάσει ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος. Παιδιά προσφυγικών οικογενειών και οι δύο. Εκείνος έλκει την καταγωγή

Ο Μήτσος είναι ένας άνθρωπος που παλεύει στα κύματα του πόνου και της απώλειας, έτοιμος να βυθιστεί στον αστείρευτο πόνο του παρελθόντος.

από τη Σμύρνη, τη Σμύρνη της φωτιάς και του οδυρμού. Στα γεγονότα της Λήμνου κάπνισαν η γυναίκα του και η μικρή του κόρη, η Αννα. Είναι ένας άνθρωπος που παλεύει στα κύματα του πόνου και της απώλειας, έτοιμος να βυθιστεί στον αστείρευτο πόνο του παρελθόντος. Όταν γνωρίσει την Αννα θα

βρεθεί αντιμέτωπος με το τεράστιο ηθικό δίλημμα: να προχωρήσει τη ζωή του, κατατροπώνοντας το ανεξίτηλο παρελθόν ή να αφεθεί στη θλιβή του πόνου που τον περισφίγγει. Η Αννα πάλι αναμετριέται διαρκώς με μια αυταρκική μπτέρα, φυλακισμένη στο αναπόδραστο μητριαρχικό κελί που έφτιαξε για αυτήν η

Η Κώστια Κοντολέων υπογράφει το συγκλονιστικό μυθιστόρημα, που διαπερνά υποδόρια τον αναγνώστη.

μπτέρα της και η ανταγωνιστική αδελφή της.

Με βήματα σιγαλά θα αποφασίσουν μαζί να αποδράσουν από τις φυλακές τους και να προχωρήσουν μακριά από ό,τι τόσο καιρό αποδομεί τη ζωή τους. Θα τολμήσουν την αναμέτρηση με την ευτυχία, σπίνοντας ένα σπιτικό στο οποίο η νέα ζωή θα παλεύει να επικρατήσει πάνω στις στάχτες εκείνης της πυρκαγιάς, όσο κι αν και ο Μήτσος θα παραμείνει για πάντα σηματομενός από τη φωτιά που δεν θα πάψει να σγροκαιοί εντός του ποτέ και θα πυρπολεί τις καρδιές όσων αγαπήσει στη ζωή του.

Ανάμεσά τους ένα παιδί, ένα παιδί βγαλμένο από τις στάχτες της πυρκαγιάς που προσπαθεί να αγαπήσει τον εαυτό του, κουβα-

λώντας εσαεί στη δική του φυλακή τη μνήμη του πατέρα, τη μνήμη γεγονότων που νομοτελειακά οδήγησαν στη δική του ύπαρξη, μια ύπαρξη μοναχική που στρέφεται στο καταφύγιο των βιβλίων και των ταινιών του σινεμά.

Η Κοντολέων τολμά με μια ευρηματική τεχνική που αγγίζει τον μαγικό ρεαλισμό να αναδείξει τη δύναμη του παρελθόντος που παραμένει ολοζώντανο για να δώσει, εντέλει, τη συγκατάθεσή του στο παρόν και στο μέλλον, πυροδοτώντας σκηνές απaráμιλλης συγγραφικής δεινότητας που συγκινούν τον αναγνώστη.

Μπορεί η «μνήμη να γίνει ο τόπος όπου όλα τα λόγια γίνονται σιωπή» και αυτή η σιωπή θα καταφέρει να πολεμήσει τη ζωή των ανθρώπων που την όρισαν ως καταφύγιό τους; Σε ποιο βαθμό η ακινησία της μνήμης αποτυπωμένη σε μια φωτογραφία μπορεί να επηρεάσει και να καθορίσει την ανθρώπινη βούληση; Μπορεί ένας άνθρωπος να επιβληθεί σε ό,τι θεωρείται έως εκείνη τη στιγμή βεβαιότητα στη ζωή του; Και το μέλλον καταφέρνει ποτέ να ξεπεράσει τις στάχτες ενός οδυνηρού παρελθόντος;

Η Κώστια Κοντολέων υπογράφει ένα συγκλονιστικό μυθιστόρημα που διαπερνά υποδόρια τον αναγνώστη εναποθέτοντας στην ψυχή του με τρόπο στοχαστικό και βελούδινο, ανεπιτήδευτο και ειλικρινές, με φράσεις ασθματικές και ευθύβολες, τις πιο μεγάλες αλήθειες της ζωής αποδεικνύοντας, για μια ακόμη φορά, πόσο σημαντική συγγραφέας είναι.

Για τον άνθρωπο και τον χοριζισμό

30 χρόνια

ΚΑΝΑΛΙ 6 ΕΞΙ

106.00 | 98.6 | 107.00 | 106.9

www.kanali6.com.cy info@kanali6.com.cy 25 820500

Romios Katsionis

leventismuseum.org.cy | f t y

ΧΩΡΑ

I. ΚΙΣΣΟΝΕΡΓΗΣ

ΕΚΘΕΣΗ

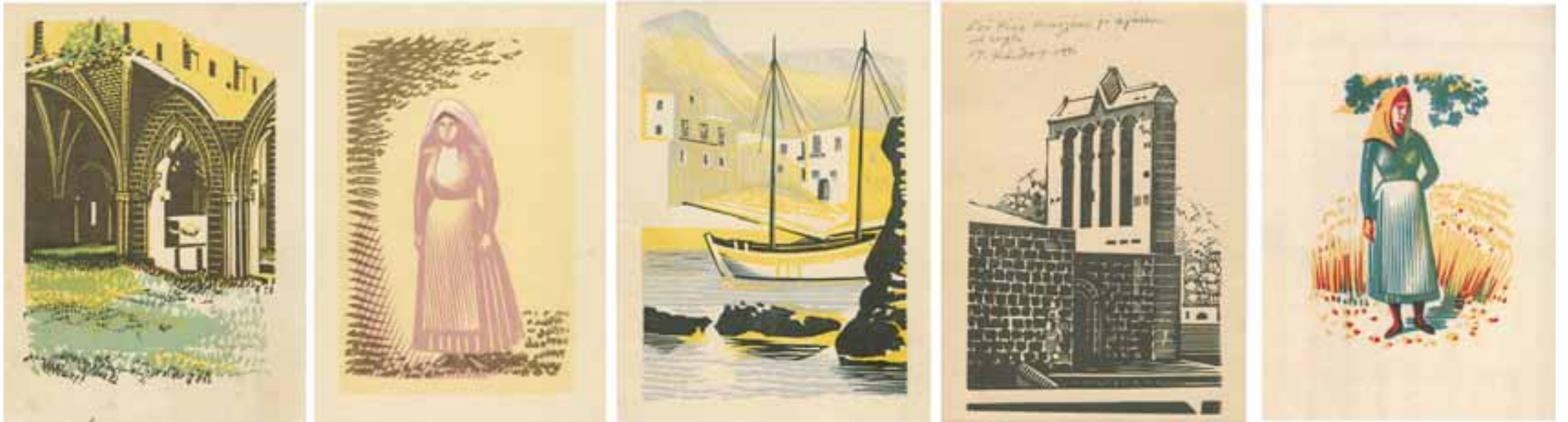
17.05 - 30.10 2022

ΑΙΘΟΥΣΑ ΠΡΟΣΩΡΙΝΩΝ ΕΚΘΕΣΕΩΝ
Ώρες λειτουργίας: Τρίτη-Κυριακή, 10:00-16:30

ΧΟΡΗΓΟΣ ΣΕ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΧΟΡΗΓΟΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΜΕ ΤΗ ΣΤΗΡΙΞΗ

Λεβέντειο Δημοτικό Μουσείο Λευκωσίας

Πριν ξεκινήσω για την έκθεση άκουσα τη συνομιλία μας, που είχαμε κάνει πριν από 36 περίπου χρόνια. Ανέσυρα, ακόμα, από το αρχείο μου και θαύμασα τις πέντε κάρτες, που μου είχε χαρίσει αργότερα...

Δημιουργώντας για πάνω από μισό αιώνα

Σκέψεις με αφορμή την αναδρομική έκθεση χαρακτηριστικής «Τηλέμαχος Κάνθος, ο Χαράκτης» στο Κέντρο Τεχνών Κάνθου

Του ΝΙΚΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ-ΧΑΤΖΗΜΙΧΑΗ

Ένα ειρηνικό απόγευμα, στις εφτά ακριβώς, της 12ης Σεπτεμβρίου του 1986, συνάντησα στο σπίτι του τον χαρακτή Τηλέμαχο Κάνθο. Αργότερα συναντηθήκαμε ξανά και ξανά, για το ίδιο θέμα. Είχα ήδη αρχίσει μια εργασία για τα μικρά χαρακτηριστικά και σχέδιά του, που είχε δημιουργήσει για διακόσμηση βιβλίων και ήθελα να του δείξω τι είχε αποφέρει η έρευνά μου μέχρι εκείνη τη στιγμή, κι αν μπορούσε να συμπληρώσει και να διορθώσει. Ήταν μια πρόταση του αείμνηστου φίλου Φοίβου Σταυρίδη για δημοσίευση στο εξαιρετικό περιοδικό του «Ο Κύκλος». Είχε προηγηθεί ένα τριπλό τεύχος, αφιερωμένο στον ζωγράφο Γ. Πολ. Γεωργίου και ετοιμάζαμε τα επόμενα αφιερώματα για τον Διαμαντή και τον Κάνθο. Στη συνέχεια όμως, πολύ σύντομα,

Όλα τα έργα της έκθεσης περιλαμβάνονται σε ομότιτλη της έκθεσης έκδοση του Ιδρύματος Τηλέμαχος Κάνθος με συγγραφέα τον καθηγητή Στάθη Παραροδίτη, διευθυντή του Πολιτιστικού Κέντρου «Μιχάλης Πιερής» του Πανεπιστημίου Κύπρου.

το περιοδικό έκλεισε τον κύκλο της ζωής του χωρίς αυτά τα αφιερώματα. Ωστόσο, η εργασία για τον Κάνθο συνεχιζόταν και έγινε κατορθωτή πολύ αργότερα, μια δημοσίευση στο περιοδικό «Κυριακή Βιβλιοφιλία-Φιλοτεχνία», τχ.1/41, 2017 του καταλόγου των εντύπων με επιλεγμένα χαρακτηριστικά και σχέδια, από ένα σύνολο 80 βιβλίων και πέραν των 230 χαρακτηριστικών και σχεδίων. Ευελπιστούμε σε μια οριστική έκδοση, που να περιλαμβάνει το σύνολο όλων αυτών των εξωφύλλων και άλλων χαρακτηριστικών και σχεδίων.

Είναι με συγκίνηση, που επισκέφτηκα ξανά τον ίδιο χώρο για να δω την αναδρομική έκθεση των χαρακτηριστικών του, και ακόμα πιο μεγάλη ήταν η συγκίνησή μου όταν είδα για πρώτη φορά σε προθήκη τις κάρτες που είχε χαράξει το 1941. Ο χώρος, βέβαια, έχει υποστεί μετατροπές. Το μικρό ανάγειο εργαστήριο του και η αυλή έχουν μεταμορφωθεί πια στο «Κέντρο Τεχνών Κάνθου», για τις δραστηριότητες του «Ιδρύματος Τηλέμαχος Κάνθος», όπου το εργαστήριό του λειτουργεί ως μουσείο στο οποίο εκτίθενται, εκτός από κάποιους πίνακες ζωγραφικής, ο πάγκος του χαρακτή, το καβαλέτο, πινέλα, καλέμια και διάφορα άλλα εργαλεία του. Η ισόγειος αίθουσα αποτελεί τον κύριο χώρο για εκθέσεις, διαλέξεις και μουσικές εκδηλώσεις. Υπάρχει ακό-

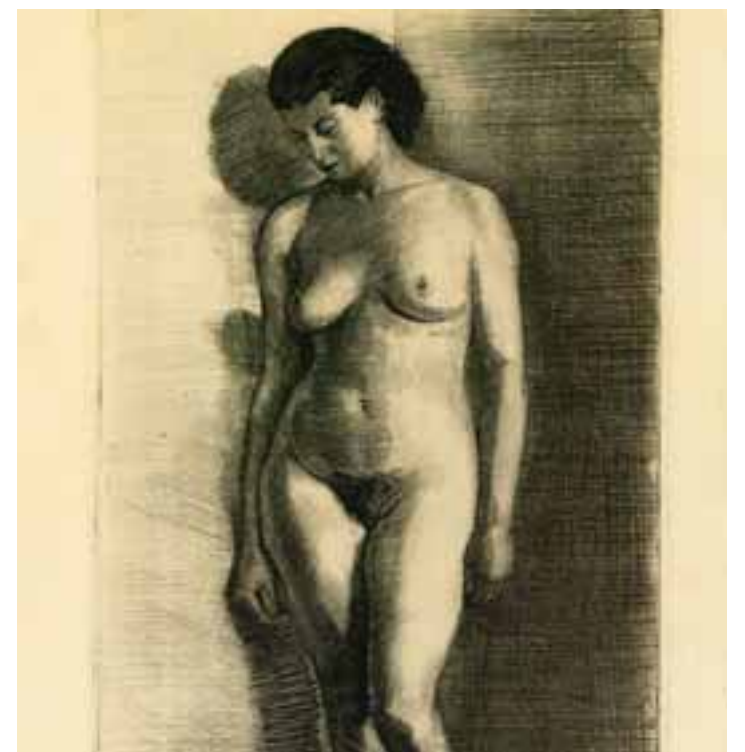

«Συγκομιδή Ι», 1962, ξυλογραφία, 30 x 19 εκ.

μα και ένα μικρό πωλητήριο για τις εκδόσεις του Ιδρύματος. Πριν ξεκινήσω για την έκθεση άκουσα, από ένα μικρό δημοσιογραφικό μαγνητόφωνο, τη συνομιλία μας, που είχαμε κάνει πριν από 36 περίπου χρόνια. Ανέσυρα, ακόμα, από το αρχείο μου και θαύμασα τις πέντε κάρτες, που μου είχε χαρίσει αργότερα, κι έτσι όταν έφτασα στην έκθεση και τις είδα και τις οκτώ μαζί, στ' αφτιά μου πχούσε η φωνή του Τηλέμαχου Κάνθου να περιγράφει: «Είχα μερικά ξύλα που μου είχε δώσει ο Κεφαλληνός στο εργαστήρι του, τα αγοράσαμε δηλαδή, έτοιμα φροντισμένα από τον ίδιο και με αυτά έκανα τις πρώτες μου ξυλογραφίες: τις

“γυμνές καρυδιές”, την “εκκλησία της Άλωνας”... Όταν ήρθα εδώ, λέω θα βρω ξύλα και πάνω στην Άλωνα. Πράγματι βρήκα σφένδαμο, είναι καλό ξύλο αλλά ήταν φρέσκος. Τον πριόνισα μόνος μου, τον πλάνισα και έκανα δυο ξυλογραφίες τις οποίες χάραξα με μεγάλη χαρά, διότι ήταν τρυφερό ξύλο και χαρασσόταν εύκολα. Σε έξι μήνες όμως έγινε... κεραιδί, σκέβρωσε και μετά όταν είχα να το τυπώσω το μελάνωμα με ειδική επιμέλεια για να μπορέσω να βγάλω αντίτυπα. Υστερότερα έκανα καλύτερα ξύλα, βρήκα μερικές αχλαδιές και άλλα ξύλα. Ήταν μετά πολλών βασάνων, που έγινε μια σειρά κάρτες με τρία ξύλα η καθεμιά

τις οποίες έκανα το '41-'42 με την ιδέα ότι θα τα αγοράζαν οι στρατιώτες τότες, Εγγλέζοι, να τα στέλλουν για χριστουγεννιάτικες κάρτες. Κάθισα και χάραξα τα ξύλα, 24 ξύλα, 8 κάρτες δηλαδή, σε μια εβδομάδα με το φως της λάμπας, αν είναι δυνατόν, του πετρελαίου, και για να βλέπω έβαζα τον φακό και έριχνε ένα φωτάκι πάνω στο σχέδιο –έβλεπα καλά τότε– χάραξα, λοιπόν, και πήγα στον μακαρίτη τον Χριστόφορο Νικολάου και τις τύπωσα. Ο γέρος ήταν καλλιτέχνης, γεννημένος τυπογράφος με συνείδηση επαγγελματική τυπογράφου, απόλυτη. Έκτοτε εγνώρισα πολλά τυπογραφεία και πολλούς τυπογράφους...».

«Γυναικείο γυμνό», 1937, χαλκογραφία, 28 x 15 εκ.

Μια σπουδαία διαδρομή στην Τέχνη

Η αναδρομική έκθεση με τίτλο «Τηλέμαχος Κάνθος, ο Χαράκτης» αποτελείται από το σύνολο σχεδόν των χαρακτηριστικών του, και καλύπτει τη δημιουργία του, από το 1934, έναρξη των σπουδών του μέχρι και το τέλος της δεκαετίας του 1980, με αποκορύφωμα τα δώδεκα έργα της σειράς «Σκληροί Χρόνοι». Το 1974 υπήρξε ένα οδυνηρό ορόσημο στην ιστορία αυτού του τόπου. Οι νεκροί και η φρίκη του πολέμου, οι αγνοούμενοι, οι αιχμάλωτοι, οι βασανισμοί, τα ορφανά, οι μαυροντυμένες μανάδες, η προσφυγιά μετέτρεψαν το πανέμορφο νησί σε μαρτυρικό τόπο οδύνης και σπαραγμού. Οι άνθρωποι του πνεύματος και της Τέχνης, ως οι πιο ευαίσθητοι δέκτες έζησαν όλες τις μορφές αυτού του πρωτόγνωρου κακού και ως γνωστόν η καλή Τέχνη δημιουργείται μέσα από τέτοιες καταστάσεις. Οι χαρακτές με το καλέμι τους, οι ζωγράφοι με το πινέλο τους και οι λογοτέχνες ποιητές και πεζογράφοι με τη γραφίδα τους συνέθεσαν ξανά το μνημείο του σπαραγμού, ο καθένας με τη ψηφίδα του – μικρή ή μεγάλη. Από τις πιο σημαντικές ψηφίδες αυτού του μνημείου κατέθεσε και ο Κάνθος με τη σειρά των χαρακτηριστικών του «Σκληροί Χρόνοι».

Ο Δάσκαλος του Κάνθου, ο μέγας Γιάννης Κεφαλληνός, δεν μπορούσε να απουσιάζει. Έτσι, βλέπουμε να εκτίθενται έργα του στα οποία είχε σημαντική συμμετοχική εργασία και ο Κάνθος, όπως τα υπέροχα τιμητικά διπλώματα, που ετοιμάστηκαν για την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος αλλά και άλλα έργα όπως «Η Τσάτσα» και το «Κεφάλι αλό-

γου» του Κεφαλληνού, αφιερωμένο στον Κάνθο.

Όλα τα έργα της έκθεσης περιλαμβάνονται σε ομότιτλη της έκθεσης έκδοση του Ιδρύματος Τηλέμαχος Κάνθος με συγγραφέα τον καθηγητή Στάθη Παραροδίτη, διευθυντή του Πολιτιστικού Κέντρου «Μιχάλης Πιερής» του Πανεπιστημίου Κύπρου, που παρουσιάστηκε την ημέρα των εγκαινίων της έκθεσης. Με ένα ωραιότατο κείμενό του προσεγγίζονται αισθητικά όλα τα έργα και δίδονται πολλές σχετικές πληροφορίες για

Από τις πιο σημαντικές ψηφίδες αυτού του μνημείου σπαραγμού, μετά το 1974 κατέθεσε και ο Κάνθος με τη σειρά των χαρακτηριστικών του «Σκληροί Χρόνοι».

τα έργα και τον χαρακτή. Επίσης στο βιβλίο, περιέχεται σύντομο κείμενο του καθηγητή Μιχάλη Αρφαρά και ολόκληρη η επιστολή του Τηλέμαχου Κάνθου, που έστειλε στον Ε. Χ. Κάσδαγλη, όταν του ζητήθηκε, για την έκδοση του βιβλίου του «Γιάννης Κεφαλληνός, ο Χαράκτης». Στην πολυσέλιδη επιστολή ο Κάνθος περιγράφει πτυχές από τα πολύ δύσκολα χρόνια της σπουδαστικής του ζωής, και πολλές πληροφορίες για τον Δάσκαλό του και άλλους σημαντικούς ανθρώπους που γνώρισε στην Αθήνα.

MAN

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΑΝΤΡΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ | ΤΕΥΧΟΣ 160 | ΙΟΥΝΙΟΣ 2022

ΚΥΡΙΑΚΗ
29/05

ΜΕ ΤΗΝ

